

371 014

๑๖๑๔

๗ 3

ผลของการใช้แม่แบบหนังสือที่มื่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพที่ 227
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปริญญานิพนธ์

ของ

ดวงจันทร์ หนูทอง

19 ก.ย. 2534

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

กันยายน 2533

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

173656

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....*กาญจนา หาสิตะพันธุ์*..... ประธาน

(ผศ.ดร. กาญจนา หาสิตะพันธุ์)

.....*ทศพร ทองภักดี*..... กรรมการ

(อาจารย์ทศนา ทองภักดี)

คณะกรรมการสอบ

.....*กาญจนา หาสิตะพันธุ์*..... ประธาน

(ผศ.ดร. กาญจนา หาสิตะพันธุ์)

.....*ทศพร ทองภักดี*..... กรรมการ

(อาจารย์ทศนา ทองภักดี)

.....*วชิรญา บัวศรี*..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ดร. วชิรญา บัวศรี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....*สมพร บัวทอง*..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่ ..*3*...เดือน..*ธันวาคม*..... พ.ศ. 2533

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ เพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา หาสิตะพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วชิรญา บัวศรี อาจารย์ทัศนากุศล ทองภักดี ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง รองศาสตราจารย์อุทุมพร หนูทอง อาจารย์พรเทพพิศ วาณิชยการ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนให้กำลังใจ และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์น้ำว รัตนพันธุ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดฉิมเจริญ มิตรภาพที่ 227 ที่ได้ให้ความร่วมมือ และความสะดวกในด้านต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ทดลอง และขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อแดง หนูทอง และคณะหนังตะลุงทุกคน ที่ได้สละเวลามาช่วยเหลือผู้วิจัยในการทดลองครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณวรรณวิมล ปรีชาสุชาติ เพื่อนที่ดีที่สุดที่ได้ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ตลอดการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน ที่ไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือจนปริญญานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสุด และขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของคุณพ่อแดง หนูทอง และคุณแม่มกัฒพงษ์ หนูทอง ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอน สนับสนุนช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน และเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ จนกระทั่งประสบความสำเร็จ

ในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณพ่อ นอกจากจะมีพระคุณดังกล่าวแล้ว ท่านยังได้ช่วยเหลือให้คำ
แนะนำผู้วิจัยในการเขียนบทหนังตะลุง และเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยในการทดลองด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุก ๆ ท่านอย่างสูงอีกครั้งหนึ่ง

ดวงจันทร์ หนูทอง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	8
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	9
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	9
	นิยามศัพท์เฉพาะ	10
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
	ความหมายของจริยธรรม	15
	ลักษณะทางจริยธรรม	17
	ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	18
	ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์	20
	ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	21
	วิธีพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	25
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	27
	งานวิจัยในประเทศ	27
	งานวิจัยในต่างประเทศ	32
	ความหมายของความรับผิดชอบ	35
	ความสำคัญของความรับผิดชอบ	36
	การพัฒนาความรับผิดชอบ	37
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ	38

งานวิจัยในประเทศ	38
งานวิจัยในต่างประเทศ	39
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ	41
อิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกต	43
กลวิธีในการเรียนรู้จากตัวแบบ	45
บุคคลที่เด็กเลียนแบบ	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ	47
งานวิจัยในประเทศ	47
งานวิจัยในต่างประเทศ	49
เอกสารและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ	52
หนังสือในประเทศไทย	52
หนังสือ-สื่อมวลชนท้องถิ่นภาคใต้	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ	60
 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	 63
การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ	64
แบบแผนการทดลอง	69
วิธีดำเนินการทดลอง	70
การวิเคราะห์ข้อมูล	72
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	72

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	การวิเคราะห์ข้อมูล	77
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
5	สรุปผล อภิปราย และเสนอแนะ	82
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	82
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	82
	กลุ่มตัวอย่าง	83
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	83
	การดำเนินการทดลอง	83
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	84
	อภิปรายผล	85
	ข้อเสนอแนะทั่วไป	90
	ข้อเสนอแนะในการวิจัย	91
	บรรณานุกรม	93
	ภาคผนวก	104
	ประวัติย่อของผู้วิจัย	270

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก	22
2	เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่ม ทดลองก่อนการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึงกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อน การสอนแบบปกติ	78
3	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ รับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึง กับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการสอนแบบปกติ	79
4	เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่ม ทดลองก่อนและหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึง	80
5	เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่ม ควบคุมก่อนและหลังการสอนแบบปกติ	81

ภูมิหลัง

ปัจจุบันประเทศไทยได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ มากขึ้นและเป็นไปอย่างรวดเร็วอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่นานารูปแบบ ซึ่งแพร่กระจายจากโลกตะวันตกเข้าสู่สังคมไทย การที่คนไทยรับเอาวัฒนธรรมเหล่านั้นโดยขาดการผสมผสานให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมไทย ทำให้การพัฒนาส่วนใหญ่มุ่งเน้นทางด้านวัตถุโดยมองข้ามการพัฒนาด้านจิตใจ เมื่ออัตราส่วนของความเจริญทางด้านวัตถุและด้านจิตใจไม่สัมพันธ์กัน ทำให้เกิดปัญหาตามมา และมีผลต่อความสงบสุขของสังคม (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. 2525 : 2) การที่ความต้องการทางวัตถุมิมากขึ้น ทำให้มีการต่อสู้แข่งขันในสังคม เช่น คนรวยกับคนจน คนเมืองกับคนชนบท ความกดดันและการคิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน ทำให้ไม่คิดถึงวิธีการที่ใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ นำไปสู่การใช้ชีวิตที่ผิดศีลธรรม และกฎหมายปัญหาทุจริต หลอกลวง ใช้อำนาจกดขี่ อาชญากรรมต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นมา (พนัส หันนาคินทร์. 2520 : 4) ซึ่ง ช่ม ภูมิภาค (2520 : 14) กล่าวว่า ในปัจจุบันสังคมไทยขาดศีลธรรม และจริยธรรมอยู่เป็นอันมาก สังคมขาดความสงบสุข มีความวุ่นวายเกิดขึ้นบ่อย ๆ นอกจากนี้ นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ และวิรัช วิเชียรโชติ (2518 : 24) แสดงความเห็นที่เห็นว่าสังคมในปัจจุบันอยู่ในสภาพที่เสื่อมจากศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งสังคมเดิมเคยนิยมว่าดีงาม การแสดงความเสื่อมศีลธรรม จริยธรรม คือ การไม่ยึดถือคุณธรรมที่เคยปฏิบัติกันมาแต่เดิม เช่น เดิมเคยซื้อสัตย์กลับคดโกง เดิมเคยละอายที่เอาเปรียบกลับกอบโกยอำนาจ หรือผลประโยชน์จากผู้อื่นซึ่ง ๆ หน้า โดยปราศจากความละอาย เคยเคารพก็กลับเรียกร้องความเสมอภาค ความจริงสิ่งเหล่านี้ก็เคยมีอยู่แล้ว แต่ไม่ปรากฏออกนอกหน้าเหมือนในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าสังคมไทยมีปัญหาด้านจริยธรรมกันมาก และคู่มามากยิ่งขึ้นตามลำดับ พิจารณาได้จากสถิติของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2527 พบว่า

มีผู้ต้องขังทุกประเภท 85,208 คน ซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาด 59,912 คน (กระทรวงมหาดไทย. 2529 : 32 - 34) และสถิติความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2528 จับกุมผู้กระทำความผิดได้จำนวน 419,091 คน และมีจำนวนผู้ต้องขังทั่วประเทศจำนวน 86,550 คน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2528 : 141) และสถิติแสดงอัตราส่วนเปรียบเทียบจำนวนประชากรต่อจำนวนผู้ต้องขัง ระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2524 พบว่าจำนวนประชากรหนึ่งแสนคนเป็นผู้ต้องขังเฉลี่ยระหว่าง 130 - 150 คน ซึ่งถือเป็นสถิติที่สูงจนน่าสยดสยอง (ประเสริฐ เมฆมน. 2528 : 14) เนื่องจากสภาพสังคมไม่มีเกณฑ์แน่นอนด้านคุณธรรมและกระบวนการความถูกต้อง ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และคุณธรรมอื่น ๆ หรือในกรณีที่มีกฎหมายอยู่แล้วแต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติจริง หรือการที่สังคมไม่สามารถสร้างตัวแบบที่ดี มีผลทำให้เด็กและเยาวชนสับสนในเรื่องความดี ความงาม และความถูกต้อง ตลอดจนสภาพสังคมมีสิ่งยั่วยุใจ เช่น สถานเริงรมย์ แหล่งอบายมุข สถานบริการต่าง ๆ ซึ่งมีผลทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ไม่เหมาะสม (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ฉบับที่ 6. 2530 - 2534 : 35 - 36)

สภาพสังคมดังกล่าวเป็นเหตุจูงใจให้สถาบันต่าง ๆ ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาจริยธรรมของเด็กและเยาวชนควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ ดังแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2530 - 2534 ได้กำหนดแนวทางดำเนินการด้านสังคม วัฒนธรรม และจริยธรรม ไว้ว่า "ส่งเสริม พัฒนาจิตใจของเด็กและเยาวชนให้มีจริยธรรม และยึดหลักธรรมทางศาสนาอย่างถูกต้อง" (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ฉบับที่ 6. 2530 - 2534 : 45)

หน่วยงานหนึ่งที่ควรรับผิดชอบพัฒนาจริยธรรม คือ สถาบันการศึกษาทุกระดับ เนื่องจากเป็นสถาบันทางสังคมที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนาจริยธรรมแบบใหม่ ซึ่งไม่ใช่จริยธรรมที่ได้รับการสอนมาจากคนรุ่นก่อน ๆ เพียงอย่างเดียว แต่เป็นความคิดและพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ได้พัฒนาแล้ว อันเป็นปัจจัยที่ทำให้คนทั้งหลายอยู่รอด (ยุพา อุดมศักดิ์. 2522 : 29) นอกจากนี้ มนัส รัตนดิลก (2521 : 13) กล่าวว่า การศึกษาจะมีประโยชน์ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศนั้น ต้องมีทั้งด้านวิชาการและด้านจริยธรรมควบคู่กันไป เพราะถ้ามุ่งเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ความไม่สมดุลจะเกิดขึ้น การพัฒนาสมาชิกในสังคมจะไม่สมบูรณ์ตามเป้าหมาย สังคมก็จะวุ่นวาย ยุ่งเหยิงและสับสน ซึ่งสอดคล้องกับที่

บรรพต วีระสัย (2518 : 109) กล่าวว่าการศึกษาที่แท้จริง และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศนั้น จะต้องมีการศึกษาทั้งในแง่วิชาการ และแง่จริยธรรมควบคู่กันไป ถ้าการศึกษามุ่งเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง จะทำให้ขาดดุลยภาพ หรือเสียสมดุลของความเจริญที่แท้จริง

ด้วยเหตุนี้นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 จึงได้ให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งได้ระบุไว้ในข้อ 13 ว่า "รัฐพึงให้สาระ และกระบวนการเรียนรู้ครบถ้วน และกลมกลืนกันระหว่างความเจริญงอกงามทางคุณธรรม จริยธรรม และปัญญา กับความเจริญทางวัตถุ และระหว่างความเจริญทางร่างกาย และจิตใจ ทั้งนี้เพื่อการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา" (แผนการศึกษาแห่งชาติ. 2520 : 6) โดยได้กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2524 ได้ให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม และ จริยธรรม อย่างชัดเจนไว้ดังนี้ คือ หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ได้กำหนดวัตถุประสงค์เน้นให้มีคุณลักษณะที่ดีงาม ได้แก่ คุณธรรมด้านต่าง ๆ คือ ความเสียสละ ความมีวินัย ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น ให้เป็นผู้มีความรู้ มีความคิด มีความสามารถ นำเอาความรู้ต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเอง แก่ผู้อื่น และเป็นพลเมืองดีของชาติ ส่วนด้านเนื้อหาหลักสูตรก็กำหนดให้มีการเรียนการสอน จริยศึกษาในโรงเรียน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะวิชาดังต่อไปนี้

1. ให้สามารถควบคุมกาย วาจา ใจอยู่ในขอบเขตที่ดีงามไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น ทั้งสามารถสร้างประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้
2. ให้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน และปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย (หลักสูตรประถมศึกษา. 2521 : 280)

สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายข้อที่ 5 ว่า "เพื่อให้รู้จักสิทธิ และหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคี และเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการ และเหตุผล" (หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น. 2521 : 3) นอกจากนี้ยังกำหนดจุดประสงค์ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ข้อ 3 ว่า "เพื่อเสริมสร้างคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ของสังคมไทย (หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น. 2521 : 28) ส่วนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 ได้กำหนดหลักการ

ไว้ในข้อที่ 4 ว่าเป็นหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรม และความกล้าหาญทางจริยธรรม ทั้งนี้เน้นการประพฤติปฏิบัติเป็นสำคัญ (หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2524 : 6) และได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย ข้อ 1 ว่า "เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2524 : 5)

จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้กับพลเมือง (ชม ภูมิภาค. 2525 : 248) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังในช่วงแรกของชีวิต คือ ช่วงสิบปีแรก เพราะ เป็นช่วงแห่งการวางรากฐานทางจริยธรรม และจะฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลัง ๆ ด้วยเหตุนี้สถาบันการศึกษาในระดับอนุบาล และประถมศึกษาจะต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการปลูกฝังจริยธรรม รองจากครอบครัว (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 5)

จริยธรรมด้านหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จำเป็นต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนทุกคน คือ จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ เพราะความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางด้านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม เพราะบุคคลแต่ละคนมีบทบาทที่จะต้องกระทำมากมายในสังคม เช่น บทบาทของพลเมืองที่ดี บทบาทของลูก บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน เป็นต้น ถ้าทุกคนรู้จักรับผิดชอบเป็นอย่างดีก็ย่อมทำให้สังคมนั้นสงบสุข เจริญรุ่งเรือง ประเทศชาติก็จะพัฒนาไปด้วยดี (ละม้ายมาศ ศรทัตต์ และจรรยา สุวรรณทัต. 2510 : 112) การกระทำทุกอย่างจะดีหรือเลวย่อมขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของบุคคล บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงย่อมเอาใจใส่ต่อหน้าที่ของตนทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำย่อมไม่สนใจในหน้าที่การงาน ปล่อยปละละเลย เป็นผลให้ตนเองและสังคมเสียหาย ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของสังคม และเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลอันจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2514 : 76) และการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย (ละเมียด ลิมอักษร. 2517 : 76) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง และความขยันหมั่นเพียร เป็นอันดับ 1 ของค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2525 : 17) และหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2525 : 39) ได้จัดความรับผิดชอบเป็นอันดับ 1

ในคุณลักษณะของจริยธรรม 11 ประการ ที่ควรปลูกฝังในสังคมไทย ส่วนการจัดค่านิยมของคนไทย พบว่า ค่านิยมวิถีปฏิบัติด้านความรับผิดชอบมีความสำคัญเป็นอันดับ 3 (สุนทรี โคมิน และ สนิท สัมครการ. 2522 : 78) นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณสมบัติของประชากรที่มีคุณภาพ ประการแรก ใน 5 ประการ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2514 : 55)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าจริยธรรมด้านความรับผิดชอบมีความสำคัญ และ จำเป็นต้องปลูกฝังให้กับนักเรียน เพราะความรับผิดชอบเปรียบเสมือนรากฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้ กิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังที่จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2521 : 24) กล่าวว่า ความรับผิดชอบนั้นเป็นลักษณะที่สำคัญของความเป็นพลเมือง ดี และเป็นลักษณะที่จะช่วยให้อารมณ์ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างราบรื่น สงบสุข

โคลเบอร์ก ซึ่งเป็นนักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม กล่าวถึง การอบรม ปลูกฝังจริยธรรม ให้กับเด็กและเยาวชนในด้านการสอนว่า ควรเป็นการให้ประสบการณ์แก่เด็กในลักษณะที่เป็น สถานการณ์ขัดแย้ง แล้วให้เด็กนำวิธีการตัดสินใจหรือให้เหตุผลของตนมาใช้ในสถานการณ์นั้น เพราะ จริยธรรมเป็นหลักสำคัญที่ใช้ในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคล เป็นเหตุสำหรับการตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติ ความสามารถในการใช้หลักทางจริยธรรมนี้เรียกว่า ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Kohlberg. 1970 : 158 - 163)

การที่จะพัฒนาให้เด็กเป็นผู้มีหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกใช้เหตุผล เป็นทักษะที่ทุกคน ควรได้รับการพัฒนา และควรสอนเด็กให้เป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรม เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นสิ่งที่บุคคลใช้ตัดสินใจในการแก้ปัญหา หรือข้อขัดแย้งต่าง ๆ รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการ ประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (อุทัย เพชรช่วย. 2528 : 6) ซึ่ง พันัส หันนาคินทร์ (2520 : 66 - 67) และ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2522 : 10) กล่าวว่า การพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมแก่ เด็กนั้น สิ่งที่ต้องทำก็คือการส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยมีหลักสำหรับการ พิจารณา

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาจริยธรรมในประเทศไทยยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร พิจารณา ได้จากการดำเนินการอบรมศีลธรรม จรรยาแก่เด็กและเยาวชนตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ฉบับที่ 5 พุทธศักราช 2529 - 2530 ซึ่งมีผลสรุปว่า "มีเด็กและเยาวชนจำนวนมากมีความสนใจ

ทางศาสนาในเกณฑ์ต่ำ และมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่เหมาะสม ตลอดจนมีการกระทำความผิด และประพฤติดนไม่สมควร (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ฉบับที่ 6. 2530 - 2534) อำนาจ ทะพิงค์แก และชยันต์ วรธนฤติ (2522 : 39 - 40) กล่าวว่า วิธีสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ที่ทำให้การเสริมสร้างจริยธรรมไม่ได้ผล เพราะวิธีสอนของครูที่ผ่านมายังเน้นการบรรยาย และ มีการใช้สื่อการสอนน้อยมาก และจากรายงานการวิจัยของนางลักษณ์ จันทรแสนโรจน์ (2529 : 37) พบว่า การเรียนการสอนศีลธรรม จริยธรรม และพระพุทธศาสนา โดยผ่านทางโรงเรียน เท่าที่ผ่านมาประสบความล้มเหลว ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจใน หลักธรรม และจริยธรรม ครูผู้สอนขาดเทคนิคการสอน เคยชินกับการสอนแบบบรรยาย และบอกให้นักเรียนจดบันทึก การวัดผลที่เน้นเฉพาะด้านความจำ การเรียนการสอนที่มุ่งให้จดจำเนื้อหาซึ่งยากแก่การเข้าใจ ไปจนถึงการขาดการส่งเสริมให้นำไปปฏิบัติจริง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ รายงานสรุปการติดตามผลการใช้หลักสูตรสังคมศึกษา ในส่วนที่ว่าด้วยพระพุทธศาสนาซึ่งพบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้และวิธีสอน การสอนเน้นตามที่กล่าวไว้ในตำรา มุ่งท่องจำมากกว่าการปฏิบัติ (ประไพพรรณ โกศัยสุนทร. 2529 : 26) และจากรายงานของกรมวิชาการ (2527 : 41) ที่ได้ประเมินผลหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.24) ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย รองลงไป (ร้อยละ 87.03) ใช้การซักถามประกอบการสอนซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายและขาดความสนใจในการเรียน การสอนจึงไม่เกิดประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อศีลธรรมและจริยธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาสังคมที่เพิ่มมากขึ้น ดังคำกล่าวของสาโรช บัวศรี (2514 : 36) ที่ว่าการสอนโดยการบรรยาย และบอกให้นักเรียนจดแล้วนำไปท่องจำ ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายไม่เกิดกำลังใจในการประพฤติปฏิบัติ

ดังนั้นแนวทางในการปลูกฝังจริยธรรมให้กับเด็กเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องศึกษา และต้องอาศัย เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้น มีส่วนร่วมใน กิจกรรม รู้จักแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ และให้เหตุผล ทำให้ไม่เบื่อหน่าย และศรัทธาที่จะปฏิบัติตาม อันจะเป็นการเสริมสร้างศีลธรรม และจริยธรรมได้ดีกว่าการบรรยายและการดำเนินคดี (สมน อมรวิวัฒน์. 2526 : 153 - 158)

กลวิธีในการสอนจริยธรรมวิธีหนึ่งที่พุทธทาสภิกขุ (2518 : 336) ดวงเดือน พันธุนาวิน (2522 : 46 - 48) และกิริติ ศรีวิเชียร (2525 : 48 - 55) ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าสามารถนำมาใช้พัฒนาจริยธรรมได้คือ การใช้แม่แบบ ซึ่งแบนดูรา (Bandura. 1977 : 22) กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำตามแบบที่ผู้อื่นทำ จึงควรให้เด็กได้เห็นตัวอย่างพฤติกรรมแล้วให้เด็กรู้จักคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลที่จะเลียนแบบตาม ทำให้ไม่ต้องลองผิดลองถูก การที่จะให้เด็กเรียนรู้จากแม่แบบ อาจสร้างแม่แบบได้ ซึ่งแบนดูราแบ่งแม่แบบออกเป็น 2 ชนิด คือ แม่แบบที่เป็นจริง (Live model) และแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic model) การให้แม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ อาจเป็นคำพูด เอกสาร หรือโสตทัศนวัสดุ อื่น ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วิดีโอเทป เป็นต้น เป็นสิ่งเร้าทำให้เกิดความสนใจที่จะจำ แสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะยอมรับลักษณะต่าง ๆ ของแม่แบบ (Bandura. 1977 : 40 - 41)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้หนังตะลุงเป็นแม่แบบเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ทั้งนี้เพราะหนังตะลุงเป็นศิลปวัฒนธรรมที่อยู่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด และเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดใ้ในภาคใต้ (บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ. 2522 : 28) ทั้งในด้านความรู้ ความคิด ทศนคติ และพฤติกรรมของประชาชน สามารถนำความรู้ต่าง ๆ เข้าไปเสนอประชาชนได้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบคลุมในชนบททางภาคใต้ ซึ่งในบางพื้นที่เจ้าหน้าที่ไม่กล้าเข้าไป แต่หนังตะลุงจะนำเข้าไปได้ และยังคงครองความเป็นหนึ่ง ในการเข้าถึงจิตใจประชาชนได้อย่างดี การให้ข้าราชการไปอบรมชาวใต้ถึงสิบครั้ง ก็ยังไม่ได้ผลเท่ากับนำหนังตะลุงไปแสดงเพียงครั้งเดียว (ประพนธ์ เรืองณรงค์. 2519 : 51) หนังตะลุงจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้พัฒนาคุณภาพประชาชนในท้องถิ่น หากรัฐบาลจะนำหนังตะลุงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมให้มากกว่านี้ก็ย่อมจะทำได้ง่าย และได้ผลอย่างแน่นอน (สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2523 : 137) ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้นำหนังตะลุงมาใช้แล้วเป็นครั้งคราว คือ นำมาใช้ในการวางแผนครอบครัว และใช้ในขณะที่กำลังจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปรากฏว่าประชาชนสนใจมากขึ้น (Thailand Country Report. 1980 : 1 - 7) นอกจากนี้ สุนอมรวิวัฒน์ (2522 : 19 - 20) กล่าวว่าหนังตะลุงสามารถนำมาใช้ส่งเสริมปลูกฝังจริยธรรมได้ด้วย ซึ่งยุคดี เตชะอังสุร (2525 : 60) ได้เคยทดลองเชิดหนังตะลุงเป็นสื่อกลางเพื่อพัฒนา

จริยธรรมด้านวินัยแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองพบว่า การใช้หนังสือเป็นสื่อกลางในการพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยแห่งตนนี้ทำให้นักเรียนมีวินัยแห่งตนสูงขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสูงกว่าการให้ข้อเสนเทศ

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หนังสือเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในภาคใต้ จึงน่าจะใช้เป็นแม่แบบพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน และจะเป็นแนวทางในการนำศิลปวัฒนธรรม และการละเล่นพื้นบ้านมาใช้พัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านอื่น ๆ หรือพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ
3. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังการสอนแบบปกติ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อจะได้ทราบผลของการใช้แม่แบบหนังสือที่มัลติมีเดียให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเป็นแนวทางสำหรับครูแนะแนว ครูผู้สอนจริยธรรม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาส่งเสริมจริยธรรมได้นำไปใช้ในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และในการพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนในระดับอื่น ๆ ต่อไป อีกทั้งจะเป็นแนวทางในการนำศิลปวัฒนธรรม และการละเล่นพื้นบ้านอื่น ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับเด็กไทยในแต่ละท้องถิ่น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพที่ 227 ปีการศึกษา 2532 อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่บ้าน และมีคะแนนแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าจริยธรรมขั้นที่ 3 ลงมา จำนวนประมาณ 60 คน ซึ่งจัดเป็นกลุ่มที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำ

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพที่ 227 ปีการศึกษา 2532 อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่บ้าน และมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำ จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน

3. ตัวแปรที่ทำการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ วิธีสอนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธี คือ

3.1.1 การสอนโดยใช้แม่แบบหนังตะลุง

3.1.2 การสอนแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ด้านความรับผิดชอบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังตะลุง หมายถึง มหรสพ หรือการละเล่นพื้นเมืองที่นิยมกันมากในภาคใต้ของประเทศไทย เป็นการละเล่นที่อาศัยตัวหนังที่แกะสลักจากหนังโค หรือหนังกระบือ ซึ่งมีผู้ใช้ให้โลดเต้นไปตามบทพากย์ บทเจรจา และบทขับกลอน โดยอาศัยแสงสว่างจากหลังโรงส่องรูปหนังให้เงาไปปรากฏที่จอผ้าขาว ภาษาใช้ทั้งภาษากลาง และภาษาถิ่นใต้ ส่วนเครื่องดนตรีใช้ตามแบบฉบับของหนังตะลุงปักษ์ใต้สมัยก่อน

2. การสอนโดยใช้แม่แบบหนังตะลุง หมายถึง วิธีการที่ทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองเกิดการเรียนรู้ โดยเลียนแบบจากแม่แบบด้วยการสังเกตการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แม่แบบเป็นหนังตะลุง ที่มีการเสนอเรื่องราวที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในขั้นที่ 3 และ 4 จำนวน 8 เรื่อง

3. การสอนแบบปกติ หมายถึง วิธีการที่ทำให้นักเรียนในกลุ่มควบคุมเกิดการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้บรรยาย ชักถามและสรุป โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง

4. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เมื่อต้องประสบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน และต่อชุมชน

4.1 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะปฏิบัติงานหรือไม่ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประการคือ

4.1.1 การเอาใจใส่ในการทำงาน หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง เพื่อให้งานในหน้าที่ของตน หรืองานที่ตนได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อย ไม่ละเลย ทอดทิ้ง หรือหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสีย

4.1.2 ความเพียรพยายาม หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงความอดทน ไม่ย่อท้อต่อการทำงาน เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องรับผิดชอบ จะต้องแก้ปัญหาและอุปสรรคนั้นด้วยตนเองอย่างสุดความสามารถ

4.1.3 การยอมรับผลการกระทำของตน หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนได้กระทำ ไม่ว่าผลนั้นจะออกมาดีหรือไม่ก็ตาม

4.1.4 การปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

4.2 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ต่อชุมชนด้วยความเต็มใจ แบ่งเป็น 4 ประการคือ

4.2.1 การช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงความระมัดระวัง เอาใจใส่ ดูแลสิ่งของต่าง ๆ ของส่วนรวมไม่ให้เกิดความเสียหาย

4.2.2 การช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการสอดส่อง ดูแลและป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อชุมชน

๔.๒.๓

4.2.3 การช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการที่จะเลือกกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ กำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด กำลังทรัพย์ หรืออย่างใดอย่างหนึ่งตามกำลังความสามารถ ที่ตนมีอยู่ โดยไม่หวังผลตอบแทนจากการกระทำ

๔.๒.๔

4.2.4 การไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการที่จะเลือกกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงความเห็นใจ และความเข้าใจความยากลำบากของผู้อื่นในสังคม

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ พิจารณาโดยยึดหลักการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก 6 ขั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ยึดหลักการหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยใช้การให้รางวัลและการลงโทษเป็นเครื่องตัดสินใจว่าการกระทำนั้นดีหรือเลว ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ถ้าได้รับการลงโทษ เช่น เมื่อทำแล้วถูกตำรวจจับ คนอื่นตำหนิติเตียน เขาจะไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

ขั้นที่ 2 ยึดหลักการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยใช้ความพอใจของตนเองเป็นหลักในการตัดสินใจกระทำ และต้องการได้รับรางวัลจากผู้อื่น เช่น เมื่อทำแล้วได้รับคำชมเชยหรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ

ขั้นที่ 3 ยึดหลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (Good boy Orientation) หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยตัดสินใจจากการพิจารณาว่าอะไรเป็นสิ่งที่คนดีควรกระทำ หรือ เป็นสิ่งที่คนในสังคมส่วนใหญ่ปฏิบัติกัน เขาก็จะปฏิบัติเช่นนั้น เพื่อให้เป็นที่ชอบพอของกลุ่ม เช่น ทำทานเพราะเป็นสิ่งที่คนอื่น ๆ ปฏิบัติกัน และเห็นว่าดี ไม่ฆ่าสัตว์เพราะคนอื่นเห็นว่าไม่ดี

ขั้นที่ 4 ยึดหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม (Authority and Social Order Maintaining Orientation) หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ

หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยพิจารณาจากสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ที่จะต้องรักษาระเบียบและกฎหมายของสังคมร่วมกัน เช่น ไม่ทำอะไรที่ผิดกฎหมาย หรือผิดศีลธรรม ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว

ขั้นที่ 5 ยึดหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยพิจารณาจากข้อตกลงหรือสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่น ไม่พยายามลิดรอนสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มีความเคารพตนเอง และต้องการให้คนอื่นเคารพตนเองด้วย เช่น ตำรวจจับกุมผู้ร้ายเพราะถ้าขึ้นปล่อยไว้ย่อมนำความเดือดร้อนมาให้บุคคลอื่น ๆ อีก

ขั้นที่ 6 ยึดหลักการทำตามอุดมคติสากล (Conscience or Principle Orientation) หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยพิจารณาตามความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตน ยึดเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้ที่เจริญแล้ว มีสายตาหรือความคิดเห็นที่กว้างไกลกว่ากลุ่มและสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ บุคคลประเภทนี้มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจ ยึดถือโลกบาล 2 คือ หิริ ความละอายแก่ใจตนเองในการที่จะทำชั่ว และมีโอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป เพราะมีความเชื่อในหลักสากลที่ว่าความเลวนั้นถ้าบุคคลกระทำแล้วถึงแม้จะรอดพ้นไม่ถูกผู้ใดลงโทษ แต่โทษที่ได้รับก็คือ ผู้กระทำความเลวนั้นจะมีจิตใจต่ำลง เช่น เห็นว่าทุกชีวิตมีค่าไม่ว่าเป็นคนดี หรือคนเลว

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

พ.ศ.

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง
นี้ โดยจัดเรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

- ความหมายของจริยธรรม
- ลักษณะทางจริยธรรม
- ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
- วิธีพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - งานวิจัยในประเทศ
 - งานวิจัยในต่างประเทศ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

- ความหมายของความรับผิดชอบ
- ความสำคัญของความรับผิดชอบ
- การพัฒนาความรับผิดชอบ
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
 - งานวิจัยในประเทศ
 - งานวิจัยในต่างประเทศ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ

- กระบวนการเรียนรู้โดยใช้แม่แบบ
- อิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกต

- กลวิธีในการเรียนรู้จากตัวแบบ
- บุคคลที่เด็กเลียนแบบ
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ
 - งานวิจัยในประเทศ
 - งานวิจัยในต่างประเทศ

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

- หนังสือในประเทศไทย
- หนังสือ : สื่อมวลชนท้องถิ่นภาคใต้
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม

คำว่า จริยธรรม (Morality) ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2526 : 214) ได้กำหนดไว้ว่าเป็นคำนาม ซึ่งหมายถึง "ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กฎศีลธรรม" นอกจากนี้ยังมีความหมายของคำว่า จริยธรรม ไว้ดังต่อไปนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520 : 3) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคม หลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมในการปฏิบัติทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้ความสำคัญ และผู้กระทำเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ พฤติกรรมที่สังคมกำลังลงโทษหรือกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้มีจริยธรรมสูงคือ ผู้ที่มีพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย ซึ่งคล้ายกับ พินัส หันนาคินท์ (กรมวิชาการ. 2523 :

122 ; อ้างอิงมาจาก พันธ์ หันนาคินทร์. 2520 : 45) ที่ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นประพฤติตามความเห็นนี้สอดคล้องกับของ สาโรช บัวศรี (2522 : 18) ที่กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติตนเพื่อยุติกันได้อย่างร่มเย็นเป็นสุขในสังคม ในทำนองเดียวกัน แผลก สนธิรักษ์ และวิทย์ วิศทเวทย์ (2522 : 18) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือ หลักอันเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ในการกระทำที่เป็นไปตามครรลอง คลองธรรม มีลักษณะพิเศษคือ เป็นการให้คุณประโยชน์แก่ผู้อื่น และในเวลาเดียวกันก็เป็นประโยชน์แก่ตนเอง การปฏิบัติตามจริยธรรมนั้น ก่อให้เกิดผลดีงามแก่ตนเอง ผลดีที่เกิดขึ้นมี 2 แ่ง คือ ทางกาย และทางใจ

ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นธรรมที่มนุษย์ทุกผู้ทุกนามพึงยึดเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับที่ ก่อ สวัสดิพาณิชย์ (2522 : 18) กล่าวว่า จริยธรรม คือ ประมวลความประพฤติ และความสำนึกในสิ่งที่ดีงามเหมาะสม และก่องแก้ว เจริญอักษร (2522 : 36) กล่าวว่า ผู้มีจริยธรรม คือ ผู้ที่มีความประพฤติดีงามอย่างแท้จริง สำหรับอาภรณ์ พุกกะมาน และคนอื่น ๆ (2528 : 36) กล่าวถึงจริยธรรมไว้ว่า เป็นระบบกฎเกณฑ์ที่ใช้จำแนกการกระทำที่ดี และการกระทำที่ชั่ว การกระทำที่ควร และการกระทำที่ไม่ควร และเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อบรรลุถึงสภาพการดำเนินชีวิตที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม นอกจากนี้ กูด (Good. 1959 : 373) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องและดีงาม ส่วนเพียเจต์ (Piaget. 1968 : 1) ให้ความเห็นว่าจริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่ที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการร่วมมือ จัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจ และอนามัยบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำ และสิทธิ สอดคล้องกับโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 4 - 5) ที่กล่าวว่า จริยธรรมมีพื้นฐานของความยุติธรรม ถือเอาการกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่มีกฎเกณฑ์ซึ่งมีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ไม่มีใครขัดแย้งเป็นอุดมคติ ดังนั้น พันธะทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพต่อสิทธิเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

จากเอกสารที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ความเจริญรุ่งเรือง และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ลักษณะทางจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2) กล่าวว่า ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น แบ่งออกได้หลายประเภท ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรคณ เว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ความรู้เชิงจริยธรรม หรือ ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมของสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนา ส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยในช่วง 2 - 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านั้นเป็นพิเศษ
2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกรู้สีกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทศนคติต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลจึงมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทศนคติเชิงจริยธรรมนั้นจะรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้น ทศนคติเชิงจริยธรรมจึงสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้มากกว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น ในช่วงเวลาหนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้
3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรม จะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจต์ และโคลเบอร์กได้ใช้การอ้างเหตุผล

เชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย คือ พัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ นอกจากนี้เหตุผลเชิงจริยธรรม ยังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือคensureการแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรม จึงเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน เช่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่ง คือ พฤติกรรมในสถานการณ์ที่เข้ายวนใจ หรือสภาพที่ยั่วยให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เช่น การโกงสิ่งของ คะแนน หรือเงินทอง การลักขโมย เป็นต้น ซึ่งอาจารย์เรียกว่า พฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่บุคคลให้ความสำคัญมากกว่า ด้านอื่น ๆ เพราะการกระทำในทางที่ดี และเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความ ผาสุกและความทุกข์ของสังคม

ในที่นี้ผู้วิจัยจะศึกษาลักษณะทางจริยธรรมประเภทที่ 3 คือ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ในการดำเนินชีวิตประจำวันคนจะต้องเผชิญปัญหาให้ขบคิด ตัดสินใจตลอดเวลา ปัญหา บางอย่างตัดสินใจง่ายไม่ต้องใช้เวลาานมากนัก แต่บางปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้ความคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ บุคคลที่พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผล จะ สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง และสังคม

เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ หรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจ ที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลใช้เหตุผลจะสามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นเหตุผล ขึ้นใดตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ มีลักษณะ ยึดความต้องการของกลุ่มคนเป็นหลัก ระดับสูง มีลักษณะยึดความต้องการของตนเอง และประโยชน์

ของส่วนรวมเป็นหลัก แต่ละระดับแบ่งแยกย่อยออกเป็นระดับละ 2 ชั้น รวมเป็นชั้นเหตุผลเชิงจริยธรรม ทั้งหมด 6 ชั้น

เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำสุด เป็นชั้นที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุด และค่อย ๆ ลดความเห็นแก่ตัวลงตามลำดับชั้น เปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้อง ในที่สุดยึดหลักอันเป็นอุดมคติ โดยเห็นแก่ส่วนรวมอันหมายถึงมนุษยชาติ ฉะนั้น การที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูง ย่อมเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1970 : 58 - 63) เชื่อว่า การสอนจริยธรรมแก่เด็กจะบรรลุเป้าหมายให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมอย่างแท้จริงนั้น ทำได้เพียงสอนให้มีหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคล เป็นเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับความประพฤติ เป็นเหตุผลสำหรับการตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติ ความสามารถในการใช้หลักจริยธรรมเรียกว่า ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งบุคคลอาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไปได้ โคลเบอร์กจึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะจริยธรรมขั้นสูงดีกว่าจริยธรรมขั้นต่ำ โดยให้เหตุผลไว้ดังนี้

1. คนที่ให้เหตุผลขั้นสูง สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลในขั้นต่ำ
2. คนที่ให้เหตุผลขั้นสูง สามารถมองเห็นความแตกต่าง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และมีความสามารถในการคิด หรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรมได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลขั้นต่ำ (Fenton. 1976 : 188 - 193)

ความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคล และควรส่งเสริมให้เด็กมีทักษะนี้ไว้

ผลการวิจัยของควงเคื่อน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจวบจักษ์ (2520 : 11) ยืนยันว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ กล่าวคือ การวิจัยพบว่า คนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง จะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันแสดงถึงความมีจริยธรรมสูงมากกว่าผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอย่าง

เชื่อมั่นได้ และจิตลักษณะอื่นร่วมกับเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำนายพฤติกรรมได้แม่นยำยิ่งขึ้น ในทำนองเดียวกัน เครบส์ (Psychology Today : An Introduction. 1972 : 149 ; citing Krebs. 1964 : 72) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการโกงกับจิตลักษณะของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และพลังอีโก้ จากการวิจัยพบว่า ระดับสติปัญญาและพลังอีโก้ร่วมกันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการโกงของผู้ถูกศึกษา กล่าวคือ ผู้มีพลังอีโก้สูงหรือผู้มีจิตแกร่งนั้นจะโกงมากกว่าผู้มีพลังอีโก้ต่ำเมื่อมีจริยธรรมก่อนกฎเกณฑ์ แต่ถ้าเป็นผู้มีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์และมีพลังอีโก้สูงแล้วจะโกงน้อยกว่าผู้มีพลังอีโก้ต่ำ และงานวิจัยของ ควงเคื่อน พันธุมนาวัน (2519 - 2520 : 25) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตร่วมกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถทำนายพฤติกรรมการโกง หรือไม่โกงในการเล่นเกมนของวัยรุ่นได้ดีกว่าจิตลักษณะใดเพียงอย่างเดียว ส่วนฮาน และคนอื่น ๆ (Psychology Today : An Introduction 1972 : 149 ; citing Haan and others. 1969) ได้ศึกษาพฤติกรรมของนิสิตที่เข้าร่วมขบวนการเรียกร้องทางสังคมและการเมือง ซึ่งมีระดับจริยธรรมต่างกัน พบว่า นิสิตที่มีจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์เข้าร่วมขบวนการเรียกร้องทางการเมืองถึง 80% ส่วนผู้มีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์จะเข้าร่วมขบวนการเรียกร้องทางการเมืองเพียง 10% เท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงมักนึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์ (Piaget) เป็นผู้เริ่มศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก และมีความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับความฉลาดที่จะรับรู้กฎเกณฑ์ และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา และการคิดหาเหตุผลของบุคคลนั้น เพียเจต์ได้แบ่งขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้น คือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียดแต่มีความอยากร ความต้องการทางกายซึ่งต้องการ

ที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อม และบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น

2. ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขึ้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2 - 8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เขาต้องทำตาม

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขึ้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 8 - 10 ปี เพียเจต์เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญา และจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกัน และความเท่าเทียมกันของบุคคล ในช่วงอายุ 8 - 10 ปี เด็กที่อยู่ในสังคมปกติจะบรรลุขั้นที่ 3 แต่ก็อาจมีบางคนที่พัฒนาช้ากว่านี้ หรือบางครั้งพัฒนาการหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่ 2 เนื่องจากมีการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์. 2520 : 40 - 41)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Kohlberg) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมโดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจต์เป็นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างของเขาเป็นเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ การศึกษาใช้วิธีสัมภาษณ์ และการเขียนตอบ โคลเบอร์กจัดลำดับเหตุผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเป็น 6 พวก แล้วศึกษาตรวจสอบหลายครั้ง จึงสรุปว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของคนมี 6 ขั้น ขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุและพัฒนาการทางสติปัญญา โคลเบอร์กกำหนดขั้นของจริยธรรมโดยถือจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ว่าในระดับอายุนี้การให้เหตุผลมีลักษณะแบบนี้ แต่ละขั้นจะแทนระบบความคิดซึ่งได้จากส่วนใหญ่ว่ามีกระบวนการความคิดทางจริยธรรมอย่างไร แต่ละขั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของขั้นที่สูงขึ้นไป ขั้นที่สูงกว่าจะแสดงถึงความเข้าใจที่เหนือกว่า มีการรับรู้ที่กว้างขวางลึกซึ้ง และเป็นนามธรรมกว่า เป็นการแก้ปัญหาที่มีหลักเกณฑ์ มีเหตุผลมากกว่าขั้นต่ำ (Sprinthall and Sprinthall. 1977 : 237 - 267) พัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นจัดเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับมี 2 ขั้น ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) 2 - 7 ปี ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) 7 - 10 ปี	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) 2 - 10 ปี
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (Good - boy Orientation) 10 - 13 ปี ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม (Authority and Social order Maintaining) 13 - 16 ปี	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventionally level) 10 - 16 ปี
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) 16 ปีขึ้นไป ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (Conscience Orientation) วัยผู้ใหญ่	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional level) 16 ปีขึ้นไป

(ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 30)

การให้เหตุผลและความเข้าใจสังคมของพัฒนาการทางจริยธรรม แต่ละขั้น มีดังนี้

ขั้นที่ 1 ยึดหลักการหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ ชอบใช้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับโทษเป็นเหตุผลในการกระทำ หรือเขาจะเลือกกระทำในทางที่จะเกิดประโยชน์แก่ตัวเองมากกว่า เนื่องจากเด็กเล็กเป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพาและอยู่ในอำนาจของผู้ใหญ่ จึงมีความจำเป็นต้องเชื่อฟังคำสั่ง เด็กในระยะนี้เข้าใจคำว่า ความดีไปในความหมายว่า คือ สิ่งที่ทำแล้วไม่ถูกลงโทษ เช่น เด็กยอมแปรงฟันหลังอาหารเพราะกลัวพ่อดุ นอกจากนี้ในการตัดสินใจว่าอะไรถูกอะไรผิด เด็กจะมองที่ผลของการกระทำว่าถ้าเสียหายมากก็จะตัดสินใจว่าการกระทำนั้นผิด ไม่ได้มองที่สาเหตุของการกระทำเลย

ขั้นที่ 2 ยึดหลักการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) เด็กเล็ก ๆ จะถูกผู้ใหญ่ดูค่า หรือเยียนตีเพื่อที่จะให้เขาทำให้ออกหรือกระทำตนเป็นคนดี เมื่อเด็กอายุมากขึ้นระหว่าง 7 ขวบ ถึง 10 ขวบ จะมีความรู้สึกว่าการกระทำเช่นนั้นของผู้ใหญ่เป็นของธรรมดา เด็กจะค่อย ๆ เห็นความสำคัญของการได้รับรางวัลหรือคำชมเชย การสัญญาว่าจะให้รางวัลจึงเป็นแรงจูงใจให้เขากระทำความดีได้มากกว่าการดูค่า หรือขู่ว่าจะลงโทษ เช่น เด็กหญิงจะช่วยบิดา มารดาดูแลรถจักรยานไม้ก็เพื่อจะได้รับคำชมเชย เด็กชายจะช่วยทำความสะอาดบ้านเพื่อว่าจะได้เงินเป็นรางวัลมากขึ้น และเด็กในระยะนี้เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ เช่น เมื่อเขาให้ดินมาฉันก็ต้องตอบแทนเขาไป เริ่มมีความเข้าใจความคิดเห็นของคนอื่น

ขั้นที่ 3 ยึดหลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (Good - boy Orientation) เด็กที่ย่างเข้าสู่วัยรุ่นจะให้ความสำคัญแก่กลุ่มเพื่อนมาก เด็กในวัยนี้ส่วนมากจะทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วย เพื่อให้เป็นที่ชอบพอของเพื่อนฝูง และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน หลักการขั้นนี้เด็กอายุ 13 ปี จะใช้มาก เช่น เด็กหญิงต้องการนุ่งกระโปรงสั้นตามสมัยนิยมเพื่อไม่ให้เพื่อน ๆ คิดว่าตนไม่ทันสมัย หรือเด็กชายก็จะไม่ตัดผมสั้นเกรียนเพื่อไม่ให้เพื่อนล้อว่าเป็น "ลุง"

ขั้นที่ 4 ยึดหลักการทำตามหน้าที่ และระเบียบของสังคม (Authority and Social Order Maintaining) เด็กวัยรุ่นเป็นผู้มีความรู้มีประสบการณ์มากพอที่จะทราบว่าในสังคมประกอบด้วยคนกลุ่มต่าง ๆ แต่ละกลุ่มมีกฎเกณฑ์ให้สมาชิกยึดถือ บางกลุ่มก็มีเจ้าหน้าที่รักษากฎเกณฑ์เหล่านั้นด้วย

และตนเองมีความเข้าใจหน้าที่ของตนในกลุ่มต่าง ๆ และมีศรัทธาต่อกฎเกณฑ์ของกลุ่มมากพอสมควร มีความเข้าใจบทบาทของคนอื่นด้วยว่าคนนั้นมีหน้าที่มีตำแหน่งอย่างนั้น จึงปฏิบัติอย่างนั้น การกระทำที่ถูกต้องนั้นจะพิจารณาเพื่อกลุ่มเพื่อส่วนรวมด้วย

ขั้นที่ 5 ยึดหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้จะมีการกระทำที่พยายามจะหลบหลีกมิให้ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขาดเหตุผล เป็นคนไม่แน่นอน ใจโลเลไม่มีหลักยึด ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน คำว่า "หน้าที่" ของบุคคลในขั้นนี้ หมายถึง การทำตามข้อตกลงหรือให้สัญญาไว้กับผู้อื่น ไม่พยายามที่จะลิดรอนสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มีความเคารพตนเอง และต้องการให้คนอื่นเคารพตนเองด้วย จริยธรรมขั้นนี้พบมากในผู้ใหญ่ หรือวัยรุ่นตอนปลายบางคน

ขั้นที่ 6 ยึดหลักการทำตามอุดมคติสากล (Conscience Orientation) พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้จะพบในผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญาในขั้นสูง มีประสบการณ์และมีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรมของตน และของสังคมอื่น ๆ ในโลก บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้จะเป็นผู้ที่รับเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้ที่เจริญแล้ว มีสายตาหรือความคิดเห็นที่กว้างไกล กว่ากลุ่มและสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ บุคคลประเภทนี้จะมีอุดมคติหรือคุณธรรมประจำใจ เช่น ยึดถือ 10 ประการของศาสนา 2 คือ หิริ ความละอายแก่ใจตนเองในการที่จะทำชั่ว และมีโอตตปปะ คือ ความเกรงต่อบาป เพราะมีความเชื่อในหลักสากลที่ว่าความเลวนั้นถ้าบุคคลกระทำแล้วถึงแม้จะรอดพ้นไม่ถูกผู้ใดลงโทษแต่โทษที่ได้รับก็คือ ผู้กระทำความเลวนั้นจะมีจิตใจต่ำลง (จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ. 2521 : 15 - 19)

โคลเบอร์ก เชื่อว่าพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปถึงขั้นที่หกจะข้ามขั้นไม่ได้เพราะคนจะให้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก่อน ต่อมาเมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การให้เหตุผลในขั้นสูงมีมากขึ้น ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าจะใช้น้อยลงทุกทีและถูกทิ้งไปในที่สุด อย่างไรก็ตามเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลอาจจะชะงักอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญา และเหตุการณ์ทางสังคม พัฒนาการทางสติปัญญาเป็นตัวกำหนดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม คนอาจมีพัฒนาการทางสติปัญญาอยู่*

ในขั้นที่สูงกว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม แต่การที่จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญานั้นเป็นไปได้ ไคลเบอร์กพบว่า เด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาอยู่ในขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นที่สองเท่านั้น ส่วนผู้ที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นปฏิบัติการแบบนามธรรมขั้นต้น ๆ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นที่สามหรือสี่ ไคลเบอร์กพบว่าผู้ใหญ่ส่วนมากมีพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นที่สี่เท่านั้น (Kohlberg. 1976 : 31 - 52) และไคลเบอร์กยังเชื่อว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ ขั้นต่าง ๆ ของพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นสากล จากการศึกษาเขาพบว่าลำดับขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กต่างวัฒนธรรมในไต้หวัน เม็กซิโก ตุรกี และสหรัฐอเมริกาเป็นไปอย่างเดียวกัน

วิธีพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ควงเคื่อน พันธมนาวิน (2522 : 46 - 48) ได้สรุปวิธีพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไว้ ดังนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเพื่อให้เด็กใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้น ก็โดยการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ เพื่อให้เด็กได้รับความรู้ที่สูงกว่าที่ตนมีอยู่ ซึ่งเด็กจะนำไปเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน การเปรียบเทียบบนนี้ทำให้เกิดความไม่สมดุลทางความคิดขึ้น และจะกระตุ้นให้เด็กปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมดุล และจะช่วยทำให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนเองได้

2. การให้แสดงบทบาท วิธีการนี้เกิดจากความเข้าใจที่ว่า การที่คนจะเข้าใจผู้อื่นได้นั้น ต้องให้เขาได้มีโอกาสสวมบทบาทอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ตนมีอยู่ ซึ่งคอลลินส์ (Collins) กล่าวว่า วิธีเดียวที่จะทำให้คนได้คิด หรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ คือเขาได้แสดงออกในบทบาทที่ต่างไปจากเดิม และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม ไคลเบอร์ก กล่าวว่า การสวมบทบาทได้แก่การรับเอาทัศนคติของคนอื่น การรับรู้ความคิดและความรู้สึกของคนอื่น การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของคนอื่นด้วย กระบวนการดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม

3. การใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ทั้งโคลเบอร์ก และเพียเจต์ยอมรับว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็กมาก เพราะเด็กมักยึดถือและคล้อยตามเพื่อนได้ง่าย ดังนั้น การที่ช่วยให้เขาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกับเพื่อนจะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ และสามารถปรับตัวให้เข้ากันได้ เขาก็จะมีโครงสร้างของความรู้และเหตุผลใหม่ขึ้นมา

4. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ ลักษณะการเลียนแบบเป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นไปตามทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม เป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลองเห็นเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามแบบได้ การจัดตัวแบบนี้เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองวิธีหนึ่ง นอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรกที่กล่าวแล้ว หรือการให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อน หรือการให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเหมือนกันเป็นเอกฉันท์ อันทำให้ผู้ถูกทดลองคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบให้เลียนแบบเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่าจะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่เด็กอาจทำตามโดยไม่รู้สีกว่ากำลังถูกชักจูง ลักษณะของการเลียนแบบ (imitation) ก็คือ การเทียบเคียง (identification) ก็คือ ล้วนเป็นวิธีที่ต้องอาศัยตัวแบบ ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูด และชักชวนให้ผู้อื่นสังเกต เห็น เชื่อถือและคล้อยตามได้ ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน ลักษณะอีกประการหนึ่งที่จะทำให้เลียนแบบได้มาก คือ ความเหมาะสมของตัวแบบ การเชื่อในความรู้ ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาแสดงออก จะทำให้ผู้สังเกตคล้อยตามได้มาก ลักษณะภายในของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เช่นกัน

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะเห็นได้ว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคน เพราะเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการคิดพิจารณาตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งตามปกติบุคคลจะมีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นตามวัย และประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคม แต่อย่างไรก็ตามความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลก็มีโอกาสที่จะหยุดชะงักอยู่ในขั้นตอนการพัฒนาทางจริยธรรมขั้นใดขั้นหนึ่ง ซึ่งไม่เหมาะสมกับวัย

าในขณะนั้นได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา หรือยกระดับจิตใจของเด็ก ที่มีพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่เหมาะสมกับวัยในขณะนั้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะมุ่งพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าจริยธรรมในชั้นที่ 3 ลงมา ซึ่งถือว่าพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังอยู่ในระดับต่ำกว่าพัฒนาการตามปกติของเขา โดยยึดทฤษฎีโครงสร้างทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) เป็นหลักในการพัฒนา แต่การที่จะพัฒนาลักษณะดังกล่าวได้นั้นจะต้องหาวิธีพัฒนาที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพสูงมาใช้ จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่าวิธีการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีหลายวิธี วิธีการพัฒนาโดยใช้แม่แบบก็เป็นวิธีหนึ่งที่มีผู้ทดลองใช้ได้ผลดีมาแล้วทั้งในประเทศและต่างประเทศ แม้ว่าในประเทศไทยยังมีการวิจัยในเรื่องนี้ไม่มากนักก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้เป็นแม่แบบ ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ศึกษามาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้แม่แบบหนังตะลุง ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและจิตใจของประชาชนในภาคใต้มากที่สุด มาใช้ในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ซึ่งงานวิจัยของสุเชษฐ์ ม่าเหริ่ม (2519 : 56 - 61) สรุปว่า การเลียนแบบผู้กระทำความผิดจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อแม่แบบน่าสนใจ น่าเลียนแบบ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับคุณสมบัติของหนังตะลุงทุกประการ จึงคาดว่าน่าจะใช้ในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

งานวิจัยในประเทศ

เนื่องจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ ประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้สนใจศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการส่งเสริมพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกันอย่างแพร่หลาย ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2520 : 211) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์ของวัยรุ่นกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคต กลุ่มตัวอย่าง

เป็นวัยรุ่นชาย ฐานะปานกลาง และฐานะต่ำในกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน โดยให้เล่นเกมในห้องปฏิบัติการ จากการทดลองพบว่า จิตลักษณะด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต และทัศนคติต่อคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมซื่อสัตย์และสามารถทำนายพฤติกรรมซื่อสัตย์อย่างเชื่อมั่นได้ และในปีเดียวกันนี้ วิรัช จาบุญนอม (2520 : 62) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์ และการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอายุ 13 ปี และ 15 ปี ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 120 คน พบว่า การให้เหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กสองกลุ่มนี้ไม่แตกต่างกัน

สุริยา เหมตะศิลป์ (2521 : 44) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับสติปัญญา และการยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร และวัยรุ่นในจังหวัดปัตตานี ผลการศึกษา พบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับสติปัญญา และการยอมรับตนเอง มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อหาความสัมพันธ์กันเป็นคู่ ๆ พบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับสติปัญญาไม่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้การยอมรับตนเองกับระดับสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และการยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์กัน ส่วนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร และวัยรุ่นในจังหวัดปัตตานี มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน

ในปีต่อมาบุญชู แก้วส่อง (2522 : 61 - 65) ได้ศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในระดับอายุ 13 - 18 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 300 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นมีระดับพัฒนาการสูงขึ้นตามอายุ และในปีเดียวกันนี้ เดช วิโย (2522 : 47 - 56) ได้ศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 เขตการศึกษา 9 จำนวน 180 คน พบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนาขึ้นตามลำดับชั้นเรียน และเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูต่างกันจะให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงสุด และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

นอกจากนี้ยังมีผู้สนใจหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ดังนี้

นภาจ ช้วยโต (2521 : 125) ได้ศึกษาผลการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมจริยศึกษา สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าอบรมมีทัศนคติ และเหตุผลเชิง จริยธรรมสูงขึ้นจากเดิม ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำมีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่า ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงอยู่เดิม และมีแนวโน้มว่า ผู้มีทัศนคติเชิงจริยธรรมที่คั่น้อยอยู่เดิม จะมี พัฒนาการมากกว่าผู้ที่เดิมมีอยู่มาก แต่ไม่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย รักมาก การให้เหตุผล น้อย การให้เหตุผลมาก ความสามารถในการเรียนสูงและต่ำ ทศนะต่อโครงการดี และไม่ ดี เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม หรือการมีทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างเห็น ได้ชัดแต่อย่างใด

โกศล มีคุณ (2524 : 122) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการสวมบทบาทของนักเรียนชั้นประถมศึกษา" กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 อายุ 9 - 14 ปี จำนวน 191 คน จากโรงเรียน 3 แห่ง ในจังหวัดราชบุรี อันเป็นตัวแทนของโรงเรียนในชนบท โรงเรียนชุมชนของชนบท และโรงเรียนใน เมือง จัดนักเรียนเข้ากลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม 4 กลุ่ม ใช้วิธีการฝึกต่างกันดังนี้ กลุ่มที่ 1 ฝึกสวมบทบาท ร่วมกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มที่ 2 ฝึกสวมบทบาทอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 ฝึกการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมอย่างเดียว กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุมให้เรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนสำเร็จรูป ประกอบกับวิธีร่วมกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน ส่วนการฝึกสวมบทบาทใช้วิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่าง เดียว ทุกกลุ่มใช้เวลาในการฝึก 15 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที ถึง 100 นาที ฝึกทุกวัน ๆ ละ 1 ครั้ง ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม และฝึกสวมบทบาทมีการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด และกลุ่มที่ได้รับการฝึกสองด้านให้เหตุผลเท่าเทียมกันกับ กลุ่มฝึกด้านเดียว เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลประกอบการฝึก พบว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบรักสนับสนุนมาก มีคะแนนหลังการสวมบทบาทสูงกว่าผู้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ส่วนผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลมากจะเป็นผู้ที่คิดแบบเอกลัคนัยสูง และผู้มีการสวมบทบาท สูงเป็นผู้มีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้มีลักษณะตรงกันข้าม ผลการวิจัยพบอีกว่า ความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล นอกจากนี้ยังมีตัวแปรที่ใช้ทำนายความสามารถในการสวมบทบาท และคะแนนการใช้เหตุผลเชิง

จริยธรรมหลังการฝึกได้ดี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ ระดับความสามารถในการสวมบทบาท การฝึก ถิ่นที่อยู่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก การคิดแบบเอกนัย การทำงานของมารดา และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โภคผล มีคุณ สรุปว่า การที่พบว่าความสามารถในการสวมบทบาท และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนต่างจังหวัดจะพัฒนาได้จากการฝึกอบรมระยะสั้น และผู้ที่มีลักษณะบางประการแตกต่างกันจะได้รับประโยชน์จากการศึกษาแตกต่างกัน ทำให้การวิจัยนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งด้านจริยศึกษา และการนำเสนอหาและวิธีการไปใช้ในวงกว้างได้เป็นอย่างดี

ในปีต่อมา สมเดช ลิ้มแสง (2525 : 59 - 61) ได้ศึกษาโดยการทดลองสอนเพื่อแยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดชัยนาท กลุ่มตัวอย่างจำนวน 68 คน ผลการศึกษาพบว่า ระดับเหตุผลของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หนังสือนิทานประกอบหุ่น สูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในปีเดียวกัน สกล เทียงแท้ (2525 : 103) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีการอภิปรายกลุ่ม ในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากโรงเรียนที่สภาพสังคมต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในจังหวัดราชบุรี จำนวน 256 คน ผลการศึกษาพบว่า การฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีอภิปรายกลุ่มนั้นสามารถทำให้ผู้ได้รับการฝึกมีพัฒนาการในด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ไม่ได้รับการฝึกอย่างเชื่อมั่นได้ ทั้งที่ก่อนฝึกนั้นผู้ถูกศึกษาทั้งสองกลุ่มเริ่มโดยมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเท่าเทียมกัน นอกจากนี้แล้วยังพบว่าผู้ที่อยู่ในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยสูงและต่ำแต่เดิมนั้น จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ต่างกัน แต่หลังการทดลองแล้ว พบว่า ผู้ที่อยู่ในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยสูงจะได้รับประโยชน์จากการฝึกมากกว่าผู้ที่อยู่ในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยต่ำ ผลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ได้พบผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และปานกลาง มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงตั้งแต่ก่อนฝึก ในช่วงหลังฝึกกลุ่มดังกล่าวมีพัฒนาการในจิตลักษณะนี้มากกว่ากลุ่มที่เรียนอ่อนด้วย ส่วนในด้านบุคลิกภาพนั้น ก่อนฝึกและหลังฝึกผู้ที่มีลักษณะเก็บตัว แสงตัว จะใช้เหตุผลไม่ต่างกัน และพบว่าผู้มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงนั้น ได้แก่ ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และเป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงอยู่ก่อนการทดลอง

ปี พ.ศ. 2526 กล้วยศรี มีใจเย็น (2526 : 57) ได้ศึกษาพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูต่อเวที ด้วยการให้การแสดงบทบาทสมมุติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูต่อเวทีของนักเรียนที่เรียนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ

ส่วนวรรณภา ศิริทรัพย์ากร. (2527 : 45 - 47) ได้ศึกษาพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการให้แสดงบทบาทสมมุติ ผลการศึกษาพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นหลังการเรียนด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมุติ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชาย และหญิงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรพรรณ สุปถลอคชีพ (2530 : 60) ซึ่งได้ศึกษาผลของการแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จ่ารงค์ น่วมศิริ (2527 : 58) ได้ทดลองใช้ข่าวหนังสือพิมพ์สร้างเป็นสถานการณ์จำลองในการสอนจริยศึกษาเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองจากข่าวหนังสือพิมพ์ ส่วนกลุ่มควบคุมสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิชาญ ลำอาจศรี (2527 : 97) ได้ทดลองสอนจริยศึกษาด้วยวิธีสอนแบบซินดิเคต (SYNDICATE) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนโรงเรียนวัดพรหมโลก 65 คน และโรงเรียนชุมชนวัดทองหงส์ จำนวน 66 คน รวม 131 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบซินดิเคต และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียน

สองกลุ่มนี้มีทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งสองโรงเรียน

ต่อมาสนิธ ทรัพย์วารี (2528 : 43) ได้ทดลองสอนโดยใช้สไลด์ - เทป เพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี จำนวน 48 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 24 คน กลุ่มควบคุม 24 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สไลด์ - เทป หลังการทดลอง มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชาลี หวานน้ำ (2530 : 85) ได้ศึกษาผลของการฝึกสมาธิที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ และระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน โดยกลุ่มทดลองใช้การฝึกสมาธิและกลุ่มควบคุมใช้กิจกรรมศิลปะ ผลการศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ฝึกสมาธิ และไม่ฝึกสมาธิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ฝึกสมาธิ และไม่ฝึกสมาธิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964 : 404) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของเหตุผลเชิงจริยธรรมกับระดับอายุ โดยแบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้น พบว่าเด็กอเมริกันอายุ 7, 11, 13 และ 16 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นตามระดับอายุ คือ เด็กอายุ 7 ปี เกือบทุกคน (90%) ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 1 และ 2 เด็กอายุ 10 ปี ยังคงใช้เหตุผลในขั้นที่ 1 และ 2 อยู่เป็นส่วนใหญ่ (กว่า 50%) แต่ก็มีพวกที่เริ่มใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้น คือ ขั้นที่ 3 และ 4 บ้างแล้ว (35%) วัยรุ่นอายุ 13 ปี ใช้เหตุผลในขั้นที่ 3 และ 4 เป็นส่วนใหญ่ (กว่า 50%) และยังมีผู้ใช้เหตุผลในขั้นที่ 1 และ 2 อยู่บ้าง (ประมาณ 20%) ส่วนวัยรุ่นตอนปลายอายุ 16 ปี แม้จะยังคงใช้เหตุผลในขั้นที่ 3 และ 4 มาก (กว่า 50%) แต่ก็ปรากฏว่ามีผู้ใช้เหตุผลในขั้นที่ 5 และ 6 มากกว่าเด็กกลุ่มอื่น (23%) ซึ่งแสดงว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีพัฒนาการสูงขึ้นตามระดับอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .59$)

ส่วนมิลเลอร์ ชูมอฟ และสตีเฟนส์ (Miller, Zumoff and Stephens. 1974 : 261 - 268) ศึกษาเปรียบเทียบทักษะการใช้เหตุผลจากการทดสอบงานตามทฤษฎีของเพียเจต์กับการตัดสินใจด้านจริยธรรมระหว่างเด็กที่อยู่ในสถานกักกัน เด็กที่เรียนช้า และเรียนปกติ อายุตั้งแต่ 13 - 16 ปี พบว่า เด็กที่อยู่ในสถานกักกัน และเด็กที่เรียนช้ามีพัฒนาการทางทักษะการใช้เหตุผลไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้การตัดสินใจด้านจริยธรรมของเด็กกลุ่มต่าง ๆ ก็ไม่แตกต่างกัน และเมื่อหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างทักษะการใช้เหตุผลกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมปรากฏว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทูเรียล (Turiel. 1966 : 611 - 618) ได้วัดระดับจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น แล้วให้เด็กแสดงเป็นบุคคลในเรื่องซึ่งมีปัญหาและไปขอคำแนะนำจากเพื่อนสองคน เพื่อนทั้งสองคนแนะนำเด็กไปคนละทางโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกัน เด็กบางคนได้รับคำแนะนำที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเพียงหนึ่งขั้น บางคนจะได้รับคำแนะนำที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนถึงสองขั้น บางคนได้รับคำแนะนำที่ต่ำกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งขั้น เด็กบางคนไม่ได้รับประสบการณ์ดังกล่าวเลย หลังจากนั้นนำเด็กทุกคนมาวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับคำแนะนำประเภทที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนนั้นหนึ่งขั้น มีพัฒนาการทางจริยธรรมมากที่สุด และเป็นลักษณะพัฒนาการที่แผ่ขยายไปยังปัญหาอื่น ๆ ได้ด้วย ในทำนองเดียวกัน เลอเฟอจี และวาโลชิน (Lefurgy and Waloshin. 1969 : 104 - 110) ได้ทดลองยกระดับจิตใจของเด็กโดยใช้กลุ่มเพื่อน คือให้เด็กที่รับการทดลองรับฟังเหตุผลจากเพื่อน ๆ ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลที่เพื่อน ๆ เสนอนั้นมีอิทธิพลอย่างรุนแรงถึงขั้นสามารถเพิ่มหรือลดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้ และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลคงทนวัดได้หลังจากฝึก 100 วัน และความคงทนในการเปลี่ยนแปลงระดับจริยธรรมสูงขึ้นมีมากกว่าการเปลี่ยนแปลงไปสู่ขั้นที่ต่ำลง

เรสต์ (Rest. 1969 : 225 - 252) ได้วิจัยเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอายุระหว่าง 10 - 14 ปี และได้ผลเช่นเดียวกับทูเรียล นอกจากนั้นเรสต์ พบว่าเด็กจะชอบเหตุผลที่เหนือกว่าที่เขาใช้อยู่มากกว่า และเด็กจะทำความเข้าใจกับเหตุผลที่เหนือกว่า 2 ขั้น ได้ยากที่สุด รองลงมาคือ เหตุผลที่เหนือกว่า 1 ขั้น ส่วนเหตุผลที่ต่ำกว่า 1 ขั้นเด็กจะทำความเข้าใจได้อย่างดี

คิสซี่ (Keasey, 1973 : 30 - 38) ได้ทำการทดลองยกระดับจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นชาย 63 คน หญิง 63 คน โดยแบ่งผู้ถูกทดลองออกตามระดับจริยธรรมที่เขามีอยู่ และในแต่ละระดับยังแบ่งออกเป็นภาวะการเสนอเหตุผลในแบบต่าง ๆ คือ ภาวะที่หนึ่ง ผู้ทดลองจะให้ความคิดเห็นซึ่งดีกว่า (ที่ผู้ถูกทดลองใช้อยู่) 2 แนว แต่ไม่มีเหตุผลยืนยันว่าให้เลือกแบบใด ภาวะที่ 2 ผู้ทดลองจะให้ความคิดเห็นพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนในระดับเดียวกันกับผู้ถูกทดลองใช้อยู่ ภาวะที่ 3 ผู้ทดลองจะให้เหตุผลสนับสนุนั้นจริยธรรมสูงกว่าที่ผู้ถูกทดลองใช้อยู่ 1 ขั้น ซึ่งปรากฏว่าผู้ถูกทดลองที่ได้รับเหตุผลที่สูงขึ้น 1 ขั้นจากตัวแบบ (ผู้ทดลอง) มีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้นได้

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น ได้ใช้วิธีการหลายอย่าง เช่น การอภิปราย การใช้แม่แบบ การใช้กลุ่มเพื่อน นอกจากนี้งานวิจัยหลายชิ้นยังแสดงให้เห็นว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกด้วย ดังนั้นการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงควรหาวิธีที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แม่แบบ ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่ต้องการให้ได้รับการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุระหว่าง 11 - 12 ปี ซึ่ง บันลือ พฤกษ์วัน (2519 : 67) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กในช่วงอายุนี้นี้ว่า กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น ในช่วงนี้ความต้องการที่จะเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ อยู่ในระดับสูง เช่น การเลียนแบบ พ่อ แม่ เพื่อน หรือสิ่งที่มีอิทธิพลในชีวิตประจำวันอื่น ๆ ดังนั้น การจัดเตรียมรูปแบบของแม่แบบที่เหมาะสมให้เด็กในวัยนี้ได้เลียนแบบจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

ความหมายของความรับผิดชอบ

ได้มีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ชวาล แพร์ตกุล (2514 : 33) ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จ ล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดี และผลเสีย โดยแสดงออก ในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับมา ส่วนสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2514 : 77) กล่าวว่า ความ รับผิดชอบจะต้องประกอบด้วยความขยันหมั่นเพียร ความละเอียดรอบคอบ ความสามารถ และความ รอบรู้ เอาใจใส่แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และเข้ม ภูมิกาค (2515 : 15) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การพยายามจะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงได้ รวมทั้ง ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และตรงต่อเวลาด้วย นอกจากนี้ละไมยศ ลิ้มอักษร (2517 : 8) ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบ คือ การปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง และ ขยันขันแข็ง เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ไม่ถือความพอใจหรืออารมณ์เป็นใหญ่ ใช้ความบากบั่น พยายามแก้อุปสรรคต่าง ๆ ความรับผิดชอบจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับ จีรญา สุภาพ (2520 : 81) ที่กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับรู้ และสำนึกในการ กระทำของตน ไม่ว่าผลนั้นจะเป็นอย่างไร หากมีข้อผิดพลาดก็พร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ผลดีขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบนี้เป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องมีการบังคับ เข้มงวด จากบุคคลอื่น ส่วนจำเนียร ช่วงโชติ ศิรินันท์ เพชรทองคำ และจิตรา วสุวานิช (2521 : 30) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึงลักษณะนิสัย และทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนเอง และมีความซื่อสัตย์สุจริต นอกจากนี้ ฟังก์ และแวกนอลล์ (Funk and Wagnalls. 1961 : 2095) กล่าวว่าความรับผิดชอบคือ

การแสดงออกถึงการรับผิดชอบ และการรับผิดชอบต่อตนเอง มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ สามารถ จัดหาเงินและทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถสนองตอบต่อหน้าที่ หรือข้อตกลงที่ได้ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรม และหลักธรรมอีกด้วย สอดคล้องกับแคทเทล (Cattell. 1963 : 145) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คือ มีความบากบั่นพากเพียร ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำจะถือเอาความสะดวกเป็นเกณฑ์ มักหลีกเลี่ยงข้อบังคับ นอกจากนี้ ฟลิปโป (Flippo. 1966 : 122) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

จากเอกสารที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติ ต่อหน้าที่การงาน และต่อชุมชนด้วยความเต็มใจ และมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน และต่อชุมชน ซึ่งสามารถแสดงออกได้โดยการเอาใจใส่ในการ ทำงาน การเพียรพยายาม การยอมรับผลการกระทำของตนเอง การปรับปรุงงานของตนเองให้ดีขึ้น การ ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม การช่วยแก้ไขสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน การช่วยเหลือผู้อื่นใน สังคม และการไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี

ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่สำคัญอย่างยิ่ง เป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะ ช่วยให้สังคมเป็นระเบียบ และสงบสุข การที่สังคมขาดความสงบ กล่าวได้ว่าเกิดจากบุคคลกลุ่มหนึ่ง ขาดคุณสมบัติ 5 ประการ คือ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2514 : 55 - 57) ความรับผิดชอบ ความ สม่่าเสมอ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ และความพยายามในการพึ่งตนเอง

ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2520 : 12) มีวัตถุประสงค์ ระบุไว้ข้อหนึ่งว่า มุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ อดทน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งหากจะกล่าวถึงความรับผิดชอบแล้ว อาจกล่าวได้ว่า

หากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลดีต่อไปนี้ คือ

1. คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนมีความรับผิดชอบเป็นที่นับถือ ได้รับการสรรเสริญและ เป็นคนประโยชน์ทั้งต่อ

ตนเองและสังคม

3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจริยธรรม และหลักกฎเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีผู้อื่นบังคับ

4. ไม่เป็นต้นเหตุของความเสื่อม และความเสียหายแก่ส่วนรวม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม

การพัฒนาความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมตั้งแต่วัยเด็กและจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควร ให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาและค่อย ๆ ปลุกฝังความรับผิดชอบให้ เพราะนอกเหนือจากการมีวินัยและความรับผิดชอบตามธรรมชาติ อันเกิดขึ้นได้เองแล้ว เด็กยังเรียนรู้วินัย และความรับผิดชอบจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสั่งสอนฝึกฝนจากบุคคลแวดล้อม ลักษณะเช่นนี้เป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม (กิ่งแก้ว อัคราภกร. 2524 : 15 - 19)

มิตตัน และแฮร์ริส (Mitton and Harris. 1962 : 407 - 416) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกฝนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่อายุน้อย ๆ
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริง ให้เด็กมีส่วนร่วมใน

การทำงาน

3. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. ในการฝึกความรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. ต้องระลึกไว้เสมอว่าในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่

7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กได้รับผิชอบอย่างเต็มที่

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 21) เสนอแนะวิธีปลูกฝังความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. หัดไม่ให้ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนไปตกแก่ผู้อื่น
2. ฝึกหัดให้เกิดนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่เด็กทั้งที่บ้าน และทางโรงเรียน
3. ชี้แจงให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตนว่ามีอะไรบ้าง เมื่อรู้หน้าที่ของตนเองแล้ว จะไม่ไปก้าวล่วงงานของผู้อื่น

ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์ (2522 : 54) กล่าวว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบนั้น โรงเรียนควรมุ่งสอนให้เด็กสร้างสมหลักธรรมประจำใจ ดังต่อไปนี้

1. การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน และเคารพสิทธิของผู้อื่น
2. การทำงานให้สำเร็จเป็นขั้นเป็นอัน โดยไม่ละทิ้งงานที่ได้รับไว้แล้ว
3. ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

งานวิจัยในประเทศ

มัชวรี บุณนาค (2514 : 70 - 86) ศึกษาเปรียบเทียบสังคมประติศของพ่อแม่กับบุคลิกภาพของเด็กในนครหลวงกรุงเทพ - ธนบุรี และต่างจังหวัด พบว่า สังคมประติศด้านการฝึกความเป็นอิสระ การฝึกความมีระเบียบวินัย และการฝึกความล้มฤทธิ์ผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านความสามารถในการรับผิดชอบ แต่สังคมประติศด้านการระงับความก้าวร้าวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบ และเกื้อกูล ทาสี (2514 : 82 - 84) ศึกษาเปรียบเทียบสังคมประติศและบุคลิกภาพของบุคคลจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน พบว่าความรับผิดชอบต่อสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอารมณ์ ความเป็นระเบียบแบบแผน ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการควบคุมทางจิตใจ และความสามารถในการบังคับตนเอง สอดคล้องกับประติศ

เล็กสวาสดี (2517 : 91 - 92) ซึ่งศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 339 คน พบว่า เด็กที่ได้รับความรักมาก แต่ถูกควบคุมน้อยจะมีความรู้สึกรับผิดชอบสูง และยังพบว่าความรู้สึกรับผิดชอบสัมพันธ์ทางลบกับการพึ่งผู้อื่น แต่สัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นผู้นำ กรุณา กิจยั่น (2517 : 85) ศึกษาความมีวินัยในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นลักษณะหนึ่งของผู้มีวินัยในตนเอง และนอกจากนั้นผู้มีวินัยในตนเองจะมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานด้วย มีความอดทน มีเหตุผล และมีความยืดหยุ่นในพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเอง สอดคล้องกับ วรณวิภา ทองงอก (2517 : 9) ที่พบว่า วินัยในตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานและการเรียน เนื่องจากมีความตั้งใจจริง บุคคลที่มีวินัยในตนเองต้องเป็นบุคคลที่เข้มแข็ง และมีความมั่นคงในจิตใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ส่วนอารีย์ เศรษฐชัย (2520 : 47 - 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สภาการพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์ต่อกันในทางบวก

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 291) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับจริยธรรมสี่ประการ คือ การมีความรับผิดชอบ การยอมรับสารภาพผิด การยึดหลักแห่งตนและการต้านทานสิ่งชั่วร้าย พบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักในช่วงอายุ 4 - 13 ปี มีลักษณะทางจริยธรรมทั้งสี่ประการสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าทำให้เหตุผลในการอบรมสั่งสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะทางจริยธรรมของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุ 5 ปี

เพค และ ฮาฟวิกเฮิร์ส (Peck and Havighurst. 1963 : 12) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มาจากรอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยและแบบใช้อำนาจ พบว่า เด็กที่มาจากรอบครัวประชาธิปไตยมีความอิสระและรับผิดชอบมากกว่าเด็กที่มาจากรอบครัวแบบอิตาเลียน

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเฮิร์ลลอค (Hurlock. 1978 : 661) ที่พบว่าผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่วร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม พึ่งตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ รู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนจะ ทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกรอบอุ้ม ขาดความรู้สึกลอดคัย ทำตามกฎอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง และขาดความรับผิดชอบ เพราะไม่เคยตัดสินใจด้วยตนเอง

เชียร์ส และเลวิน (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. 2517 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Sears and Levin. 1957 : 415) ได้สัมภาษณ์พ่อแม่ของเด็กอนุบาลจำนวน 379 คน เกี่ยวกับการฝึกอบรมเด็ก พบว่า การให้ความรักและการยอมรับลูกในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัวและการฝึกวินัยโดยใช้เหตุผล จะช่วยให้เด็กทำตามพ่อแม่ต้องการ และทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น วิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) ได้กล่าวถึงการศึกษาของ กอฟ (Gough) เกี่ยวกับการควบคุมตนเองของผู้ที่มีปัญหาทางความประพฤติกลุ่มที่ว่า ผู้มีวินัยแห่งตนสูงจะมีความรับผิดชอบสูงกว่า ไม่วิตกกังวล มีความอดทนมากกว่า มีเหตุผลที่ดีเป็นของตนเอง และมีความยืดหยุ่นในความคิดและพฤติกรรมทางสังคม

จากเอกสารและผลการวิจัยดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า จริยธรรมด้านความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่มีความสำคัญมากในการช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศ ซึ่งคุณสมบัตินี้สามารถเสริมสร้างให้มีขึ้นในตัวบุคคลได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบให้แก่นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งถือว่าอยู่ในวัยที่เหมาะสมในการปลูกฝังลักษณะดังกล่าวนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ

ทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของแบนดูรา (Bandura. 1977 : 16 - 22) ซึ่งอธิบายแนวคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ดังนี้ คือ

พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์ (รวมทั้งพฤติกรรมต่อตนเอง) ที่นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนล้วนเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลของพฤติกรรม ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้นี้จะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อมนุษย์เรียนรู้ว่าเหตุการณ์ใดเกิดตามเหตุการณ์ใด อย่างไร เมื่อประสบเหตุหนึ่งมนุษย์ก็จะเกิดการคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาได้ ทำให้เกิดความดีใจ ความวิตกกังวล ความกลัวขึ้นล่วงหน้า ความคาดหวังนี้ทำให้มนุษย์ตัดสินใจทำหรือไม่ทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลตามที่ตนปรารถนา

การเรียนรู้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง และการเรียนรู้จากการสังเกต (Observation Learning) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้รับผลที่เกิดจากการกระทำต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่วิธีเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงมีข้อจำกัดอยู่มาก เพราะสิ่งที่จะเรียนรู้มีมากเกินไปกว่าเวลาและโอกาสของผู้เรียนแต่ละคนจะอำนวย และผลของการกระทำบางอย่างก็เป็นอันตรายถ้าจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง

สำหรับกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แม่แบบนี้ แบนดูรากล่าวว่า เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนอันเกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้เห็นพฤติกรรมของผู้อื่น และพฤติกรรมนั้น ๆ จะชี้นำพฤติกรรมของเขาได้ กระบวนการนี้เรียกว่า กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกต (Bandura. 1977 : 22 - 29) ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. กระบวนการใส่ใจ (Attentional Process) บุคคลจะเรียนรู้ไม่ได้ ถ้าขาดความใส่ใจ และขาดการรับรู้พฤติกรรมที่แม่แบบแสดงออก สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการใส่ใจ ได้แก่ ลักษณะของแม่แบบ และลักษณะของผู้สังเกต

ลักษณะของแม่แบบ แม่แบบที่มีความเด่นชัด จดจำได้ง่าย มีความดึงดูดใจสูง มีความซับซ้อนของพฤติกรรมน้อย จะมีโอกาสทำให้ผู้สังเกตเข้าใจได้มาก นอกจากนี้ถ้าพฤติกรรม กิจกรรม และลักษณะของแม่แบบมีความสำคัญใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับผู้สังเกต รวมทั้งพฤติกรรมที่แม่แบบแสดงออกมีประโยชน์ต่อผู้สังเกต จะโน้มน้าวจิตใจผู้สังเกตให้เข้าใจได้มาก

ลักษณะของผู้สังเกต กระบวนการใส่ใจนี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการสังเกต การรับรู้ รวบรวม และตีความจากพฤติกรรมของแม่แบบ รวมทั้งมีความตื่นตัวในการเอาใจใส่พฤติกรรมของแม่แบบนั้น

2. กระบวนการเก็บจำ (Retention Process) ในการเรียนรู้โดยการสังเกต บุคคลไม่สามารถจะเรียนรู้ได้มากถ้าปราศจากการเก็บจำ เพราะกระบวนการเก็บจำนั้น เป็นการรวบรวมรูปแบบพฤติกรรมของแม่แบบที่สังเกตแต่ละครั้งแล้วนำมาวางรูปแบบของพฤติกรรมที่แน่ชัดในรูปสัญลักษณ์ (Symbolic Coding) ที่จะช่วยให้จำพฤติกรรมของตัวแบบได้ แม้จะได้เห็นตัวแบบในช่วงระยะเวลาอันสั้นก็ตาม การเก็บจำในรูปสัญลักษณ์กระทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ มโนภาพหรือภาษา การเก็บจำในรูปของมโนภาพ (Imaginal Coding) จะง่ายเมื่อมีแม่แบบมาแสดงให้เห็นบ่อย ๆ ส่วนการเก็บจำในรูปภาษา (Verbal Coding) พัฒนาหลังจากมีมโนภาพและจะช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น เพราะสัญลักษณ์ในรูปภาษาสามารถให้ข้อมูลที่มากพอ และง่ายต่อการสะสมความรู้ที่ได้มาไว้ด้วย นอกจากนี้การฝึกคิด หรือกระทำตามแบบแผนการตอบสนองของแม่แบบยังช่วยให้การเรียนรู้จากการสังเกตได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น การเลียนแบบจึงอาจเกิดขึ้นตามการกระทำของแม่แบบโดยตรงทันที หรืออาจจะเกิดขึ้นหลังจากการสังเกตแม่แบบมาแล้วระยะหนึ่ง ลักษณะเช่นนี้เป็นผลของกระบวนการเก็บจำในรูปแบบมโนภาพหรือสัญลักษณ์ทางภาษานั้นเอง

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตดัดแปลงสัญลักษณ์จากการเก็บจำมาเป็นการกระทำที่เหมาะสมด้วยการใช้กลไกของความคิด แต่ผู้สังเกตจะแสดงพฤติกรรมได้ครบถ้วนตามที่เขาสังเกตหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับระดับความคิด และความซับซ้อนของพฤติกรรม รวมทั้งการดัดแปลงสัญลักษณ์ให้มาเป็นการกระทำที่เหมาะสมนั้นทำได้ยากมากในระยะแรก แต่เมื่อทราบข้อบกพร่องระหว่างสัญลักษณ์กับการดัดแปลงให้เป็นพฤติกรรม จะช่วยให้การกระทำตามแม่แบบในคราวต่อไปถูกต้องมากยิ่งขึ้น นอกจากจะมีการสังเกตการกระทำ

ตามตัวแบบได้ดีแล้ว จะต้องมีการติดตามการกระทำซึ่งต้องเป็นข้อมูลย้อนกลับที่แม่นยำด้วยจึงจะช่วยให้การกระทำตามแม่แบบได้ผลดียิ่งขึ้น นอกเหนือจากการปรับปรุงทักษะพื้นฐานที่มีอยู่แล้วของผู้สังเกตด้วยการให้แม่แบบและการฝึกฝน

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้มากับการกระทำ เพราะในชีวิตจริงบุคคลไม่สามารถจะกระทำตามแม่แบบได้ทั้งหมด บุคคลจึงเลือกที่จะกระทำตามแม่แบบ เมื่อการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย ผู้สังเกตประเมินคุณค่าของพฤติกรรมของแม่แบบโดยการรับเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจไว้ และไม่ยอมรับสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย

กระบวนการจูงใจมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ด้วยการสังเกตแม่แบบที่สาธิตการกระทำอย่างหนึ่งซ้ำแล้วซ้ำอีกด้วยการพยายามปรับปรุงข้อบกพร่อง และได้รับรางวัลเป็นการตอบแทนจากการกระทำนั้น ก่อให้เกิดการเลียนแบบในสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งสังเกตการกระทำนั้นอยู่

พฤติกรรมการเลียนแบบที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ด้วยการจัดวางรูปแบบขององค์ประกอบในการเรียนรู้จากแม่แบบอย่างเหมาะสม โดยกระตุ้นให้ผู้สังเกตใส่ใจกับแม่แบบอย่างจริงจัง จนสามารถจดจำ และนำมาสร้างสัญลักษณ์แทนกิจกรรมที่เลียนแบบได้ และนำออกมาใช้ได้ภายหลังประกอบกับการจูงใจอย่างเหมาะสม จะทำให้ผู้สังเกตแสดงการตอบสนองคือ การเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบได้ในที่สุด

อิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกต

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 41 - 45) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับอิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกตดังนี้ คือ

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ เมื่อผู้สังเกตได้เห็นการกระทำที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนของแม่แบบ ผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบของการกระทำใหม่นี้ในรูปของสัญลักษณ์และถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมใหม่
2. การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ จะเกิดขึ้นในสภาพการณ์ที่ผู้สังเกตเห็นการกระทำของแม่แบบในลักษณะต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจ รูปแบบทางภาษา เป็นต้น จากนั้นผู้สังเกตจะทดสอบ

การกระทำตามตัวแบบลักษณะต่าง ๆ ภายใต้สภาพการณ์ต่าง ๆ และถ้าการตอบสนองส่งผลทางบวก ผู้สังเกตก็จะรวมรูปแบบ ลักษณะของตัวแบบในรูปต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่

3. การสอนความคิดและพฤติกรรมสร้างสรรค์ การมีตัวแบบจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์เพราะเมื่อมนุษย์เห็นตัวแบบกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง มนุษย์อาจใช้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ประกอบกับการกระทำของตัวแบบมาพัฒนาเป็นความคิดหรือพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดสำหรับตัวแบบเชิงสร้างสรรค์ ถ้าตัวแบบนี้มีประสิทธิภาพไม่เพียงพอหรือผู้สังเกตมีทักษะจำกัด พฤติกรรมสร้างสรรค์จะไม่มีอิทธิพลเพียงพอต่อการกระทำตามของผู้สังเกต

4. การยับยั้งการกระทำและการลดความหวั่นเกรงที่จะกระทำ การที่ได้เห็นตัวแบบถูกลงโทษ ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำตามตัวแบบนั้น และในทำนองเดียวกัน ถ้าได้เห็นตัวแบบทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและถูกห้ามปรามแล้วไม่มีผลกระทบใด ๆ ตามมา ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตามตัวแบบ

5. การส่งเสริมการกระทำ การมีตัวแบบจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการกระทำทั้งที่เป็นทางบวกและทางลบ ถ้าผู้สังเกตได้เห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมหนึ่ง และได้รับรางวัล ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้น ในทำนองเดียวกันถ้าผู้สังเกตได้เห็นตัวแบบที่แสดงความก้าวร้าว และได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งที่ดี ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้น ดังนั้นการเสนอตัวแบบในสังคมจำเป็นต้องมีความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะอาจจะมีผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมทางลบได้

6. ทางด้านอารมณ์ การมีตัวแบบนอกจากจะส่งผลต่อการกระทำตามแล้ว ยังมีผลต่ออารมณ์ของผู้สังเกตให้รุนแรงเพิ่มขึ้น และกระตุ้นให้เกิดอารมณ์คล้ายตามไปด้วย

7. การเอื้ออำนวยให้เกิดการกระทำตามตัวแบบ การกระทำใดที่คนให้คุณค่า และมีความชื่นชอบอยู่เสมอ การกระทำของตัวแบบนั้นก็ทำให้ผู้สังเกตกระทำได้โดยรวดเร็ว และกระทำตามได้ง่าย นอกจากนี้เมื่อคนสามารถกระทำตามตัวแบบได้เร็วจะทำให้เกิดการแผ่ขยายจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งได้โดยเร็วด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมีตัวแบบนอกจากจะทำให้ผู้สังเกตมีความเปลี่ยนแปลงภายในตนเองแล้ว ยังทำให้สังคมนั้น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอีกด้วย

กลวิธีในการเรียนรู้จากตัวแบบ

ในการนำทฤษฎีของแบนคูราไปใช้ เพื่อให้ผู้สังเกตเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น นั้น แบล็คแมน และซิลเบอร์แมน (Blackman and Silberman. 1957 : 57) ได้สรุปเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ ดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้
2. มีแม่แบบซึ่งแสดงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้ที่เหมาะสม
3. ให้แรงเสริมกับแม่แบบ เมื่อแม่แบบสามารถแสดงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 212 - 213) สรุปกลวิธีเรียนรู้จากตัวแบบ ไว้ดังนี้ คือ

1. การเรียนรู้พฤติกรรมใหม่จากการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบจะช่วยให้ผู้รับบริการเรียนรู้ทักษะในการก่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่
2. ผู้รับบริการอาจจะรับรู้มาก่อนแล้วถึงวิธีการที่จะนำมาสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา แต่ยังไม่ได้ทำหรือคาดว่าจะทำไม่ได้ จากการสังเกตพฤติกรรมแม่แบบจะช่วยกระตุ้นให้ผู้รับบริการแสดงพฤติกรรมที่เรียนรู้แล้วนั้น
3. แม่แบบจะต้องมีลักษณะที่น่าสนใจ เพื่อเป็นแรงจูงใจหรือส่งเสริมให้ผู้รับบริการเลียนแบบ

4. หลังจากผู้รับบริการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบแล้ว ผู้รับบริการจะจดจำพฤติกรรมแม่แบบไว้ในความทรงจำ เพื่อนำไปแสดงพฤติกรรมตามที่ได้จดจำไว้ในอนาคต

5. หลังจากผู้รับบริการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบแล้วให้โอกาสผู้รับบริการฝึกฝนพฤติกรรมนั้น และผู้ควบคุมจะเป็นผู้ให้ข้อมูล การฝึกผู้รับบริการนั้นอาจจะทำให้สถานการณ์สมมุติก่อน

บุคคลที่เด็กเลียนแบบ

สวานา พรพจน์กุล (2525 : 2 - 7) กล่าวว่า บุคคลที่เด็กจะเลียนแบบนั้นจะเริ่มต้นจากคนใกล้ชิดที่สุดแล้วค่อย ๆ ห่างออกไปจากตัวเด็กตามพัฒนาการทางสังคมของเขา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. เลียนแบบจากพ่อแม่และครู ในช่วงที่เด็กเริ่มเลียนแบบได้ เด็กจะเลียนแบบบุคคลใกล้ชิดที่สุด คือ พ่อแม่ ซึ่งมีความหมายถึงผู้ปกครองและผู้ที่ยังดูแลเด็กแทนพ่อแม่ด้วย เมื่อเด็กเติบโตขึ้นเด็กไปโรงเรียนใช้เวลาครึ่งหนึ่งของชีวิตในแต่ละวันอยู่กับครู ดังนั้นความสำคัญของครูในการเป็นตัวแทนจึงพอ ๆ กับพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจึงควรเป็นตัวแทนที่ดี แต่ต้องไม่แสดงบทบาทของตัวแทนให้แก่เด็ก

2. เลียนแบบจากตัวแบบที่เด็กชอบ จะต้องเป็นตัวแทนที่ก่อให้เกิดความพอใจแก่เด็ก อาจเป็นเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ ที่แวดล้อมเขาอยู่

3. เลียนแบบจากตัวแบบที่ตรงกับความสนใจ การเลียนแบบจะเกิดขึ้นเมื่อตัวแบบนั้นตรงตามความสนใจ เด็กหญิงจะเลียนแบบแตกต่างไปจากเด็กชาย เนื่องจากความสนใจแตกต่างกัน แม้ในกลุ่มเด็กหญิงหรือเด็กชายด้วยกันความสนใจก็จะแตกต่างกันไปอีก เช่น เด็กหญิงบางคนสนใจเลียนแบบการทำงานในบ้านของพ่อแม่ แต่บางคนอาจจะสนใจศิลปะการแสดงต่าง ๆ ที่ตนเห็นในรายการโทรทัศน์ และพยายามเลียนแบบสิ่งนั้นก็ได้อีก

4. เลียนแบบจากผู้กล้าหาญ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายย่อมจะมีผู้กล้าหาญที่ตนยกย่อง และพอใจจะเลียนแบบตาม ตัวแบบอาจมาจากเรื่องจริงหรือไม่จริงก็ได้ ตัวแบบของเด็กมักเป็นบุคคลที่อายุมากกว่า

5. เลียนแบบจากตัวละคร ซึ่งเป็นตัวละครในนิยาย ภาพยนตร์ และในโทรทัศน์ เป็นต้น สำหรับการเลียนแบบของผู้ใหญ่ จะเป็นการถ่ายทอดพฤติกรรมทางสติปัญญา การเลียนแบบจะไม่ออกมาในลักษณะตรง ๆ แต่จะมีการคิดแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมเสียก่อน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การสังเกตการกระทำของแม่แบบมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ของบุคคล แบนคูราได้แบ่งแม่แบบออกเป็น 2 ชนิด คือ แม่แบบที่เป็นจริง (Live model) และแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic model) ซึ่งแม่แบบทั้งสองชนิดนี้มีอิทธิพลต่อผู้พบเห็นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้แม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ซึ่งอาจเป็นคำพูด เอกสาร หรือโสตทัศนวัสดุ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หรือวิดีโอเทป เป็นสิ่งเร้าทำให้เกิดความสนใจที่จะจำ แสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะยอมรับลักษณะของแม่แบบมาปรับปรุงการคิด การกระทำของตนเอง (Bandura. 1977 : 40 - 51)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แม่แบบประเภทสัญลักษณ์ซึ่งได้แก่ หนึ่งตะลุง มีตัวละครในเรื่อง เป็นแม่แบบในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ

งานวิจัยในประเทศ

มีผู้ใช้แม่แบบในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

สุเชษฐ์ ม่าเหริม (2519 : 56 - 61) ได้ศึกษาอิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 300 คน อายุเฉลี่ย 14 ปี 8 เดือน ให้มีผู้ที่มีจริยธรรมสูงและต่ำอยู่ในทุกกลุ่ม แล้วทดลองใช้ตัวแบบประเภทละอายใจตนเอง และประเภทละอายผู้อื่นกับกลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้ใช้ตัวแบบ หลังจากให้ตัวแบบแล้วทำการสอบวัดระดับความวิตกกังวลในขณะที่เล่นเกมและการเห็นคุณค่าของรางวัล ผลการทดลองปรากฏว่า ผู้มีความวิตกกังวลสูง และไม่เห็นตัวแบบ มีพฤติกรรมการโกงมากที่สุด ส่วนระดับจริยธรรมของบุคคลไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการโกงได้แม่นยำนัก แต่เป็นเครื่องบ่งชี้บอกว่า ถ้าเห็นตัวแบบที่ดีแล้วผู้ที่จะรับรู้และเลียนแบบมากที่สุด คือ ผู้มีระดับจริยธรรมสูง ส่วนผู้มีจริยธรรมต่ำนั้นการเลียนแบบมีน้อยกว่า

ในปี พ.ศ. 2522 กรรณการ์ สิทธิศักดิ์ (2522 : 46 - 51) ได้ศึกษาผลของตัวแบบและการเสริมแรงที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นแบบของเด็กรุ่นบาลปีที่ 2 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มละ 10 คน ให้ 4 กลุ่มได้รับแม่แบบแสดงวิธีจักภาพอย่างละเอียด ส่วนอีก 4 กลุ่มได้รับแม่แบบที่แสดงวิธีจักภาพไม่ละเอียด โดยในแต่ละกลุ่มย่อยของทั้ง 2 กลุ่มได้รับการเสริมแรง 1 แบบใน 4 แบบ คือ การเสริมแรงแก่แม่แบบ การเสริมแรงแก่เด็ก การเสริมแรงแก่ตัวแบบและเด็ก และไม่ได้รับการเสริมแรงเลย ผลการทดลองพบว่า ตัวแบบและวิธีการเสริมแรงมีผลต่อการเลียนแบบของเด็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมการจัดภาพอย่างละเอียดส่งเสริมการเลียนแบบได้ดีกว่าตัวแบบที่แสดง

พฤติกรรมการจัดภาพไม่ละเอียด การเสริมแรงแก่ตัวแบบและเด็กส่งเสริมการเลียนแบบได้ดีที่สุด และจากการทดลองของประนอม ประเสริฐศักดิ์ (2523 : ก - ข) ที่ศึกษาผลของตัวแบบและการเสริมแรงทางบวกในการเพิ่มพฤติกรรมการตอบคำถามในชั้นเรียนของเด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเรียนได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 4 โรงเรียนปัญญาวุฒิไกร จำนวน 5 คน ซึ่งมีพฤติกรรมคำถามและตอบคำถามในเวลาเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 1 ครั้งใน 30 นาที ผลการทดลองปรากฏว่า พฤติกรรมการถามและตอบเพิ่มขึ้นในระยะที่ใช้ตัวแบบและการเสริมแรงทางบวก นอกจากนี้ ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524 : 52 - 53) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น ป.6 โรงเรียนเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์กับแม่แบบ ซึ่งเป็นสไลด์การ์ตูนประกอบเสียง 5 เรื่อง ดำเนินการให้แม่แบบแก่กลุ่มทดลองจำนวน 5 ครั้ง ใช้เวลา 5 วันติดต่อกัน วันละ 1 ชั่วโมง ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้รับแม่แบบมีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุนีย์ ชินศักดิ์ชัย (2525 : 33 - 35) ได้ศึกษาทดลองใช้หุ่นเชิดมือเป็นแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน โดยให้กลุ่มทดลองดูหุ่นเชิดมือสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 1 เรื่อง เรื่องละประมาณ 10 นาที จำนวน 5 เรื่อง ส่วนกลุ่มควบคุมใช้การสอนตามปกติ ผลการทดลองพบว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ต่อมา กันยา ประสงค์เจริญ (2526 : 31 - 32) ศึกษาการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2524 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดทัศนคติความมีวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ และ "แม่แบบ" ซึ่งเป็นนิทานประกอบหุ่น 7 เรื่อง โดยให้กลุ่มทดลองชมแม่แบบจากการแสดงหุ่นตามบทนิทาน จำนวน 7 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยใช้เวลาแต่ละครั้งห่างกันครั้งละ 1 วัน ผลการทดลองพบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้นที่ระดับ .01 แต่ผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มทดลองมีการพัฒนาตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุปรียา อินทวิโรทัย (2529 : 70) ศึกษาผลของการใช้แม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรม การเรียน และทัศนคติในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจันทร์ประดิษฐาราม วิทยาคม กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 คน ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างของ พฤติกรรมการเรียนและทัศนคติในการเรียนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการเรียนและทัศนคติในการ เรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศศิธร บรรลือสินธุ์ (2530 : 46) ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบที่มีต่อคุณธรรมด้าน ความกตัญญูทวดเทวีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดอุดรธานี จำนวน 40 คน ผลปรากฏ ว่า การสอนโดยใช้ตัวแบบเรื่องความกตัญญูทวดเทวี ทำให้นักเรียนมีคุณธรรมด้านความกตัญญูทวดเทวี สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคุณธรรมด้านความกตัญญูทวดเทวีของนักเรียน กลุ่มทดลองภายหลังการสอนโดยใช้ตัวแบบสูงขึ้นกว่าของนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการสอนแบบ ปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรินยา ชัยเพียรเจริญกิจ (2530 : 42) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการ ประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน สุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 20 คน โดยกลุ่มทดลองสอน โดยเทคนิคแม่แบบ กลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ หลังการทดลองพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีการประหยัดสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการสอนโดยใช้เทคนิคแม่ แบบทำให้นักเรียนมีการประหยัดสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในประเทศ

แบนดูรา รอส และ รอส (Bandura, Ross and Ross. 1963 : 3) ศึกษาผล ของการใช้แม่แบบต่อการเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวโดยจัดแบ่งแม่แบบเป็น 3 ลักษณะ คือ แม่แบบ ที่เป็นจริง แม่แบบที่เป็นภาพยนตร์แสดงด้วยคนจริง และแม่แบบที่เป็นภาพยนตร์การ์ตูน กลุ่ม ตัวอย่างเป็นเด็กก่อนวัยเรียน ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ได้รับแม่แบบก้าวร้าวแสดงพฤติกรรม

ก้าวร้าวมากขึ้น ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับแม่แบบไม่ค่อยมีพฤติกรรมก้าวร้าวปรากฏ และแม่แบบที่เป็นภาพยนตร์ มีผลต่อพฤติกรรมของผู้สังเกตัดเทียบกับแม่แบบที่มีชีวิต ฮิคส์ (Hicks. 1965 : 97 - 100) ใช้ตัวแบบประเภทสัญลักษณ์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเล่นแบบที่เกิดจากการเห็นตัวแบบที่ก้าวร้าว (Aggressive Models) โดยให้เห็นตัวแบบจากภาพยนตร์ เขาศึกษาเด็กอายุ 3 ปี 5 เดือน - 6 ปี 4 เดือน จำนวน 60 คน ชาย 30 คน หญิง 30 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ให้เห็นตัวแบบเป็นผู้ใหญ่ชาย กลุ่มที่ 2 ให้เห็นตัวแบบเป็นผู้ใหญ่หญิง กลุ่มที่ 3 ให้เห็นตัวแบบเป็นเด็กชายวัยเดียวกัน กลุ่มที่ 4 ให้เห็นตัวแบบเป็นเด็กหญิงวัยเดียวกัน กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มควบคุม ผลการทดลองปรากฏว่า เด็กจะเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวมากที่สุดเมื่อเห็นตัวแบบที่เป็นเด็กชายวัยเดียวกับตน และก้าวร่วมน้อยที่สุดเมื่อเห็นตัวแบบที่เป็นผู้ใหญ่ชาย

แบนดูรา กรูเซค และเมนเลฟ (Bandura, Grusec and Menlove. 1966 : 499 - 506) ได้ศึกษาผลของกระบวนการสร้างสัญลักษณ์ที่มีต่อการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบที่ให้กับเด็กในระดับอายุ 6 - 8 ปี จำนวน 72 คน เป็นเด็กชาย 36 คน และเด็กหญิง 36 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างดูตัวแบบจากภาพยนตร์ ซึ่งฉายให้เห็นการเล่นของเล่นต่าง ๆ ของตัวแบบด้วยวิธีการที่แปลกและใหม่กว่าที่เด็ก ๆ เคยเล่นกัน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกได้รับคำแนะนำให้เรียกชื่อการกระทำทุกอย่างของตัวแบบ กลุ่มที่สองจะต้องนับตัวเลข 1, 2, 3, 4, 5 ไปพร้อม ๆ กัน ในขณะที่ดูตัวแบบนั้น และกลุ่มที่สามให้ดูตัวแบบแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แล้วให้ผู้สังเกตแสดงวิธีการเล่นตามที่ได้อ่าน ผู้ถูกทดลองแต่ละกลุ่มได้รับรางวัลเมื่อแสดงได้เหมือนตัวแบบ แต่อีกครั้งหนึ่งไม่ได้รับรางวัลเลย ผลการศึกษาพบว่า เด็กกลุ่มที่หนึ่งที่ได้รับชื่อการกระทำของตัวแบบจะสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ดีกว่ากลุ่มที่สองที่ต้องนับตัวเลข และกลุ่มที่สามที่ให้ดูแต่ตัวแบบอย่างเดียว ทั้งนี้ผลของสามกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 2.18, P^2 = .025$) สำหรับเด็กชายจะสามารถเลียนแบบได้ดีกว่าเด็กหญิง แต่พบว่าการให้รางวัลและการไม่ให้รางวัลไม่ให้เกิดผลที่แตกต่างกันแต่อย่างใด

โรเซนทอล และซิมเมอร์แมน (Rosenthal and Zimmerman. 1972 : 500 - 504) ได้ศึกษาผลของวิธีการซึ่งใช้ในกระบวนการตัวแบบที่มีต่อความสามารถและการเลียนแบบของเด็กนักเรียนเกรด 2 จำนวน 128 คน โดยการให้เด็กดูแบบซึ่งแสดงวิธีการตั้งคำถาม

จากภาพ 12 ภาพ โดยกลุ่มที่ 1 คูตัวแบบและได้รับคำแนะนำให้ทำตาม กลุ่มที่ 2 คูตัวแบบ และได้รับคำแนะนำให้ศึกษาวิธีการตั้งคำถาม ส่วนกลุ่ม 3 คูตัวแบบและได้รับคำแนะนำแบบแผนของการตั้งคำถามของตัวแบบ สำหรับกลุ่มที่ 4 ให้คูตัวแบบและได้รับคำแนะนำวิธีการตั้งคำถามพร้อมกับการยกตัวอย่าง หลังจากนั้นเด็กทุกคนได้รับการทดลองการตั้งคำถาม ผลการทดสอบ พบว่า ตัวแบบทำให้ความสามารถของเด็กสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และวิธีการให้ตัวแบบทั้ง 4 ลักษณะมีผลต่อความสามารถของเด็กแตกต่างกัน ส่วนซิมเมอร์แมน และแจฟเฟอร์ (Zimmerman and Jaffer. 1977 : 733 - 788) ได้ศึกษาลักษณะของแม่แบบที่มีผลต่อความสามารถในการเรียนของเด็กอายุ 6.8 ปี และ 8.6 ปี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชาย 18 คน และเด็กหญิง 18 คน โดยให้เด็กสังเกตแม่แบบแสดงการจัดจำแนกประเภทของภาพจากบัตรภาพ 4 ชุด รวม 12 ภาพ ทั้งนี้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ให้กลุ่มที่ 1 คูผลการจัดภาพของแม่แบบเท่านั้น กลุ่มที่ 2 ให้คูวิธีการจัดภาพ และกลุ่มที่ 3 ให้คูวิธีการจัดภาพอย่างละเอียด ในแต่ละกลุ่มทดลองจัด แบ่งให้ครึ่งหนึ่งได้รับการฝึกจัดภาพตามแม่แบบ และอีกครึ่งหนึ่งไม่ได้รับการฝึกจัดภาพตามแม่แบบ หลังการทดลองทำการทดสอบการจัดภาพของทุก ๆ กลุ่ม ผลปรากฏว่า ความสามารถในการจัดภาพของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มที่ 3 มีความสามารถในการจัดภาพสูงกว่ากลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มิดลาร์สกี และคนอื่น ๆ (Midlarsky and others. 1973 : 321 - 328) ได้ศึกษาผลของตัวแบบและรางวัลต่อการฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ โดยศึกษาเด็กหญิงเกรด 6 จำนวน 72 คน ให้เห็นตัวแบบ 3 ชนิด ได้แก่ ตัวแบบที่เอื้อเฟื้อ ตัวแบบที่เป็นกลาง และตัวแบบที่ละโมภ ผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์ให้ผู้ถูกทดลองเล่นเกมอย่างหนึ่ง เมื่อเล่นชนะได้รับรางวัลเป็นสิ่งของซึ่งมีค่าเท่ากับเงิน 4 เซนต์หลายชิ้น เมื่อผู้ถูกทดลองแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อตามที่ต้องการ ผู้ทดลองก็ให้รางวัลเป็นคำพูดยกย่อง ผลการทดลองปรากฏว่า ตัวแบบและรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่องมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังให้เด็กเกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและในต่างประเทศ จะเห็นว่ามิใช่นักการใช้แม่แบบมาพัฒนาด้านต่าง ๆ กันอย่างแพร่หลาย เช่น การพัฒนาจริยธรรม การพัฒนาทัศนคติ พฤติกรรม และความสามารถในการเรียน นอกจากนี้ยังได้นำมาใช้ในการลดพฤติกรรมบางอย่าง เช่น ความ

วิตกกังวล ความก้าวร้าว สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจทดลองใช้แม่แบบหนังตะลุงเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับหนังตะลุง

เนื่องจากเอกสารและเรื่องราวเกี่ยวกับหนังตะลุงยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงประมวลเอกสารและเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ค่อนข้างละเอียด โดยมีสาระสำคัญหลายประการคือหนังตะลุงในประเทศไทย องค์ประกอบของคณะหนังตะลุง อุปกรณ์การแสดง โอกาสและช่วงเวลาที่แสดง ขั้นตอนวิธีการ และลักษณะของเรื่องที่แสดง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

✓หนังตะลุงในประเทศไทย

ได้มีข้อสันนิษฐานถึงประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง หรือที่เรียกกันว่า "การเล่นเงา" (Shadow plays) เกี่ยวกับประเด็นนี้ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2523 : 2) กล่าวว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหนังตะลุงนั้น ได้มีความเห็นที่ผิดแผกแตกต่างกันเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มแรกเชื่อว่าการแสดงที่เรียกว่า "หนังตะลุง" นั้นต้องมีกำเนิดที่ใดที่หนึ่งมาก่อน แล้วแพร่หลายไปยังที่อื่น ๆ และแต่ละแห่งก็พัฒนาการแสดงหนังตะลุงไปตามวัฒนธรรมของตน ทั้งนี้เพราะการแสดงหนังตะลุงแสดงไม่ยากเพียงเสนอการเล่นหนังตะลุงให้ดูเพียงครั้งเดียวผู้ชมก็สามารถจดจำรูปแบบและเลียนแบบการแสดงได้ แต่ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางอย่าง เช่น รูปหนัง เครื่องดนตรี หรืออื่น ๆ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับประเพณี และวัฒนธรรมของตน แล้วได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกันต่อมาเรื่อย ๆ ส่วนกลุ่มหลังให้ความเห็นว่า การแสดงหนังตะลุงนั้นเริ่มแรกน่าจะมาจากประเทศอินเดีย โดยอาศัยเรื่องจากมหากาพย์ของอินเดีย แล้วจึงแพร่หลายไปยังประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย

หนังตะลุงในประเทศไทย ยังไม่สามารถจะหาข้อยุติเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาได้อย่างแน่ชัด จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้พบว่ามีผู้สันนิษฐานขัดแย้งกันอยู่ ธนิต อยู่โพธิ์ (2500 : 5) กล่าวว่า มหรสพพื้นบ้านที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของชาวไทยในสมัยโบราณอีกอย่างหนึ่งก็คือหนัง ซึ่งเรียกกันในภายหลังว่าหนังใหญ่ เพราะมีหนังตะลุงซึ่งเป็นหนังตัวเล็กเกิดขึ้นอีกอย่างหนึ่งจึงได้เติมคำเรียกให้แตกต่างกันออกไป

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2508 : 99) ได้ทรงบันทึกไว้ว่า หนังตะลุงเป็นการแสดงอย่างใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยพวกชาวบ้านควนมะพร้าว แขวงจังหวัดพัทลุง คิดเอาอย่างหนังแขก (ชวา) มาเล่นเป็นของไทยขึ้นก่อน แล้วจึงแพร่หลายไปยังที่อื่น และคำว่า "ตะลุง" นั้น ก็คงใช้กันแพร่หลายแล้วตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ดังปรากฏในหลักฐานจดหมายเหตุประพาสหัวเมืองปักชำใต้ ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 12 เมษายน ร.ศ. 128 (พ.ศ. 2452) ความว่า "ในตอนค่ำมีมหรสพต่าง ๆ มาเล่นถวาย คือ เพลงบอก 1 โรง หนังตะลุง 1 โรง มโนรา 1 โรง" ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกับที่บุญญ จิตต์ธรรม (2506 : 25 - 28) กล่าวว่า หนังควนเปลี่ยนชื่อเรียกมาเป็นหนังตะลุงเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 สมัยนั้นหนังทางเมืองพัทลุงได้เข้าไปแสดงในกรุงเทพฯ คนในกรุงเทพฯ เรียกหนังควนว่า "หนังตะลุง" อันเกิดจากการกร่อนเสียงของคำพัทลุง - ทะลุง - ตะลุง

นอกจากนี้ยังมีผู้สันนิษฐานแตกต่างออกไป กล่าวคือ วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2523 : 180) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหนังตะลุงว่า หนังตะลุงเป็นการละเล่นของชาวมลายูที่มีมาก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 11 และแพร่หลายมายังมาเลเซีย และภาคใต้ของไทย โดยชาวมลายูเรียกว่า "วายังคุเลต" (Wayang Kulet) และในสมัยโบราณมักจะเรียกหัวเมือง หรืออาณาจักรภาคใต้ว่า "เมืองตะลุง" และเรียกชาวใต้ว่า "ชาวตะลุง"

หนังตะลุงจะมีประวัติความเป็นมาที่แน่ชัดอย่างไรนั้นเป็นเรื่องที่ผู้สนใจจะต้องศึกษาค้นคว้ากันต่อไป แต่ในที่นี้ต้องการศึกษาเฉพาะสภาพปัจจุบันเพื่อหาแนวทางใช้หนังตะลุงเป็นแม่แบบในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน เนื่องจากหนังตะลุงมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวใต้เป็นอย่างมาก ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2519 : 51) กล่าวว่า ข้าราชการไปอบรมชาวใต้ถึงสิบครั้งแต่ก็ยังไม่ได้ผลเท่ากับหนังตะลุงแสดงให้ดูเพียงครั้งเดียว ซึ่งก็ชี้ให้เห็นว่าชาวใต้

ศรัทธาแนวคิดซึ่งหนังตะลุงเป็นสื่อเผยแพร่อย่างมาก

เพื่อให้การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้สมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงส่วนสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังตะลุงพอสังเขป อันได้แก่ องค์ประกอบของคณะหนังตะลุง และอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง โอกาสและช่วงเวลาของการแสดงและขั้นตอนการแสดง ดังนี้

1. องค์ประกอบของคณะหนังตะลุงและอุปกรณ์การแสดง รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 จำนวนคนในคณะหนัง เดิมทีเดิมนั้นหนังตะลุงแต่ละคณะจะมีคนในคณะประมาณ 8 - 10 คน ทำหน้าที่เป็นนายหนัง 2 - 3 คน มือทับ 1 คน มือโหม่งและกรับ 1 คน มือกลอง 1 คน มือซอ 1 คน มือฉิ่ง 1 คน ผู้จัดรูปและยืนรูป 1 คน และหมอประจำโรงอีก 1 คน แต่ต่อมานิยมให้นายหนังเพียงคนเดียว ไม่มีหมอประจำโรง คนที่ทำหน้าที่จัดรูปและยืนรูปก็เป็นหน้าที่ของคนอื่น ๆ ได้ ดังนั้น ปัจจุบันนี้จำนวนคนในคณะของหนังตะลุงจึงลดน้อยลงไปกว่าเดิม คือ มีอยู่ประมาณ คณะละ 6 - 7 คน

1.2 โรงหนัง โรงที่ใช้สำหรับแสดงหนังตะลุงนั้นจะปลูกยกพื้นสูงประมาณ 2 เมตร มีพื้นที่ประมาณ 2.5 x 3 เมตร หลังคานิยมเป็นแบบเพิงหมาแหงน ด้านข้างทั้งสองข้างปิดกันมิดชิด ด้านหลังโรงก็กัน แต่เว้นส่วนที่พอจะเป็นประตูสำหรับขึ้นลงได้ ด้านหน้าซึ่งจอผ้าขาวขนาดประมาณ 1.5 x 2 เมตร ภายในโรงวางต้นกล้วยเป็นแนวนอนติดกับจอเพื่อใช้ปักรูปที่เตรียมไว้ใช้เพื่อการแสดงในฉากต่อ ๆ ไป ถัดจากจอเข้ามาประมาณ 1 ฟุต และสูงจากพื้นพอสมควรจะมีดวงไฟ หรือ ตะเกียงแขวนเอาไว้เพื่อให้เกิดแสงสว่างในตอนแสดง โรงหนังตะลุงที่กล่าวถึงนี้ จะปลูกในที่โล่งแจ้ง นอกตัวอาคาร มีสนามหญ้าหน้าโรงเพื่อให้ประชาชนนั่งดูการแสดงได้

1.3 รูปหนังหรือตัวหนัง หนังตะลุงคณะหนึ่ง ๆ จะมีรูปหนังประมาณ 120 - 200 รูป เก็บไว้ในแผงหรือหีบ รูปหนังที่ทุกคณะจะต้องมี คือ ฤาษี พระอิศวร เจ้าเมือง นางเมือง (เจ้าเมืองหญิง) ตัวพระ ตัวนาง ยักษ์ ตัวตลก เทวดา และรูปสามัญชนอื่น ๆ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความต้องการและลักษณะของเรื่องที่นายหนังตะลุงใช้ในการแสดง ถ้านายหนังคณะใดต้องการรูปหนัง

เพิ่มเติมก็หาเพิ่มเข้าไปได้ รูปหนังประดิษฐ์จากหนังโค กระบือ หรืออาจจะใช้หนังสัตว์อื่น ๆ มีการแกะสลัก และระบายสีให้สวยงาม ลักษณะพิเศษอื่น ๆ ของรูปหนังจะวิวัฒนาการไปตามยุคสมัย แต่ก็ยังมีบางคณะที่ยังคงรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ ส่วนที่วิวัฒนาการไปก็มักจะทำให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้จากส่วนที่เกี่ยวกับเครื่องแต่งตัวของรูปหนัง

1.4 เครื่องดนตรี เครื่องดนตรีประกอบการแสดงที่สำคัญที่หนังตะลุงทุกคณะจะต้องมีก็คือ ทับ โหม่ง เพราะทับเป็นเครื่องดนตรีที่ต้องกำกับจังหวะของรูปหนังแต่ละรูป โหม่งจะประกอบเสียงให้ฟังไพเราะขึ้น ส่วนเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ เช่น ฉิ่ง กรับ ซอ ปี่ กลอง เป็นเครื่องดนตรีที่ปรุรงสำหรับครึกครื้นนำฟังขึ้น ในปัจจุบันนี้ หนังตะลุงบางคณะได้นำเอาเครื่องดนตรีสมัยใหม่เข้ามาประสมด้วย เช่น ออร์แกน และกีตาร์ เป็นต้น

1.5 เรื่องที่ใช้ในการแสดง เรื่องที่หนังตะลุงแต่ละคณะนำมาใช้ในการแสดงสมัยก่อนมักเป็นเรื่องรามเกียรติ์ และเรื่องจากวรรณคดีพื้นบ้าน เช่น แก้วหน้าม้า เสือโค ลักษณะวงศ์ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันนี้เรื่องที่น่าสนใจแสดงจะผิดแผกไปจากเดิม กล่าวคือเรื่องส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาเองให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันมากกว่าที่จะเป็นเรื่องเพื่อผืนโลกความจริง เรื่องที่แสดงนั้นหนังตะลุงบางคณะมีความสามารถที่จะผูกขึ้นเองได้ แต่บางคณะต้องอาศัยบุคคลอื่นแต่งเรื่องให้ แล้วตนเองนำมาปรับปรุงดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการในการแสดง แต่ไม่ว่าหนังตะลุงจะแสดงเรื่องใดก็ตาม สิ่งที่นายหนังต้องการจะถ่ายทอดให้แก่ประชาชนก็จะเป็นสาระเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเป็นส่วนใหญ่

2. โอกาสและช่วงเวลาการแสดง เดิมทีเคียวหนังตะลุงจะไม่นิยมแสดงในงานมงคลต่าง ๆ เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดอัปมงคลแก่เจ้าของบ้าน แต่ปัจจุบันความเชื่อเช่นนี้หมดสิ้นไปแล้ว ดังนั้นหนังตะลุงจึงมีโอกาสด้านการแสดงอย่างกว้างขวาง เช่น งานนักขัตฤกษ์ งานวัด งานขึ้นปีใหม่ หรือแม้แต่การแสดงหนังตะลุงที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานใด ๆ โดยเฉพาะ กรณีเช่นนี้นับได้ว่าเป็นการเพิ่มโอกาสที่หนังตะลุงจะมีบทบาทต่อความรู้ ความคิดในด้านต่าง ๆ ของประชาชนมากขึ้น สำหรับช่วงเวลาที่ใช้ในการแสดงนั้น สมัยก่อนเริ่มแสดงตั้งแต่หัวค่ำจนสว่าง เพราะมีธรรมเนียมนิยมในการแสดงที่ยืดยาว ต้องใช้เวลามาก เช่น ออกลึงคำ-ลึงขาว พระอิศวร เป็นต้น แต่ในปัจจุบันนี้หนังตะลุงหลายคณะได้ตัดขั้นตอนการแสดงบางขั้นออกไป ดังนั้นเวลาเริ่มต้นของการแสดงจึงยืดยาวออกไป

คือ จะเริ่มต้นประมาณ 3 ท่อ มีการหยุดพักตอนเที่ยงคืนประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วแสดงต่อไปจนสว่าง

3. ขั้นตอนการแสดง โดยทั่วไปหนังตะลุงทุกคณะจะมีขั้นตอนการแสดงที่ยึดถือปฏิบัติเหมือน ๆ กัน โดยมีขั้นตอนการแสดงดังต่อไปนี้ คือ

3.1 เบิกโรง เมื่อคณะหนังขึ้นโรงแล้วนายหนังจะเอาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการแสดง ซึ่งได้แก่ รูปฤาษี รูปหน้าบท รูปเจ้าเมือง ปักไว้ที่ต้นกล้วย โหม่ง ทับ มาวางข้างหน้า แล้วกล่าวขุมนุมครุ โดยมีเครื่องสักการะ เช่น หมาก พลุ ดอกไม้ รูป เทียน เงิน ที่เจ้าภาพจัดหาไว้ให้

3.2 โหมโรง เป็นขั้นตอนการแสดงที่มีการบรรเลงดนตรีล้วน ๆ เพื่อเรียกผู้ชมและเป็นการสำรวจเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง

3.3 ออกฤาษี เป็นการออกรูปครุเพื่อแสดงคารวะต่อครูบาอาจารย์และไหว้เทพเจ้า เพื่อปัดเป่ารังควานและกันเสนียดจัญไรต่าง ๆ ขั้นตอนนี้นับเป็นขั้นตอนที่ต้องกระทำเพื่อความมั่นใจ และเป็นกำลังใจในการแสดงของนายหนังตะลุงทุกคณะ

3.4 ออกรูปพระอิศวร เป็นขั้นตอนที่แสดงคารวะแด่เทพเจ้าแห่งความบันเทิงและในการออกรูปพระอิศวรนี้ นายหนังตะลุงจะต้องใช้ความประณีตและอาศัยความชำนาญในการเชิดรูป เพราะเป็นการอวดฝีมือและลีลาในการเชิดรูปขั้นสูงที่สามารถสร้างความประทับใจให้กับประชาชนผู้ชมได้เป็นอย่างดี

3.5 ออกรูปหน้าบท การออกรูปหนังตัวนี้ของนายหนังตะลุงทุกคณะจะถือว่าเป็นตัวแทนของนายหนัง บทกลอนที่ใช้ขับร้องตอนออกรูปนี้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเคารพครูอาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอนนายหนัง การเทิดทูนสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรวมถึงการทักทายประชาชนผู้ชม

3.6 บอกเรื่อง หนังจะออกรูปตลกตัวใดตัวหนึ่งมาบอกกล่าวกับผู้ชมว่าในลำดับต่อไป หนังจะหยิบยกนิยายเรื่องอะไรขึ้นมาแสดง

3.7 บทเกี่ยวจอ ขั้นตอนนี้บางครั้งจะเรียกว่า "กล่าวหน้าบท" ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ไม่ต้องอาศัยรูปหนัง เป็นเพียงการเริ่มต้นกล่าวบทกลอนสั้น ๆ ก่อนเริ่มเรื่อง ใจความของกลอนในขั้นตอนนี้จะเกี่ยวกับคติสอนใจประชาชน หรือกล่าวถึงธรรมชาติและบรรยากาศในขณะนั้น

3.8 การตั้งนามเรื่อง เป็นขั้นตอนเริ่มเรื่องหรือเปิดเรื่องที่หนังตะลุงจะแสดง โดยชมบ้านเมืองแล้วยกเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมือง ๆ หนึ่ง ซึ่งสมมุติขึ้นตามเนื้อหาของนิยายมากล่าว โดยเหตุการณ์นั้นจะสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่กำหนดไว้ในเรื่องในตอนต่อ ๆ ไป

หนังตะลุง : สื่อมวลชนท้องถิ่นภาคใต้

สื่อมวลชนท้องถิ่นของภาคใต้มีอยู่หลายชนิดด้วยกัน เช่น โนรา เพลงบอก ลิเกป่า และหนังตะลุง ความนิยมของประชาชนที่มีต่อสื่อมวลชนท้องถิ่นแต่ละชนิดจะแตกต่างกันมาก ซึ่ง สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2523 : 137) ให้ความเห็นว่า หนังตะลุงเป็นการละเล่นพื้นเมืองที่ได้รับความนิยมสูงมากในภาคใต้ และเหมาะที่จะใช้เป็นปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพประชาชนในท้องถิ่น หากรัฐบาลจะนำหนังตะลุงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมให้มากกว่านี้ ก็ย่อมทำได้ง่ายและได้ผลอย่างแน่นอน

สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 (2516 : 1) สรุปว่า หนังตะลุงเป็นที่นิยมกันมากในภาคใต้ มหรรสพระเภทนี้เท่านั้นที่จะสามารถนำเอาความรู้ต่าง ๆ เข้าไปเสนอได้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน จึงกล่าวได้ว่า หนังตะลุงมีอิทธิพลต่อความรู้ ความคิด ทักษะคติ ตลอดจนพฤติกรรมของทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวในชนบทของภูมิภาคนี้ เนื้อเรื่อง บทบาทของตัวละครและคำพูดของตัวละครจากการแสดงของหนังตะลุงในครั้งหนึ่ง ๆ จะประทับใจคนดูไปนานเท่านั้น โดยนำไปเล่าถ่ายทอดกัน วิจารณ์กันในวงสังคมชนบทอย่างไม่รู้จักจบสิ้น นับแต่หมู่เด็กที่เริ่มดูหนังตะลุงเป็นไปจนกระทั่งถึงกลุ่มคนแก่ของหมู่บ้าน ดังนั้น หนังตะลุงจึงมีอำนาจบันดาลใจสำหรับคนชนบทภาคใต้ของไทยยิ่งกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ สามารถพัฒนาคุณภาพของชาวบ้านในชนบทซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ของทางราชการได้

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2519 : 52) สรุปว่า หนังตะลุงยังยืนหยัดเป็นที่นิยมของชาวปักษ์ใต้ยิ่งกว่ามหรสพพื้นเมืองอื่น ๆ ยิ่งถ้าเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังตะลุงก็มีอิทธิพลยิ่งกว่าสื่อมวลชนเหล่านั้น เพราะหนังตะลุงมีอิทธิพลต่อความรู้ ความคิด ทักษะคติ และพฤติกรรมของคนในครอบครัว แม้ท้องถิ่นซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่กล้าเข้าไปหนังตะลุงก็เข้าไปได้ และยังคงครองความเป็นหนึ่ง คือ การเข้าถึงจิตใจประชาชนได้อย่างดี

บุญธรรม เทอเกียรติชาติ (2522 : 13) กล่าวว่า หนังสือเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลที่สุดในภาคใต้ โดยเฉพาะในจังหวัดพัทลุง ตรัง สงขลา กระบี่ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ชุมพร และสตูล ส่วนในจังหวัดอื่น ๆ นั้น หนังสือจะมีอิทธิพลในบางสถานที่ และกับบุคคลบางกลุ่ม คือ สถานที่ใดที่มีคนช่างพูด ช่างวิจารณ์ เป็นผู้นำคนอื่น ๆ สถานที่เหล่านั้นจะได้รับอิทธิพลจากหนังสือมาก ประชาชนในภาคใต้มีความเชื่อถือ และชื่นชอบหนังสือมากกว่าสื่อมวลชนอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ประชาชนยอมรับว่านายหนังสือเป็นทั้งนักปราชญ์ นักการเมือง นักศาสนา และนักการศึกษา ของท้องถิ่นอีกด้วย โดยที่ในปัจจุบันนี้หนังสือเกือบทุกคณะจะพยายามแสดงหนังสือให้เป็นศิลปะที่สะท้อนปัญหาของท้องถิ่นมากขึ้น ทั้งนี้เพราะประชาชนไม่นิยมเรื่องคิด ๆ ผัน ๆ อย่างสมัยก่อน

วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2523 : 179) สรุปอิทธิพลหนังสือที่มีต่อประชาชนในภาคใต้ไว้ว่า หนังสือเป็นการละเล่นที่ให้ความบันเทิงแก่คนไทยมาแต่โบราณ และนิยมเล่นกันมากในจังหวัดภาคใต้ จนเรียกได้ว่า เป็นมหรสพของปักษ์ใต้ที่มีอิทธิพลผูกพันกับชีวิตและขนบประเพณีของผู้คน ชาวบ้านชาวเมืองอยู่มาก นอกจากหนังสือจะให้ความบันเทิงแล้ว บทพากย์ บทเจรจาของหนังสือยังสะท้อนให้เห็นค่านิยม และทัศนคติของชาวบ้านที่แฝงอยู่ในเรื่อง หนังสือเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของไทยอย่างหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งมีอายุยืนยาวมาหลายร้อยปีแล้ว และแม้ในปัจจุบันนี้ก็ยังมีอิทธิพลต่อจิตใจของชาวใต้อยู่มาก

ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา (2523 : 1) สรุปว่าหนังสือเป็นการละเล่นพื้นบ้านของภาคใต้ที่มีมาแต่โบราณ นิยมกันอย่างกว้างขวางทั่วทั้ง 14 จังหวัด ครั้งก่อนจะไม่แสดงในงานมงคล ไม่แสดงกลางวัน ไม่แสดงในหัวอาคาร แต่ปัจจุบันนี้ได้เลิกยึดถือข้อจำกัดเหล่านั้นเกือบหมด จึงทำให้การแสดงหนังสือขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางขึ้น

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2523 : 64) กล่าวถึงหนังสือว่า หนังสือจับใจชาวบ้านมาตลอด ด้วยลักษณะที่เป็นสื่อตัวแทนที่จะสะท้อนความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อถือนิยมปัญหาของนายหนังสือ และเห็นว่า หนังสือเป็นสื่อมวลชนท้องถิ่นที่มีบทบาทต่อประชาชนชาวใต้มานานแล้ว และก็ยังเป็นอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้ด้วย

ไอเนก นาวิกมูล (2523 : 31) กล่าวถึงหนังตะลุงว่า ความน่าสนใจของหนังตะลุงในแง่ของผู้ดูก็คือ หนังตะลุงบรรจุความรู้ความบันเทิงเอาไว้ ขณะเดียวกันก็ละเล้าอารมณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์เข้าไปให้เห็นจริงเห็นจังอย่างน่าขมขื่น

สมพร บัวทอง (สุริวงส์ พงศ์ไพบุลย์ ม.ป.ป. : บทนำ อ้างอิงมาจาก สมพร บัวทอง) กล่าวถึงการแสดงหนังตะลุงว่า การแสดงหนังตะลุงนั้นนอกจากจะได้รับความบันเทิงในแง่ของการดูการละเล่นแล้ว ยังมีแง่คิดต่าง ๆ ที่มักจะสอดแทรกอยู่เสมอในการพากย์ การอบรม ศีลธรรม คุณธรรม และคติธรรมต่าง ๆ มักจะเป็นธรรมคำที่หนังตะลุงจะสอดแทรกไว้

บัญญัติ เรืองศรี. (2522 : บทนำ) กล่าวถึงการนำหนังตะลุงไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนว่า

... ครูประถมศึกษาโดยเฉพาะครูในชนบทภาคใต้ยังขาดเครื่องช่วยสอนที่ถูกต้องหลักวิชา และทฤษฎีการสอนอยู่มาก ผู้เขียนคิดว่าเรื่องนี้น่าจะเป็นหน้าที่ของภาควิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ควรจะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ ... ถ้าครูตั้งใจจริงไม่คิดถูกกลอนหนังตะลุง รักและภูมิใจในวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ต้องการจะปรับปรุงมรดกนำมาสืบทอดชำระไว้ ต้องการปลูกฝังสำนึกใหม่ ๆ ให้แก่นุชน ครูก็ควรจะหัดขีดและหัดว่ากลอนหนังให้ได้ เพราะมีใช้เป็นที่เหลือบ่ากว่าแรงเลย นักเรียนฝึกหัดครูในวิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ ควรจะได้รับการฝึกให้ขีดและขับบทหนังตะลุง ตลอดจนฝึกให้แต่งบทหนังตะลุงให้เป็นเสียตั้งแต่อยู่ในสถาบันศึกษาฝึกหัดครู ถ้าหากทำได้ก็เท่ากับประกันว่าหนังตะลุงจะไม่สูญไปจากปักษ์ใต้ และยิ่งไปกว่านั้นจะเป็นฐานสำคัญสำหรับพัฒนากระบวนการสอนแบบไทย ๆ ให้เข้าใจลึกความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น ระบบการศึกษาของเราจะได้ชื่อว่ามีเท้าถึงดินมากยิ่งขึ้น ...

สมหวัง คงประยูร (2522 : 26) กล่าวว่า สำหรับในภาคใต้ นั้น หนังตะลุงยังคงได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางจนถึงทุกวันนี้ จะเห็นได้ว่าเมื่อมีงานต่าง ๆ ถ้าไม่สามารถจะหาหนังตะลุงมาแสดงได้ก็จะใช้แถบบันทึกเสียงของหนังตะลุงแทน ในกรณีเช่นนี้จึงนับว่าหนังตะลุงมีอิทธิพล

ต่อชาวภาคใต้อย่างมาก อีกอย่างหนึ่งในการดูหนังตะลุงนอกจากประชาชนจะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินแล้วจะได้รับแง่คิด ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่อง จึงนับว่าหนังตะลุง เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่มีบทบาทต่อการปลูกฝังและส่งเสริมค่านิยมแก่ประชาชนในภาคใต้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังตะลุง

การศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับหนังตะลุงปัจจุบันยังอยู่ในวงจำกัดและยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร แม้ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามยังมีบุคคลบางคน และบางหน่วยงานได้ให้ความสำคัญ และสนใจศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ ได้แก่

สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา (2523 : 30) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภูมิหลังและทัศนะบางประการของหนังตะลุง ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นายหนังตะลุงควรมีบทบาทต่อประชาชนในด้านต่าง ๆ คือ สังคม การเมือง เศรษฐกิจ เป็นต้น และขณะเดียวกันก็ยังพบต่อไปอีกว่า นายหนังตะลุงมีความต้องการที่จะให้หน่วยงานของรัฐมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ คือ การส่งเสริมบริการความรู้ ข่าวสารต่าง ๆ การให้ความสะดวกในการแสดง การให้ความปลอดภัย และการจัดตั้งชมรมหนังตะลุง นอกจากนี้แล้วยังพบว่า นายหนังตะลุงส่วนใหญ่มีความพอใจในอาชีพการแสดงของตน และรู้ว่าตนเองได้รับการยกย่องศรัทธาจากประชาชนค่อนข้างสูง ส่วนความคิดเห็นอื่น ๆ นายหนังตะลุงได้ระบุไว้ ดังต่อไปนี้คือ

1. หนังตะลุงควรได้แสดงไปในทางส่งเสริมวัฒนธรรม ความสามัคคีกลมเกลียว และควรมีบทบาทในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ร่วมกับทางราชการให้มากขึ้น
2. นายหนังตะลุงทุกคนควรจะได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น โดยการจัดอบรมสัมมนาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
3. เรื่องที่นายหนังตะลุงใช้ในการแสดงควรมีเนื้อหาเพื่อการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นทุก ๆ ด้าน
4. นายหนังตะลุงทุกคนควรจะได้พัฒนาปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้การแสดงเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน

โมตรี จันทรา (2526 : 100) ได้ทดลองสร้างรูปแบบการฝึกอบรมนายหนังตะลุงเพื่อการถ่ายทอดความรู้ทางการเมือง ซึ่งเป็นการหารูปแบบที่เหมาะสมที่จะใช้ในการฝึกอบรมนายหนังตะลุงในการถ่ายทอดความรู้ทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง เป็นนายหนังตะลุงในจังหวัดภาคใต้ที่รวบรวมรายชื่อได้ทั้งหมด 179 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จำนวน 30 คน ผลการทดลอง พบว่า

1. ระยะเวลาการแสดงหนังตะลุงที่แตกต่างกันไม่มีผลทำให้ศักยภาพและเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนแตกต่างกัน ซึ่งแสดงว่าระยะเวลาการแสดงของนายหนังตะลุงไม่ใช่ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ศักยภาพ และเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองแตกต่างกัน

2. ระดับการศึกษาของนายหนังตะลุงที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ศักยภาพ และเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนแตกต่างกัน

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพ และเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ผลการทดสอบปรากฏว่าศักยภาพกับเทคนิควิธีมีความสัมพันธ์กัน .92 ซึ่งแสดงว่าศักยภาพกับเทคนิควิธีมีความสัมพันธ์กัน

ยุพดี เตชะอังสุ (2525 : 42) ได้ทำการทดลองเชิดหนังตะลุงเป็นสื่อกลางเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลปากพอง 2 อำเภอปากพอง จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 20 คน ใช้เวลาในการทดลอง 5 ครั้ง ๆ ละ 40 นาที ผลการทดลอง พบว่า การเชิดหนังตะลุงเป็นสื่อกลางในการพัฒนาวินัยแห่งตน ทำให้นักเรียนมีวินัยแห่งตนเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับความรู้ด้วยการเชิดหนังตะลุงมีวินัยแห่งตนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับข้อสอนพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ได้เสนอไปแล้วข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าหนังตะลุงเป็นศิลปวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของภาคใต้และเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ของประชาชนในภาคใต้ของประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ความเข้าใจที่ประชาชนได้รับจากหนังตะลุงมีส่วนทำให้ประชาชนมีคุณภาพขึ้นได้ ถ้าหากเป็นความรู้

ที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับความจำเป็นของสังคม ซึ่งในภาวะปัจจุบันก็ได้ยอมรับกันว่าประเทศไทยเรากำลังประสบปัญหาประชากรขาดคุณภาพในระดับที่พึงประสงค์อยู่หลาย ๆ ด้านด้วยกัน แต่ปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือปัญหาด้านจริยธรรม ซึ่งรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ พยายามแสวงหาวิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้นี้ หน่วยงานหนึ่งที่สามารถรับผิดชอบในการนี้ได้เป็นอย่างดี คือ สถาบันการศึกษาทุกระดับ และที่สำคัญที่สุดคือการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นช่วงแรกของการวางรากฐานด้านต่าง ๆ ให้กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางรากฐานทางด้านจริยธรรม ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า วิธีการหนึ่งที่คาดว่าจะนำมาใช้ได้เป็นอย่างดีก็คือการใช้สื่อมวลชนท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้ หมายถึงหนังสือพิมพ์ เพื่อทำหน้าที่เป็นแม่แบบในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เนื่องจากการใช้แม่แบบเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาจริยธรรม แต่แม่แบบที่ใช้จะต้องเป็นที่น่าสนใจ จึงจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับคุณสมบัติของหนังสือพิมพ์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการใช้หนังสือพิมพ์เป็นแม่แบบเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อันจะส่งผลต่อสภาพของสังคมที่จะเอื้อต่อการพัฒนาในโอกาสต่อไป อีกทั้งยังได้ระดมสรรพกำลังที่มีอยู่แล้วในสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า อันเป็นหนทางที่ประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยควรกระทำอย่างยิ่ง เพราะถ้าจะสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมา ก็จะมีปัญหาเรื่องงบประมาณ อีกทั้งยังไม่อาจแน่ใจได้ว่าหน่วยงานหรือสิ่งที่ดีสร้างขึ้นใหม่นั้นจะมีประสิทธิภาพกว่าสิ่งที่มีอยู่แล้ว ซึ่งได้แก่ สื่อมวลชนท้องถิ่นทั้งหลายที่มีอยู่ในสังคมนั้น ๆ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับ ดังนี้

1. การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า และการหาคุณภาพเครื่องมือ
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพที่ 227 ปีการศึกษา 2532 อำเภอ نابอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่บ้าน และมีคะแนนแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าจริยธรรมขั้นที่ 3 ลงมา จำนวนประมาณ 60 คน ซึ่งจัดเป็นกลุ่มที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพที่ 227 อำเภอ نابอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่บ้าน และมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำ จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. นำแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ไปให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพที่ 227 ปีการศึกษา 2532 จำนวน 160 คน
ตอบ
2. คัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามต่ำกว่าจริยธรรมในชั้นที่ 3 ลงมาจำนวน 60 คน แล้วสอบถามถึงความสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลอง
3. สุ่มนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองมาจำนวน 24 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน

2. การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า และการหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ
2. โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ
3. โปรแกรมการสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

1. แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบประกอบด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม และทฤษฎีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg)

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน

ความรับผิดชอบ

1.3 ให้ความหมายและนิยามปฏิบัติการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ

รับผิดชอบ

1.4 นำสถานการณ์ที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวันมาสร้างเป็นเรื่องราว

ที่เป็นปัญหาคัดแย้งทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่จะศึกษา ตามขั้นตอนการพัฒนาการทางจริยธรรมจากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 6 ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

1.5 นำแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่สร้างขึ้น

จำนวน 31 ข้อ ไปตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กริทอง รองศาสตราจารย์ อุดม หนูทอง และอาจารย์ พรรณพิศ วาณิชการ พิจารณาโครงสร้างของแบบสอบถามตามหลักพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

1.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนบ้านนาโพธิ์ อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 100 คน นำมาตรวจหาคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จัดเรียงคะแนนตามลำดับจากสูงสูดมายังคะแนนต่ำสุด แล้วแยกนักเรียนที่ได้คะแนนสูงกว่า 25% เป็นกลุ่มสูง และที่ได้คะแนนต่ำกว่า 25% เป็นกลุ่มต่ำ จากนั้นนำค่าเฉลี่ยรายข้อทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t - test และพิจารณาค่า t ตั้งแต่

1.75 ขึ้นไป

1.7 นำแบบสอบถามที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาทั้งหมด คัดเลือกเอาเฉพาะ

ข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.94 ขึ้นไปให้ ครบตามจำนวนข้อที่ต้องการ และสอดคล้องกับนิยามศัพท์ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75

ตัวอย่างแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

เรื่องที่นักเรียนอ่านต่อไปนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่พบปัญหาที่ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ขอให้นักเรียนอ่านแล้วปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินใจว่า ถ้านักเรียนเป็นคน ๆ นั้น นักเรียนทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด โดยให้เลือกใช้เหตุผลตามคำตอบที่ให้ไว้ 6 คำตอบ ที่ตรงกับเหตุผลที่นักเรียนคิดไว้มากที่สุด แล้วขีดเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ ทับอักษรหน้าตัวเลือกนั้นเพียงข้อละ 1 คำตอบ

2. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบเพียงว่า หากนักเรียนพบเหตุการณ์ตามเรื่องราวเหล่านั้นแล้ว นักเรียนจะใช้เหตุผลอะไร ดังนั้นเหตุผลของนักเรียนจึงไม่มีโอกาสผิด และจะไม่มีการนำคำตอบของนักเรียนไปคิดคะแนนเป็นได้ หรือตก แต่การตอบตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนจะมีประโยชน์มาก ในการที่จะช่วยพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนรุ่นนี้ และรุ่นต่อ ๆ ไป ดังนั้นจึงขอให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้ออย่างจริงจัง

(0) ศิริพรมีผลการเรียนอ่อนลง เนื่องจากเธอรู้ตัวว่าใช้เวลาดูหนังสือที่บ้านน้อยเกินไป เพราะปกติจะดูเฉพาะตอนเข้าก่อนนำขนมไปขายที่ตลาด ส่วนในตอนค่ำเธอต้องช่วยแม่ทำขนมเพื่อขายในตอนเช้าอีก จึงทำให้ศิริพรรู้สึกเหนื่อยหน่ายมาก แต่เธอยังพยายามตื่นให้เร็วขึ้นกว่าปกติ เพื่อเพิ่มเวลาดูหนังสือในตอนเช้าให้มากขึ้น ก่อนนำขนมไปขาย ถ้าข้าพเจ้าเป็นศิริพรก็จะทำเช่นนั้น เพราะ

- _____ ถ้าไม่ดูหนังสือเพิ่มขึ้น จะทำให้ผลการเรียนต่ำลง แล้วผู้ปกครองอาจตำหนิได้
- _____ คนอื่น ๆ จะได้ยกย่องว่าข้าพเจ้าเป็นคนที่รู้จักปรับปรุงตัวเอง
- _____ ถ้าเป็นคนอื่น เมื่อผลการเรียนลดลง เขาก็คงจะขยันมากขึ้นเช่นกัน

- _____ ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนจึงมีหน้าที่ที่จะต้องปรับปรุงตัวเองด้าน
การเรียนรู้ให้ดีขึ้น
- _____ การที่ข้าพเจ้าได้ปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้น นอกจากจะทำให้
ข้าพเจ้าสบายใจแล้ว ยังช่วยให้ผู้ปกครองพลอยสบายใจด้วย
- _____ เมื่อข้าพเจ้าทำคะแนนได้ดี ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

เกณฑ์การให้คะแนน

คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือกนี้ แสดงถึงจริยธรรมขั้นที่ 1 ถึง 6 ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ในการตอบผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้เพียงข้อละ 1 คำตอบ ด้วยการใช้เครื่องหมาย X หน้าข้อความนั้น ถ้าตรงกับจริยธรรมขั้นที่ 6 ได้ 6 คะแนน ขั้นที่ 5 ได้ 5 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึงขั้นที่ 1 ได้ 1 คะแนน ดังนั้นคำตอบแต่ละข้อ ผู้ตอบจะได้คะแนนในช่วง 1 - 6 คะแนน

2. โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

การสร้างแม่แบบหนังสือเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
- 2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในเรื่องหนังสือ ได้แก่ นายแดง หนูทอง และรองศาสตราจารย์ อุดม หนูทอง
- 2.3 ศึกษาทฤษฎีแม่แบบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แม่แบบ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนสร้างแม่แบบให้เหมาะสมกับงานวิจัยในครั้งนี้

2.4 คัดเลือกเรื่องที่จะนำมาสร้างเป็นแม่แบบ โดยพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน

2.5 เขียนโครงเรื่องให้มีเนื้อหาเป็นสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของตัวละคร (แม่แบบ) ในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมในสภาพของสถานการณ์นั้น ๆ โครงสร้างของเรื่องทั้งหมดมี 8 เรื่อง คือ

1. หนีโรงเรียน
2. ค้างความตั้งใจ
3. วันสอบปลายภาค
4. เพื่อสิ่งที่ดีกว่า
5. แม่ถูกแฉเสีย
6. ผู้ทำลายชาติ
7. ชีวิตใหม่ของรุ่งโรจน์
8. สองพลเมืองดี

2.6 นำโครงเรื่องที่จะใช้เป็นแม่แบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจริยธรรม และด้านจิตวิทยาการแนะแนว ได้แก่ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง รองศาสตราจารย์ อุดม หนูทอง และอาจารย์ พรณพิศ วาณิชยการ ตรวจสอบแก้ไข เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์

2.7 เขียนบทหนังตะลุง โดยผู้วิจัยปรึกษามีความรู้ความสามารถในการเขียนบทหนังตะลุง ได้แก่ นายแดง หนูทอง และรองศาสตราจารย์ อุดม หนูทอง แล้วเขียนบทหนังตะลุงตามแนวโครงเรื่องที่ได้รับการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขแล้วนั้นทั้ง 8 เรื่อง บทหนังตะลุงแต่ละเรื่องประกอบด้วย

1. บทขับกลอน
2. บทเจรจา
3. บทพากย์ (บรรยาย)

2.8 นำบทหนังตะลุงที่เขียนเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจริยธรรมและจิตวิทยาการแนะแนวตรวจแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

2.9 ทดลองเชิดหนังตะลุง เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่อง และแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง โดยการทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านนาโพธิ์ อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการทดลอง จำนวน 12 คน

3. โปรแกรมการสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของจริยธรรม จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบเพื่อนำมาสร้างโปรแกรมการสอนแบบปกติ

3.2 สร้างโปรแกรมการสอนแบบปกติ โดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาเช่นเดียวกับโปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบหนังตะลุง

3.3 นำโปรแกรมการสอนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นคณะผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกันกับที่ตรวจสอบโปรแกรมการสอน โดยใช้แม่แบบตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์

3.4 นำโปรแกรมที่แก้ไขแล้วไปทดลองสอน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านนาโพธิ์ อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการทดลอง จำนวน 12 คน

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design (พจน์ สะเพียรชัย และคนอื่น ๆ . 2519 : 202 - 203)

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
(R) E	T_{E_1}	$\sim X$	T_{E_2}
(R) C	T_{C_1}	X	T_{C_2}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

R	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)
E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experimental Group) ที่ใช้การสอนโดยแม่แบบ หนังสือ
C	แทน	กลุ่มควบคุม (Control Group) ที่ใช้การสอนแบบปกติ
T_{E_1} , T_{E_2}	แทน	การสอบก่อนการทดลอง และหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ตามลำดับ
T_{C_1} , T_{C_2}	แทน	การสอบก่อนการทดลอง และหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม ตามลำดับ
$\sim X$	แทน	การสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ
X	แทน	การสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองดังนี้

1. ให้นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ด้านความรับผิดชอบ (Pretest)

2. ดำเนินการสอน ในกลุ่มทดลองดำเนินการสอนโดยผู้วิจัย และนายแดง หนูทอง ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้วิจัย ส่วนกลุ่มควบคุมผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองเอง ทั้ง 2 กลุ่ม ใช้วิธีการสอนแตกต่างกัน ดังนี้ คือ

2.1 กลุ่มทดลอง ดำเนินการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ ในแต่ละครั้งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน โดยผู้วิจัยนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นปัญหาทางจริยธรรม

ขั้นตอนที่ 2 เชิดหนังสือ เป็นเรื่องราวในลักษณะสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

ขั้นตอนที่ 3 ให้นักเรียนแต่ละคนบอกแนวทางการตัดสินใจและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเอง ในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมรับผิดชอบในสถานการณ์ขัดแย้งนั้น โดยเขียนคำตอบลงในกระดาษที่ครูแจกให้

ขั้นตอนที่ 4 ครูเชิดหนังสือต่อเพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ของตัวละคร (แม่แบบ) ต่อการกระทำนั้น

ขั้นตอนที่ 5 ให้นักเรียนเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบที่ครูแจกให้เกี่ยวกับการตัดสินใจและการให้เหตุผลของตัวละครว่าดีหรือไม่ ควรแก่การเลียนแบบหรือไม่อย่างไร แล้วให้อภิปรายเหตุผลของตนเองที่เขียนไว้ในขั้นตอนที่ 3 ว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครในขั้นตอนที่ 4 หรือไม่ โดยให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็น แล้วครูสรุปความคิดเห็นของทุกคนอีกครั้งหนึ่ง

การสอนในกลุ่มนี้ใช้เวลาทั้งหมด 11 ครั้ง ๆ ละ ประมาณ 50 นาที สัปดาห์ละ 5 วัน คือ วันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 15.00 น. - 16.00 น.

2.2 กลุ่มควบคุม ดำเนินการสอนตามปกติตามโปรแกรมที่วางไว้มีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ครูบรรยายสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

2.2.2 ให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

2.2.3 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

การสอนในกลุ่มนี้ใช้เวลาทั้งหมด 11 ครั้ง ๆ ละประมาณ 50 นาที สัปดาห์ละ 5 วัน
คือ วันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 14.00 น. - 15.00 น.

3. หลังการทดลองสิ้นสุดลง ทำการทดสอบ (Posttest) นักเรียนในกลุ่มทดลอง และ
กลุ่มควบคุม โดยให้แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นแบบ
สอบถามชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

4. นำคะแนนที่ได้ในการสอบก่อนและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของ
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง
2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของ
กลุ่มทดลองก่อนและหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ
3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของ
กลุ่มควบคุมก่อนและหลังการสอนแบบปกติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 :

71)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนคน

1.2 ค่าความแปรปรวน โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2524 : 75

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนคน

2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์เครื่องมือ

2.1 หากค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ โดยใช้สูตร t - test แบบเทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ดังนี้ (ล้วน สายยศ. และอังคณา สายยศ. 2524 : 187)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	T	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
	$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ
	S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง
	S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ
	n_H, n_L	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละกลุ่ม

2.2 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2524 : 171) .

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถามทั้งฉบับ
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test แบบกลุ่มที่มีอิสระต่อกัน (Independent Sample) ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 96)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
	$\bar{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
	$\bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม
	n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
	n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t - test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample) ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 96)

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n \Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n - 1}}}$$

$$Df = n - 1$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนจากแบบสอบถามครั้งแรกและครั้งหลัง
	ΣD	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนในแต่ละคู่
	ΣD^2	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนในแต่ละคู่ยกกำลังสอง
	$(\Sigma D)^2$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนในแต่ละกลุ่มทั้งหมดยกกำลังสอง
	n	แทน	จำนวนคู่ของคะแนนจากการสอบครั้งแรกและครั้งหลัง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การตรวจสอบพื้นฐาน

เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึงกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการสอนแบบปกติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึงกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการสอนแบบปกติ

2.2 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึง

2.3 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการสอนแบบปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือลงกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการสอนแบบปกติ ผลปรากฏดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือลงกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	12	31.25	5.30	0.09
กลุ่มควบคุม	12	30.67	6.06	

ข้อมูลในตาราง 2 แสดงว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ก่อนการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุมมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลอง ภายหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือตะลึ่งกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการสอนแบบปกติ ปรากฏผล ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือตะลึ่งกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลัง การสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	12	13.08	16.45	2.37*
กลุ่มควบคุม	12	7.42	18.08	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อมูลในตาราง 3 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุมมีการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ การสอน โดยใช้แม่แบบหนังสือตะลึ่ง ทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่า การสอนแบบปกติ

3. เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ ประมวลผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S^2	t
ก่อนทดลอง	12	31.25	5.30	11.45**
หลังทดลอง	12	45.00	10.00	

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อมูลในตาราง 4 แสดงว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ การสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ เรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น

4. เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ

กลุ่มควบคุม	N	$\bar{X}$	S^2	t
ก่อนทดลอง	12	30.67	6.06	6.042**
หลังทดลอง	12	38.08	16.08	

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อมูลในตาราง 5 แสดงว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ การสอนแบบปกติเรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น

สรุปผล อภิปราย และเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตระกูลกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตระกูล
3. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังการสอนแบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตระกูลมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตระกูลมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2532 จำนวน 24 คน โดยสุ่มจากนักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าพัฒนาการทางจริยธรรมในชั้นที่ 3 ลงมา แล้วแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 12 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ
2. โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ เพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ
3. โปรแกรมการสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

การดำเนินการทดลอง

1. ขึ้นเลือกกลุ่มตัวอย่าง ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพที่ 227 ทุกคนตอบแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ แล้วนำนักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามนี้ต่ำกว่าพัฒนาการทางจริยธรรมในชั้นที่ 3 ลงมา จำนวน 60 คน สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน และเก็บคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์เป็นคะแนนก่อนการทดลอง

2. ขึ้นการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ส่วนกลุ่มควบคุมผู้วิจัยดำเนินการสอน

ด้วยตนเองตามโปรแกรมการสอนแบบปกติ ทั้งสองกลุ่มใช้เวลาในการสอนดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองสอน วันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 15.00 น. - 16.00 น.
จำนวน 11 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2533 ถึง วันที่ 5 มีนาคม 2533

2.2 กลุ่มควบคุมสอน วันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 14.00 น. - 15.00 น.
จำนวน 11 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2533 ถึง วันที่ 5 มีนาคม 2533

3. หลังการสอนกลุ่มทดลองโดยใช้แม่แบบ และกลุ่มควบคุมโดยการสอนแบบปกติแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มตอบแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบอีกครั้งหนึ่ง และเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติต่อไป

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

1. การตรวจสอบพื้นฐาน

เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึงกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

2.1 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึงและนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการสอนแบบปกติ พบว่า การสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึงทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึง พบว่า การสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลึงเรื่อง

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการสอนแบบปกติ พบว่า การสอนแบบปกติเรื่อง การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการใช้แม่แบบหนังสือเรื่อง การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือเรื่อง การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดลองของ ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524 : 52 - 53) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกลุ่มทดลองสอนโดยใช้แม่แบบสไลด์การ์ตูนประกอบเสียง ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบมีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ สุนัย ชินศักดิ์ชัย (2515 : 33 - 35) ได้ทดลองใช้หุ่นเชิดมือเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยให้กลุ่มทดลองหุ่นเชิดมือ ส่วนกลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ ผลการทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมเดช ลิ้มแสง (2529 : 59 - 61) ได้ทดลองใช้หนังสือนิทานประกอบการสอนจริยธรรม เปรียบเทียบกับการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ ผลการทดลองพบว่า สามารถยกระดับพัฒนาการของการให้

เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้ และกลุ่มทดลองมีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการทดลองของ จารงค์ น่วมศิริ (2527 : 53) ที่ได้ทดลองใช้ ข่าวนั่งส้อมพิมพ์สร้าง เป็นสถานการณ์จำลองในการสอนจริยศึกษา ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่ง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองจากข่าวนั่งส้อมพิมพ์ ส่วนกลุ่มควบคุมสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยของการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การสอนโดยใช้แม่แบบหนังตะลุง เป็นวิธีการสอนที่ดี วิธีหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่าการสอนแบบปกติ ทั้งนี้ เพราะการสอนโดยใช้แม่แบบเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยให้เรียนรู้ด้วยการสังเกตจาก แม่แบบ ซึ่งของแม่แบบจะมีอิทธิพลทำให้ผู้สังเกตมีทัศนคติ ความคิด หรือพฤติกรรมไปตามลักษณะของ แม่แบบที่สังเกตได้ (Bandura. 1979 : 22 - 29) แม่แบบที่ผู้วิจัยใช้ในครั้งนี้ได้นำเสนอในรูป ของหนังตะลุง โดยมีเรื่องราวที่เป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และเสนอให้เห็นแนวทางการตัดสินใจต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งนี้ โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในขั้นที่ 3 และ 4 สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการปลูกฝังจริยธรรมของ โคลเบอร์กที่ว่าพัฒนา จริยธรรมนั้น กระทำได้โดยการให้ผู้เรียนประสบสถานการณ์ที่ขัดแย้งทางจริยธรรม แล้วเสนอให้เห็น แนวทางการตัดสินใจ และเหตุผลที่ถูกต้อง (Kohlberg. 1970 : 158 - 160) ซึ่งในการใช้ แม่แบบหนังตะลุงนั้นนอกจากจะให้นักเรียนได้ประสบสถานการณ์ที่ขัดแย้งทางจริยธรรมแล้ว ยังทำให้นักเรียนได้เห็นทั้งภาพ และได้ยินเสียง ซึ่งนอกจากจะได้รับความบันเทิงแล้ว ยังเป็นสิ่งกระตุ้นให้ มีความรู้สึกนึกคิดไปตามตัวละครได้ (สุริวงส์ พงศ์ไพบูลย์. ม.ป.ป. : บทนำ อ้างอิงจาก สมพร บัวทอง) ด้วยเหตุนี้จึงมีอิทธิพลทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึก และจำได้จนถึงขนาดเอาเป็นแม่แบบ ในการเรียนรู้ และหลังจากได้ดูหนังตะลุงจบแล้วนักเรียนยังได้แปลงมโนภาพ และความทรงจำที่เขา มีอยู่นั้นออกมาเป็นสัญลักษณ์ทางภาษาด้วยการอภิปราย ซึ่งช่วยให้จดจำได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้นักเรียน ยังได้ทราบถึงผลที่แม่แบบได้รับเนื่องจากการตัดสินใจกระทำเช่นนั้น การได้เห็นผลจากการกระทำนี้ สามารถทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้เช่นเดียวกับการที่บุคคลนั้นได้ลงมือกระทำพฤติกรรมนั้น ด้วยตนเอง (Bandura. 1977 : 117 - 121) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังให้แรงจูงใจแก่นักเรียน โดย

การชมเชย เมื่อนักเรียนแสดงการตอบสนองได้เช่นเดียวกันกับลักษณะของแม่แบบ ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบปกติ โดยการรับฟังเรื่องราว และเนื้อหาเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ จากการบรรยายของผู้วิจัย ซึ่งนักเรียนไม่มีโอกาสที่จะได้เห็นการแสดงออกของแม่แบบเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตระกูลมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตระกูลมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุพดี เตชะอังสุร (2525 : 42) ที่ได้ทำการทดลองเปิดหนึ่งตระกูลเป็นสื่อกลางเพื่อพัฒนาวินัยแห่งตน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองพบว่า การเปิดหนึ่งตระกูลเป็นสื่อกลางเพื่อพัฒนาวินัยแห่งตนทำให้นักเรียนมีวินัยแห่งตนเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กันยา ประสงค์เจริญ (2526 : 31 - 32) ที่ศึกษาการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยกลุ่มทดลองได้รับแม่แบบเป็นนิทานประกอบหุ่น ผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีการพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ทูเรียล (Turriel. 1966 : 611 - 618) ได้วัดระดับจริยธรรมของเด็กวัยร่นตอนต้น แล้วให้เด็กแสดงเป็นบุคคลในเรื่องซึ่งมีปัญหาและไปขอคำแนะนำจากเพื่อนสองคน เพื่อนทั้งสองคนแนะนำเด็กไปคนละทางโดยให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เด็กบางคนได้รับคำแนะนำที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเพียง 1 ขึ้น บางคนได้รับคำแนะนำที่ใช้เหตุผลต่ำกว่าระดับจริยธรรมของตน 1 ขึ้น เด็กบางคนไม่ได้รับประสบการณ์ดังกล่าวเลย หลังจากนั้นนำเด็กทุกคนมาวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับคำแนะนำประเภทที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนขึ้นหนึ่งนั้นมีการพัฒนาทางจริยธรรมมากที่สุด และกิสเซย์ (สมเดช ลิแสง. 2525 : 35 ; อ้างอิงมาจาก Kessey. 1974 : 30 - 38) ได้ทำการทดลองเพื่อยกระดับจริยธรรมของเด็กวัยร่น กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 63 คน และหญิง 63 คน โดยได้แบ่งผู้ถูกทดลองตามจริยธรรมที่เขามีอยู่ และในแต่ละระดับยังแบ่งภาระการเสนอเหตุผลในแบบ

ต่าง ๆ คือ ภาวะที่หนึ่ง ผู้ทดลองใช้ความคิดเห็นที่ดีกว่า ที่ผู้ถูกทดลองให้อยู่ 2 แนว แต่ไม่มีเหตุผลยืนยันว่าให้เลือกแบบใด ภาวะที่สอง ผู้ถูกทดลองให้ความคิดเห็นพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนในระดับเดียวกันกับผู้ถูกทดลองให้อยู่ ภาวะที่สาม ผู้ทดลองให้เหตุผลสนับสนุนขึ้นจริยธรรมสูงกว่าที่ผู้ถูกให้อยู่ 1 ขึ้น ซึ่งปรากฏว่า ผู้ถูกทดลองที่ได้รับเหตุผลสูงกว่าที่ให้อยู่ 1 ขึ้น มีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้นได้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การใช้แม่แบบหนังสือเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะหนังสือเป็นการละเล่นพื้นเมืองที่ได้รับความนิยมสูงสุดในภาคใต้ (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2523 : 37) ที่มีอิทธิพลทั้งในแง่ความรู้ ความคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล (บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ, 2522 : 13) ซึ่งสมน อมรวิวัฒน์ (2526 : 153 - 158) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังจริยธรรมให้กับเด็กว่าควรใช้อุปกรณ์การสอนเข้าช่วยเพื่อโยงสิ่งทั้งหลายให้เป็นรูปธรรม เพื่อเร้าให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก กระตือรือร้น เพื่อเข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม รู้จักแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ และให้เหตุผล ทำให้ไม่เบื่อหน่าย และศรัทธาที่จะปฏิบัติตาม อันเป็นการเสริมสร้างศีลธรรมและจริยธรรมได้ดีกว่าการประณาม และการตำหนิเคียด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อการกระทำ และเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นของแม่แบบ ตลอดจนแนวทางการตัดสินใจเลือกกระทำ และเหตุผลของตัวเองต่อสถานการณ์นั้น ๆ ด้วย จึงช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และเลียนแบบการกระทำ และเหตุผลของตัวเองได้ และจากการวิจัยของนักเทคโนโลยีทางการศึกษาหลายคนสรุปตรงกันว่า เด็กมีความสนใจและชอบการ์ตูน การ์ตูนเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นตัวแทนของบุคคล แนวคิด หรือสถานการณ์ และสร้างขึ้นสำหรับจูงใจความคิดคน (สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ, 2526 : 53) สามารถถ่ายทอดเรื่องราวยาก ๆ ให้กลายเป็นรูปธรรมขึ้นมา ทั้งนี้เป็นการสื่อความหมายด้วยภาพ และถ้อยคำในคราวเดียวกันอย่างกลมกลืน (การ์ตูนเพื่อพัฒนาเด็ก, 2523 : 11) ซึ่งหนังสือเล่มนี้เป็นการ์ตูนชนิดหนึ่งจึงนำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมในครั้งนี้ได้ ประกอบกับนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในครั้งนี้อยู่ในช่วงอายุ 11 - 12 ปี ซึ่งเป็นช่วงของวัยเด็กตอนปลาย กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น ในช่วงนี้เด็กจะเลียนแบบสิ่งที่ตนเองสนใจได้ง่าย และเหมาะสำหรับการเลียน

แบบจากตัวแบบต่าง ๆ (บันเลื่อ พฤษะวัน. 2519 : 67) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของแบนดูรา ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ ของเด็กส่วนใหญ่เกิดจากการทำตามแบบที่ผู้อื่นทำ ดังนั้น การเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่ให้กับเด็ก จึงควรให้เด็กได้เห็นตัวอย่างพฤติกรรมทั้งที่ดีและไม่ดี เด็กจะรู้จักคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลที่จะ เลียนแบบตามตัวแบบต่าง ๆ (Bandura. 1977 : 2) การวิจัยครั้งนี้ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับลักษณะดังที่กล่าวแล้ว ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนึ่งตะลุง มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิรพรรณ สุขตลอดชีพ (2530 : 60) ที่ได้ศึกษาผลของการ แสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มทดลองสอนโดยใช้บทบาทสมมติ กลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติหลังการ ทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นกว่าก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ศศิธร บรรลือสินธุ์ (2530 : 46) ได้ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบที่มีต่อคุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวที ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลองสอนโดยใช้แม่แบบ กลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ ผลปรากฏว่า การสอนแบบปกติเรื่องความกตัญญูกตเวที ทำให้นักเรียนมีความกตัญญูกตเวทีสูงขึ้นกว่า เดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบปกติเกี่ยวกับการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะการสอนแบบปกติเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบ เป็นการให้ความรู้เพื่อให้นักเรียนรู้จักพิจารณาหาเหตุผลเพื่อการตัดสินใจเลือกที่จะ กระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ซึ่งในชีวิตประจำวันนักเรียนอาจพบกับ สถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ที่ต้องอาศัยการพิจารณาหาเหตุผล เพื่อการตัดสินใจกระทำในสถานการณ์นั้น ๆ ดังนั้น เมื่อได้สอนให้นักเรียนเลือกใช้เหตุผลที่ดีมา

ประกอบการตัดสินใจแล้ว ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และเห็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติได้ และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสอนด้วยตัวเองตามโปรแกรมการสอนแบบปกติที่จัดเตรียมไว้ โดยมีจุดมุ่งหมายในการสอน มีเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นระบบ อีกทั้งนักเรียนที่เข้ารับการทดลองมีความต้องการ และตั้งใจที่จะพัฒนาปรับปรุงตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ สอดคล้องกับกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดน์ (จำเนียร ช่วงโชติ. 2518 : 86 ; อ้างอิงมาจาก Edward L. Thorndike) ที่ว่าคนเราจะมีการเรียนรู้เมื่อเขาพร้อมที่จะเรียน และเมื่อได้รับการตอบสนองย่อมนำความพึงพอใจมาสู่ผู้เรียนได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองได้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การพัฒนาทางด้านจริยธรรม ควรสอนให้นักเรียนรู้จักตัดสินใจอย่างมีเหตุผลด้วยการศึกษาจากกรณีตัวอย่างที่เป็นสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ที่เด็กสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เพราะปัญหาทางจริยธรรมเกิดขึ้นเพราะการที่ค่านิยม หรือค่านิยมสองอย่างขึ้นไปขัดแย้งกัน เช่น การทำตามหน้าที่กับความกตัญญูต่อกัน เมื่อขัดแย้งกันจะเกิดปัญหขึ้นทันที ซึ่งต้องตัดสินใจเลือกเอาข้างใดข้างหนึ่ง ดังนั้น การสอนให้ผู้เรียนรู้จักเลือกตัดสินใจอย่างมีเหตุผลโดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักในการตัดสินใจ และหลักในการตัดสินใจนี้เรียกว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จึงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือและการสอนแบบปกติเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สามารถปลูกฝังการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบให้เพิ่มขึ้นในตัวเด็กได้ จึงเป็นแนวทางให้ครูแนะแนว ครูผู้สอนจริยธรรมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเลือกใช้วิธีการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ หรือวิธีสอนแบบปกติวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อปลูกฝังการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และในด้านการ

เรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจถึงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และเน้นให้นำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับคุณธรรมด้านอื่น ๆ

3. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า วิธีการเช็ดหนังสือทำให้เด็กนักเรียนมีความสุขสนุกสนาน ตื่นเต้น ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี จึงเหมาะที่จะนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียนในภาคใต้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรนำแม่แบบหนังสือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นอื่น หรือกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะพิเศษ เช่น กลุ่มตัวอย่างในสถานพินิจคุ้มครองเด็ก ทัณฑสถาน เป็นต้น
2. ควรศึกษาเนื้อหาจริยธรรมด้านอื่น ๆ เช่น ความสามัคคี ความกตัญญูต่อเวที ความขยันหมั่นเพียร การประหยัดและออม เป็นต้นว่าจะใช้แม่แบบหนังสือพัฒนาได้หรือไม่
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบอื่น ๆ กับการใช้แม่แบบหนังสือ เช่น บทบาทสมมติ กิจกรรมกลุ่ม ว่าวิธีใดส่งผลต่อการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของเด็กมากที่สุด
4. ควรศึกษาองค์ประกอบ หรือตัวแปรอื่น ๆ ควบคู่ด้วย ว่าตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ สิริศักดิ์. อิทธิพลของตัวแบบและการเสริมแรงที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้แบบ
ของเด็กก่อนบาล. ปรินูยานพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- กรุณา กิจขยัน. ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในภายนอกและ
คุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปรินูยานพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- ก่อ สวัสดิพิทักษ์. "จริยธรรมในสังคมไทย," รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน. ✓
กรุงเทพฯ : คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522.
- ก้องแก้ว เจริญอักษร. "การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์,"
ครูศาสตร์. 9 (2) : 36 - 53 ; มีนาคม - เมษายน, 2522.
- กันยา ประสงค์เจริญ. ผลการใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความรู้สึกผิดชอบ.
ปรินูยานพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
อัดสำเนา.
- การศาสนา, กรม. คู่มือครูจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการ
ศาสนา, 2522.
- กึ่งแก้ว อรรถาการ. "ทำไมต้องมีวินัย," มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 3(1) : 15 - 19 ; ✓
ภาคเรียนที่ 1, 2524.
- กิริติ ศรีวิเชียร. การจัดจริยศึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา,
2525.
- โกศล มีคุณ. การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการสวมบทบาท
ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา. ปรินูยานพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

เกื้อกูล ทาสีหรี. การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีและบุคลิกภาพของบุคคลจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520.

กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมและเผยแพร่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป. อัดสำเนา.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. เครื่องชี้ภาวะทางสังคม.

กรุงเทพฯ : 2528. อัดสำเนา.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. การปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์.

กรุงเทพฯ : คณะทำงานกลุ่มนักวิชาการ, 2525.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534.

กรุงเทพฯ : ม.ป.ท, 2530.

จรรยา สุวรรณทัต, ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินึก. พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

จรรยา สุภาพ. แบบเรียนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

จำเนียร ช่างโชติ. จิตวิทยาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518.

จำเนียร ช่างโชติ, ศิรินันท์ เพชรทองคำ และจิตรา วสุวานิช. จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

จิรพรรณ สุธลลอคชีพ. ผลของการแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ฉกาจ ช่างโชติ. การศึกษาผลการศึกษาอบรมตามโครงการจริยธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยครูสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

- ฉลวยศรี มีใจเย็น. การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความ
กตัญญูตเวที ของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อุดมสำเนา.
- ชม ภูมิภาค. "การปลูกฝังจริยธรรม," ศึกษาศาสตร์. 2 (1) : 14 - 18 ; มิถุนายน
- ธันวาคม, 2520.
- _____. "บทบาทวิทยุกระจายเสียงของสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย," ชุดการศึกษา
เพื่อคุณธรรม. กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการพิมพ์, 2525.
- ขาลี หวานน้ำ. การทดลองฝึกสมาธิที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และระดับ
เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญาโท กศ.ม.
- กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อุดมสำเนา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. "จริยธรรมของเยาวชนไทย," รายงานการวิจัยฉบับที่ 21.
- กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
- 2520.
- _____. ตำราจิตวิทยา : การพัฒนาจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- _____. พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : และจิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา.
- กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม. "จริยธรรมของเยาวชนไทย,"
- รายงานการวิจัยฉบับที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- ดำรงราชานุภาพ, กรมพระยา. ตำนานละครโอเปร่า. พระนคร : กรมศิลปากร, 2508.
- เดช วิโย. การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียน
ประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- ทักษิณคดีศึกษา, สถาบัน. รายงานผลการวิจัยภูมิหลังและทัศนะบางประการของนายหนังตะลุง.
- สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2523.

ธนิต อยู่โพธิ์. "หนังสือใหญ่," โขน. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2500.

จำรงค์ น่วมศิริ. การทดลองใช้ข่าวหนังสือพิมพ์สร้างเป็นสถานการณ์จำลองในการสอนจริยศึกษา เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัคราเนนา.

นางลักขณ์ จันทรแสนโรจน์. ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529. อัคราเนนา.

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ และวิรัช วิเชียรโชติ. "จะสร้างคุณธรรมในสังคมไทยอย่างไร," มิตรครู. 17 : 27 ; กันยายน, 2518.

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. "ไอ้เท่ง ผู้แทนชาวบ้าน," ศิลปวัฒนธรรม. 1 : 11, 2523.

บรรพต วีรชัย. "ความมั่นคงแห่งชาติและกำลังอำนาจของชาติ," รัฐาภิรักษ์. 17 (4) : 107 - 126 ; ตุลาคม - ธันวาคม, 2518.

บัญชา แก้วส่อง. การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมืองและชนบทที่มีการอบรมเลี้ยงดูและแบบการคิดแตกต่างกัน. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัคราเนนา.

บัญญัติ เรืองศรี. "บทนำ," ยาเม็ดเคลือบน้ำตาล. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522.

บันลือ พงษ์ตะวัน. การประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ. หนังสือละลุ. ม.ป.ท, 2522.

_____. "หนังสือละลุ : ศิลปะอันสูงส่ง," มติชน. 3 เมษายน 2522.

ประณต เล็กสวาสดี. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การฟังผู้อื่น พฤติกรรมความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัคราเนนา.

- ประนอม ประเสริฐศักดิ์. ผลของการใช้ตัวแบบและการเสริมแรงทางบวกในการเพิ่มพฤติกรรม
การตอบคำถามในชั้นเรียนของเด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเรียนได้. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. ตำนานการละเล่น และภาษาชาวใต้. โอเดียนสโตร์, 2519.
- ประไพพรรณ โกศัยสุนทร. การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาในส่วนที่ว่าด้วยพุทธศาสนาเพื่อเป็นปัจจัย
ส่งเสริมความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529
(เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ)
- ประเสริฐ เมฆมณี. หลักทฤษฎีวิทยา. ม.ป.ท., 2528.
- ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. การทดลองใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความ
ซื่อสัตย์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- แปลก สนธิรักษ์ และวิทย์ วิศทเวทย์. ศีลธรรม ส. 543. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษร
เจริญทัศน์, 2522.
- พจน์ สะเพียรชัย และคนอื่น ๆ. การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519.
- พนัส หันนาคินทร์. การสอนค่านิยม. พิชญ์โลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญ์โลก,
2520.
- พิชาญ ลำอาจศรี. การทดลองสอนจริยศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบซินดิเคท (SYNDICATE)
ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- พุทธทาสภิกขุ. มรรชาวาสธรรม. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์พระนคร, 2518.
- ปิฎก จิตต์ธรรม. เที่ยวสงขลา. สงขลา : มงคลการพิมพ์, 2506.
- มนัส รัตนดิลก. "จริยศึกษาช่วยพัฒนาประเทศ," มิตรครู. 15 มกราคม, 2521.
- มหาดไทย, กระทรวง. รายงานประจำปี 2527. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์, 2529.

- มัญศรี บุณาค. การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีของบิดามารดากับบุคลิภาพของเด็กในเขต กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อุดສຳເນາ.
- ไมตรี จันทรา. การสร้างรูปแบบการฝึกอบรมนายห้างตะลุงเพื่อการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- ยุพดี เตชะอังกูร. การทดลองใช้หนังสือเป็นสื่อการเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยแห่งตน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- ยุพา อุดมศักดิ์. "ในแผ่นดินไทย," มิตรครู. สิงหาคม 2522.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2526.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทวีกิจการพิมพ์, 2524.
- ละม้ายมาศ ศรทัตต์ และจรรยา สุวรรณทัต. "อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี," รายงานการวิจัยอันดับที่ 9. กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่างชาติ สำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, โรงพิมพ์คุรุสภา, 2510.
- ละเมียด ลิ้มอักษร. "ประชาธิปไตยในโรงเรียน," ประชาศึกษา. 11 : 6 - 16 ; มิถุนายน, 2517.
- วรรณภา ศิริทรัพย์ากร. การศึกษาพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527. อุดສຳເນາ.
- วรรณวิภา ทองงอก. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและการสอนของนิสิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อุดສຳເນາ.

- วัชรินทร์ ทรัพย์มี. ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้ความรักและแบบควบคุมความเอื้อเฟื้อ และวินัยทางสังคม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- วิชาการ, กรม. แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย (การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย 22 - 27 มกราคม 2523). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.
- _____. รายงานการวิจัยการประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. 2527.
- วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. มรดกไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปณยา, 2523.
- วิรัช จาบลนอม. การศึกษาเปรียบเทียบการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์และการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับอายุ 12 และ 15 ปี ในกรุงเทพมหานครและชนบท. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.
- ศรินยา ชัยเพียรเจริญกิจ. ผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ศศิธร บรรลือสินธุ์. ผลการใช้ตัวแบบที่มีต่อคุณธรรมด้านความกตัญญูตเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยูไนเต็สดัดอักษร, 2520.
- _____. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2521.
- _____. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2521.
- _____. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2524.

ศึกษาศึกษาเขต 2, สำนักงาน. แนะนำโครงการสัมมนาฯ หนังสือภาคใต้. ยะลา :

โรงพิมพ์สำนักงานศึกษาศึกษา เขต 2, 2516.

ศึกษานิเทศก์, หน่วย. เอกสารการนิเทศการศึกษาระดับประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 200 ปี.

กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู, 2525.

สกล เทียงแท้. ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่แตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อุดมสำเนา.

ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ ศูนย์. การแสดงผลงาน. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2523. (เอกสารประกอบการสัมมนาฯ หนังสือ).

ส่งเสริมสื่อมวลชนเด็ก, กลุ่ม. การรู้คุณเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2523. อุดมสำเนา.

สนิท ทรัพย์วารี. การทดลองสอนโดยใช้สไลด์ - เทป เพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

สมเดช ลีแสง. การทดลองสอนการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อุดมสำเนา.

สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ. คู่มือการใช้สื่อทัศนวัสดุ. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2526.

สมหวัง คงประยูร. ศิลปะพื้นบ้าน. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ส่งเสริมธุรกิจ, 2522.

สวนา พรพัฒน์กุล. อิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อการพัฒนาทางด้านความคิดและการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัยฉบับที่ 3 ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาคุณภาพประชากรไทย. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา, 2514.

สาโรช บัวศรี. "จริยธรรมในสังคมไทย," รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522.

- สาโรช บัวศรี. "จริยศึกษา," มิตรครู. 13 (1) : 36 ; มกราคม, 2514.
- สุเชษฐ์ มา هرمม. อิทธิพลของการเป็นแบบต่อการพัฒนาจริยธรรม. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.
- สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. หนังสือ. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สงขลา ร่วมกับมูลนิธิเอเซีย, ม.ป.ป.
- _____. หนังสือ. สงขลา : มงคลการพิมพ์, 2523.
- สุนทร โคมิน และสนิท สนิทการ. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2522.
- สุนัย ชินศักดิ์ชัย. การทดลองใช้หุ่นเชิดมือเป็น "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- สุปรียา อินทวิโรทัย. ผลการใช้แม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- สุมน อมรวิวัฒน์. "การปลูกฝังค่านิยมในตัวเด็ก," ครูปริทัศน์. 4 (6) ; มิถุนายน, 2522.
- _____. "การสร้างเสริมศีลธรรมในสถานศึกษา" ครูศาสตร์. 11 (4) : 43 - 54 ; เมษายน - มิถุนายน, 2526.
- สุริยา เหมะศิลป์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม ระดับสติปัญญา และการยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่นตอนต้น. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- อำนวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรณภูติ. "ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักศึกษา," การศึกษาแห่งชาติ. 13 (5) : 23 - 47 ; มิถุนายน - กรกฎาคม, 2522.
- อุทัย เพชรช่วย. "การฝึกให้เด็กรู้จักคิดใช้เหตุผล รูปแบบหนึ่งของการสอนจริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรม," มิตรครู. 27 : 52 - 54 ; มิถุนายน, 2528.
- เอนก นาวิกมูล. "หนังสือในภาคใต้ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน," ศิลปวัฒนธรรม. 1 : 11, 2523.

- Bandura, Albert. Social Learning Theory. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall, 1977.
- Bandura, Albert., Jean E. Grusec and Frances L. Menlove. "Observational Learning as a Function of Symbolization and Incentive Set," Child Development. 37 : 479 - 506 ; September, 1966.
- Bandura, Albert., Rose, and Ross. "Imitation of Film - Mediated Aggressive Models," in Child Development and Behavior. ed. Freda Reblsky and Lym Dorman. New York : Alfred A. Knapp, 1963.
- Biskin, Donald S. and Kenneth Hoskinson. "An Experimental Test of the Effect of Structured Discussions of Moral Dilemmas Found in Children's Literatures on Moral Reasoning," The Elementary School Journal. 77 (5) : 407 - 415. 1977.
- Blackman, Garth J. and Silberman, Adolph. Modification of Child and Adolescent Behavior. Belmont California : Wadsworth Publishing Company Inc., 1975.
- Cattell, Raymond B. Manual for the Jr. - Sr. High School Personality Questionnaire "HSP" Form A. Illinois : The Institute for Personality and Ability Testing, 1963. ✓
- Fenton, Edwin. "Moral Education : The Research Findings," Social Education. 188 - 193 ; April, 1976.
- Flippo, Edwin B. Management : A Behavioral Approach. New York : Allyn, and Bacon, 1966.
- Funk. and Wagnalls. New Standard Dictionary of the English Language. ✓ New York : Funk and Wagnalls, 1961.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw - Hill Book Company, 1959.
- Hick, D. J. "Imitation and Relation of Film Aggressive Peer and Adult Models," Journal of Personality and Social Psychology. 2 : (1) 97 - 100 ; July, 1965.
- Hoffman, Martin L. "Moral Development," in Carmichel's Manual of Child Development. p. 261 - 360. 1970. ✓
- Hurlock, Elizabeth B. Child Development. New York : McGraw - Hill Book Company, 1978.
- Kohlberg, L. "Development of Moral Character and Moral Ideology" in Review of Child Development Research Vol 1. ed by M.L. Hoffman. p. 383 - 432. New York : Connecticut Printers, Inc. 1964.

- Kohlberg, L. "Education for Justice : a Modern Statement of the Platonic View," in Moral Education : Five Lectures. p. 57 - 84. Cambridge, Massachusette : Harvard University Press, 1970.
- Kohlberg, L. "Moral Stage and Moralization : The Cognitive Development Approach," in Moral Development and Behavior, ed. by Thomas Lickona. p. 29 - 53. New York : Holt Rinehart and Winston, 1976.
- LeFurgy, W.G. and G. W. Waloshin. "Immediate and Long - term Effects of Experimentally Induced Social Influence in the Modification of Adolescent's Moral Judgments," Journal of Personality and Social Psychology. 12 : 104 - 110, 1969.
- Midlarsky, B., James. H. Bryan. and P. Brickman. "Aversive Approval : Interactive Effects of Modeling and Reinforcement on Altruistic Behavior," Child Development. 44(2) : 321 - 328 ; June, 1973.
- Miller, C. K., L. Zumoff. and B. Stephen. "A Comparision of Reasoning Skill and Moral Judgment in Delinquent, Retarded and Normal Adolescent Girls," The Journal of Psychology. 86(Second Half) : 261 - 268 ; March, 1974.
- Mitton, Betty L. and Dale B. Harris. "The Development of Responsibility in Children," The Child : A Book of Reading. 46 : 407 - 416, 1962. ✓
- Peck, R.F. and R. J. Havighurst. Child Development and Personality. New York : John Wiley & Sons Inc., 1963.
- Piaget, Jean. The Moral Judgment of the Child. Translated by Marjorie Gabain, Glencoe, Illinois Free Press, 1968.
- Psychology Today : An Introduction. p.149. 2 nd ed. Del Mar, California : GRM Book. 1972.
- Rest J. Turliel. "Level of Moral Devlopment as a Determinant of Preference and Comprehension of Moral Judgment Made by Others," Journal of Personality. 37(2) : 225 - 252 ; June, 1969.
- Rosenthal, Ted L. and Barry J. Zimmerman. "Instructional Specificity and Outcome Expectation in Observationally Induced Question Formulation," Journal of Educational Psychology. 63(2) : 500 - 504 ; October, 1972.
- Sprinthall, R.C. and N.A. Sprinthall. "Moral Education," in Educational Psychology : A Developmental Approach. p. 237 - 267. London : Addison - Wesley Publishing Company Inc. 1977.
- Thailand Country Report. Folk/Traditional Media : Their Use in Development Information and Education. Prepared for Meeting of Experts on ASEAN Cultural/Traditional Media, Manila : Mimeographed. 1 - 3 ; September, 1980.

Turiel, Elliot. "An Experimental Test of the Sequentiality of Development Stage in the Child's Moral Judgment," Journal of Personality and Social Psychology. 3 (6) : 611 - 618 ; June, 1966.

Wiggins, Jerry S. The Psychology of Personality Reading. Addison : Wesley, 1971.

Zimmerman, Barry J. and Arnold Jaffer. "Teaching Through Demonstration : The Effects of Structuring Imitation and Age," Journal of Educational Psychology. 69(6) : 773 - 778 ; December, 1977.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ เพื่อพัฒนาการให้เหตุผลทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

และ

โปรแกรมการสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

รายละเอียดของแม่แบบหนังสือเรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

1. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน : การเอาใจใส่ในการทำงาน
เรื่อง หนี้โรงเรียน ใช้เวลา 50 นาที
2. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน : ความเพียรพยายาม
เรื่อง ดั่งความตั้งใจ ใช้เวลา 50 นาที
3. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน : การยอมรับผลการกระทำของตนเอง
เรื่อง วันสอบปลายภาค ใช้เวลา 50 นาที
4. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน : การปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น
เรื่อง เพื่อสิ่งที่ดีกว่า ใช้เวลา 50 นาที
5. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน : การช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม
เรื่อง แม่กัญแจเสียด ใช้เวลา 50 นาที
6. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน : การช่วยกันแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน
เรื่อง ผู้ทำลายชาติ ใช้เวลา 50 นาที
7. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน : การช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม
เรื่อง ชีวิตใหม่ของรุ่งโรจน์ ใช้เวลา 50 นาที
8. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน : การไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี
เรื่อง สองพลเมืองดี ใช้เวลา 50 นาที

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1.	ปฐมนิเทศ		1. เพื่อให้นักเรียนกับนักเรียนและครูกับนักเรียนคุ้นเคยกัน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้ได้ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของการสอนเรื่อง "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ"	1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการทำความรู้จักซึ่งกันและกัน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียนก่อนการทำกิจกรรมทางการเรียนต่าง ๆ เริ่มด้วยครูแนะนำตัวเองให้นักเรียนทุกคนรู้จัก 2. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยครูให้นักเรียนแต่ละคนหยิบชิ้นส่วนรูปหัวใจที่แบ่งเป็นส่วน ๆ คนละ 1 ชิ้น 3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปหัวใจที่ตนหยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปหัวใจที่เหลือจากเพื่อนคนอื่น ๆ เพื่อมาประกอบกันให้เป็นรูปหัวใจที่สมบูรณ์

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				4. ให้นักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน และจดข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที) 5. เมื่อหมดเวลา ครูให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนทีละคู่ ผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนให้นักเรียนคนอื่น ๆ ทราบ 6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรมนี้ว่ามีวัตถุประสงค์อะไร 7. ครูสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่าเพื่อให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน ได้เปิดเผยตนเองถึงข้อมูลส่วนตัวเพื่อจะได้ทำความรู้จักกัน และสามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				คนอื่น ๆ รู้จักด้วย รวมทั้งการตั้งใจฟังจะทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น และการแสดงออกถึงความสนใจตั้งใจฟังในสิ่งที่เพื่อน ๆ พูดเป็นสิ่งที่ดีซึ่งถือว่ามีการพัฒนาการฟัง 8. ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และลักษณะการสอนโดยใช้แม่แบบ เรื่อง "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ" 9. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและนัดหมายเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมทางการเรียนในครั้งต่อ ๆ ไป

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2.	ความหมายของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบ	-	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ" 2. เพื่อให้นักเรียนบอกลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อ	1. ครูสนทนากับนักเรียนว่าในชีวิตประจำวันคนต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากี่น้อย การที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบโดยให้เหตุผลและเหตุผลที่ควรนำมาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม 2. ครูยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบสถานการณ์ที่เป็นปัญหขัดแย้งทางจริยธรรม และการให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา นั้น ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจลักษณะการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ง่ายขึ้น

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				3. ครูสนทนาถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบ 4. ครูอธิบายความหมายของคำว่า "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ" 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูคอยสังเกตความเข้าใจของนักเรียนและช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่
3.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะเอาใจใส่ใน	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจ	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิง-	ก. <u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	การทำงาน (การให้ เหตุผลเชิง จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ การงาน)	เลือกที่จะ เอาใจใส่ ในการ ทำงาน เรื่อง "หนี โรงเรียน"	จริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ใน การตัดสินใจ เลือกที่จะเอา ใจใส่ในการ ทำงาน 2. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ แม่แบบในการ ตัดสินใจ เลือกกระทำ พฤติกรรมเอา ใจใส่ในการ ทำงาน 3. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ ตัดสินใจเลือก ที่จะกระทำหรือ เลือกที่จะไม่	นักเรียนไม่เอาใจใส่ใน การทำงานนั้น นักเรียน คิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร ข. <u>ขั้นสอน</u> 1. ครูขีดหนึ่งตะลุงที่มี เรื่องราวที่เป็นปัญหา ขัดแย้งทางจริยธรรม เกี่ยวกับการเอาใจใส่ ในการทำงานเรื่อง "หนีโรงเรียน" ให้ นักเรียนดูพร้อมทั้งบอก ให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อขีดหนึ่งตะลุงถึง จุดขัดแย้งแล้ว ให้ นักเรียนเขียนคำตอบ ของตนเองลงใน กระดาษที่ครูแจกให้ ตามข้อคำถามที่ กำหนดให้ (ครูเขียน ข้อคำถามบนกระ- ดาษคำ) 3. เมื่อนักเรียนเขียน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			กระทำพฤติกรรมเอาใจใส่ในการทำงาน	คำตอบของตัวเอง เสร็จแล้ว ครูเก็บ กระดาษคำตอบนั้น เพื่อดูการตัดสินใจ เลือกกระทำ และ การให้เหตุผลเชิง จริยธรรมในการ เลือกเช่นนั้น 4. ครูขีดหนึ่งตะลึงต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็น การตัดสินใจที่จะกระทำ พฤติกรรมเอาใจใส่ใน การทำงานและการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรม ในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อ การกระทำนั้นของ ตัวละคร (แม่แบบ) 5. ครูให้นักเรียนเขียน คำตอบของตนเอง ลงในกระดาษที่ครู แจกให้ตามข้อคำถาม ที่กำหนดให้ (ครูเขียน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				ข้อคำถามบนกระดาน คำ) 6. ครูสรุปความคิดเห็น ของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้นักเรียน ทราบในสิ่งที่ยังบกพร่อง อยู่ เพื่อให้เกิดความ เข้าใจในการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจ เลือกที่จะเอาใจใส่ใน การทำงาน ค. <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมดโดย ครูให้แนวคิดในการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมเกี่ยวกับ การเอาใจใส่ในการทำงาน
4.	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจ	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ขั้น 3 และ 4	1. เพื่อให้นักเรียน ทราบและ เข้าใจเกี่ยว	ก. <u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนาและซักถาม นักเรียนว่า การทำงาน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	ใจเลือกที่จะ กระทำพฤติกรรมเพียร พยายาม (การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงาน)	ในการตัดสินใจเลือกที่จะ กระทำพฤติกรรมเพียร พยายาม เรื่อง "ตั้งใจ" ความตั้งใจ	กับการคิดหา เหตุผลเชิง- จริยธรรม ขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะ กระทำพฤติกรรมเพียร พยายาม 2. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ แม่แบบในการ ตัดสินใจเลือก ที่จะกระทำ พฤติกรรม เพียรพยายาม 3. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ ตัดสินใจเลือก	ต่าง ๆ ต้องอาศัยความ เพียรพยายามหรือไม่ เพราะอะไร ข. <u>ขั้นสอน</u> 1. ครูเปิดหนังสือ ที่มีเรื่องราวที่เป็น ปัญหาขัดแย้งทาง จริยธรรมเกี่ยวกับการ เพียรพยายาม ให้นักเรียนดู พร้อมทั้ง บอกให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อเปิดหนังสือถึง จุดขัดแย้งแล้ว ให้ นักเรียนเขียนคำตอบ ของตนเองลงใน กระดาษที่ครูแจกให้ ตามข้อคำถามที่กำหนด ให้ (ครูเขียนข้อ คำถามบนกระดานดำ) 3. เมื่อนักเรียนเขียน คำตอบของตนเอง เสร็จแล้ว ครูเก็บ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			ที่จะกระทำ พฤติกรรมเพียร พยายาม	กระดาษคำตอบนั้นเพื่อ ดูการตัดสินใจเลือก กระทำ และการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรม ในการเลือกเช่นนั้น 4. ครูขีดหนึ่งตะลึงต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็น การตัดสินใจที่จะกระทำ พฤติกรรมเพียรพยายาม และการให้เหตุผลเชิง จริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของ ตัวละคร (แม่แบบ) 5. ครูให้นักเรียนเขียน คำตอบของตนเอง ลงในกระดาษที่ครู แจกให้ ตามข้อคำถาม ที่กำหนดให้ (ครูเขียน ข้อคำถามบนกระดานดำ) 6. ครูสรุปความคิดเห็นของ นักเรียนแต่ละคน แล้ว ชี้แจงให้นักเรียนทราบ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				ในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในการให้เหตุผลเชิง จริยธรรม ขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือก ที่จะกระทำพฤติกรรม เพียรพยายาม ค. <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูให้แนวคิดในการ ให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรม เพียรพยายาม
5.	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจเลือกที่จะ ยอมรับผลการ กระทำของตน (การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม)	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะ ยอมรับผลการ กระทำ	1. เพื่อให้นักเรียน ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับ การคิดหา เหตุผลเชิง จริยธรรมขั้น ที่ 3 และ 4	ก. <u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนาและซักถาม นักเรียนว่า นักเรียนคิดว่า เราควรยอมรับผลการ กระทำของตนเองทั้งดี และไม่ดี หรือไม่ เพราะ เหตุใด

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	ผลเชิงจริย- ธรรมด้าน ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ การงาน)	ของตอนเรื่อง "วันสอบปลาย ภาค"	ในการตัดสินใจ เลือกที่จะยอม รับผลการกระ- ทำของตน 2. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ แม่แบบในการ ตัดสินใจเลือก ที่จะยอมรับผล การกระทำ ของตน 3. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ ตัดสินใจเลือก ที่จะยอมรับหรือ ไม่ยอมรับผล การกระทำของ ตน	ข. <u>ขั้นสอน</u> 1. ครูเปิดหนังสือที่มี เรื่องราวที่เป็นปัญหา ขัดแย้งทางจริยธรรม เกี่ยวกับการเอาใจใส่ ในการทำงานเรื่อง "วันสอบปลายภาค" ให้นักเรียนดู พร้อม ทั้งบอกให้คิดตาม ไปด้วย 2. เมื่อเปิดหนังสือถึง จุดขัดแย้งแล้วให้ นักเรียนเขียนคำตอบ ของตนเองลงใน กระดาษที่ครูแจกให้ ตามข้อคำถามที่กำหนด ให้ (ครูเขียนข้อคำถาม บนกระดานดำ) 3. เมื่อนักเรียนเขียน คำตอบของตัวเอง เสร็จแล้ว ครูเก็บ กระดาษคำตอบนั้น

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				เพื่อคุณการตัดสินใจ เลือกกระทำ และ การให้เหตุผลเชิง จริยธรรมในการ เลือกเช่นนั้น 4. ครูใช้หนังสือลงต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็น การตัดสินใจที่จะยอม รับผลการกระทำของ ตนและการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำ นั้นของตัวละคร (แม่ แบบ) 5. ครูให้นักเรียนเขียน คำตอบของตนเองลง ในกระดาษคำตอบที่ ครูแจกให้ ตามข้อ คำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถาม บนกระดานดำ)

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				6. ครูสรุปความคิดเห็น ของนักเรียนแต่ละ คน แล้วชี้แจงให้ นักเรียนทราบในสิ่งที่ ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้ เกิดความเข้าใจในการ ให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ขั้นที่ 3 และ 4 ในการ ตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับ ผลการกระทำของตน ค. <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมดโดย ครูให้แนวคิดในการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการ ยอมรับผลการกระทำของตน
6.	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจเลือกที่จะ ปรับปรุงงาน	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่	1. เพื่อให้นักเรียน ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการ คิดหาเหตุผล เชิงจริยธรรม	ก. <u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนาและซักถาม นักเรียนว่า นักเรียนเคย ติดตามผลงานที่ตนได้กระทำ ไปแล้วบ้างหรือไม่ถ้าไม่ได้

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	ของตนให้ดีขึ้น (การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน)	จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น เรื่อง "เพื่อสิ่งที่ดีกว่า"	ขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น 3. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงหรือไม่ปรับปรุงงานของ	นักเรียนทำอะไร ข. <u>ขั้นสอน</u> 1. ครูเปิดหนังสือเล่มที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น เรื่อง "เพื่อสิ่งที่ดีกว่า" ให้นักเรียนดู พร้อมทั้งบอกให้ติดตามไปด้วย 2. เมื่อเปิดหนังสือถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตัวเองเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			คนให้ดีขึ้น	คำตอบนั้นเพื่อดูการตัดสินใจเลือกกระทำ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 4. ครูเปิดหนังสือต่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะปรับปรุงงานของคนให้ดีขึ้น และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ) 5. ครูให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ ตามข้อความที่กำหนดให้ (ครูเขียนคำถามบนกระดานดำ) 6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน แล้ว

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				ชี้แจงให้นักเรียนทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น ค. <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมดโดยครูให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น
7.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติ	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะรักษา	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ	ก. <u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า การช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมนั้นจำเป็นหรือไม่ เพราะอะไร ข. <u>ขั้นสอน</u>

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	ของส่วนรวม (การให้เหตุผลด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน)	ทรัพย์สินสมบัติ ของส่วนรวม เรื่อง "แม่ กุญแจเสีย"	4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยรักษาหรือไม่ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของ	1. ครูเปิดหนังสือเล่มที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติเรื่อง "แม่กุญแจเสีย" ให้นักเรียนดู พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อเปิดหนังสือถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตัวเองเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษคำตอบนั้น เพื่อดูการตัดสินใจเลือกกระทำและการให้เหตุผล

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			ส่วนรวม	เชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 4. ครูขีดหนึ่งตะลึงต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ) 5. ครูให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ ตามข้อคำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนแล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				เกิดความเข้าใจใน การให้เหตุผลเชิง จริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือก ที่จะช่วยรักษาทรัพย์ สมบัติของส่วนรวม ค. <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมดโดย ครูให้แนวคิดในการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการ ช่วยรักษาทรัพย์สมบัติของ ส่วนรวม
8.	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจเลือกที่จะ ช่วยแก้ไข ป้องกันสิ่งที่ เป็นอันตราย ต่อชุมชน	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่ จะช่วยแก้ไข ป้องกันสิ่งที่ จะเป็นอัน-	1. เพื่อให้นักเรียน ทราบและเข้าใจ เกี่ยวกับการคิด หาเหตุผลเชิง- จริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการ ตัดสินใจเลือก ที่จะช่วยแก้ไข	ก. <u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนาและซักถาม นักเรียนว่านักเรียนควรมี ส่วนช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่ จะเป็นอันตรายต่อชุมชน หรือไม่ เพราะอะไร ข. <u>ขั้นสอน</u> 1. ครูเปิดหนังสือเล่มที่มี

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	(การให้ เหตุผล เชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ชุมชน)	ทรายต่อ ชุมชน เรื่อง "ผู้ ทำลายชาติ"	ป้องกันสิ่งที่จะ เป็นอันตรายต่อ ชุมชน 2. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ แม่แบบในการ ตัดสินใจเลือกที่ จะช่วยแก้ไข ป้องกันสิ่งที่จะ เป็นอันตรายต่อ ชุมชน 3. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ ตัดสินใจเลือกที่ จะช่วยหรือจะ ไม่ช่วยแก้ไข ป้องกันสิ่งที่จะ เป็นอันตรายต่อ ชุมชน	เรื่องราวที่เป็นปัญหา ขัดแย้งทางจริยธรรม เกี่ยวกับการช่วยแก้ไข ป้องกันสิ่งที่จะเป็นอัน- ตรายต่อชุมชน เรื่อง "ผู้ทำลายชาติ" ให้ นักเรียนคู่มือทั้งบอก ให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อเปิดหนังสือถึงจุด ขัดแย้งแล้วให้นักเรียน เขียนคำตอบของตนเอง ลงในกระดาษที่ครูแจก ให้ตามข้อคำถามที่กำหนด ให้ (ครูเขียนข้อคำถาม บนกระดานดำ) 3. เมื่อนักเรียนเขียน คำตอบของตัวเองเสร็จ แล้ว ครูเก็บกระดาษ คำตอบนั้น เพื่อดู การตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมในการ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				เลือกใช้นั้น 4. ครูเปิดหนังสือต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็น การตัดสินใจที่จะช่วย แก้ไขป้องกันสิ่งที่จะ เป็นอันตรายต่อชุมชน และการให้เหตุผลเชิง จริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำ นั้นของตัวละคร (แม่ แบบ) 5. ครูให้นักเรียนเขียน คำตอบของตนเอง ลงในกระดาษที่ครู แจกให้ ตามข้อ คำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถาม บนกระดานดำ) 6. ครูสรุปความคิดเห็น ของนักเรียนแต่ละ คนแล้วชี้แจง ให้ นักเรียนทราบในสิ่งที่

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้ เกิดความเข้าใจในการ ให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ขั้นที่ 3 และ 4 ในการ ตัดสินใจเลือกที่จะช่วย แก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็น อันตรายต่อชุมชน ค. <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูให้แนวคิดในการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยว กับการช่วยแก้ไขป้องกันสิ่ง ที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน
9.	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจเลือกที่จะ ช่วยเหลือผู้ อื่นในสังคม (การให้เหตุ	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่ จะช่วยเหลือ ผู้อื่นในสังคม	1. เพื่อให้นักเรียน ทราบและเข้าใจ เกี่ยวกับการคิด หาเหตุผลเชิง- จริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ใน การตัดสินใจ	ก. <u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนาและซักถาม นักเรียนว่านักเรียนสามารถ ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมได้ โดยวิธีใดบ้าง ข. <u>ขั้นสอน</u> 1. ครูเปิดหนังสือเล่มที่มี

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	ผลเชิงจริย- ธรรมด้าน ความรับผิดชอบ (ข้อต่อชุมชน)	เรื่อง "ชีวิต ใหม่ของ รุ่งโรจน์"	เลือกที่จะช่วย เหลือผู้อื่นใน สังคม 2. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ แม่แบบในการ ตัดสินใจเลือก ที่จะช่วยเหลือ ผู้อื่นในสังคม 3. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ ตัดสินใจเลือก ที่จะช่วยเหลือ หรือไม่ช่วย เหลือผู้อื่นใน สังคม	เรื่องราวที่เป็นปัญหา ขัดแย้งทางจริยธรรม เกี่ยวกับการช่วยเหลือ ผู้อื่นในสังคม เรื่อง "ชีวิตใหม่ของรุ่งโรจน์" ให้นักเรียนดู พร้อมทั้ง บอกให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อเปิดหนังสือถึง จุดขัดแย้งแล้วให้ นักเรียนเขียนคำตอบ ของตนเองลงใน กระดาษที่ครูแจกให้ ตามข้อคำถามที่กำหนด ให้ (ครูเขียนข้อคำถาม บนกระดานดำ) 3. เมื่อนักเรียนเขียน คำตอบของตัวเองเสร็จ แล้ว ครูเก็บกระดาษ คำตอบนั้น เพื่อดูการ ตัดสินใจเลือกกระทำ และให้เหตุผลเชิง จริยธรรมในการเลือก เช่นนั้น

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				4. ครูเปิดหนังสือต่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ) 5. ครูให้นักเรียนแต่ละคนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ ตามข้อความที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อความบนกระดานดำ) 6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนแล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				เลือกที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ในสังคม ค. <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดย ครูให้แนวคิดในการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยว กับการช่วยเหลือผู้อื่นใน สังคม
10.	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจเลือกที่จะ ไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี (การให้เหตุผลเชิงจริย- ธรรมด้าน ความรับผิดชอบ) ข้อต่อชุมชน)	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่ จะไม่ละเลย หน้าที่พล- เมืองดี เรื่อง "สอง พลเมืองดี"	1. เพื่อให้นักเรียน ทราบและเข้าใจ เกี่ยวกับการคิด หาเหตุผลเชิง- จริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ใน การตัดสินใจ เลือกที่จะไม่ ละเลยหน้าที่ พลเมืองดี 2. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง	ก. <u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนาและซักถาม นักเรียนว่านักเรียนเคย พบเงินหรือสิ่งของของผู้ อื่นหรือไม่ ถ้าเคยนักเรียน ทำอะไร ข. <u>ขั้นสอน</u> 1. ครูเปิดหนังสือเล่มที่มี เรื่องราวที่เป็นปัญหา ขัดแย้งทางจริยธรรม เกี่ยวกับการไม่ละเลย หน้าที่พลเมืองดี เรื่อง

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			จรรยาบรรณของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจรรยาบรรณของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ละเลยหรือละเลยหน้าที่พลเมืองดี	"สองพลเมืองดี" ให้นักเรียนดู พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อครูขีดหนังตะลุงถึงจุดขัดแย้งแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตัวเองเสร็จแล้วครูเก็บกระดาษนั้นดูการตัดสินใจเลือกและการให้เหตุผลเชิงจรรยาบรรณในการเลือกเช่นนั้น 4. ครูขีดหนังตะลุงต่อเพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดีและการ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				ให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในชั้นที่ 3 และ 4 ต่อ การกระทำนั้นของตัว ละคร (แม่แบบ) 5. ครูให้นักเรียนเขียน คำตอบของตนเอง ลงในกระดาษที่ครู แจกให้ ตามข้อคำถาม ที่กำหนดให้ (ครูเขียน ข้อคำถามบนกระดาน คำ) 6. ครูสรุปความคิดเห็น ของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้นักเรียน ทราบในสิ่งที่ยัง บกพร่องอยู่เพื่อให้เกิด ความเข้าใจในการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น ที่ 3 และ 4 ในการ ตัดสินใจเลือกที่จะไม่ ละเลยหน้าที่พลเมืองดี

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				ค. <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมดโดย ครูให้แนวคิดในการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการ การไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี
11.	ปัจฉิมนิเทศ	-	1. เพื่อให้นักเรียน บอกเหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ เลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะ ไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึง การเอาใจใส่ใน การทำงาน การ เพียรพยายาม การยอมรับผล การกระทำของ ตน การปรับ ปรุงงานของตน	ก. <u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนาและซักถาม นักเรียนว่า คนเรา ควรมีความรับผิดชอบ หรือไม่เพราะอะไร ข. <u>ขั้นสอน</u> 1. ครูบอกถึงความสำคัญ ของความรับผิดชอบ และการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมต่อการ กระทำความรับผิดชอบ นั้น ๆ 2. ครูให้นักเรียนบอก เหตุผลของตนเองใน การเลือกที่จะกระทำ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	แม่แบบ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			ให้ดีขึ้น การช่วย รักษาทรัพย์สินสมบัติ ของส่วนรวม การช่วยแก้ไข ป้องกันสิ่งที่จะ เป็นอันตรายต่อ ชุมชน การให้ ความช่วยเหลือ ผู้อื่นในสังคม และการไม่ละ เลยหน้าที่พล- เมืองดี	หรือไม่กระทำความ รับผิดชอบต่อการ งานและต่อชุมชน ค. <u>ขั้นสรุป</u> ครูสรุปประเด็นสำคัญของ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการ กระทำความรับผิดชอบต่อ หน้าที่การงานและต่อชุมชน และเน้นให้นักเรียนนำเหตุผล เชิงจริยธรรมขั้น 3 และ 4 ไปประกอบการตัดสินใจ แก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ประจำวัน

หมายเหตุ การสอนแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 1

หัวข้อ	ปฐมนิเทศ
เวลา	50 นาที
ความคิดรวบยอด	การสอนโดยใช้แม่แบบเป็นวิธีสอนวิธีหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบแก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลประกอบ การตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนการเปิดเผยตนเอง และการตั้งใจ ฟังในสิ่งที่เพื่อนพูดจะทำให้รู้จักกันมากขึ้น
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียนคุ้นเคยกัน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมในครั้งนี้ได้ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของการสอนเรื่อง "การให้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ"
สื่อการสอน	1. กระดาษเปล่าคนละ 1 แผ่น 2. รูปหัวใจ 6 รูป แต่ละรูปแบ่งเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีขนาดและการตัดแบ่งที่ แตกต่างกัน
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการทำความรู้จักซึ่งกันและกัน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียนก่อนการทำกิจกรรมทาง การเรียนต่าง ๆ เริ่มด้วยครูแนะนำตัวเองให้นักเรียนทุกคนรู้จัก 2. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยครูให้นักเรียนแต่ละคน หยิบชิ้นส่วนรูปหัวใจที่แบ่งเป็นส่วน ๆ คนละ 1 ชิ้น 3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปหัวใจที่ตนหยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปหัวใจที่เหลือจาก เพื่อนคนอื่น ๆ เพื่อมาประกอบกันให้เป็นรูปหัวใจที่สมบูรณ์

4. ให้นักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน และจดข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที)
5. เมื่อหมดเวลา ครูให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนที่ละคู่ผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนให้นักเรียนคนอื่น ๆ ทราบ
6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ครูให้นักเรียนสรุปกิจกรรมนี้ว่ามีวัตถุประสงค์อะไร
7. ครูสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่า เพื่อให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน เปิดเผยนตนเองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว เพื่อจะได้ทำความรู้จักกัน และสามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียนคนอื่น ๆ รู้จักด้วย รวมทั้งการตั้งใจฟังจะทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น และการแสดงความสนใจและตั้งใจฟังในสิ่งที่เพื่อน ๆ พูด เป็นการกระทำที่ดีที่แสดงว่ามีมารยาทในการฟัง
8. ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของการสอนเรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ
9. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และนัดหมายเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมทางการเรียนในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตการซักถามข้อมูลซึ่งกันและกันของนักเรียนแต่ละคู่
2. สังเกตการแนะนำเพื่อนให้คนอื่นรู้จัก
3. สังเกตการตั้งใจฟังของนักเรียนขณะที่ครูพูด
4. นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้ได้

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 2

หัวข้อ	ความหมายของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบ
เวลา	50 นาที
ความคิดรวบยอด	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ หมายถึง เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ อันได้แก่ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเอาใจใส่ในการทำงาน ความเพียรพยายาม การยอมรับผลการกระทำของตน การปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น การช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม การช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน การช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม และการไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ" 2. เพื่อให้เรียนบอกลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบ
สื่อการสอน	-
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	1. ครูสนทนากับนักเรียนว่า ในชีวิตประจำวันคนต้องประสบปัญหาต่าง ๆ ไม่มากก็น้อย การที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผล และเหตุผลที่ควรนำมาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ คือเหตุผลเชิงจริยธรรม 2. ครูยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม และการให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ เลือกแนวทางการแก้ปัญหานั้น ทั้งนี้เพื่อให้เรียนเข้าใจลักษณะการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ง่ายขึ้น

3. ครูสนทนาถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบ
 4. ครูอธิบายความหมายของคำว่า "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ"
 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูคอยสังเกตความเข้าใจของนักเรียน และช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่
- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจฟัง เมื่อครูอธิบาย
 2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 3

หัวข้อ	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน
เวลา	50 นาที
แม่แบบที่ใช้	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะเอาใจใส่ในการทำงานเรื่อง "หนีโรงเรียน"
ความคิดรวบยอด	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน กระทำได้โดยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมการเอาใจใส่ในการทำงาน ได้แก่ การตั้งใจจริงที่จะทำงานในหน้าที่ของตน หรืองานที่ตนได้รับมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อย ไม่ละเลย ทอดทิ้ง หรือหลีกเลี่ยง
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะเอาใจใส่ในการทำงาน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมเอาใจใส่ในการทำงาน
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	
ก. ขั้นนำ	ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว นักเรียนไม่เอาใจใส่ในการทำงานนั้น นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
ข. ขั้นสอน	1. ครูเปิดหนังสือเล่มที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการเอาใจใส่ในการทำงานเรื่อง "หนีโรงเรียน" ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อเปิดหนังสือถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)

- 2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (ศักดา) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากหนังตะลุงแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร
- 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้น อย่างไร
3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษคำตอบ ทั้งนี้ เพื่อการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น
4. ครูเปิดหนังตะลุงต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมเอาใจใส่ในการทำงาน และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
5. ครูให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร
6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้ทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะเอาใจใส่ในการทำงาน

ค. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการเอาใจใส่ในการทำงาน

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูหนังตะลุงแม่แบบ
 2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เพราะถ้าเธอไปทำความผิด แล้วผมต้องรายงานให้ครูทราบ ผมไม่สบายใจเลย
จริง ๆ เพราะอย่างน้อยเธอก็เป็นเพื่อนของผม และเคยมีบุญคุณกับผมมาแล้ว

วิเชียร : เอาละ... ผมเข้าใจเธอดี ผมให้สัญญาว่าต่อไปผมจะตั้งใจเรียน และไม่หนี
โรงเรียนไปทำสิ่งไม่ดีเหมือนที่เคยทำมาแล้ว

ศักดา : แน่ใจนะว่าจะทำได้

วิเชียร : แน่แน่นอนอย่างลูกผู้ชายเลยละ

ฉากที่ 2 : คนตรีบรรเลงเบา ๆ สักระยะหนึ่ง ออกรูป ศักดา วิเชียร และครู

บรรยาย : ศักดารู้สึกสบายใจมากเมื่อวิเชียรให้สัญญาว่าจะไม่หนีออกนอกบริเวณโรงเรียน
อีก เพราะตนเองจะได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มที่ ส่วนวิเชียร
เขาจะทำตามที่ได้ตกลงไว้กับศักดาหรือไม่ ขอให้นักเรียนติดตามชมต่อไป

ขับกลอน :	พักเที่ยงวันวิเชียรนั้นเพียรคิด	สร้างความผิควิสัยชั่วหนักหนา
	สูบบุหรี่ต่อนกเที่ยวตกปลา	ดื่มสุราเมามายโทษร้ายแรง
	ผลไม้ชาวบ้านในย่านนี้	มะม่วงมีลางสาครอาจแสวง
	ไปฉกฉกมาได้หน้าอายแรง	ศักดาแจ้งเรื่องราวกล่าวตักเตือน
	วิเชียรรับฟังแต่ยังดื้อ	ครั้งนี้หรือไม่จำทำป่าเถื่อน
	ถ้าโรงเรียนรู้แน่ไม่แช่เชือน	ไม่แคล้วเพื่อนคอกอับรับโทษทัณฑ์
	โดยเฉพาะวิเชียรเพื่อนที่ดี	เป็นเพื่อนที่มีบุญคุณอันดี
	แล้วครั้งนี้เราจะทำอย่างไรกัน	นั่นเพื่อนนี้หน้าที่เรามีกอยู่

ศักดา : (พิมพ์อยู่คนเดียว) แล้วเราจะทำอย่างไรดีละ โอ้เอ๋ยก็เป็นเพื่อนที่ดีของเรา
เคยช่วยชีวิตเรา ในขณะเดียวกันเราก็มีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ต้องไม่ให้เกิด
ความบกพร่อง กลุ้มใจจริง ๆ เลย

บรรยาย : ขณะนี้ศักดาเกิดความขัดแย้งขึ้นในใจ เพราะไม่รู้ว่าจะตัดสินใจอย่างไรดี
ระหว่างการทำตามหน้าที่ โดยไปบอกเรื่องที่วิเชียรหนีออกนอกโรงเรียนให้ครู
ทราบ กับการรักษาความเป็นเพื่อนระหว่างเขากับวิเชียร โดยจะไม่ไปบอก
เรื่องนี้ให้ครูทราบ เขาได้แต่ครุ่นคิดว่าจะตัดสินใจอย่างไรดี (คนตรีบรรเลง

เบา ๆ สักกระยะหนึ่ง)... และสักคาจะตัดสินใจนำเรื่องทิวเขียวร้นนอกนอก
บริเวณโรงเรียนไปบอกครหรือไม่ว เพราะอะไร ขอให้นักเรียนคิดตามขมต่อไป

ฉากที่ 3 : คนตรีบรรเลงสักระยะหนึ่ง ออกปรคร ตักดา และวิเชียร

ข้าบลอน	:	เมื่อได้ใช้ความคิดพิจารณา	เรานั้นหนาควรบอกครูเข้าที่
		ถ้าปิดบังเอาไว้คงไม่ดี	เรารักษาน้ำที่ให้แข็งขัน
		คัดสนใจศักดาหาครูพลัน	ทุกสิ่งอันปิดไว้ไม่ได้เลย
		เพื่อนที่รักหักไว้สักฝ่ายหนึ่ง	หน้าที่ซึ่งดีเลิศต้องเปิดเผย
		ไปหาครูบอกความจริงทุกสิ่งเลย	ศักดาเผยความผดมิตรวิเชียร

ครู : ศักดาไหนเธอเล่าเรื่องนี้ให้ครูฟังอีกครั้งซิ

ศีกดา : คืออย่างนี้ครับ เมื่อวานตอนเที่ยง ตอนที่ผมออกไปทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อย ผมพบวิเชียรหนีออกนอกบริเวณโรงเรียนไปเที่ยวกับเพื่อนที่อยู่นอกโรงเรียน

ครู : จริงหรือเปล่าวิเชียร

วิเชียร : (ก้มหน้าสักร่) จริงครับ

ครู : แล้วทำไมเธอจึงประพฤติเช่นนี้ล่ะ ครูเคยตักเตือนหลายครั้งแล้วใช้มียว่าห้ามไม่ให้นักเรียนออกนอกบริเวณโรงเรียนก่อนได้รับอนุญาตจากครูคนใดคนหนึ่งเสียก่อน เธอจำได้หรือเปล่าวิเชียร

วิเชียร : จำได้ครับครู

ครู : แล้วทำไมเธอจึงไม่ปฏิบัติตาม

วิเชียร : อ้อ... อ้อ... ผมทำผิดไปแล้วครับ

ซักกลอน	:	ศักดาได้กระทำตามหน้าที่ แต่วิเชียรนั้นหรือคือเพื่อนดี หน้าที่หนึ่ง เพื่อนหนึ่งพึงต้องคิด ศักดาจึงได้ตัดสินใจ	มิให้มีข้อบกพร่องที่หมองศรี เป็นคนที่เรารักจึงหนักใจ แต่ความผิดเพื่อนหรือคือใจ กล่าวความในเพื่อวิเชียรได้หายข้องใจ
---------	---	--	--

ศักดิ์ดา : ศักดิ์ดา ผมคิดว่าเธอคงเข้าใจผมนะ ที่ผมตัดสินใจรายงานเรื่องของเธอให้ครูทราบ ก็เพราะว่า ผมต้องทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ถึงจะเป็นคนอื่น ๆ ที่

ไม่ใช่ผม ถ้าเขาต้องรับผิดชอบหน้าที่ขณะที่เรานอกจากโรงเรียน เขาก็ต้อง
รายงานเรื่องของเธอให้ครูทราบเช่นกัน

วิเชียร : เธอไม่ต้องเป็นห่วงหรือกะตักดา ผมเข้าใจการกระทำของเธอดี ดีแล้วละที่เธอ
รับผิดชอบงานในหน้าที่ของเธอดี ไม่ให้เกิดความบกพร่อง เสื่อมเสีย ผมเอง
ที่เป็นคนผิด

ศักดา : ผมดีใจมากจริง ๆ ที่เธอเข้าใจผม

วิเชียร : ผมบอกแล้วว่าผมเป็นคนผิดเอง ผมไม่คิดที่จะโกรธใครเลย

ครู : วิเชียรแม้ว่าเธอจะทำผิด แต่เธอก็เป็นเด็กดีที่สำนึกในความผิดของตัวเอง
ครูหวังว่าต่อไปเธอคงไม่ประพฤติดังเดิมอีกแล้ว

วิเชียร : ครับคุณครู

ครู : ส่วนศักดาก็เช่นเดียวกัน การที่เธอไม่ยอมปกปิดความผิดของวิเชียร แม้ว่า
วิเชียรจะเป็นเพื่อนสนิทของเธอ โดยเธอให้เหตุผลว่าเป็นหน้าที่ของเธอที่
ต้องเอาใจใส่ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่ให้เกิดความบกพร่อง และแม้เป็น
คนอื่นเขาก็ต้องรายงานความผิดนี้ให้ครูทราบเช่นกัน การที่เธอตัดสินใจเลือก
กระทำเช่นนี้ เพราะมีเหตุผลเช่นนี้ ถือเป็นสิ่งที่ดีที่ควรจะได้ทำต่อ ๆ ไป

ข้าบกลอน :	อันศักดาทำหน้าที่ที่ดีแท้	ไม่เห็นแก่เพื่อนมิตรช่วยปิดบัง
	รายงานครูผู้สอนทุกตอนสิ้น	สมจิตจินต์คุณครูผู้มุ่งหวัง
	ขอโทษเพื่อนที่สนิทไม่คิดบัง	เธอหมายหวังตั้งตนเป็นคนดี
	ให้กลับตัวชั่วผิดอย่าคิดหา	จงหันมากลับตนใหม่เดี๋ยวใจนี้
	ฉันไม่โกรธศักดาเรื่องหน้าที่	เธอแสนดีที่ตักเตือนแนะ เพื่อนชาย
	ต่อไปนี้ข้าจำไม่ทำผิด	ทำชีวิตให้ดีมีความหมาย
	คนหนึ่งยอมรับผิดชอบผิดนี้ได้	คนหนึ่งหมายทำดีหน้าที่ตน.. (ข้า)

บรรยาย : วันรุ่งขึ้นขณะที่นักเรียนยืนแถวหน้าเสาธง ครูได้ชี้แจงเรื่องราวของศักดาและ
วิเชียรให้นักเรียนทุกคนทราบ

ครู : วันนี้ครูได้นำนักเรียนที่ได้กระทำความดีมาให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง นั่นคือ

ศักดา และวิเชียร สำหรับศักดา นักเรียนคงทราบกันแล้วว่า เขาเป็นสารวัตรนักเรียนคนหนึ่ง และเมื่อวานตอนเที่ยงขณะที่เขาออกไปปฏิบัติหน้าที่ เขาได้พบวิเชียรหนีออกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน ศักดาจึงได้นำเรื่องนี้มาแจ้งให้ครูทราบ เขาไม่ยอมปกปิดความผิดให้วิเชียร แม้ว่าวิเชียรจะเป็นเพื่อนสนิท และเคยมีปัญญกับเขามาก่อนก็ตาม ลักษณะเช่นนี้ถือว่าศักดาเอาใจใส่หน้าที่ที่ตนรับผิดชอบด้วยความตั้งใจจริง ไม่ละเลย ทอดทิ้ง หรือหลีกเลียง ซึ่งนักเรียนทุกคนควรจะได้เอาเป็นตัวอย่าง ส่วนวิเชียรหนีออกจากโรงเรียน ซึ่งถือเป็นสิ่งไม่ดี นักเรียนไม่ควรนำไปเป็นเยี่ยงอย่าง แต่ในขณะทีวิเชียรได้ทำความผิดเขาก็ยอมรับผิดในสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป ในส่วนนี้จึงถือเป็นส่วนดีของวิเชียร ที่นักเรียนควรเอาเป็นตัวอย่าง ขอให้นักเรียนปรบมือให้ศักดาและวิเชียรด้วย

นักเรียน : (ทำเสียงปรบมือ)

บรรยาย : นี่แหละนักเรียนคนที่มีเหตุผลที่ดีในการตัดสินใจเลือกที่จะเอาใจใส่ในการทำงานหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่ให้เกิดความบกพร่อง ย้อนนำมาซึ่งผลดีแก่ตัวเองและสังคมโดยรวม เช่นเดียวกับการกระทำของศักดา สำหรับวันนี้คณะหนังตะลุงขอจบการแสดงไว้เพียงแค่นี้ สวัสดี (ดนตรีบรรเลงสักระยะหนึ่ง) ...

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 4

หัวข้อ	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
เวลา	50 นาที
แม่แบบที่ใช้	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม เรื่อง "ดั่งความตั้งใจ"
ความคิดรวบยอด	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน กระทำได้โดยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม ได้แก่ ความอดทน ไม่ย่อท้อต่อการทำงาน เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานซึ่งเป็นหน้าที่ของคนที่ต้องรับผิดชอบ จะต้องแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างสุดความสามารถ
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	
ก. ขั้นนำ	ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า การทำงานต่าง ๆ ต้องอาศัยความเพียรพยายามหรือไม่ เพราะอะไร
ข. ขั้นสอน	1. ครูขีดหนึ่งตะลุมที่มีเรื่องราวในลักษณะสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการเพียรพยายามเรื่อง "ดั่งความตั้งใจ" ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย

2. เมื่อเปิดหนังสือถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (เท่ง, หล้า) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากหนังสือแล้ว นักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้น อย่างไร
 3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษคำตอบ ทั้งนี้เพื่อการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น
 4. ครูเปิดหนังสือต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
 5. ครูให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร
 6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 เกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม
- ค. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูหนังตะลุงแม่แบบ
 2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

บทหนึ่งตะลง เกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในการสอนครั้งที่ 4

เรื่อง ดังความตั้งใจ

ฉากรที่ 1 : คนตรีบรรเลงสักระยะหนึ่ง ออกรูปพระชุดงค์

บรรยาย : สำหรับวันนี้คณะหนังตะลุงขอนำนักเรียนมาพบกับหนังตะลุง เรื่อง ดังความตั้งใจ
เรื่องราวจะเป็นอย่างไร ขอให้นักเรียนติดตามชมได้ ณ บัดนี้ (ดนตรีบรรเลง
เบา ๆ สักระยะหนึ่ง)...

ขับกลอน : จิบขีรวตามาสู่ในหมู่บ้าน พบวัดร้างว่างเปล่าแต่เก่ามา ที่วิเวกสงบพบที่นี้ ประชาชนหิวกระหายใคร่รู้จัก ทุกวันจะสละการงานทางบ้าน ฝากกลกลานอ่านเขียนร่ำเรียนไป	รุดงค์ผ่านภูมิประเทศสังเกตุหา ฤดูกาลจำพรรษาหาที่พัก ความสันโดษคงมีคั่นแนก พระมาพักติดต่อแสนพอใจ รักษาศิวให้ทานเป็นนิสัย เพื่อจะได้มีวิชาพอกิน
---	---

หลวงตา : (รำพึง) อาตมาเป็นพระธุดงค์ มาอาศัยอยู่ที่วัดร้างแห่งนี้ ก็เพราะเห็นว่า
ทำเลเหมาะ พอมาอยู่แล้วก็ทำประโยชน์เท่าที่จะทำได้ คิดใจอยู่อย่างหนึ่งว่า
ชาวบ้านที่นี่เห็นความสำคัญของการศึกษา พาลูกหลานมาให้เป็นศิษย์อาตมาหลายคน

หลวงตา : (พูดกับเด็ก) เฮลูกเหอ หลวงพ่อยินดีที่จะให้ความรู้ต่าง ๆ แก่พวกเจ้านะ แต่ ก่อนที่หลวงพ่จะสอนวิชาเหล่านั้นให้ หลวงพ่อต้องทดสอบความอดทน ความมานะ พยายามของพวกเจ้าเสียก่อน ถ้าใครสามารถผ่านการทดสอบในครั้งนี้ได้ หลวงพ่จะสอนวิชาให้ทันที พวกเจ้าเข้าใจมั๊ย

เด็ก ๆ ทุกคน : เข้าใจครับหลวงตา

หลวงตา : เอาละ... ไม่มีใครเปลี่ยนใจใช้มั้ย

เด็ก ๆ ทุกคน : ครีบลวงตา

หลวงตา : เอาละ... ถ้าพวกเจ้าตกลงใจเช่นนั้น ให้พวกเจ้าไปหาก้อนหินขนาดเท่ากำปั้น
ของตัวเอง พร้อมกับแผ่นหินขนาดเท่าฝ่ามืออย่างละ 1 อัน แล้วให้พวกเจ้า

เอาแผ่นหินแผ่นก้อนหินขนาดเท่ากำปั้นมือนั้น ให้นำเล็กลงเล็กลงเท่าเข็มเย็บผ้า
ซึ่งต้องใช้เวลา และความมานะพยายามพอสมควร ถ้าใครทำได้สำเร็จ หลวงพ่อ
จะสอนวิชาความรู้ทั้งหมดให้ ทุกคนเริ่มปฏิบัติได้

- ซักกลอน : ผู้เป็นครูยากจะรู้ความสามารถ ใครโง่เง่าหรือฉลาดสักแค่ไหน
ใครจะมีความเพียรเป็นอย่างไร ตั้งหัวใจเป็นหนึ่งซึ่งการเรียน
ผู้ไม่มีมานะยากนักหนา จะตั้งหน้าเรียนให้ฝ่ายอ่านเขียน
รอเวลาทดสอบความพากเพียร ผู้หวังเรียนตาจะรู้คุณกระทำ
- บรรยาย : เมื่อเวลาผ่านไปหลายเดือน เด็ก ๆ แต่ละคนเริ่มอ่อนแรงลงเรื่อย ๆ ความ
เมื่อยล้าอ่อนเพลียก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ มีเด็กหลายคนที่ไม่สามารถทนกับ
การทดสอบของหลวงตาได้ จึงลาหลวงตากลับบ้านไปวันละคนสองคน ทองกับนุ้ย
เป็นศิษย์อีกสองคนที่ไม่สามารถทนฝนหินก้อนนั้นได้เช่นเดียวกัน จึงต้องการลา
หลวงตากลับบ้าน และต้องการชวนเท่งกับหล้า ซึ่งขณะนี้ยังชะมัดเข้มนหิน
ก้อนนั้นอยู่ด้วยความอดทนกลับไปด้วย
- ซักกลอน : นายยอดทองต้องชวนไอหนูนุ้ย เพื่อนเคยคุยคู่หูรู้คิดสิน
เรายังอยู่กับหลวงตาไม่ทันกิน ให้นำหินจนเป็นเข็มเต็มจะทำ
ชั่วปญาคายาหาหม้ายเลย ยังไม่เคยเหมือนหลวงตานักน่าข้า
เพื่อนกลับหมดเหลือแค่เราที่ทนทำ ชวนเท่งหล้าอยู่ทำไมไปดีกว่า
- ทอง : เฮ...เฮ ไอ้เท่ง ไอ้หล้า มานี่หน่อยซิ พวกสูสองคนจะขยันกันไปให้มากทำอะไร
มานี่ซิเราจะบอกอะไรให้พวกสูเข้าใจ
- เท่ง : สูจะบอกอะไรละไอ้ทอง หรือว่าสูฝนหินให้เป็นเข็มได้แล้ว
- ทอง : พอกันทีเถอะไอ้เท่ง สูอย่าพูดในสิ่งที่ไปไม่ได้เช่นนั้นเลย
- หล้า : เมื่อตะกี้สูมีเรื่องอะไรมาบอกกูกับเท่งนะ
- นุ้ย : ก็เรื่องที่เราร้องตามหลวงตานั่นแหละ
- เท่ง : เราร้องตามหลวงตาเรื่องอะไรละไอ้สู
- นุ้ย : ก็เรื่องที่แก้ให้เราฝนหินก้อนนั้นแหละ ภู่ว่าจริง ๆ แล้ว หลวงตาแกล้งไม่มี

- อยู่แล้วว่า การที่จะฝนหินให้เป็นเข็มมันลำบากแค่ไหน ต้องอาศัยความเพียรพยายามอย่างมาก ดังนั้นโอกาสที่จะได้ร่ำเรียนวิชานั้นมีน้อยมาก
- เท่ง : กูเองก็รู้ดีว่าการอยู่กับหลวงตาต่อไปต้องพบกับความลำบากอย่างมาก และโอกาสที่จะได้ร่ำเรียนวิชานั้นก็ยังไกลเหลือเกิน
- หล้า : กูเองก็รู้ดีเช่นเดียวกับไอ้เท่ง แต่กูต้องการที่จะอยู่ต่อไป แม้ว่าจะพบกับความยากลำบาก หรืออุปสรรคต่าง ๆ
- นุ้ย : กูอยากรู้จริง ๆ ว่าพวกสูสองคนมีเหตุผลอะไรที่ตัดสินใจเช่นนั้น
- หล้า : การที่กูตัดสินใจเช่นนี้ก็เพราะว่า กูต้องการทำสิ่งที่พ่อแม่ต้องการ คือการได้มีความรู้เหมือนกับคนอื่นโดยทั่ว ๆ ไป
- เท่ง : สำหรับกูเหตุผลที่ตัดสินใจอยู่ต่อก็เพราะว่า กูคิดว่าเมื่อเราต้องการได้รับความรู้หรือความสำเร็จในด้านใด เป็นหน้าที่ของตัวเราที่จะต้องมีความเพียรพยายามมานะอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
- นุ้ย : เอาละ...ในเมื่อพวกสูมีเหตุผลที่ดี และมีความตั้งใจอันแน่วแน่เช่นนั้น ก็ขออวยพรให้พวกสูทั้งสองคนประสบความสำเร็จ
- ทอง : โชคดีนะ ไอ้เท่ง ไอ้หล้า กูกลับก่อนนะ
- ฉากที่ 3 : คนตรีบรรเลงเบา ๆ ออกรูปพระชุดงค์ เท่งและหล้า
- บรรยาย : ฝ่ายหลวงตาระหว่างการทดสอบความอดทนของศิษย์แต่ละคนนั้นก็เฝ้ามองเด็ก ๆ แต่ละคนว่า คนใดจะมีความเพียรพยายาม ความอดทนเป็นเลิศบ้าง ดังนั้นเมื่อเด็ก ๆ ที่ได้ฝากตัวเป็นศิษย์ลากลับกันไปเหลือเพียงเท่งและหล้าสองคนเท่านั้น หลวงตาพอใจในความมานะอดทนของทั้งสองคนมาก จึงเรียกสองคนมาพบ
- หลวงตา : ไอ้เท่ง ไอ้หล้า มาหาหลวงพ่อนะ
- เท่ง, หล้า : ครับหลวงตา
- หลวงตา : หลวงพ่อขอชมเชยในความมานะพยายามของพวกเจ้าทั้งสองคน ที่ต่อสู้กับความยากลำบาก และอุปสรรคต่าง ๆ เนื่องจากการทดสอบของหลวงพ่อนี้

การที่หลวงพ่อกำลังสอนพวกเจ้าด้วยวิธีนี้ แม้จะทำให้พวกเจ้าอ่อนเพลีย แต่ขอให้พวกเจ้าคิดเสียว่าเป็นการเล่าเรียนอย่างหนึ่ง นั่นก็คือ การฝึกความเพียรพยายามนั่นเอง เพราะการทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้นั้น ประการหนึ่งจะต้องอาศัยความเพียรพยายาม ความมานะอดทน เมื่อเจ้าทั้งสองมีสิ่งนี้แล้ว หลวงพ่อจะสอนความรู้ต่าง ๆ ให้กับพวกเจ้า

เท่ง : ขอบคุณมากครับหลวงตา

หล้า : ผมก็ขอขอบคุณหลวงตาเช่นเดียวกับไอ้เท่ง

ข้าบกลอน : ความมานะอดทนให้ชวนขวย พากเพียรมิคลายจากงานอ่านเขียน
 เลขบวกลบคุณหารท่านให้เรียน ศิษย์วัดจตุรให้เรียนเพียรกอกา
 ทั้งนะโมกขอหลวงพ่อสอน ทุกชั้นตอนให้ศิษย์ไม่อิจฉา
 ได้เข้าเมืองเรียนตามลำดับมา จนเท่งหล้าได้ปริญญาหางานทำ
 ทองกับนุ้ยบ่นว่าข้ามันเปรต ดันทุรังยังทุเรศหลายสถาน
 เท่งกับหล้าเข้ารับราชการ เราว่างงานอนาถขาดความเพียร
 แลไอ้เท่งไอ้หล้าเขาทำได้ เราเหมือนควายโง่ครันนึกหันเหียน
 เรียนวิชาสำเร็จได้ด้วยพากเพียร เราไม่เรียนทำนาหามาเลี้ยงทอง (ซ้ำ)

บรรยาย : ในที่สุดเท่งกับหล้าได้กลับมาทำงานช่วยเหลือคนในหมู่บ้านแสงตะวัน ซึ่งเป็นบ้านเกิดของตนอย่างเต็มความสามารถ นำความปลาบปลื้มใจมาสู่พ่อแม่ และทุก ๆ คน ส่วนนุ้ยกับทองต้องทำงานหาเข้ากินค่าดังเดิม (คนตรีบรรเลงสักระยะหนึ่ง)... นักเรียนที่รักทุกคน นี่แหละการใช้เหตุผลที่ดีในการตัดสินใจที่จะใช้ความอดทน มานะพยายาม ย่อมนำมาซึ่งผลดีแก่ตนเองและทุก ๆ คนเช่นนี้ หวังว่านักเรียนคงนำเหตุผลที่ดีเช่นนี้ไปใช้ประกอบการเลือกที่จะทำงานด้วยความอดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และพยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคนั้นด้วยตนเองอย่างสุดความสามารถ สำหรับวันนี้คณะหนึ่งตะลุงขอจบการแสดงไว้เพียงแค่นี้ สวัสดี (คนตรีบรรเลงสักระยะหนึ่ง)

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 5

หัวข้อ	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน
เวลา	50 นาที
แม่แบบที่ใช้	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการเลือกที่จะยอมรับผลการกระทำของตนเรื่อง "วันสอบปลายภาค"
ความคิดรวบยอด	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน กระทำได้โดยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกที่จะยอมรับผลการกระทำของตนได้แก่ ยอมรับในสิ่งที่ตนได้กระทำ ไม่ว่าผลงานนั้นจะออกมาดีหรือไม่ก็ตาม
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการเลือกที่จะยอมรับผลการกระทำของตน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับผลการกระทำของตน 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับ หรือไม่ยอมรับผลการกระทำของตน
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	
ก. ขั้นนำ	ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่าเราควรยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งดีและไม่ดีหรือไม่ เพราะอะไร
ข. ขั้นสอน	1. ครูขีดหนึ่งตะลุงที่มีเรื่องราวเป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการเอาใจใส่ในการทำงานเรื่อง "วันสอบปลายภาค" ให้นักเรียนดู พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อขีดหนึ่งตะลุงถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเอง

ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบน กระดานดำ)

2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (วิฑูรย์, สมปอง) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากหนังตะลุงแล้ว นักเรียนจะกระทำ อย่างไร

2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้น อย่างไร

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษคำตอบ ทั้งนี้ เพื่อการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือก เช่นนั้น

4. ครูเปิดหนังตะลุงต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะยอมรับผลการกระทำของตนและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการ กระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)

5. ครูให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถาม ต่อต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)

5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร

5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร

5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผล ของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร

6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบในสิ่งที่ ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจที่จะยอมรับผลการกระทำของตน

ค. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่เรียนมาทั้งหมด โดยครูให้แนวคิดในการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการยอมรับผลการกระทำของตน

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจในการดูหนังตะลุงแม่แบบของนักเรียน
 2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

บทหนึ่งตกลงเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในการสอนครั้งที่ 5

เรื่อง วันสอบปลายภาค

- ฉากที่ 1 : คนตรีบรรเลงสักระยะหนึ่ง ออกรูปวิหุรย์ สมปอง และปิยะพงษ์
- บรรยาย : สำหรับวันนี้คณะหนึ่งตกลงขอนำนักเรียนมาพบกับหนึ่งตกลงเรื่อง วันสอบปลายภาค (คนตรีบรรเลง เบา ๆ สักระยะหนึ่ง)... ต่อไปนี้ขอนำนักเรียนมาพบกับวิหุรย์ สมปอง และปิยะพงษ์ เรื่องราวของทั้งสามคนจะเป็นอย่างไร ขอให้นักเรียนติดตามชมได้ ณ บัดนี้ (คนตรีบรรเลง เบา ๆ สักระยะหนึ่ง) ...
- ขับกลอน : สามสหายชายชาญบ้านต่อติด คบเป็นมิตรรักใคร่ไม่หน่ายหนี
 ทั้งนิสัยก็ละม้ายคล้ายกันดี กีฬาที่ชอบที่สุดคือฟุตบอล
 แด่ในด้านการเรียนเพียรศึกษา ปิยะพงษ์ตั้งหน้าตามครูสอน
 ตรงกันข้ามกับวิหุรย์ เล่นฟุตบอล กินแล้วนอนการบ้านเกียจคร้านทำ
 คนทั้งสามเรียนกันขึ้นปอหก สอบไม่ตกครูชมว่าคมขำ
 ทำอะไรไปไหนเป็นประจำ ปิยะพงษ์นำเพื่อนคู่หูเป็นผู้ตาม
- บรรยาย : ครั้งหนึ่งก่อนวันสอบปลายภาค ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แจ้งวันสอบ ปลายภาคให้นักเรียนทราบล่วงหน้า เพื่อให้นักเรียนมีเวลาเตรียมตัวในการสอบ อย่างเต็มที่ ปิยะพงษ์เมื่อทราบว่าอีกไม่นานจะถึงวันสอบ จึงเตรียมตัวอ่านหนังสือ ตั้งแต่เนิ่น ๆ และทบทวนบทเรียนขยันทำแบบฝึกหัดที่ครูสั่งเสมอมา ส่วนวิหุรย์ และสมปอง เมื่อทราบวันสอบปลายภาคก็รู้สึกเฉย ๆ ไม่กระตือรือร้น ยังคง เล่นฟุตบอลทุกวันหลังจากกลับจากโรงเรียน ไม่เคยทบทวนวิชาที่เคยเรียนมาแล้ว เลย การบ้านก็ส่งเป็นบางครั้งเท่านั้น (คนตรีบรรเลง เบา ๆ สักระยะหนึ่ง)... เมื่อถึงวันสอบปลายภาค ทั้งสามคนจะทำข้อสอบได้หรือไม่ อย่างไร ขอให้ นักเรียนติดตามชมต่อไป

- ฉากที่ 2 : คนตรีบรรเลงเบา ๆ สักระยะหนึ่ง ออกรูปวิฑูรย์ สมปอง และปิยะพงษ์
- ข้าบกลอน : ถึงวันสอบปลายภาคยากนักหนา ในวิชาคณิตศาสตร์ต่างมาคหมาย
 นิ่งก้มหน้าก้มตาทั้งหญิงชาย หวังจะสอบให้ได้คะแนนดี
 คนที่เพียรเรียนดีเขาทำได้ ปิยะพงษ์เด็กชายในชั้นนี้
 ทำสำเร็จข้อสอบตอบได้ดี เห็นผู้ที่นั่งถัดไปไม่ไกลตน
 คือวิฑูรย์สมปองต้องเลือกสน กระวนกระวายสองคนทนไม่ไหว
 ปิยะพงษ์นึกได้ในทันใด คงยากไปข้อสอบเพื่อนชอบเรา
 โอกาสดีการโรงเข้ามาหา บอกครูว่ามีผู้ให้ไปพบเขา
 ปิยะพงษ์ส่งสารสองเพื่อนเรา จึงแอบเอาข้อสอบให้ลอกได้เลย
- ปิยะพงษ์ : วิฑูรย์ สมปอง รับข้อสอบนี้ไปเร็ว ๆ หน่อยซิ ระหว่างที่ครูไม่อยู่ เป็นโอกาสดี
 ของพวกเรอล้วนนะ พวกเราสองคนคงทำข้อสอบไม่ได้ใช้มียลละ
- วิฑูรย์ : ไข่...ผมทำข้อสอบไม่ได้ ข้อสอบนี้ยากมากเลยนะ
- สมปอง : ผมก็ทำไม่ได้เหมือนกันนั่นแหละ
- ปิยะพงษ์ : เมื่อรู้ว่าทำไม่ได้ก็รีบ ๆ รับข้อสอบนี้ไปซิ เคี้ยวครูเข้ามาในห้องอีก
- ข้าบกลอน : โอกาสดีที่ครูออกไปนอกห้อง แกทั้งสองลอกคำตอบข้อสอบฉัน
 ปิยะพงษ์ส่งให้เพื่อนชายพลัน สองคนนั้นก้มหน้าไม่พาทิ
 นั่งนิ่งอยู่ไม่ไหวตึงยิ่งทุกขหนัก เห็นเพื่อนรักรักใคร่ไม่หน่ายหนี
 ถ้าจะรับมาลอกคงไม่ดี เพื่อนเรานี้ทำได้ไม่กว่นใคร
 แม้นครูเห็นเป็นโทษขังโกรธแน่ คงมีแต่ความเลวและเหลวไหล
 ไม่ยอมรับคำตอบว่าชอบใจ จะอย่างไรคิดตามคุณครูดี
- ฉากที่ 3 : คนตรีบรรเลงสักระยะหนึ่ง ออกรูปวิฑูรย์ สมปอง และปิยะพงษ์
- บรรยาย : วิฑูรย์ สมปอง จะรับข้อสอบของปิยะพงษ์มาลอกหรือไม่ เพราะอะไร ขอให้
 นักเรียนติดตามชมต่อไป
- ข้าบกลอน : หลังจากใช้ความคิดพิจารณา ทั้งสองว่าไม่ขอรับเอากลับไป
 ชอบใจเพื่อนมากมายที่ให้ลอก ฉันทัดออกว่าเราเลวข้าง เหลวไหล

เพื่อนทุกคนคิดได้สบายใจ	เราจะลอกทำไม่คงไม่ได้
แล้วตั้งใจทำข้อสอบตอบคำถาม	พยายามใช้สมองตรองด้วยเถี
หมดเวลาส่งให้ครูผู้ทำดี	พักเมื่อติสสิบสองต้องแยกกัน
ทั้งสามขายนายสมปองปิยะพงษ์	วิฑูรย์คงร่วมนั่งได้สังสรรค์
ปิยะพงษ์ชักปัดหาขึ้นมาพลัน	ปรึกษากันเมื่อพักเอาหลักการ

ปิยะพงษ์ : นี่..นี่ ทำไมตอนที่ผมยื่นข้อสอบให้ พวกเธอสองคนถึงไม่รับเอาไปลอก
ทั้ง ๆ ที่ตอนนั้นครูไม่อยู่ และพวกเธอก็ทำข้อสอบไม่ได้ ผมอยากทราบเหตุผล
ของพวกเธอมาก ว่าทำไมจึงตัดสินใจเช่นนั้น

วิฑูรย์ : เหตุผลที่ผมไม่อยากจะลอกก็เพราะว่า ทุกคนในห้องของเราไม่มีใครเขาลอกกันเลย ทั้ง ๆ ที่มีอีกหลายคนที่เขาทำข้อสอบไม่ได้เช่นเดียวกับผม เขายังไม่ยอมลอกคำตอบของเพื่อน ผมจึงไม่อยากลอกเช่นเดียวกัน

ตอบ : ส่วนผมเหตุผลที่ไม่อยากลอกก็เพราะว่า ผมคิดว่ามันเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการสอบ ในเมื่อผมบังเอิญอ่านหนังสือ จึงเป็นหน้าที่ของผมที่ต้องยอมรับผลจากความบังเอิญของตัวเอง

ปิยะพงษ์ : (เงยบไประยะหนึ่ง)... พวกเธอสองคนมีเหตุผลที่ดีมากที่ไม่ยอมลอก ดีแล้วละ
ที่พวกเธอไม่ลอก จริง ๆ แล้ว ผมเองก็ไม่สนับสนุนให้พวกเธอลอกข้อสอบ
ของคนอื่นเหมือนกัน แต่ที่ผมส่งข้อสอบให้ในวันนี้ก็เพราะความสงสาร ในเมื่อ
พวกเธอสำนึกได้ดีว่าการลอกข้อสอบของคนอื่นเป็นสิ่งที่ไม่ดีนั้น ผมก็คิดช่วย
และต่อไปผมหวังว่า เธอสองคนคงเอาใจใส่ในการเรียน และสอบได้คะแนนดีขึ้น
นะ ไอ้เพื่อนรัก

สมปอง : ขอใบใจมากที่อวยพรผม ต่อไปผมต้องขยันเรียนให้มากกว่านี้

วิทยรย : ผมก็เหมือนกัน และต่อไปจะต้องขยันเรียนให้มากกว่านี้อีก

บรรยาย : ว่าแล้วทั้งสามก็พากันกลับเข้าห้องสอบ เพื่อเตรียมตัวสอบในวิชาต่อไป (ดนตรีบรรเลงเบา ๆ สักระยะหนึ่ง)... นักเรียนเห็นแล้วว่า แม้ว่าวิฑูรย์และสมปองจะทำข้อสอบไม่ได้ แต่เขาก็มีเหตุผลที่ดีที่ไม่ยอมลอกข้อสอบของเพื่อน แต่ทั้ง

สองพร้อมที่จะยอมรับผลการกระทำของตน และต้องการที่จะปรับปรุงการเรียน
ของตนเองให้ดีขึ้น หวังว่านักเรียนทุกคนจะนำเหตุผลที่ดีของวิฑูรย์และสมปอง
ไปเป็นตัวอย่างในการยอมรับผลการกระทำของตนในโอกาสต่อไป สำหรับ
วันนี้คณะหนังตะลุงขอจบการแสดงไว้เพียงแค่นี้ สวัสดี (คนตรีบรรเลงลัก
ระยะหนึ่ง) ...

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 6

หัวข้อ	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน
เวลา	50 นาที
แม่แบบที่ใช้	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น เรื่อง "เพื่อสิ่งที่ดีกว่า"
ความคิดรวบยอด	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน กระทำได้โดยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น ได้แก่ การติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุง หรือไม่ปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	
ก. ขั้นนำ	ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนเคยติดตามผลงานที่ตนได้กระทำไปแล้วบ้างหรือไม่ และถ้าไม่คินักเรียนทำอย่างไร
ข. ขั้นสอน	1. ครูเปิดหนังสือที่มีเรื่องราวในลักษณะสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น เรื่อง "เพื่อสิ่งที่ดีกว่า" ให้นักเรียนดู พร้อมทั้งบอกให้ติดตามไปด้วย 2. เมื่อเปิดหนังสือถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)

2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (จำไว)

ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากหนังตะลุงแล้ว นักเรียนจะกระทำอย่างไร

2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้น อย่างไร

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษคำตอบ ทั้งนี้ เพื่อการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือก
เช่นนั้น

4. ครูขีดหนังตะลุงต่อ เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะปรับปรุงงาน
ของตนให้ดีขึ้นและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการ
กระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)

5. ครูให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถาม
ต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)

5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร

5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร

5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่
อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผล
ของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร

6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบในสิ่งที่
ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3
และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น

ค. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่เรียนมาทั้งหมด โดยครูให้แนวคิดในการให้
เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจในการดูหนังตะลุงแม่แบบของนักเรียน
 2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

บทหนึ่งตะลุงเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในการสอนครั้งที่ 6
เรื่อง เพื่อสิ่งที่ดีกว่า

- ฉากที่ 1 : ออกรูปลุงพลับและป้าสาย (คนตรีบรรเลงเบา ๆ)
- บรรยาย : สำหรับวันนี้คณะหนึ่งตะลุงขอนำนักเรียนมาพบกับหนึ่งตะลุงเรื่อง เพื่อสิ่งที่ดีกว่า (คนตรีบรรเลงเบา ๆ สักระยะหนึ่ง)... ต่อไปนี้ขอนำนักเรียนมาพบกับครอบครัวของลุงพลับ และป้าสาย เรื่องราวจะเป็นอย่างไรนั้น ขอให้นักเรียนติดตามชมได้ ณ บัดนี้
- ขับกลอน : ยกลุงพลับกับป้าสายตายายสอง รัตนคุณผู้ครองรำไพสาว
 เป็นคนหัวโบราณมานานยาว ส่งลูกสาวให้เรียนเพียรวิชา
 ทำอาชีพสวนยางอยู่ทางใต้ สองตายายได้เสาะแสวงหา
 จับจองที่ดินสร้างยางพารา จนกระทั่งกริดได้วันละหลายโล
 มุมนะอดทนคิดชวนชวาย จะยากกายเหนื่อยใจไม่โมโห
 ไม่ชอบคนเกียจคร้านพาลพาโล ป้าสายโอ้เอาใจรำไพครัน
 ลูกคนเดียวเป็นดาวในส่ว เพราะแก่นนี้มีทรัพย์นับอนันต์
 เรียนวิชามอสามพองามครัน ให้ลูกนั้นปกครองต้องสบาย
 ตั้งเป้าหมายป้าสายและลุงพลับ ไว้ให้กับรำไพเหมือนใจหมาย
 นั่งตรองตรึกปรึกษาสองตายาย ทั้งป้าสายลุงพลับจับเข้าคุย
- ป้าสาย : พี่พลับ... พี่ว่ามียาต่อไปรำไพลูกสาวเราคงรุ่งเรืองกว่าใคร ๆ ในแถบนี้ เพราะรำไพได้เปรียบคนอื่นมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านความสวย การเรียน และด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะทรัพย์สมบัติเรามีมากมายพอเพียงสำหรับให้รำไพอยู่ได้อย่างสบาย โดยไม่ต้องไปเรียนหนังสือต่อให้ลำบาก
- ลุงพลับ : ไข่แล้ว ให้เรียนจบแค่ ม.3 แล้วให้ออกมาดูแลทรัพย์สมบัติที่เราสร้างไว้นั้นแหละถูกต้องแล้ว
- ป้าสาย : ไข่แล้ว แต่บางครั้งฉันก็อดที่จะสงสัยมันไม่ได้เหมือนกัน เพราะรำไพเป็นคนที่

รักการเรียนมาก และเรียนอยู่ในระดับที่ดี ได้ที่ 1 ที่ 2 มาตลอด...แต่
ถึงอย่างไรฉันก็ยอมให้มันเรียนต่อไม่ได้แน่

ลุงพลับ : ไข่... ถ้าเราให้รำไฟรีนต่อแล้ว ใครล่ะจะเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินสมบัติของเรา
เราสองคนก็แก่ลงทุกวัน

ป้าสาย : การเรียนหนังสือ พอเรียนสูงขึ้นก็ต้องจากบ้านไปอยู่ไกล ๆ ฉันให้รำไฟรีน
จากบ้านไปอยู่ไกล ๆ ไม่ได้แน่

ขับกลอน :	ฝ่ายหนูรำไฟรีนจะดูแลงานนั้น	ฉลาดครั้นเป็นเด็กทันสมัย
	เด็กมอสองคูกำลังयोगโย	หนูรำไฟรีนเด็กไทยนิสัยดี
	เก่งก็พางคางมารยาท	เรียนฉลาดผูกผดามีราศี
	การเรือนการบ้านทุกด้านแสนดี	พาที่คล้องกว้างขวางทางสังคม
	งานส่วนรวมไม่หละหลวมช่วยเหลือ	ใจเอื้อเพื่อผูกเพราะแสนเหมาะสม
	เพื่อนสาวสาวให้เป็นดาวสังคม	ครุณิยล้นเกล้าชมรำไฟรีน
	เรียนวิชาสอบได้ดีทุกคราว	สาวชดช้อยร่างไม่น้อยไม่ใหญ่
	นึกไปกายหน้าพาให้หนักใจ	ดาวดวงใหม่จะวูบดับดับลง
	เพราะพ่อแม่คนแก่หัวโบราณ	กลัวเสียหายท่านจึงไม่วายห่วง
	ยกเหตุผลรำไฟรีนหักท้วง	พ่อห่วงลูกคิดจะผูกติดตัว
	แม้ว่าเล็กเล็กไม่มีปัญหา	พอเป็นสาวมาพาให้ปวดหัว
	ถ้าเรียนต่อจะต้องไปไกลตัว	ผูกเหมือนวัวให้อยู่ข้างหัวโค
	รำไฟรีนสาวคิดหาทางก้าวหน้า	คนมีวิชาดีกว่าสิ่งไหน
	หลายครั้งบอกพ่อแม่ถึงความตั้งใจ	แต่รำไฟรีนต้องผิดหวังทุกคราว

วิมล : รำไฟรีนนี่เธอเป็นอะไรหรือเปล่า ดูท่าทางไม่สบายใจ

รำไฟรีน : ไข่ ฉันไม่สบายใจมาก

วิมล : เรื่องอะไรล่ะ พอจะเล่าให้ฟังได้มั้ย

รำไฟรีน : ก็พ่อกับแม่นะซี ที่ไม่ต้องการให้ฉันเรียนต่อ บอกว่าจบ ม.3 แล้วให้ออกแน่นอน

วิมล : ทำไมเธอไม่บอกถึงความต้องการที่แท้จริงของเธอล่ะ เธอเป็นคนที่เรียนดีมาก
ทรัพย์สินสมบัติก็มีมากมาย ไม่น่ามีปัญหา

ยางพาราพันธุ์ต้องปีน	มากเหลือล้นหลายแสนไร่ปลายลงคืน
ผาผนังหลังคามาบลิ่ววอน	กระเบื้องร้อนขึ้นอากาศเลื่อนกลาดลื่น
สังกะสีปลิววอนเหมือนร้อนบิน	ดังปักชิดว้ายวอนร้อนตามลม
อสุนิบาตฟาดเปรี้ยงเสียงสนั่น	ดูเป็นคว้นมีศรัทธากระหึ่มหม
คนและสัตว์มอดม้วยด้วยน้ำลม	บ้างน้ำจมนไม้ค้ำชีวิมลาย
ทั้งสัตว์เลี้ยงเกลี้ยงทั่วควายวัวหมู	เปิดไก่ออยู่ไม่ได้ตายสลคน
ลุงพลับป้าสายรำไพไหววอน	พระช่วยผ่อนลมร้ายให้คลายลง
พอลมหายพายุออกจากที่	ร้องกันมีไม่ตายมลายหวัง
ลุงพลับว่าเรานี้โชคคั้ง	ชีวิตยังต้องสู้อยู่ต่อไป

- รำไพ : (รำพันอยู่คนเดียว) เมื่อครอบครัวของเราต้องมาเจอเหตุการณ์เช่นนี้ โอกาสที่ฉันจะได้เรียนต่อก็ไม่มีอีกแล้ว ทำไมเราจึงได้โชคร้ายเช่นนี้ ฮือ ฮือ....
- ป้าสาย : พี่พลับ...แล้วต่อไปเราจะทำอะไรเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวล่ะ ฉันหมดหนทางจริง ๆ
- ลุงพลับ : ทำขนมขายดีไหมล่ะ เพราะแม่สายเองก็มีฝีมือในด้านนี้ เราเอาเงินที่เหลือเล็กน้อยจากการซ่อมบ้านนี้แหละไปเป็นเงินทุน
- บรรยาย : ลุงพลับ และป้าสาย จึงทำขนมไปขายที่ตลาด และด้วยความมีฝีมือของป้าสาย ในการทำขนมนี้เอง ทำให้มีลูกค้ามาอุดหนุนเป็นจำนวนมาก จนต่อมาได้ขยายกิจการใหญ่ขึ้น ส่วนรำไพแม้ว่าเธอไม่เคยทำอะไร ไม่เคยได้รับความลำบากมาก่อน แต่ตอนนี้เธอต้องช่วยแม่ทำขนมจนคึกทุกคืน และต้องนำขนมไปส่งลูกค้าในตอนเช้าก่อนไปโรงเรียนอีก ดังนั้นเวลาที่รำไพใช้ดูหนังสือจึงมีน้อยมาก บางวันไม่ได้ดูหนังสือเลย ทำให้ผลการเรียนลดลงมาก คะแนนเก็บวิชาต่าง ๆ น้อยกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ มาก รำไพวิตกกังวลกับผลการเรียนของตัวเองมาก จึงปรึกษากับลุงพลับและป้าสาย
- รำไพ : แม่...ตอนนี้ผลการเรียนของไพลดลงมาก คะแนนเก็บในวิชาต่าง ๆ ก็ได้้น้อยกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ เพราะไพลไม่ค่อยได้อ่านหนังสือ ไพลไม่สบายใจเลยแม่
- ป้าสาย : ไม่ต้องเป็นห่วง ถึงสอบได้คะแนนไม่ดีก็ไม่เป็นไรหรอก เพราะปีหน้ามึงก็จะ
- จบ ม.3 แล้ว

- รำไพ : (ก้มหน้าสักระยะ) แต่พออยากให้ผลการเรียนออกมาดีเหมือนเดิม
- ลุงพลับ : ถึงแม้จะสอบได้คะแนนดี แต่ก็ไม่ได้เอามาใช้ประโยชน์อะไร เพราะเราไม่ได้ไปเรียนต่อที่ไหน
- รำไพ : พ่อกับแม่ไม่ยอมให้ไปเรียนต่อใช้มัคะ
- ลุงพลับ, ป้าสาย : ไช้
- ป้าสาย : เพราะตอนนี้ไผ่ก็เห็นว่าเราไม่มีเงิน ไผ่ออกมาช่วยขายของแม่ที่นั่นแหละดีแล้ว
- บรรยาย : เมื่อได้รับคำตอบอย่างนี้จากพ่อและแม่แล้วซ้ำอีก รำไพเริ่มลังเลใจว่าจะพยายามหาเวลาดูหนังสือ เพื่อปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น หรือจะตั้งหน้าตั้งตาทำงาน เพื่อให้ได้เงินมาเพียงอย่างเดียว โดยไม่ต้องปรับปรุงผลการเรียนของตนเอง เพราะแม้ว่าผลการเรียนจะดีสักเพียงใด แต่เธอก็ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อแน่นอน
- รำไพ : มลวันนี้ไผ่เรื่องจะคุยกับเธอ
- วิมล : เรื่องอะไรล่ะ บอกได้มั๊ย
- รำไพ : ก็เรื่องการเรียน เหมือนกับที่เคยคุยให้ฟังบ่อย ๆ นั่นแหละ
- วิมล : แล้วเป็นยังไงล่ะ
- รำไพ : ตอนนั้นมลก็รู้อยู่แล้วว่า ผลการเรียนของไผ่แย่มาก นี่ก็ใกล้ถึงวันสอบปลายภาคแล้ว ไผ่ต้องการอ่านหนังสือให้มากขึ้น แต่ก็ไม่มีเวลาเลย พุคกับพ่อกับแม่แกก็ไม่เข้าใจ
- วิมล : ถ้าเป็นเช่นนี้เธอก็ไม่ต้องกลุ้มใจหรอก เพราะไหน ๆ ปีหน้าเธอก็จะจบ ม.3 แล้วที่สำคัญแม้ว่าเธอสอบได้คะแนนดี เธอก็ไม่ได้เรียนต่อ เพราะฉะนั้นเธอไม่ต้องคิดให้ปวดหัว เธอไปคิดให้ดีกว่ากันว่าจะเลือกอะไรระหว่างปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น กับการตั้งหน้าตั้งตาทำงานอย่างเดียว
- รำไพ : จ๊ะ... ไผ่กลับไปคิดอีกที แล้วไผ่จะบอกให้มลรู้ว่าไผ่ตัดสินใจอย่างไร
- บรรยาย : รำไพจะตัดสินใจอย่างไร จะปรับปรุงผลการเรียนของตนหรือไม่ เพราะอะไร ขอให้นักเรียนติดตามชมต่อไป (ดนตรีบรรเลงเบา ๆ สักระยะหนึ่ง)

ฉากที่ 3 : คนตรีบรรเลงสักระยะหนึ่ง...

ตัดสินใจว่าไฟในตอนนี้	เคยเรียนดีมาด้อยน้อยเพื่อนเขา
ใกล้จะสอบกลางภาคหมดทางเรา	น่าอายเขาเราทำดีมีมานาน
ขาดการอ่านการดูแลช่วยแม่	หาทางแก้ให้ดีมีมาตรฐาน
ปรับปรุงผลการเรียนเรื่องเขียนอ่าน	ตอนว่างงานรำไพหนูคู่ตำรา
ไปโรงเรียนตอนพักหัดใจได้	ตรวจทานไว้ไม่ออกเล่นเช่นก่อนหน้า
กลับถึงบ้านช่วยงานของมารดา	ตอนเช้าส่งสินค้าขาประจำ
ไม่เหลวไหลเหลาะแหละแหวะซ่ายขวา	ต่างมุ่งหน้าพยายามแม่งามข้า
แม้เหน็ดเหนื่อยเพียงใดสู้กระทำ	เข้ายื่นคำขอตนไม่บ่นเลย (ซ้ำ)

บรรยาย : รำไพต้องการปรับปรุงผลการเรียนของคนให้ดีขึ้น โดยจะเพิ่มเวลาดูหนังสือให้มากขึ้นทั้งขณะอยู่ที่บ้านและที่โรงเรียน

วิมล : ไฟ... ฉันไม่เข้าใจเธอจริง ๆ ว่าทำไมเธอจึงตัดสินใจปรับปรุงผลการเรียนทั้ง ๆ ที่เธอรู้ดีว่าการที่เธอตัดสินใจเช่นนี้ เธอต้องพบกับความลำบาก ไหนจะต้องทำขนม ส่งขนม เวลาพักผ่อนก็ไม่มี

รำไพ : ถึงไฟจะเหนื่อยแต่ไฟก็ต้องทน

วิมล : แล้วเธอจะทนเหนื่อยไปทำอะไร เพราะถึงผลการเรียนของเธอดีเลิศแค่ไหน พ่อแม่เธอก็ไม่ยอมให้เธอเรียนต่ออยู่ดี

รำไพ : มลก็พูดถูกนะ ไฟไม่เถียงหรอก แต่การที่ไฟต้องการปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้นนั้น ไม่ใช่ไฟทำไปเพื่อให้พ่อกับแม่เห็นใจ แล้วยอมให้ไฟเรียนต่อ แต่ที่ไฟยอมทนกับความเหน็ดเหนื่อยเพื่อปรับปรุงผลการเรียนก็เพราะว่า ไฟคิดว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของนักเรียนทุก ๆ คน ที่จะต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตัวเอง ให้ดีที่สุดเมื่อผลการเรียนของไฟออกมาไม่ดีไฟจึงต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งถ้าเป็นคนอื่น ๆ เขาก็ต้องทำเช่นเดียวกับไฟ

วิมล : ไฟเธอมีเหตุผลที่ดีมากเธอช่างเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตัวเองจริงๆ ๆ สอบปลายภาคนี้ ฉันขอให้เธอได้คะแนนดี เหมือนที่เคยผ่านมานะ

รำไพ : ขอบใจมากจ้ะ

บัณฑิต : หลังจากได้ปรับปรุงมุ่งชวนขาย ด้วยใจกายสู้ทนผลเลิศล้ำ
 สอบมอสามคะแนนออกบอกเลขนำ ไม่ตกต่ำได้ทีหนึ่งพึงพอใจ
 จะเรียนต่อมอสมิตต้องสอบ ความเห็นชอบของท่านอาจารย์ใหญ่
 เพราะรำไพน์เรียนดีกว่าใคร ครูน้อยใหญ่แม่พ่อขอชมเชย
 เป็นนักเรียนต้องเพียรเรียนศึกษา ไปกายหน้ากลืนกลอมหอมระเหย
 คู่ตัวอย่างรำไพเขาชมเชย พ่อแม่เลยให้เรียนต่อรำไพแสนดีใจ(ซ้ำ)

บรรยาย : ครูอาจารย์ในโรงเรียนต่างชมเชยรำไพที่มีเหตุผลที่ดีในการเลือกปรับปรุงผล
 การเรียนให้ดีขึ้น ทั้ง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบงานทางบ้าน และรู้ว่าแม้จะปรับปรุง
 ผลการเรียนออกมาดี แต่ก็ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ ส่วนลุงพลับและป้าสาย
 เมื่อเห็นว่ารำไพมีความรักด้านการเรียนและมีความตั้งใจเช่นนี้ จึงบอกกับรำไพ
 ว่า ตนเองจะให้รำไพเรียนต่อตามที่รำไพต้องการ ประกอบกับกิจการค้าขายดี
 ขึ้นเรื่อย ๆ จนมีเงินพอที่จะนำไปปลูกยางพาราใหม่ และเก็บไว้ส่งเสียให้รำไพ
 เรียนได้ รำไพดีใจมากเมื่อรู้ว่าลุงพลับและป้าสายยอมให้เธอเรียนตามที่ได้ตั้ง
 ใจไว้ รำไพตั้งใจเรียนดีมาโดยตลอด จนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นนักเรียนดีเด่นของโรงเรียน พร้อมทั้งให้เรียนต่อใน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยไม่ต้องสอบ นำความปลาบปลื้มใจมาสู่พ่อ แม่ ครูและ
 เพื่อน ๆ ทุกคนเป็นอย่างมาก (ดนตรีบรรเลงเบา ๆ สักระยะหนึ่ง...) นี่แหละ
 นักเรียนการเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีเหตุผลที่ดีในการเลือกที่จะปรับปรุงข้อ
 บกพร่องในหน้าที่การงานของตัวเอง ดังเช่นรำไพ ที่ได้รู้จักปรับปรุงผลการเรียน
 ของตัวเองให้ดีขึ้น โดยให้เหตุผลที่กระทำเช่นนั้นว่า เป็นหน้าที่ของตัวเอง
 และเป็นหน้าที่ของนักเรียนทุก ๆ คนที่ต้องปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น ย่อมนำ
 มาซึ่งผลดีทั้งต่อตนเอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องทุก ๆ คน หวังว่าต่อไปนักเรียน
 ทุกคนคงสำรวจหรือติดตามผลงานที่ได้กระทำไปแล้ว อะไรที่ยังไม่ดีก็ปรับปรุง
 ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะด้านการเรียน สำหรับวันนี้คณะหนึ่งตระกูลขอจบการแสดง
 ไว้เพียงแค่นี้ สวัสดี (ดนตรีบรรเลงเบา ๆ สักระยะหนึ่ง)

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 7

หัวข้อ	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน
เวลา	50 นาที
แม่แบบที่ใช้	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการเลือกที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม เรื่อง "แม่กุญแจเสีย"
ความคิดรวบยอด	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน กระทำได้โดยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ได้แก่ การระมัดระวัง เอาใจใส่ดูแลวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ของส่วนรวมไม่ให้เกิดความเสียหาย
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยรักษาหรือไม่ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	
ก. ขั้นนำ	ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า การช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมนั้น จำเป็นหรือไม่ เพราะอะไร
ข. ขั้นสอน	1. ครูเปิดหนังสือเล่มที่มีเรื่องราวในลักษณะสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม เรื่อง "แม่กุญแจเสีย" ให้นักเรียนดู พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อเปิดหนังสือถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเอง

ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบน กระดาษดำ)

2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (ทรงศักดิ์, พิษณุ) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากหนังตะลุงแล้ว นักเรียนจะกระทำ อย่างไร

2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้น อย่างไร

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษคำตอบ ทั้งนี้ เพื่อการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือก เช่นนั้น

4. ครูเปิดหนังตะลุงต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)

5. ครูให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดาษดำ)

5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร

5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร

5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร

6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบในสิ่งที่ ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม

ค. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่เรียนมาทั้งหมด โดยครูให้แนวคิดในการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการช่วยรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจในการดูหนังตะลุงแม่แบบของนักเรียน
 2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

ไปเล่นในห้องนี้ ข้างในห้องมีของเล่นเยอะแยะเลย โดยเฉพาะเครื่องกีฬา เช่น ลูกฟุตบอล ลูกวอลเลย์บอล ลูกบิงปอง นี่แหละเป็นโอกาสดีของพวกเราที่จะได้เข้าไปเล่นหลังจากเลิกเรียน เพราะถ้าไม่เช่นนั้นตอนเย็น ๆ เราไม่มีอะไรได้เล่นเลย เมื่อห้องนี้เปิดได้ และครูยังไม่รู้ เราได้ไปเล่นให้สนุกกันเลย

ทรงศักดิ์ : เฮ้ย... ทำแบบนี้ไม่ได้นะ ต้องรีบกลับไปบอกครูนะว่ากุญแจห้องนี้เสีย ทั้งไว้แบบนี้ไม่ได้ ถ้าของของโรงเรียนเสียหายเรามีความผิดนะ

วรงค์ : ที่พวกเราคิดจะไปบอกครู เพราะอยากเอาหน้า อยากให้ครูยกย่องว่าเป็นเด็กดี ขี้มีย ถึงเราเข้าไปเล่นในห้องนั้น แต่ผมก็ไม่ได้ทำอะไรของโรงเรียนให้เสียหาย

ทรงศักดิ์ : ผมเข้าใจว่าพวกเธอไม่ได้ตั้งใจจะทำให้ของของโรงเรียนเสียหาย แต่ที่อยากให้เราไปบอกครูเสียตั้งแต่ตอนนี้ก็เพราะว่า ผมกลัวว่าถ้าคนข้างนอกโรงเรียนรู้ว่ากุญแจห้องนี้เสีย พวกมันจะเข้ามาขโมยของของโรงเรียนอีก อาจเป็นไปได้ ข้าไหม ใครจะไปรู้ เพราะฉะนั้นทางที่ดีเราต้องป้องกันไว้ก่อนดีกว่า

ข้าบลอน : ทั้งสามถกเถียงกันเป็นปัญหา ไม่ตกลงกันว่าจะทำไหน
จนเข้าแถวเข้าเรียนพักเที่ยงไป ยังว่าวุ่นในใจอยู่ไม่วาย
พิษณุและทรงศักดิ์จึงปราศรัย เราจะทำอย่างไรยุ่งเหลือหลาย
ถ้าบอกครูเพื่อนคงโกรธหุดาเลย ถ้าไม่บอกของต้องหายแน่นอน

พิษณุ : ไอ้ศักดิ์ เธอว่าเราตัดสินใจอย่างไรดีล่ะ เราไปบอกครูกันดีไหม

ทรงศักดิ์ : ผมกำลังคิดอยู่เหมือนกันว่าจะตัดสินใจอย่างไรดี ถ้าเอาเรื่องนี้ไปบอกครู ไอ้รังค์ต้องไม่พอใจ มันต้องว่าเราอยากให้ครูชมเชยว่าเป็นคนดี แต่ถ้าเราไม่บอกให้ครูทราบ ก็กลัวว่าของของโรงเรียนจะเสียหาย เอาอย่างไรล่ะ...

ข้าบลอน : ตัดสินใจยังไม่ได้ให้หลักคลุม ปัญหาเริ่มใจอยู่ไม่รู้หาย
เพื่อนก็รักของโรงเรียนก็เสียค่าย พักเรื่องไว้ขอปัญหาค่อยรอชม (ซ้ำ)

บรรยาย : ทรงศักดิ์และพิษณุ จะตัดสินใจนำเรื่องนี้ไปบอกให้ครูทราบหรือไม่ เพราะอะไร ขอให้นักเรียนติดตามชมต่อไป

- ฉากที่ 2 : คนตรีบรรเลงสักกระยะหนึ่ง ออกรูปครุ ทรงศักดิ์ และพิษณุ
- บรรยาย : ในตอนต้น พิษณุกับทรงศักดิ์ยังถกเถียงกันอยู่ว่าจะตัดสินใจอย่างไรดี กรณี
 ญูแจห้องเก็บของเสีย แต่หลังจากถกเถียงกันพอสมควรแล้ว ก็ตัดสินใจนำ
 เรื่องไปบอกครู
- ขับกลอน : มาเล่าความแก่คุณครูให้รู้เรื่อง เพื่อนโกรธเคืองอย่างไรไม่หว่าคหัว
 ครูได้รู้ความจริงทุกสิ่งอัน เราช่วยกันเช่นนี้คือจริงจริง
- ครู : ดีมากทรงศักดิ์ พิษณุ ที่เรานำเรื่องที่ญูแจเสียอยู่มาบอกให้ครูทราบ ถ้าเธอไม่
 บอก ของส่วนรวมคงหายหมด เธอเป็นเด็กดีจริง ๆ แต่ครูอยากทราบเหตุผล
 สักนิดว่า เธอมีเหตุผลอะไรที่มาบอกครู
- ทรงศักดิ์ : เหตุผลของผมนั้นคือ ผมคิดว่าถ้าเป็นคนอื่น ๆ เมื่อเขารู้ว่าสมบัติของโรงเรียน
 มีช่องทางที่จะเสียหาย เขาก็ต้องบอกให้ครูทราบเหมือนกัน ไม่มีใครคิดที่จะ
 ปลอ่ยเอาไว้
- ครู : แล้วพิษณุล่ะ
- พิษณุ : สำหรับผม เหตุผลที่ผมบอกคุณครูก็เพราะว่า ผมคิดว่าในฐานะที่ผมเป็นนักเรียน
 คนหนึ่งของโรงเรียน จึงเป็นหน้าที่ของผมที่จะต้องช่วยกันเอาใจใส่ ดูแลทรัพย์สิน
 สมบัติของโรงเรียนไม่ให้เกิดความเสียหาย
- ครู : เธอทั้งสองคนเป็นเด็กดีมาก ที่ได้กระทำในสิ่งที่ดีที่เหมาะสม และเหตุผลของ
 เธอเป็นเหตุผลที่ดี เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ถ้าเขาพบว่ามีเหตุการณ์ต่าง ๆ
 ที่อาจทำให้ทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน หรือของชุมชนเกิดความเสียหาย เขาก็
 จะบอกให้ครูทราบเช่นเดียวกับเธอทั้งสองคน นอกจากนี้ยังเป็นหน้าที่ของ
 นักเรียนทุกคนด้วยที่จะต้องช่วยกันดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน หรือของส่วนรวม
 ไม่ให้เกิดความเสียหาย เธอสองคนต่างมีเหตุผลที่ดีที่เลือกกระทำเช่นนี้
- ขับกลอน : ครูชมชอบขอบใจที่ศิษย์เล่า ไม่เพราะเจ้าทั้งสองต้องเสียหาย
 ของมีค่าโรงเรียนมีมากมาย เคยสูญหายด้วยเหล่านักเรียน
 เจ้าเป็นเด็กที่ดีมีคุณค่า เรียนวิชาเอาไว้ไม่เสียผล

รู้จักชั่วและดีหน้าที่คน	อันเป็นผลของพลเมืองดี
ครุยกย่อ่งต่อหน้าพาเข้าชั้น	ประกาศกันในห้องคังกองมี
เด็กทุกคนจดจำกระทำดี	ให้เหมือนที่ทรงศักดิ์รู้จักทำ
พร้อมด้วยพิษณุทำถูกต้อง	มีช่องทางช่วยชูปอุปถัมภ์
ควรเอาตัวอย่างการกระทำ	เหตุผลนำทำดีทุกทีเอย (ข้า)

บรรยาย : (คนตรีบรรเลง เบา ๆ สักระยะหนึ่ง)... นี่แหละนักเรียน การมีเหตุผลที่ดีในการเลือกที่จะช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน หรือของชุมชน ย่อมนำมาซึ่งผลดีทั้งต่อตนเอง และสังคมส่วนรวม หวังว่านักเรียนทุกคนคงนำเหตุผลเช่นนี้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมในโอกาสต่อไป... สำหรับวันนี้ คณะหนังตะลุงขอจบการแสดงไว้เพียงแค่นี้ สวัสดี (คนตรีบรรเลงสักระยะหนึ่ง)

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 8

หัวข้อ	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน
เวลา	50 นาที
แม่แบบที่ใช้	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน เรื่อง "ผู้ทำลายชาติ"
ความคิดรวบยอด	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน กระทำได้โดยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกที่จะช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน ได้แก่ การสวดสรวงคุณแล และป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการเลือกที่จะช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยหรือไม่ช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	
ก. ขั้นนำ	ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่านักเรียนควรมีส่วนป้องกันสิ่งที่เป็นอันตรายต่อชุมชนหรือไม่ เพราะอะไร
ข. ขั้นสอน	1. ครูเปิดหนังสือที่มีเรื่องราวในลักษณะสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน เรื่อง "ผู้ทำลายชาติ" ให้นักเรียนดู พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อเปิดหนังสือถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเอง

ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบน กระดาษดำ)

2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (จารุณี, สมศรี) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากหนังตะลุงแล้ว นักเรียนจะกระทำ อย่างไร

2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้น อย่างไร

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษคำตอบ ทั้งนี้ เพื่อการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือก เช่นนั้น

4. ครูขีดหนังตะลุงต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะช่วยแก้ไขป้องกัน สิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชนและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)

5. ครูให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถาม ต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดาษดำ)

5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร

5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร

5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผล ของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร

6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบในสิ่งที่ ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 เกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม

จ. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่เรียนมาทั้งหมด โดยครูให้แนวคิดในการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการการกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจในการดูหนังตะลุงแม่แบบของนักเรียน
 2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

บทหนึ่งตะลึง เกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในการสอนครั้งที่ 8

เรื่อง ผู้ทำลายชาติ

- ฉากที่ 1 : คนตรีบรรเลงสักกระยะหนึ่ง ออกรูปจารุณี และสมศรี
- บรรยาย : สำหรับวันนี้คณะหนึ่งตะลึงของน่านักเรียนมาพบกับหนึ่งตะลึงเรื่อง ผู้ทำลายชาติ เรื่องราวของเรื่องนี้เป็นอย่างไรขอให้นักเรียนติดตามชมได้ ณ บัดนี้ (คนตรีบรรเลงเบา ๆ สักกระยะหนึ่ง)... จารุณีขี้จักรยานไปโรงเรียนทุกวัน ถึงแม้ว่าบ้านของเธอจะอยู่ห่างไกลมากกว่านักเรียนคนอื่น ๆ แต่เธอก็มาถึงโรงเรียนตอนเช้าทุกวัน ระยะทางจากบ้านไปโรงเรียน จารุณีต้องผ่านป่าสงวนแห่งชาติของกรมป่าไม้ที่ได้ปลูกต้นสนมานานหลายสิบปีแล้ว เธอสังเกตเห็นว่า ต้นสนแต่ละต้นสูงและใหญ่ ขณะที่เธอขี่จักรยานไปกลับทุกวันด้วยความเร็ว เธอรู้สึก ว่าทิวสนจะไล่ตามเธอขนานกันไป ทำให้เธอรู้สึกสนุกสนานไปกับมันเป็นอย่างมาก เมื่อจารุณีไปถึงโรงเรียน วันไหนไม่มีเวรประจำวัน เธอก็เข้าในห้องสมุดอ่าน หนังสือพิมพ์เป็นประจำ จารุณีรู้สึกว่าเข้า ๆ เธอขาดหนังสือไม่ได้เสียแล้ว เธออ่านทุกข่าวไม่ว่าข่าวต่างประเทศ หรือข่าวในประเทศ โดยเฉพาะข่าว การฆ่าฟันกันล้มตายนั้น ทำให้เธอรู้สึกหดหู่ และเศร้าใจ และเมื่ออ่านข่าว มาแล้วก็มีก็นำมาคุยกับสมศรีซึ่งเป็นเพื่อนรักเสมอ
ขับกลอน :	ถึงโรงเรียนอ่านข่าวที่ห้องสมุด	ยินดีสุดก่อนเข้าเรียนเพียรค้นหา
	พบข่าวฟันฉีปล้นชาวพารา	ข่มขืนฆ่าปิดปากลำบากจริง
	เห็นภาพถ่ายพี่น้องที่ต้องตาย	บังเกิดการเสียหายทั้งชายหญิง
	ข่าวหนึ่งอ่านผ่านไปอาลัยยิ่ง	คือฆ่าทั้งคนดีของปวงชน
	เอากฎหมู่มาขู่หลอกลูกลหมาย	ฆ่าคนของป่าไม้ให้เสียผล
	ข่าวของพลเมืองคมีอีกคน	อุทิศตนจับคนร้ายต้องตายไป
	ผู้หวังดีถูกเข่นฆ่าน่าสยอ	เป็นเหตุต้องตายลงนิกสงสัย
- จารุณี : สมศรี เข้านี้เธออ่านหนังสือพิมพ์แล้วยัง

สมศรี : ยังจะ มีข่าวอะไรน่าสนใจหรือ

จารุณี : ข้าพเจ้าเห็นว่าป่าไม้ถูกกลุ่มอิทธิพลโค่นไม้ทำลายป่าลอบฆ่าตาย แล้วก็ข้าพ
พลเมืองดีช่วยจับผู้ร้าย แต่ก็ถูกผู้ร้ายฆ่าตาย

สมศรี : น่าสนใจจริง ๆ นะ

จารุณี : ไข่ ฉันว่าเป็นการไม่ยุติธรรมเลยนะ ทำแค่ต้องมาได้รับผลเท่านั้น

ข้าบลอน : ทำดีย่อมได้ดีมีภาษี แต่่นาคิดคนทำดีที่ล้มหาย
เพราะอำนาจอิทธิพลของคนร้าย มุ่งทำลายแสนสลดรันทดใจ
จารูผีถึง เป็นเด็กยัง เล็กอยู่ แต่ก็รู้ขอบผืนโดยนัย
คนทำดีได้ดีมีถมไป คนทำดีแต่มีภัยไม่มากเลย (ซ้ำ)

- ขับกลอน : เห็นเหตุร้ายให้วิตกเป็นหนักหนา พวกโค่นป่าวางอำนาจบาตรใหญ่
 ถ้าปล่อยไว้เราเห็นให้เป็นภัย ถ้าบอกครูรู้เรื่องไปอาจถึงตาย
 คิดไม่ออกบอกไม่ถูกทุกขหนักหนา ให้กลัวกลัวกลัวกลัวอย่างเหลือหลาย
 จึงปรึกษากับสมศรีที่รักใคร่ หาทางออกอย่างไร เชิญติดตาม
- บรรยาย : จารุณีและสมศรีจะบอกเรื่องนี้ให้ครูทราบหรือไม่ เพราะอะไร ขอให้นักเรียน
 ติดตามชมต่อไป (ดนตรีบรรเลงเบา ๆ สักระยะหนึ่ง)...
- ขับกลอน : ค่อยบอกความแก่สมศรีเพื่อนที่รัก เราทุกขหนักจริงจริงกว่าสิ่งไหน
 ไม่กล้าบอกไม่กล้ากล่าวเล่าผู้ใด นอกจากเธอจะบอกให้ได้รับความ
- จารุณี : สมศรี ฉันมีเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่จะบอกให้เธอทราบ.. ฉันจะอย่างไรดี
- สมศรี : มีเรื่องอะไรเธอ ฉันพอจะช่วยเธอได้ไหม
- จารุณี : เรื่องฉันเห็นคนเห็นแก่ตัวลักลอบตัดต้นไม้ข้างทางที่ฉันมาโรงเรียน นี่สมศรี...
 เธอว่าฉันควรอย่างไรดีละ จะบอกครูให้ไปแจ้งตำรวจดีไหม แต่ฉันกลัวพวกนั้น
 จะลอบฆ่าฉันนะซี
- สมศรี : ี่ ฉันคิดว่าเราควรทำหน้าที่พลเมืองดีนะ ไม่ต้องเกรงกลัวอิทธิพลของพวกนั้นหรอก
 เราควรไปบอกให้ครูใหญ่ทราบ ท่านจะได้แจ้งตำรวจให้จัดการเอาตัวผู้กระทำ
 ผิดกฎหมายมาลงโทษเสีย
- จารุณี : นั่นซีฉันกำลังคิดว่าจะต้องเอาเรื่องนี้ไปบอกให้ครูใหญ่ทราบ เพราะเราเป็น
 สมาชิกคนหนึ่งของชุมชน เมื่อเห็นสิ่งที่เป็นภัยต่อสังคมเกิดขึ้น เราต้องแจ้งให้
 ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบจะได้หาทางแก้ไขต่อไป
- ขับกลอน : จารุณีตัดสินใจบอกสมศรี ทางที่ดีให้ครูรู้แห่งหน
 ปิดเอาไว้จะทำให้อัปยศ เพราะน้ำมือของคนเห็นแก่ตัว
 นึกถึงข่าวพาดหัวให้ตัวสั่น ยิ่งประหวั่นยิ่งนักชักปวดหัว
 บอกศรีว่าอย่างไรฉันไม่กลัว คนทำชั่วปิดไว้คงไม่ดี
 เพราะเราเป็นสมาชิกของชุมชน ประพติตนาค่าสง่าศรี
 ถึงตัวตายแต่ได้สร้างความคิด ไม่เสียที่เกิดมาไปหาครู

ครูได้แจ้งตำรวจให้ตรวจตรา

ขอใบหนักหนาช่วยเป็นตาหู

เราทำดีเป็นตราวันหน้าอยู่

ให้หนูเอาตัวอย่างสร้างควมดี

บรรยาย : เมื่อครูใหญ่ได้รับแจ้งจากเด็กหญิงทั้งสองแล้ว จึงกล่าวคำชมเชยในการกระทำ และเหตุผลในการตัดสินใจกระทำเช่นนี้ อีกทั้งย้ำว่า จงรักษาความดีไว้เหมือน เกลือรักษาความเค็ม หวังว่านักเรียนทุกคนจะได้นำเหตุผลที่ดีดังเช่นจารุณี และ สมศรีไปเป็นตัวอย่างในการตัดสินใจที่จะทำหน้าที่พลเมืองดีในโอกาสต่อไป สำหรับวันนี้คณะหนังตะลุงขอจบการแสดงไว้เพียงแค่นี้ สวัสดี (ดนตรีบรรเลง ลักระยะหนึ่ง) . . .

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 9

หัวข้อ	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน
เวลา	50 นาที
แม่แบบที่ใช้	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการเลือกที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม เรื่อง "ชีวิตใหม่ของรุ่งโรจน์"
ความคิดรวบยอด	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน กระทำได้โดยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ได้แก่ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และสยสละกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด กำลังทรัพย์ หรืออย่างใดอย่างหนึ่งตามกำลังความสามารถที่ตนมีอยู่ โดยไม่หวังผลตอบแทนจากการกระทำนี้
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการเลือกที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะให้ความช่วยเหลือ หรือไม่ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	
ก. ขั้นนำ	ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนสามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมได้โดยวิธีใดบ้าง
ข. ขั้นสอน	1. ครูเปิดหนังสือที่มีเรื่องราวในลักษณะสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม เรื่อง "ชีวิตใหม่ของรุ่งโรจน์" ให้นักเรียนดู พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย

2. เมื่อเปิดหนังสือถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (สุรสิทธิ์, พงษ์เทพ) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากหนังสือแล้ว นักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้น อย่างไร
3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษคำตอบ ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น
4. ครูเปิดหนังสือต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
5. ครูให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร
6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม

- ค. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่เรียนมาทั้งหมด โดยครูให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม
- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจในการดูหนังตะลุงแม่แบบของนักเรียน
 2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

- ยายปริก : ฉันไม่เข้าใจ ไม่ทราบว่าครูใหญ่จะทำยังไง
- ครูใหญ่ : ที่ผ่าน ๆ มา ถ้ามีการเฝ้าอย่างนี้ โรงเรียนก็ขอบริจาคกันคนละเล็กคนละน้อย รุ่งโรจน์เธอเตรียมตัวให้พร้อมก็แล้วกัน ครูจัดการเสร็จแล้วจะบอกไป แล้ว เธอจะได้มาเรียนร่วมกับเพื่อน ๆ
- รุ่งโรจน์ : ขอบพระคุณครับคุณครู
- ครูใหญ่ : วันนี้กลับไปก่อนนะ แล้วค่อยฟังข่าว
- ข้าบกลอน : สองยายหลานซึ่งใจในไมตรี ค่อยลาจรลึกลับเคหา
 ฝ่ายครูใหญ่ใจดีมีวิชา เชิญครูมาประชุมกันทันใด
 แจ้งข่าวความช่วยเหลือเด็กกำพร้า ครูถ้วนหน้าไม่ขัดข้องจิตผ่องใส
 วันรุ่งเช้าจะบอกกล่าวขอเรียไร เปิดฉากใหม่ให้กระชั้นทันเวลา (ซ้ำ)
- ฉากที่ 2 : คนตรีบรรเลงสักกระยะหนึ่ง ออกรูปสุรสีห์ พงษ์เทพ
- บรรยาย : หลังจากได้เรียกประชุมครูในโรงเรียนเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือรุ่งโรจน์ ครูลงความเห็นพ้องกันว่า จะขอรับบริจาคจากครู นักเรียนตลอดจนผู้ปกครอง และหลังจากนั้น ครูประจำชั้นก็ได้แจ้งเรื่องนี้ให้นักเรียนทุกคนทราบ... (คนตรีบรรเลงเบา ๆ).. และต่อไปนี้นักเรียนไปพบกับสุรสีห์ และ พงษ์เทพ ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนแห่งนี้ ครอบครัวของทั้งสองคนต่างก็ยากจน มีพี่น้องหลายคน ดังนั้นโอกาสที่สุรสีห์และพงษ์เทพจะได้เงินมาโรงเรียนมีน้อยมาก นาน ๆ ครั้งเท่านั้นจึงจะได้เงินค่าขนมมาโรงเรียน ในวันที่ครูขอรับบริจาคเพื่อช่วยเหลือรุ่งโรจน์นั้น นับว่าเป็นความโชคดีของสุรสีห์ และพงษ์เทพ เพราะต่างก็ได้เงินมากินขนมคนละ 2 บาท ซึ่งทั้งสองตั้งใจว่าจะเอาเงินนี้มาซื้อขนมอร่อย ๆ ที่อยากกินมาตั้งแต่อาทิตย์ที่แล้ว และเมื่อหัวหน้าห้องชั้น ป.5 เดินไปรับบริจาคจากนักเรียนแต่ละคนตามโต๊ะ เมื่อเดินมาถึงโต๊ะของสุรสีห์ และพงษ์เทพซึ่งนั่งอยู่ใกล้กัน สุรสีห์และพงษ์เทพต่างก็นั่งก้มหน้า และกำลังคิดว่าตนเองจะเอาเงินที่ได้รับมาในวันนี้ร่วมบริจาค หรือจะเก็บไว้กินขนม (รูปของสุรสีห์และพงษ์เทพ นั่งก้มหน้า คนตรีบรรเลง

- พัฒน์ : ผมไม่คิดเลยว่า พวกเธอสองคนจะมีเหตุผลดีเช่นนี้ ผมชอบชมเชยจริง ๆ
- โสภณ : พวกเธอสองคนช่างมีน้ำใจ น่ายกย่องจริง ๆ ไข่ใหม่ไอ้ศักดิ์
- สมศักดิ์ : ไข่แล้ว ศักดิ์จริง ๆ หากคนเหมือนพวกเธอสองคนนี้หายาก ขอให้เธอรักษาความดี อันนี้ไว้ให้นาน ๆ ก็แล้วกัน
- บรรยาย : (ดนตรีบรรเลงเบา ๆ สักระยะหนึ่ง)...นี่แหละนักเรียนการตัดสินใจช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมโดยมีเหตุผลที่ดี ย่อมช่วยให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ และตัวเราเอง ก็พลอยสบายใจไปด้วย เช่นเดียวกับสุรสิทธิ์ และพงษ์เทพ หวังว่านักเรียนทุกคน คงได้นำเหตุผลที่ดีเช่นนี้ไปประกอบการตัดสินใจเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมต่อไป สำหรับวันนี้คณะหนังตะลุง ขอจบการแสดงไว้เพียงแค่นี้ สวัสดี (ดนตรีบรรเลง สักระยะหนึ่ง)...

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 10

หัวข้อ	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน
เวลา	50 นาที
แม่แบบที่ใช้	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี เรื่อง "สองพลเมืองดี"
ความคิดรวบยอด	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน กระทำได้โดยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกที่จะไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี ได้แก่ ความเห็นใจ ความเข้าใจถึงความยากลำบากของผู้อื่นในสังคม
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการเลือกที่จะไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับผลการกระทำของตน 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะละเลย หรือไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	
ก. ขั้นนำ	ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนเคยเจอเงินหรือสิ่งของของผู้อื่นหรือไม่ ถ้าเคยนักเรียนทำอย่างไร
ข. ขั้นสอน	1. ครูใช้หนังสือเล่มที่มีเรื่องราวในลักษณะสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี เรื่อง "สองพลเมืองดี" ให้นักเรียนดู พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 2. เมื่อใช้หนังสือถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)

- 2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (ลุงนัย, เอกพจน์) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากหนังตะลุงแล้ว นักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้น อย่างไร
 3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษคำตอบ ทั้งนี้ เพื่อการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น
 4. ครูขีดหนังตะลุงต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะยอมรับผลการกระทำของตนและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
 5. ครูให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร
 6. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจที่จะยอมรับผลการกระทำของตน
- ค. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่เรียนมาทั้งหมด โดยครูให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจในการดูหนังตะลุงแม่แบบของนักเรียน
 2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

บทหนึ่งตะลุงเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในการสอนครั้งที่ 10

เรื่อง สองพลเมืองดี

- ฉากที่ 1 : คนตรีบรรเลงสักกระยะหนึ่ง ออกรูปได้แก่โกย และลุงนัย
- บรรยาย : สำหรับวันนี้คณะหนึ่งตะลุงขอนำนักเรียนมาพบกับหนึ่งตะลุงเรื่อง สองพลเมืองดี (คนตรีบรรเลงเบา ๆ สักกระยะหนึ่ง)... ณ หมู่บ้านชายคลอง เข้าวันนี้ลุงนัย กับเอกพจน์ลูกชาย กำลังหารือกันอยู่ จะเป็นเรื่องอะไร ขอให้นักเรียนติดตามชมต่อไป
- ซักกลอน : ยกเคหาบ้านชายคลองของลุงนัย สองพ่อลูกพูดคุยเรื่องหนหลัง
 พ่อจะเล่าเรื่องราวให้เจ้าฟัง เพราะพ่อยังขุนเคืองเรื่องเขานา
 ครั้งแม่เจ้าล้มป่วยด้วยโรคร้าย ขาดเงินทองจับจ่ายใช้รักษา
 เอาโฉนดจำนองเนื้อที่นา ได้แก่ง่ายมารวมห้าพัน
 แต่แม่เจ้าก็ไม่หายได้ตายจาก ได้ที่นาก็ยุ่งยากทำบิณ
 ไขกลโกงจนที่นาเป็นของมัน พ่อคิดคิดให้อึดอันทุกวันมา
- ลุงนัย : เอกพจน์เอ๋ยพ่อจะบอกให้ลูกเข้าใจ เดิมทีฐานะของพ่อไม่ได้ลำบากอย่างนี้ แต่เมื่อแม่ของเจ้าล้มป่วยลงเมื่อ 3 ปีก่อน พ่อมีเงินไม่พอที่จะรักษาได้ จึงเอาที่นาไปจำนำแก่โกย ได้เงินมา 5,000 บาท รักษาแม่ของลูก แต่บุญไม่พอ แม่เจ้าได้จากไป พ่อจึงทำงานหาเงินจนครบจำนวนเพื่อจะได้ที่นาคืน แต่ได้แก่โกยมันบิดพลิ้วต่าง ๆ นานา จนที่นาตกเป็นของมัน พ่อจึงต้องลำบากและยังจำความอยู่ตราบครั้งนั้นได้คือนะลูก
- เอกพจน์ : ครับพ่อ แล้วพ่อจะอย่างไร
- ลุงนัย : ก็ต้องต่อสู้ชีวิตต่อไป ช่องทางทำมาหากินมีอย่างไรก็ต้องเอาทุกทาง ชีวิตคงจะดีขึ้นถ้าไม่ละความพยายาม ว่าแต่ลูกวันนี้จะไปโรงเรียนระวีภรณ์รึลูก
 อุบัติเหตุเกิดบ่อย ประมาทไม่ได้
- เอกพจน์ : ครับพ่อ ผมลาละครับ

- ขับกลอน : รู้เรื่องราวเก่าแก่โกยมันโก่งพ่อ เหตุนี้หนอจึงมั่งมีเศรษฐีใหญ่
 เราเสียนาก็ต้องสู้ยู่ต่อไป หาวิชาใส่ตัวไว้ไม่อัปจน
 ออกจากบ้านไปเรียนเพียรศึกษา ในภายหน้าได้ค้ำคงมีผล
 เกิดเป็นคนต้องรักษาคำของคน แล้วพาตนเข้าเมืองมุ่งเรื่องเรียน (ซ้ำ)
- ฉากที่ 2 : คนตรีบรรเลงสักกระยะหนึ่ง ออกรูปเก่าแก่โกย ลุงนัย และเอกพจน์
 บรรยาย : วันหนึ่งหลังจากเอกพจน์เดินทางกลับจากโรงเรียนมาถึงบ้าน เขาก็วิ่งไปหาพ่อ
 ทันทิ สีน้าแวตาดำรงไว้ซึ่งความตื่นตระหนก มีอะไรเกิดขึ้นกับเอกพจน์หรือ
 เชิญติดตามต่อไป
- ขับกลอน : เอกพจน์วิ่งมาหน้าตาตื่น ลุงนัยยืนดูลูกชายให้สงสัย
 ทำทางเจ้าตระหนกตื่นตกใจ มีอะไรหรือเจ้าให้เล่ามา
- ลุงนัย : มีอะไรหรือลูกเห็นวิ่งหน้าตาตื่น
 เอกพจน์ : พ่อคุณี่ครับ
 ลุงนัย : ห่ออะไร เอ้าเงินนี่ หลายหมื่นนะนี่ ลูกเอามาจากไหน
 เอกพจน์ : ตอนผมนั่งรถไฟกลับบ้าน ตู้รถไฟทั้งตู้ไม่มีผู้โดยสารเลย มีแต่ผมคนเดียว ตอน
 ผมจะลงที่สถานีเหลือบไปเห็นห่อนี้จึงหยิบเอามาครับพ่อ
- ลุงนัย : ลูกรู้ไหมว่าเงินใคร
 เอกพจน์ : ไม่รู้ครับพ่อ
 ลุงนัย : นี่มันเงินเก่าแก่โกย แกล้มทิ้งไว้ คนเขารู้กันทั่วทั้งหมู่บ้านแล้ว เห็นว่าเก่าไป
 เก็บเงินจากลูกหนี้ ขากลับนั่งมาในรถไฟ แกว่งห่อเงินไว้ข้างตัว แล้วแกกลับไป
 พอรถถึงสถานีคนลงหมด แกก็ยังไม่ตื่น พอแกตื่นรถก็เปิดหวูดออกจากสถานี
 แกตกใจวิ่งผลุนผลันลงจากรถทันที มานึกได้ว่าลืมห่อเงินไว้ในรถเมื่อรถออกไป
 แล้ว เออ... แล้วตอนที่ลูกเห็นและหยิบมันมา มีใครเห็นบ้างไหม
 เอกพจน์ : ไม่มีใครเห็นเลยครับ
 ลุงนัย : แน่ใจนะ
 เอกพจน์ : แน่ครับ ผมคุ้ทั่วแล้ว คนอื่นเขาคงเห็นว่าเป็นห่อยยะอะไรก็ได้ จึงผ่านกันไปหมด

เลือกที่จะทำหน้าที่พลเมืองดีดังเช่นลุงนุ้ย และเอกพจน์ ย่อมนำมาซึ่งผลดีต่อตนเองและผู้อื่น หวังว่านักเรียนคงได้นำเหตุผลที่ดีเช่นนี้ ไปประกอบการตัดสินใจในการที่จะกระทำหน้าที่พลเมืองดีต่อไป สำหรับวันนี้คณะหนังตะลุงขอจบการแสดงไว้เพียงแค่นี้ สวัสดี (ดนตรีบรรเลงสักระยะหนึ่ง)...

โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนครั้งที่ 11

หัวข้อ	ปัจฉิมนิเทศ
เวลา	50 นาที
ความคิดรวบยอด	การให้เหตุผลในการที่จะรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานและต่อชุมชน กระทำได้โดยการให้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำการเอาใจใส่ในการทำงาน การเพียรพยายาม การยอมรับผลการกระทำของตน การปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น การช่วยรักษาทรัพยากรสมบัติของส่วนรวม การช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม และการไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเอง ในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการเอาใจใส่ในการทำงาน การเพียรพยายาม การยอมรับผลการกระทำของตน การปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น การช่วยรักษาทรัพยากรสมบัติของส่วนรวม การช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม และการไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี
สื่อการสอน	-
กิจกรรมการเรียนรู้	
การสอน	ก. ขั้นนำ ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า คนเราควรมีความรับผิดชอบต่อหรือไม่ เพราะอะไร ข. ขั้นสอน 1. ครูบอกถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่อการกระทำความรับผิดชอบนั้น ๆ 2. ครูให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมในการ ที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานและต่อชุมชน

ค. ขั้นสรุป ครูสรุปประเด็นสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการ
 กระทบความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานและต่อชุมชน และเน้นให้นักเรียนได้นำ
 เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 นี้ไปประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ
 ในชีวิตประจำวัน

- การประเมินผล
1. สังเกตจากความตั้งใจในการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
 2. นักเรียนบอกเหตุผลของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่
 กระทบความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานและต่อชุมชนได้

โปรแกรมการสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อให้ นักเรียนกับ นักเรียน และครูกับ นักเรียน คุ้นเคยกัน 2. เพื่อให้ นักเรียนบอก วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม ครั้งนี้ได้ 3. เพื่อให้ นักเรียนทราบ วัตถุประสงค์ ของการสอน เรื่อง "การให้ เหตุผลเชิง จริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบ"	1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ ความสำคัญของการทำความรู้จัก ซึ่งกันและกัน ระหว่างนักเรียนกับ นักเรียนและครูกับนักเรียนก่อน การทำกิจกรรมทางการเรียนต่าง ๆ เริ่มด้วยครูแนะนำตัวเองให้ นักเรียนทุกคนรู้จัก 2. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้าง ความคุ้นเคยโดยครูให้นักเรียน แต่ละคนหยิบชิ้นส่วนรูปหัวใจที่แบ่ง เป็นส่วน ๆ คนละ 1 ชิ้น 3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปหัวใจ ที่ตนหยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปหัวใจ ที่เหลือจากเพื่อนคนอื่น ๆ เพื่อมา ประกอบกันให้เป็นรูปหัวใจที่สมบูรณ์ 4. ให้นักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูล ส่วนตัวซึ่งกันและกันและจดข้อมูลที่ ได้ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที)	<u>อุปกรณ์</u> 1. กระดาษ เปล่า คนละ 1 แผ่น 2. รูปหัวใจ 6 รูป แต่ละรูปจะ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ที่มีขนาด และลักษณะการ ตัดแบ่งที่ แตกต่างกัน <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตการ ซักถามข้อมูล ซึ่งกันและกัน ของนักเรียน แต่ละคู่ 2. สังเกตจาก การแนะนำเพื่อน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
			5. เมื่อหมดเวลา ครูให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนทีละคู่ผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนให้นักเรียนคนอื่น ๆ ทราบ 6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรมนี้ว่ามีวัตถุประสงค์อะไร 7. ครูสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่าเพื่อให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อนเปิดเผยตนเองถึงข้อมูลส่วนตัวเพื่อจะได้ทำความรู้จักกัน และสามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียนคนอื่น ๆ รู้จักด้วยรวมทั้งการตั้งใจฟังจะทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น และการแสดงออกถึงความสนใจ ตั้งใจฟังในสิ่งที่เพื่อน ๆ พูดเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งถือว่ามีการยาทาในการฟัง 8. ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และลักษณะของการสอนเรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ให้คนอื่นรู้จัก 3. สังเกตจากการตั้งใจฟังของนักเรียนขณะที่ครูพูด 4. นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้ได้

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
			ด้านความรับผิดชอบ 9. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และนัดหมายเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมทางการเรียนในครั้งต่อไป	
2	ความหมายของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบ	1. เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจ ความหมายของ คำว่า "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม" ด้านความรับผิดชอบ 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกถึงลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบ	1. ครูสนทนากับนักเรียนว่า ในชีวิตประจำวันคนต้องประสบปัญหาต่าง ๆ ไม่มากก็น้อย การที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องอาศัย การคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผล และเหตุผลที่ควรนำมาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม 2. ครูยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาคัดแย้งทางจริยธรรม และการให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา นั้น ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเข้าใจลักษณะการให้เหตุผลเชิง	<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกต ความสนใจ ฟังในสิ่งที่ครูอธิบาย 2. สังเกต จากการตอบคำถามของนักเรียน 3. สังเกต จากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
			จริยธรรมได้ง่ายขึ้น 3. ครูสนทนาถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบ 4. ครูอธิบายความหมายของคำว่า "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ" 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูคอยสังเกตความเข้าใจของนักเรียน และช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่	
3	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะเอาใจใส่ในการทำงาน	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบ และเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วนักเรียนไม่เอาใจใส่ในการทำงานนั้น นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร 2. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการเอาใจใส่ในการทำงาน	<u>อุปกรณ์</u> 1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ดั่งความตั้งใจ"

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
		ในการตัดสินใจเลือกที่จะเอาใจใส่ในการทำงาน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมการเอาใจใส่ในการทำงาน	3. ครูเล่าเรื่อง "ดั่งความตั้งใจ" ให้นักเรียนฟังพร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 4. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 5. ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือกกระทำ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 6. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการเอาใจใส่ในการทำงาน	<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจในการฟังของนักเรียน 2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
4	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่าการทำงานต่าง ๆ ต้องอาศัยความเพียรพยายามหรือไม่ เพราะอะไร 2. ครูเล่าเรื่อง "ดั่งความตั้งใจ" ให้นักเรียนฟังพร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือกกระทำและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดใน	<u>อุปกรณ์</u> เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ดั่งความตั้งใจ" <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจฟังของนักเรียน 2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
			การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมเพียร-พยายาม	
5	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับผลการกระทำของตน	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบ และเข้าใจ เกี่ยวกับการ คิดหาเหตุผล เชิงจริยธรรม ชั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับผลการกระทำของตน 2. เพื่อให้ นักเรียนบอก เหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ เลือกที่จะ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่าเราควรยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งดี และไม่ดี หรือไม่ เพราะอะไร 2. ครูเล่าเรื่อง "วันสอบปลายภาค" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดาน) 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของ นักเรียน ทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือกกระทำและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม	<u>อุปกรณ์</u> เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "วันสอบปลายภาค" <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกต ความสนใจฟังของนักเรียน 2. สังเกต การตอบ คำถามของนักเรียน 4. สังเกต การสรุปของนักเรียน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
		กระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำการยอมรับผลการกระทำของตน	ข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูจะช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการยอมรับผลการกระทำของตน	
6	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้นักเรียนบอก	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่านักเรียนเคยคิดตามผลงานที่ตนได้กระทำไปแล้วบ้างหรือไม่ ถ้าไม่คินักเรียนทำอะไร 2. ครูเล่าเรื่อง "เพื่อสิ่งที่ดีกว่า" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้นักเรียนคิดตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบ	<u>อุปกรณ์</u> เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "เพื่อสิ่งที่ดีกว่า" <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจฟังของนักเรียน 2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน 3. สังเกตการสรุปของ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
		เหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ เลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่ กระทำพฤติกรรม ปรับปรุงงาน ของตนให้ดีขึ้น	ของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อการ ตัดสินใจเลือกกระทำและการ ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการ เลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วย เพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยัง บกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดใน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับ การปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น	นักเรียน
7	การให้ เหตุผลเชิง จริยธรรมใน การตัดสินใจ เลือกที่จะช่วย รักษาทรัพย์ สมบัติของ ส่วนรวม	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบ และเข้าใจ เกี่ยวกับการคิด หาเหตุผลเชิง จริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ใน การตัดสินใจ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า การช่วยรักษาทรัพย์สมบัติของส่วน- รวมนั้นจำเป็นหรือไม่ เพราะอะไร 2. ครูเล่าเรื่อง "แม่กุญแจเสีย" ให้นักเรียนฟังพร้อมทั้งบอกให้คิดตาม ไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้ นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงใน	<u>อุปกรณ์</u> เอกสารเรื่อง สั้นเรื่อง "แม่กุญแจ เสีย" <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกต ความสนใจฟัง

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
		เลือกที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม 2. เพื่อให้ นักเรียนบอก เหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ เลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่ กระทำพฤติกรรม ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของ ส่วนรวม	กระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบน กระดานดำ) 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของ นักเรียน ทั้งนี้เพื่อคัดการตัดสินใจ เลือกกระทำและการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วย เพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยัง บกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดใน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการ ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม	ของนักเรียน 2. สังเกตการ ตอบคำถาม ของนักเรียน 3. สังเกตการ สรุปของ นักเรียน
8	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจเลือกที่จะ ช่วยแก้ไข	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบ และเข้าใจ เกี่ยวกับการคิด หาเหตุผลเชิง	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนควรมีส่วนช่วยแก้ไขป้องกัน สิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชนหรือไม่ เพราะอะไร 2. ครูเล่าเรื่อง "ผู้ทำลายชาติ"	อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง สั้นเรื่อง "ผู้ทำลายชาติ"

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
	ป้องกันสิ่งที่จะ เป็นอันตราย ต่อชุมชน	จริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการ ตัดสินใจเลือก ที่จะช่วยแก้ไข ป้องกันสิ่งที่ จะเป็นอันตราย ต่อชุมชน 2. เพื่อให้ นักเรียนบอก เหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ เลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่ กระทำพฤติกรรม ช่วยแก้ไขป้องกัน สิ่งที่จะเป็น อันตรายต่อ ชุมชน	ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้คิด ตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงใน กระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามที่ กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบน กระดานดำ) 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของ นักเรียน ทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจ เลือกกระทำและการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูจะช่วย เพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยัง บกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดใน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับ การช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็น อันตรายต่อชุมชน	<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกต ความสนใจฟัง ของนักเรียน 2. สังเกต การตอบคำถาม ของนักเรียน 3. สังเกต การสรุปของ นักเรียน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
9	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจ เลือกที่จะ ให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่น ในสังคม	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบ และเข้าใจ เกี่ยวกับการคิด หาเหตุผลเชิง จริยธรรมขั้น ที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจ เลือกที่จะ ช่วยเหลือผู้อื่น ในสังคม 2. เพื่อให้ นักเรียนบอก เหตุผล เชิงจริยธรรม ของตนเองใน การตัดสินใจ เลือกที่จะ กระทำหรือ เลือกที่จะไม่ กระทำพฤติกรรม	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนสามารถช่วยเหลือผู้อื่นใน สังคมได้โดยวิธีใดบ้าง 2. ครูเล่าเรื่อง "ชีวิตใหม่ของ รุ่งโรจน์" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้ง บอกให้คิดตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้ นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงใน กระดาษที่แจกให้ตามข้อคำถามที่ กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถามบน กระดานดำ) 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของ นักเรียน ทั้งนี้เพื่อประกอบการตัดสินใจ เลือกกระทำและการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วย เพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยัง บกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดใน	<u>อุปกรณ์</u> เอกสารเรื่อง สั้นเรื่อง "ชีวิตใหม่ของ รุ่งโรจน์" <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกต ความสนใจของ นักเรียน 2. สังเกต การตอบคำถาม ของนักเรียน 3. สังเกต การสรุปของ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
		ช่วยเหลือผู้อื่น ในสังคม	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับ การช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม	
10	การให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจเลือกที่จะ ไม่ละเลย หน้าที่พลเมือง ดี	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบ และเข้าใจ เกี่ยวกับการคิด หาเหตุผลเชิง จริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ใน การตัดสินใจเลือก ที่จะไม่ละเลย หน้าที่พลเมืองดี 2. เพื่อให้ นักเรียนบอก เหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ เลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะ ไม่กระทำหน้าที่	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนเคยพบเงินหรือสิ่งของของผู้อื่น หรือไม่ ถ้าเคยนักเรียนทำอย่างไร 2. ครูเล่าเรื่อง "สองพลเมืองดี" ให้นักเรียนฟัง พร้อมบอกให้คิดตาม ไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้วให้ นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงใน กระดาษที่ครูแจกให้ ตามข้อคำถาม ที่กำหนดให้ (ครูเขียนข้อคำถาม บนกระดานดำ) 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของ นักเรียน ทั้งนี้เพื่อคูการตัดสินใจ เลือกกระทำและการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่	<u>อุปกรณ์</u> เอกสารเรื่อง สั้นเรื่อง "ชีวิตใหม่ของ รุ่งโรจน์" <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกต ความสนใจฟัง ของนักเรียน 2. สังเกต การตอบคำถาม ของนักเรียน 3. สังเกต การสรุปของ นักเรียน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
		พลเมืองดี	ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วย เพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยัง บกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดใน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยว กับการไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี	
11	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้ นักเรียนบอก เหตุผลเชิง จริยธรรมของ ตนเองในการ เลือกที่จะ กระทำ หรือ เลือกที่จะไม่ กระทำพฤติกรรม ที่แสดงถึงการ เอาใจใส่ใน การทำงาน การ เพียรพยายาม การยอมรับผล การกระทำของ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียน ว่า คนเราควรมีความรับผิดชอบ หรือไม่ เพราะอะไร 2. ครูบอกถึงสำคัญของความ รับผิดชอบ และการให้เหตุผลเชิง จริยธรรมต่อการกระทำความ รับผิดชอบนั้น ๆ 2. ครูให้นักเรียนบอกเหตุผลของ ตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือ เลือกที่จะไม่กระทำ ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงาน และต่อชุมชน 4. ครูสรุปประเด็นสำคัญของการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำ ความรับผิดชอบต่อ หน้าที่การงาน และต่อชุมชน และ	<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกต ความตั้งใจใน การแสดงความคิด เห็นของ นักเรียน 2. นักเรียน บอกเหตุผลของ ตนเองในการ เลือกที่จะ กระทำ หรือ เลือกที่จะไม่ กระทำ ความ รับผิดชอบต่อ หน้าที่การงาน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์/ การประเมินผล
		คน การปรับปรุง งานของตนให้ ดีขึ้น การช่วย รักษาทรัพย์สินสมบัติ ของส่วนรวม การช่วยแก้ไข ป้องกันสิ่งที่จะ เป็นอันตรายต่อ ชุมชน การให้ ความช่วยเหลือ ผู้อื่นในสังคมและ การไม่ละเลย หน้าที่พลเมืองดี	เน้นให้นักเรียนนำเหตุผลเชิง จริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ไป ประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน	และต่อชุมชน

หมายเหตุ การสอนแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 1

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียนคุ้นเคยกัน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมในครั้งนี้ได้ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของการสอนเรื่อง "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ"
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษเปล่าคนละ 1 แผ่น 2. รูปหัวใจ 6 รูป แต่ละรูปแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีขนาดและการตัดแบ่งที่แตกต่างกัน
วิธีดำเนินการ	1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการทำความรู้จักซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียนก่อนการทำกิจกรรมทางการเรียนต่าง ๆ เริ่มด้วยครูแนะนำตัวเองให้นักเรียนรู้จัก 2. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยครูให้นักเรียนแต่ละคนหยิบชิ้นส่วนรูปหัวใจที่แบ่งเป็นส่วน ๆ คนละ 1 ชิ้น 3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปหัวใจที่หยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปหัวใจที่เหลือจากเพื่อนคนอื่น ๆ เพื่อมาประกอบกันให้เป็นรูปหัวใจที่สมบูรณ์ 4. ให้นักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน และจดข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที) 5. เมื่อหมดเวลา ครูให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนทีละคู่ผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนให้นักเรียนคนอื่น ๆ ทราบ 6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรมนี้ว่ามีวัตถุประสงค์อะไร

7. ครูสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่า เพื่อให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน
เปิดเผยตนเองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว เพื่อได้ทำความรู้จักกันและสามารถแนะนำ
เพื่อนให้นักเรียนคนอื่น ๆ รู้จัก รวมทั้งการตั้งใจฟัง ทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น
และการแสดงออกถึงความสนใจ และตั้งใจฟังในสิ่งที่เพื่อน ๆ พูด เป็นการ
กระทำที่ดีที่แสดงว่ามีมารยาทในการฟัง
8. ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของการสอนเรื่อง
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ
9. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และนัดหมายเกี่ยวกับวัน เวลา
และสถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมทางการเรียนในครั้งต่อไป

- การประเมินผล
1. สังเกตการซักถามข้อมูลซึ่งกันและกันของนักเรียนแต่ละคู่
 2. สังเกตจากการแนะนำเพื่อนให้คนอื่นรู้จัก
 3. สังเกตการตั้งใจฟังของนักเรียนขณะที่ครูพูด
 4. นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้ได้

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 2

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ" 2. เพื่อให้เรียนบอกถึงลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบ
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	-
วิธีดำเนินการ	1. ครูสนทนากับนักเรียนว่า ในชีวิตประจำวันคนต้องประสบปัญหาต่าง ๆ ไม่มากนักน้อย การที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผล และเหตุผลที่ควรนำมาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม 2. ครูยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม และการให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหานั้น ทั้งนี้เพื่อให้เรียนเข้าใจลักษณะการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ง่ายขึ้น 3. ครูสนทนาถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบ 4. ครูอธิบายความหมายของคำว่า "การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ" 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูสังเกตความเข้าใจของนักเรียน และช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่
การประเมินผล	1. สังเกตความสนใจฟังเมื่อครูอธิบาย 2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 3

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะเอาใจใส่ในการทำงาน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมการเอาใจใส่ในการทำงาน
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "หนีโรงเรียน"
วิธีดำเนินการ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว นักเรียนไม่เอาใจใส่ในการทำงานนั้น นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร 2. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นของการเอาใจใส่ในการทำงาน 3. ครูเล่าเรื่อง "หนีโรงเรียน" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้ติดตามไปด้วย 4. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 4.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (ศักดิ์) ตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร 4.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร 4.3 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร 4.4 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นคืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร 5. ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือกกระทำ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 6. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วยเพิ่มเติมสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการเอาใจใส่ในการทำงาน

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจฟังของนักเรียน
 2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง หนีโรงเรียน

ศักดิ์และวิเชียรเป็นเพื่อนรักกันมาก ไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ มีขนมหรือสิ่งของก็แบ่งกันกินกันใช้มาตลอด ปีที่แล้วศักดิ์และวิเชียรเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิเชียรเคยช่วยศักดิ์จากกตัญญูเมื่อครั้งที่ลูกเสือและเนตรนารีเดินกอง ศักดิ์จึงรักวิเชียรเหมือนกับพี่น้องที่เกิดร่วมท้องมารด้วยกันมา

ที่โรงเรียนของศักดิ์และวิเชียรมีนักเรียนค่อนข้างมาก การที่ครูจะสอดส่องดูแลนักเรียนให้ทั่วถึงจึงทำได้ยาก และเพื่อฝึกนักเรียนให้มีความรับผิดชอบและตักเตือนกันเองได้ ทางโรงเรียนจึงได้แต่งตั้งสารวัตรนักเรียนขึ้นทำหน้าที่สอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนในโรงเรียนเมื่อเกิดเรื่องร้ายแรงขึ้น สารวัตรนักเรียนก็จะรายงานแก่ครูทันที

ศักดิ์เป็นนักเรียนคนหนึ่งที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรนักเรียน เพราะเป็นนักเรียนชั้นโตของโรงเรียน และเป็นผู้มีความประพฤติดีด้วย ในชั้นของศักดิ์และวิเชียรมีทั้งนักเรียนที่ประพฤติดีและนักเรียนที่เกเร แต่ศักดิ์ก็คบกับเพื่อนได้ทุกคน และเพื่อนทุกคนก็รักเขาด้วย วิเชียรมีทั้งเพื่อนในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียน แต่เพื่อนนอกโรงเรียนมักชวนวิเชียรไปทำสิ่งไม่ดีเสมอ เช่น ชวนกันไปยิงนก ไปขโมยผลไม้ของชาวบ้าน หรือบางครั้งก็ชวนวิเชียรไปเล่นการพนัน ศักดิ์เคยเตือนวิเชียรเสมอในเรื่องนี้ วิเชียรก็รับฟัง แต่ก็ยังแอบไปทำอยู่เสมอ

วันหนึ่งในตอนพักกลางวัน ขณะที่ศักดิ์ออกดูแลความเรียบร้อยของโรงเรียน เขาพบว่าวิเชียรหนีออกไปเล่นการพนันกับเพื่อนนอกโรงเรียนอีกแล้ว ความฉุนนี้ร้ายแรงมากถ้าทางโรงเรียนทราบ เขาก็เคยเตือนวิเชียรไว้แล้ว และขณะนี้เขาก็มีหน้าที่ต้องรายงานความเรียบร้อย และเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ครูทราบด้วย ศักดิ์จะทำอย่างไรดี เขาจะรายงานเรื่องที่วิเชียรหนีออกจากโรงเรียนให้ครูทราบหรือไม่ เพราะอะไร

หลังจากที่ศักดิ์ได้ใช้ความคิดไตร่ตรองอยู่เป็นเวลานาน และแล้วก็ตัดสินใจรายงานเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหมดระหว่างที่ตนเองดูแลความเรียบร้อยให้ครูทราบ

วันรุ่งขึ้นครูเรียกศักดิ์และวิเชียรมาพบ และได้ซักถามรายละเอียดต่าง ๆ ศักดิ์ได้เล่าเรื่องนี้ให้ครูฟังอีกครั้งหนึ่ง ในขณะเดียวกันนั้น เขาก็กลัวว่าวิเชียรจะไม่เข้าใจในการกระทำของเขาครั้งนี้ ศักดิ์จึงอธิบายเหตุผลของตนที่ต้องทำเช่นนั้นว่า

ศักดา : "ผมคิดว่าเธอคงเข้าใจผมนะ ที่ผมรายงานเรื่องของเธอให้ครูทราบ เพราะผมต้องทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งถ้าเป็นคนอื่นที่รับผิดชอบตอนนั้นเขาก็ต้องรายงานเรื่องของเธอให้ครูทราบเช่นกัน"

วิเชียร : "ผมเข้าใจเธอดีศักดา ดีแล้วละที่เธอได้ทำงานในหน้าที่ของเธอให้ดี ไม่ให้เกิดความบกพร่อง ผมเองต่างหากที่เป็นคนผิด"

วิเชียรยอมรับในความผิดที่ตนได้ทำไป ครูจึงไม่ลงโทษเพียงแค่ดักเตือนไม่ให้ทำพฤติกรรมเช่นนี้อีก วิเชียรได้ให้สัญญากับครูว่าจะไม่ประพฤติดังเช่นนี้อีก

ครูชมเชยวิเชียรที่สำนึกในความผิดของตน และชมเชยศักดาที่ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างดี

ในวันรุ่งขึ้นขณะที่นักเรียนยืนเข้าแถวหน้าเสาธง ครูนำเรื่องนี้ไปเล่าให้นักเรียนทั้งหมดทราบ เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของการกระทำที่ดีนั้นคือ ศักดาที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจจริง ไม่ละเลย ทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงและป้องกันมิให้เกิดความเสื่อมเสียในงานที่รับผิดชอบ ส่วนวิเชียรก็เป็นตัวอย่างที่ดีในการยอมรับผลการกระทำของตนเองและต้องการกลับตัวเป็นคนดี

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 4

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม
 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม
- เวลา 50 นาที
- อุปกรณ์ เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ดั่งความตั้งใจ"
- วิธีดำเนินการ
1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า การทำงานต่าง ๆ ต้องอาศัยความเพียรพยายามหรือไม่ เพราะอะไร
 2. ครูเล่าเรื่อง "ดั่งความตั้งใจ" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย
 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 3.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (เท่ง, หล้า) ตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 3.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นอย่างไร
 - 3.3 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร
 - 3.4 เหตุผลที่ตัวละครเลือกกระทำเช่นนั้นคืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร
 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือกกระทำ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น
 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูจะช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมเพียรพยายาม

- การประเมินผล 1. สังเกตความสนใจฟังของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง คั่งความตั้งใจ

แสงตะวัน เป็นหมู่บ้านแห่งหนึ่งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ชาวบ้านมีฐานะยากจน เด็ก ๆ ส่วนใหญ่จึงขาดโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน ทั้ง ๆ ที่เขาเหล่านั้นต่างก็มีความต้องการที่จะได้ศึกษาหาความรู้ เพราะได้รับการบอกกล่าวจากพ่อแม่เสมอว่า พ่อและแม่มีใ้ว่าจะอยู่กับลูกได้ตลอดไป ดังนั้นลูกทุกคนต้องหาความรู้ติดตัวเอาไว้ เพื่อจะได้ใช้เป็นเครื่องมือในการทำมาหากินในภายภาคหน้าได้ แต่แม้ว่าทุกคนต้องการจะศึกษาหาความรู้สักเพียงใดก็ตาม เขาก็ไม่สามารถทำได้เพราะไม่มีสถานที่เรียน ไม่มีครู ครั้นจะไปเรียนในตัวเมืองก็ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอ

จนวันหนึ่ง มีพระธุดงค์เดินทางมายังหมู่บ้านแห่งนี้ และได้จำพรรษาอยู่ที่วัดร้างในหมู่บ้านเป็นเวลานาน ขณะที่จำพรรษาอยู่นั้น พระธุดงค์รูปนี้ได้เทศนาให้คนในหมู่บ้านนั้นฟังอยู่บ่อย ๆ จนเป็นที่จับใจของชาวบ้านมาก นอกจากนี้ทุกคนยังรู้ว่า พระธุดงค์รูปนี้มีความรู้ความสามารถในวิชาสามัญ และด้านอื่น ๆ อีกมาก

ต่อมาชาวบ้านต่างก็ต้องการที่จะนำบุตรชายของตนเองมาฝากไว้กับหลวงตารูปนี้ เพราะหวังจะให้ได้รับความรู้วิชาต่าง ๆ เมื่อเด็ก ๆ ทรายต่างก็ดีใจมาก เพราะจะได้มีโอกาสรู้วิชาเรียนเพื่ออนาคตของตัวเองในอนาคตต่อไป

หลวงตานัดให้ชาวบ้านนำบุตรชายของตนมาในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เมื่อถึงวันนั้นชาวบ้านต่างนำบุตรชายมาฝากไว้กับหลวงตา เด็ก ๆ กราบไหว้หลวงตาดด้วยความนอบน้อม

วันรุ่งขึ้น หลวงตาได้เรียกเด็ก ๆ เหล่านั้นลงมาที่ลานวัด ท่ามกลางบรรยากาศที่สงบ ร่มรื่นด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ และได้สนทนากับเด็ก ๆ เหล่านั้น

หลวงตา : "พวกเจ้าต้องการเรียนวิชามากใช่ไหม"

เด็ก ๆ ทุกคน : "ครับ หลวงตา"

หลวงตา : "หลวงตายินดีที่จะให้วิชาความรู้ต่าง ๆ แก่พวกเจ้า แต่ก่อนที่หลวงตาจะสอนวิชาให้หลวงตาต้องทดสอบความอดทน ความมานะพยายามของพวกเจ้าก่อน เข้าใจมั๊ย"

เด็ก ๆ ทุกคน : "ครับ หลวงตา"

หลวงตา : "เออละ ไม่มีใครเปลี่ยนใจใช้มั้ย"

เด็ก ๆ ทุกคน : "ครับ หลวงตา"

และแล้วเด็ก ๆ ทุกคนก็มอบตัวเป็นศิษย์ของหลวงตาดังแต่นั้นมา วันรุ่งขึ้นหลวงตาสั่งให้ทุกคนไปหาก่อนหินขนาดเท่ากำปั้นของตนเอง พร้อมกับแผ่นหินเท่าฝ่ามืออย่างละ 1 อัน เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ทดสอบในครั้งนี้

เด็ก ๆ ต่างก็ถูกลูกจอกหาหิน และแผ่นหินที่หลวงตาสั่งด้วยความตื่นเต้น และสนุกสนาน เพราะไม่ทราบว่าหลวงตาจะทดสอบความมานะพยายามด้วยวิธีใด เมื่อทุกคนได้สิ่งที่ต้องการครบแล้ว หลวงตาก็พาทุกคนไปนั่งบริเวณลานวัดอันร่มรื่นนั้น พร้อมกับบอกให้ทุกคนเอาแผ่นหินป็นหินก้อนเท่ากำปั้นนั้นให้เหลือขนาดเล็กลง เท่าเข็มเย็บผ้า ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร ถ้าใครทำได้สำเร็จตนเองจะสอนวิชาให้

เด็ก ๆ ทุกคน : "ครับ หลวงตา"

เมื่อรับฟังคำสั่งของหลวงตาแล้ว ทุกคนต่างก็ข้มก้มแผ่นหินก้อนนั้นอย่างเต็มที่

หลายเดือนผ่านไป เด็ก ๆ แต่ละคนเริ่มอ่อนแรงลงเรื่อย ๆ บางคนถึงกับต้องหยุดพักเสียมากกว่าการฝนหินก้อนหินนั้น เวลาผ่านไปเรื่อย ๆ ความเมื่อยล้าอ่อนเพลียก็ยิ่งเพิ่มขึ้นตามลำดับ หลายคนไม่สามารถทนกับสิ่งที่หลวงตาทดสอบได้ จึงลาหลวงตากลับไปวันละคนสองคน ทองกับนุ้ยก็เป็นศิษย์อีกสองคนที่ไม่สามารถอดทนฝนหินก้อนนั้นได้เช่นกัน จึงต้องลาหลวงตาไป แต่ก่อนที่ทั้งสองคนนี้จะกลับไป ทั้งสองได้ไปชวนเท่งกับหล้า ซึ่งเหลือเป็นสองคนสุดท้ายให้กลับบ้านพร้อมกัน เพราะคงไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเป็นแน่ ระหว่างนี้เท่งกับหล้ายังข้มก้มแผ่นหินด้วยความมานะอดทน

ทอง : "เฮ้ย กลับกันเถอะไอ้เท่ง ไอ้หล้า ข้าว่าอยู่ไปก็ไม่มีประโยชน์ ข้าทนอยู่ต่อไปไม่ได้อีกแล้ว"

นุ้ย : "พวกเอ็งสองคนคิดให้คิดนะ นี่ก็เหลือเอ็งเพียง 2 คนเท่านั้น คนอื่นเขากลับกันหมดแล้ว ข้าว่ากลับไปพร้อมกันเถอะวะ"

เท่งกับหล้าเมื่อได้ยินดังนั้น ต่างก็ครุ่นคิดว่าจะตัดสินใจกลับบ้านหรือจะอยู่ต่อไป เพราะตอนนี้ตนเองก็อ่อนเพลียไม่แพ้คนอื่น

วันรุ่งขึ้น ทองกับนัยได้เข้ามากราบลาหลวงตา และไปหาเท่งกับหล้าอีกครั้งหนึ่ง เพื่อ
อยากรู้ให้แน่นอนว่า เท่งกับหล้าจะกลับหรือจะอยู่แน่

นัย : "ตกลงพวกเอ็งจะกลับกันหรือเปล่า"

เท่ง : "เมื่อคืนฉันอนาคิดถึงเรื่องนี้ทั้งคืน และข้าตัดสินใจได้แล้วว่าจะไม่กลับ จะอยู่ต่อไป"

หล้า : "ข้าก็ไม่กลับเช่นกัน"

ทอง : "ข้าไม่เข้าใจพวกเอ็งว่าทำไมพวกเอ็งจึงตัดสินใจอย่างนี้ ทั้ง ๆ ที่พวกเอ็งก็รู้อยู่แล้วว่า
โอกาสที่เราจะได้รู้เรียนวิชานั้นมันไม่มีทางอย่างแน่นอน"

เท่ง : "ข้าก็รู้ว่า ถ้าอยู่ต่อต้องพบกับความลำบาก แต่ที่ข้าตัดสินใจเช่นนั้นก็เพราะ ข้าต้องการ
ทำในสิ่งที่พ่อแม่ต้องการ"

หล้า : "สำหรับข้า เหตุผลที่ข้าตัดสินใจอยู่ต่อไปก็เพราะว่าข้าคิดว่าเมื่อเราต้องการจะ
ความสำเร็จในด้านใด เป็นหน้าที่ของเราก็จะต้องมีความมานะอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น"

ฝ่ายหลวงตาระหว่างที่ทดสอบความอดทนของศิษย์แต่ละคน ก็จะเฝ้ามองเด็ก ๆ แต่ละคน
ว่าคนใดจะมีความมานะอดทนเป็นเลิศ ดังนั้นเมื่อเด็ก ๆ ที่ฝากตัวเป็นศิษย์ได้ลากลับกันไปเกือบหมด
เหลือเพียงเท่งและหล้าสองคนเท่านั้น ท่านก็ได้สังเกตเห็นว่า ศิษย์ที่เหลือทั้งสองยังมีความมานะ
พยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น จึงได้ชมเชยทั้งสองพร้อมกับบอกว่า การที่ทดสอบเช่นนี้ก็
เป็นการให้ความรู้อย่างหนึ่งเช่นเดียวกัน และได้สั่งสอนวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้ เมื่อทั้งสองเรียน
สำเร็จแล้ว ก็เดินทางกลับบ้านท่ามกลางความตื่นเต้นและปลาบปลื้มใจของพ่อแม่และทุก ๆ คน

ต่อมาเท่งและหล้าเดินทางไปเมืองหลวง เพื่อเรียนหนังสือเพิ่มเติม และสามารถสอบ
ทำงานได้ และกลับมาเป็นผู้นำของหมู่บ้านแสงตะวันด้วยความสุข เพราะมีความเพียรพยายาม
เป็นเลิศ

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 5

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับผลการกระทำของตน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำการยอมรับผลการกระทำของตน
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "วันสอบปลายภาค"
วิธีดำเนินการ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่าเราควรยอมรับผลการกระทำของตัวเองทั้งดีและไม่ดี หรือไม่ เพราะอะไร 2. ครูเล่าเรื่อง "วันสอบปลายภาค" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 3.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (วิฑูรย์, สมปอง) ตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร 3.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร 3.3 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร 3.4 เหตุผลที่ตัวละครกระทำเช่นนั้นคืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือกกระทำ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการยอมรับผลการกระทำของตน

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจฟังของนักเรียน
 2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง วันสอบปลายภาค

วิฑูรย์ สมปองและปิยะพงษ์ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเรียนอยู่ห้องเดียวกัน ทั้งสามคนเป็นเพื่อนสนิทกัน มักไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ ตอนเข้ามาโรงเรียนพร้อมกัน กลางวัน รับประทานอาหารและเล่นด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีความสนใจอะไรที่เหมือน ๆ กัน เช่น สนใจกีฬา ฟุตบอลเหมือนกัน แต่ทั้งสามมีความสามารถแตกต่างกันในเรื่องการเรียนนั่นคือ วิฑูรย์ และสมปอง เรียนไม่เก่ง ส่วนปิยะพงษ์เรียนเก่ง ทั้งนี้เพราะปิยะพงษ์เอาใจใส่ในการเรียน และรับผิดชอบ ด้านการเรียนมากกว่า ตอนเย็นหลังเลิกเรียน เมื่อกลับมาถึงบ้านปิยะพงษ์จะทำการบ้าน ทบทวน วิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมา พร้อมทั้งทำความเข้าใจในวิชาที่จะเรียนในวันต่อไปไว้ล่วงหน้า ส่วน วิฑูรย์และสมปอง หลังจากเลิกเรียนแล้วมักจะเล่นฟุตบอลจนเย็น หรือไม่ก็ไปเที่ยวกับเพื่อนเสีย เป็นส่วนใหญ่ ขาดความสนใจ และเอาใจใส่ด้านการเรียน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลการเรียนของ วิฑูรย์ สมปอง และปิยะพงษ์แตกต่างกันมาก

ครั้งหนึ่งก่อนถึงวันสอบปลายภาค ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แจ้งวันสอบปลายภาค ให้นักเรียนทราบล่วงหน้า เพื่อให้นักเรียนได้มีเวลาเตรียมตัวในการสอบอย่างเต็มที่ ปิยะพงษ์เมื่อ ทราบว่าอีกไม่นานก็จะถึงวันสอบจึงเตรียมตัวอ่านหนังสือแต่เนิ่น ๆ และทบทวนบทเรียน ขยันทำ แบบฝึกหัดที่ครูสั่งเสมอมา ส่วนวิฑูรย์และสมปอง เมื่อครูแจ้งให้ทราบก็รู้สึกเฉย ๆ ไม่กระตือรือร้น ยังคงเล่นฟุตบอลทุกวันหลังจากกลับจากโรงเรียน ไม่เคยทบทวนวิชาที่เรียนมาแล้วเลย การบ้าน ก็ส่งเป็นบางครั้งเท่านั้น

...และแล้ววันสอบปลายภาคก็มาถึง นักเรียนทุกคนรู้สึกตื่นเต้นมาก วิชาคณิตศาสตร์เป็น วิชาแรกที่สอบ เป็นวิชาที่มีคะแนนมากกว่าวิชาอื่นและยากกว่าวิชาอื่นด้วย... เมื่อครูเรียกนักเรียน ทุกคนเข้าห้องสอบ ปิยะพงษ์ วิฑูรย์ และสมปอง นั่งอยู่ใกล้ ๆ กัน เมื่อเริ่มสอบนักเรียนทุกคนต่าง ก็ตั้งใจทำกันอย่างเต็มที่ ปิยะพงษ์สามารถทำข้อสอบได้อย่างสบาย ๆ แต่วิฑูรย์ และสมปองกระวน กระวายมาก ขณะที่ทำข้อสอบ เพราะทั้งสองคนต่างก็ไม่ได้เตรียมพร้อมในการสอบเลย จึงทำให้ ทำข้อสอบไม่ได้และกลัวจะสอบตกด้วย

ปิยะพงษ์สังเกตเห็นท่าทางกระวนกระวายของเพื่อนทั้งสองคนมาโดยตลอด ซึ่งรู้ว่าทั้งสองคนทำข้อสอบไม่ได้จึงรู้สึกสงสารและเห็นใจมาก ขณะนั้นมีการโรงมาตามครูให้ไปพบแบที่ห้องพักครู เมื่อครูเดินคล้อยหลังไป ปิยะพงษ์จึงถือโอกาสยื่นข้อสอบที่ทำเสร็จแล้วให้วิฑูรย์และสมปองทันที ทั้งวิฑูรย์และสมปองรู้สึกดีใจและซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนมาก แต่ทั้งสองคนกำลังครุ่นคิดว่า จะรับข้อสอบมาลอกเพื่อให้ตนเองสอบได้ หรือจะยอมทำข้อสอบเองโดยอาจจะสอบตกถ้าไม่ลอกจากเพื่อน ทั้งสองต่างก็ลังเลใจไม่รู้จะทำอย่างไรดี

และแล้วทั้งสองคนต่างก็ปฏิเสธที่จะรับข้อสอบจากปิยะพงษ์มาลอก แต่กลับตั้งหน้าตั้งตาทำข้อสอบของตนเองอย่างเต็มความสามารถ เมื่อหมดเวลานักเรียนทุกคนได้ส่งข้อสอบกลับให้ครูผู้คุมสอบแล้วจึงแยกย้ายไปรับประทานอาหาร วิฑูรย์ ปิยะพงษ์ และสมปองไปรับประทานอาหารที่โรงอาหาร ปิยะพงษ์รู้สึกขบขันใจจึงได้ถามเพื่อนทั้งสองว่า

ปิยะพงษ์ : "เฮ้ย ! ทำไมตอนผมยื่นข้อสอบให้ พวกเธอจึงไม่รับ ทั้ง ๆ ที่ครูก็ไม่อยู่"

วิฑูรย์ : "ที่ผมไม่ยากลอก เพราะผมไม่อยากเอาเปรียบคนอื่น เพราะทุกคนในห้องก็ไม่มีใครลอกกัน"

สมปอง : "ส่วนผมคิดว่าจริง ๆ แล้วมันเป็นหน้าที่ของผมที่จะต้องเตรียมพร้อมสำหรับการสอบ ในเมื่อผมขี้เกียจอ่านหนังสือ ผมก็สมควรที่จะได้รับผลจากความขี้เกียจของตัวเอง"

ปิยะพงษ์ได้ฟังเหตุผลของเพื่อนทั้งสองคน ก็รู้สึกดีใจที่เพื่อนมีความคิดที่ดีและพูดว่า "เป็นเหตุผลที่ดีมาก ต่อไปนั้นผมคงได้เห็นพวกเธอทั้งสองคนเอาใจใส่ในการเรียนและสอบได้คะแนนดีขึ้นนะ"

ว่าแล้วทั้งสามคนก็พากันกลับเข้าห้องสอบเพื่อเตรียมสอบวิชาต่อไป

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 6

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำการพฤติกรรมปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "เพื่อสิ่งที่ดีกว่า"
วิธีดำเนินการ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนเคยติดตามผลงานที่ตนได้กระทำไปแล้วบ้างหรือไม่ และถ้าไม่ค้่นักเรียนทำอย่างไร 2. ครูเล่าเรื่อง "เพื่อสิ่งที่ดีกว่า" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 3.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (รำไพ) ตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร 3.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร 3.3 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร 3.4 เหตุผลที่ตัวละครกระทำเช่นนั้นคืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อการตัดสินใจเลือกกระทำ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจฟังของนักเรียน
 2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง เพื่อสิ่งที่ดีกว่า

ลุงพลับและป้าสายสองสามีภรรยาทำอาชีพทำสวนยางพาราอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ลุงพลับและป้าสายเป็นคนที่มีความมานะอดทน ขยันขันแข็งทำงานต่าง ๆ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากที่ได้รับ จนทำให้ทั้งสองมีชีวิตที่สุขสบาย มีฐานะร่ำรวยกว่าคนอื่น ๆ ในละแวกนั้น ทั้งสองมีลูกสาวเพียงคนเดียวคือ รำไพ ลุงพลับและป้าสายจึงเลี้ยงดูรำไพด้วยความรัก และทะนุถนอมเป็นพิเศษ ไม่เคยให้พบกับความยากลำบากใด ๆ เลยแม้แต่น้อย ตั้งแต่เล็กจนโตรำไพมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบอย่างเดียวคือ หน้าที่ด้านการเรียน ซึ่งรำไพเองก็ทำได้ดีจนเป็นที่คาดหวังของครู และเพื่อน ๆ ว่ารำไพต้องได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันอย่างแน่นอน ซึ่งผิดกับลุงพลับและป้าสาย ทั้งสองต้องการให้รำไพเรียนจบเพียงแค่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วออกมาดูแลทรัพย์สินสมบัติของครอบครัว ซึ่งทั้งลุงพลับและป้าสายคิดว่าทรัพย์สินมรดกอันมากมายที่ตนเองมียุ่่นั้น สามารถทำให้รำไพดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสบาย โดยไม่จำเป็นต้องขวนขวายอะไรอีก จึงต้องการให้ศึกษาเล่าเรียนพออ่านออกเขียนได้ก็เพียงพอ

ส่วนรำไพปัจจุบันกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในจังหวัด รำไพเป็นคนที่มีความประพฤติดี มีความสามารถในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการเรียนเธอเป็นคนสนใจ เอาใจใส่เป็นอย่างดี ทั้งขณะที่อยู่ที่บ้าน และที่โรงเรียน ทำให้ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ดีกว่านักเรียนคนอื่น ๆ ที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเดียวกัน จึงเป็นที่รักใคร่ของเพื่อน ๆ และครูอาจารย์ในโรงเรียนแห่งนั้น สิ่งที่รำไพใฝ่ฝันและต้องการมากที่สุดในชีวิตคือ การศึกษา เธอต้องการเรียนให้ถึงระดับที่สูงที่สุด และดีที่สุดในสิ่งที่ทำได้ แต่การใฝ่ฝันเช่นนั้นบางครั้งทำให้เธอไม่สบายใจ เพราะไม่ตรงกับความต้องการของพ่อแม่ รำไพบอกความต้องการ และอธิบายเหตุผลให้ลุงพลับและป้าสายฟังหลายต่อหลายครั้ง และทุกครั้งเธอมักจะได้รับการต่อว่า และได้รับคำตอบที่เหมือนกันคือ จะให้เธอเรียนต่อและให้เธอไปอยู่ไกล ๆ ไม่ได้แน่

ขณะที่รำไพเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เธอยังให้ความสนใจด้านการเรียนมากขึ้น ทั้งนี้เพราะหวังจะทำคะแนนให้ได้ดีที่สุด และเพื่อให้ได้รับการคัดเลือกเข้าเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยไม่ต้องสอบแข่งขันกับนักเรียนคนอื่น ๆ แม้จะมั่นใจว่าถ้าเธอสอบแข่งขันกับคนอื่น ๆ

เธอต้องสอบได้แน่นอน แต่การได้รับคัดเลือกให้เข้าเรียนโดยไม่ต้องสอบนี้ถือเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจอย่างหนึ่ง ดังนั้นราไฟจึงสนใจเรียนเป็นพิเศษ แต่ทุกครั้งที่เธอนึกถึงคำพูดของพ่อแม่ที่ไม่ต้องการให้เธอเรียนต่อ ทำให้เธอไม่สบายใจมาก แต่ถึงอย่างไรราไฟก็ยังตั้งหน้าตั้งตาเรียนเช่นเดิม

เข้าวันหนึ่งท้องฟ้ามีดครึ้ม ราวกับว่าจะถึงเวลาใกล้ค่ำ ลุงพลับ ป้าสาย และราไฟไม่สบายใจมาก เพราะทั้งสามคนได้ติดตามรับฟังข่าวจากกรมอุตุนิยมวิทยาอยู่เป็นระยะ ๆ ว่าจะมีพายุไต้ฝุ่นเกย์พัดผ่านบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย ดังนั้นเมื่อเห็นท้องฟ้ามีดครึ้มเช่นนี้ทั้งสามจึงวิตกกังวลมาก ได้แต่ภาวนาว่าอย่าให้ความโหดร้ายของธรรมชาติเกิดขึ้นเลย แต่ความปรารถนาของทั้งสามคนคงไม่ได้ผลเสียแล้ว เพราะในเวลาต่อมาท้องฟ้าเพิ่มความมืดครึ้มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างรวดเร็ว และแล้วสายฝนเริ่มเทลงมา พร้อมกันนั้นสายลมเริ่มพัดมาเอื่อย ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ทั้งสามยิ่งเพิ่มความวิตกกังวลมากขึ้น ทั้งความวิตกที่มีต่อชีวิตของตนเอง คนในครอบครัว ญาติพี่น้อง และทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีอยู่ในบริเวณนั้น เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่งสายลมและสายฝนได้เพิ่มความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ จนในที่สุดกลายเป็นพายุที่มีความรุนแรงมาก สุดที่จะต้านทานไว้ได้ จึงได้พัดพาบ้านเรือน สัตว์เลี้ยง เรือกสวนไร่นา ต้นไม้ต่าง ๆ ทั้งเล็กและใหญ่ และทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในบริเวณนั้น แม้กระทั่งชีวิตของผู้คน อย่างแล้วอย่างเล่าโดยไร้ความปราณีและไม่ละเว้น ลุงพลับ ป้าสาย และราไฟได้อาศัยส่วนหนึ่งของบ้านเป็นที่กำบังอันตรายจากสิ่งต่าง ๆ ที่กำลังหักพังและปลิวว่อนอยู่ในขณะนั้น ทำให้ทั้งสามคนรอดชีวิตมาได้ โดยมีความหวาดผวามาจากความโหดร้ายของพายุไต้ฝุ่นเกย์ในครั้งนี้ และยังไม่รู้ว่าหลังจากนี้เขาจะมีชีวิตอยู่ได้อย่างไร จะทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยวิธีใดเพราะสวนยางพารา และทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มีอยู่ ได้หมดสิ้นไปเนื่องจากความโหดร้ายของธรรมชาติในครั้งนี้

ด้วยลักษณะของลุงพลับและป้าสาย ซึ่งเป็นคนที่มีความพยายามไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ทั้งสองจึงคิดหาทางที่จะทำมาหาเลี้ยงชีพต่อไป เพราะจะมิวปล่อยชีวิตให้เสร้าง่ายกับสิ่งที่สูญเสียไปแล้วคงไม่ทำอะไรดีขึ้น ทั้งสองจึงนำเงินที่เหลือจากการซ่อมแซมบ้าน ซึ่งได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล มาใช้เป็นเงินทุนทำขนมขายที่ตลาด ส่วนราไฟแม้ว่าเธอไม่เคยทำอะไร และไม่เคยได้รับความลำบากมาก่อน แต่ตอนนี้เธอต้องหัดทำขนม เพื่อช่วยเหลือแม่อีกแรงหนึ่ง

ด้วยความมีฝีมือของป้าสายในการทำนมนี้เอง ทำให้มีลูกค้ามาอุดหนุนเป็นจำนวนมาก จนต่อมาได้ขยายกิจการมากขึ้น มีลูกค้ามากขึ้น ป้าสายจึงต้องใช้เวลาในการเตรียมนมมากขึ้น ร้าไฟเองก็ช่วยเหลือแม่ทำงานในตอนกลางคืน และนำนมไปส่งให้ลูกค้าในตอนเช้าก่อนไปโรงเรียน ทุกวัน เวลาที่ร้าไฟจะใช้ดูหนังสือจึงมีน้อยมาก บางวันไม่ได้ดูหนังสือเลย ทำให้ผลการเรียนของเธอลดลงมาก ร้าไฟไม่สบายใจ และวิตกกังวลกับผลการเรียนของตน แต่จะไม่ช่วยแม่ทำงานก็ไม่ได้ เพราะฐานะของครอบครัวกำลังย่ำแย่

หลังจากที่ร้าไฟใช้ความคิดไตร่ตรองอย่างดีแล้ว เธอจึงตัดสินใจว่าต้องปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น โดยจะเพิ่มเวลาดูหนังสือให้มากขึ้นทั้งขณะอยู่ที่บ้านและที่โรงเรียน ที่โรงเรียนขณะที่ครูสอนร้าไฟสนใจ ตั้งใจฟังอย่างดี เรื่องไหนที่เธอไม่เข้าใจ หรือสงสัย ก็จะถามทันที ส่วนการบ้านที่ครูให้ทำ หากมีเวลาเธอจะทำให้เสร็จขณะอยู่ที่โรงเรียน ตอนพักกลางวันแทนที่จะเอาเวลาทั้งหมดไปพูดคุยสนุกสนานกับเพื่อน ๆ เธอจะเอาเวลาส่วนหนึ่งอ่านหนังสือ และทำงานต่าง ๆ เพื่อว่าเมื่อกลับมาถึงบ้านจะได้มีเวลาอ่านหนังสือ ทำความเข้าใจบทเรียนให้มากขึ้น และขณะอยู่ที่บ้านเธอจะเพิ่มเวลาดูหนังสืออีกช่วงหนึ่งในตอนค่ำ หลังจากที่ทำนมเสร็จแล้ว แม้ว่าบางครั้งจะเหนื่อยเหนื่อยก็ตาม ร้าไฟจะปฏิบัติตัวเช่นนี้เป็นประจำ วิมลเพื่อนสนิทของร้าไฟ เมื่อเห็นร้าไฟยอมทนกับความเหนื่อยเหนื่อย เพื่อปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าโอกาสที่จะได้เรียนต่อไม่มี จึงถามเหตุผลที่ร้าไฟตัดสินใจเช่นนั้น ร้าไฟบอกว่าการที่ตนเองยอมทนเหนื่อยเพื่อปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้นนั้น มิใช่เพื่อให้พ่อแม่เห็นใจ และยอมให้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่ที่ทำได้เช่นนี้เพราะว่า คิดว่าเป็นหน้าที่โดยตรงที่ตนเองต้องรับผิดชอบ เมื่อผลการเรียนออกมาไม่ดีตนเองก็ต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งถ้าเป็นนักเรียนคนอื่น ๆ เมื่อผลการเรียนเขาออกมาไม่ดีเขาก็ต้องปรับปรุงผลการเรียนเช่นเดียวกัน เมื่อวิมลฟังเหตุผลของร้าไฟ วิมลรู้สึกซาบซึ้งและบอกร้าไฟว่า ร้าไฟเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตัวเองดีมาก

จนต่อมาร้าไฟมีผลการเรียนดีขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การเรียนของเธอดีขึ้นกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ ครูอาจารย์ในโรงเรียนนั้นต่างชมเชยร้าไฟที่ได้ปรับปรุงผลการเรียนของตนเองให้ดีขึ้น ทั้ง ๆ ที่ร้าไฟต้องรับผิดชอบงานทางบ้านด้วย ส่วนลุงพลและป้าสายเมื่อเห็นว่าร้าไฟมีความรักในด้านการเรียน และมีความตั้งใจเช่นนี้จึงบอกกับร้าไฟว่าขอให้ตั้งใจเรียน

ให้ดี ตนเองจะให้เรียนตามที่ไร่ไพอต้องการ ประกอบกับกิจการค้าขายดีขึ้นเรื่อย ๆ จนมีเงินพอที่จะนำไปปลูกยางพาราใหม่ และเก็บไว้ส่งเสียไร่ไพอได้ ไร่ไพอดีใจมากเมื่อรู้ว่าจะได้ทำในสิ่งที่ต้องการ จึงเรียนด้วยความตั้งใจ มีผลการเรียนอยู่ในระดับที่ดีมาตลอด จนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นนักเรียนดีเด่นของโรงเรียน พร้อมทั้งได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยไม่ต้องสอบ นำความปลาบปลื้มใจมาสู่พ่อแม่ ครู และเพื่อน ๆ ทุกคนเป็นอย่างมาก

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 7

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "แม่กุญแจเสีย"
วิธีดำเนินการ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า การช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม นั้นจำเป็นหรือไม่ เพราะอะไร 2. ครูเล่าเรื่อง "แม่กุญแจเสีย" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 3.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (ทรงศักดิ์, พิชญ) ตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร 3.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร 3.3 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร 3.4 เหตุผลที่ตัวละครกระทำเช่นนั้นคืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือกกระทำ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจฟังของนักเรียน
 2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง แม่กุญแจเสีย

โรงเรียนวัดยางทองเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ในชนบทที่มีโจรผู้ร้ายชุกชุม โรงเรียนแห่งนี้เคยได้รับความเสียหายเนื่องจากโจรผู้ร้ายได้จับประตู หน้าต่าง เข้าไปขโมยเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ของโรงเรียนมาแล้วหลายครั้ง ครูใหญ่จึงขอความร่วมมือจากครู นักเรียน และคนงานภารโรง ให้ช่วยกันสอดส่องดูแลเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นอีก

วรงค์ เป็นนักเรียนคนหนึ่งที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนนี้ และบ้านของวรงค์อยู่ติดรั้วของโรงเรียน ตอนเย็นหลังเลิกเรียน วรงค์มักจะมาเล่นฟุตบอลในสนามของโรงเรียนเสมอ

เช้าวันหนึ่งก่อนถึงเวลาเข้าแถว วรงค์พาทรงศักดิ์และพิชฌุไปที่ประตูด้านหลังอาคารเรียน ปกติประตูบานนี้จะปิดตายอยู่ตลอดเวลา เพราะเป็นทางเข้าไปในห้องของครูใหญ่ และห้องเก็บของมีค่าของโรงเรียน

เมื่อไปถึงหลังอาคารเรียน ทรงศักดิ์และพิชฌุเห็นเพื่อนผู้ชายสองคนยืนอยู่ ทำท่าทางคล้ายกับว่ามีเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นเกิดขึ้น

"เอ๊ะ! อะไรกันนี่" ทรงศักดิ์ถามอย่างไม่เข้าใจเรื่องราว

วรงค์ : "จู้ จู้ เบา ๆ หน่อย คุณเฒ่า" ว่าแล้ววรงค์ก็เข้าไปที่ประตูพร้อมกับบิดแม่กุญแจให้หลุด ออกอย่างง่ายดาย แล้วประตูก็เปิดออกทันที

วรงค์พูดอย่างกะหยิ่มใจทันทีว่า "เห็นมั๊ย แม่กุญแจมันเสียแล้ว สงสัยว่าครูยังไม่รู้ เพราะถ้ารู้ก็คงจะหากุญแจมาเปลี่ยนใหม่แล้ว"

พิชฌุ : "แล้วทำไมจึงไม่รีบไปบอกให้ครูทราบละ"

วรงค์ : "คงไม่เป็นไรหรอก ข้าเห็นว่ากุญแจเสียมาตั้งแต่เมื่อวานนี้แล้ว และที่สำคัญยิ่งกว่านี้ นายรู้มั๊ย เมื่อวานตอนเย็นข้ากับไอ้ฮ้วนเข้าไปในห้องนั้น โอ้โฮ! นายเอ๊ย ข้าในมีของเยอะแยะเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปกรณ์กีฬา เช่น ลูกฟุตบอล ลูกวอลเลย์บอล และบิงปอง จึงเป็นโอกาสดีของพวกเราที่จะได้แอบเข้าไปเล่นได้หลังเลิกเรียน

ทรงศักดิ์ : "เอ๊ย! ไม่ได้ละ ต้องไปบอกครูนะว่ากุญแจเสีย ทั้งไว้อย่างนี้ไม่ได้หรอก"

วรงค์ทำหน้าย่นแล้วพูดว่า "นายอยากเอาหน้าจ้ะมัยยี่ที่คิดจะไปบอกครู นายคิดว่าพวกเราทำอะไรให้เกิดความเสียหายอย่างนั้นหรือ"

ทรงศักดิ์ : "เปล่าหรอก ข้าไม่ได้คิดเช่นนั้น แต่ที่ข้ากลัวก็คือ กลัวว่าจะมีคนข้างนอกรู้ว่ากุญแจห้องเสียและลอบเข้ามาขโมยของอีก ซึ่งมันอาจเป็นไปได้ใครจะรู้" ทรงศักดิ์ให้ความเห็น

วรงค์ : "ไม่มีใครรู้ได้หรอกน่าว่าประตูมันเปิดได้ ถ้าไม่มีใครคนใดคนหนึ่งเผลอของเราปากบอน.... นายคงไม่อยากเอาหน้าแล้วทำให้แผนของข้าเสียละ"

กระดิ่งเข้าแถวก็ดังขึ้น ในชั่วโมงแรกของวันนั้นทรงศักดิ์และพิษณุซึ่งนั่งเรียนโต๊ะติดกันไม่ได้สนใจเรื่องที่ครูสอนเท่าใดนัก เพราะมัวปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี เพราะปกติทั้งสองคนไม่ชอบนำเรื่องต่าง ๆ ของเพื่อนไปบอกครู และครั้งนี้ถ้าไปบอกครูคนอื่นจะคิดว่าทำไปเพื่อเอาหน้าหรือไม่ แต่ถ้าไม่บอกอาจทำให้เกิดความเสียหายได้ แม้ว่าวรงค์กับเพื่อนไม่ตั้งใจทำลายสิ่งของของโรงเรียนก็ตาม แต่ถ้าเขาเข้าไปทำนั่น ทำนี่กับของที่ไม่ใช่ของเล่น เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องดนตรี หรืออื่น ๆ จะเป็นอย่างไร ยิ่งกว่านั้นถ้าคนภายนอกรู้เข้าอะไรจะเกิดขึ้น

หลังจากที่ได้คุยปรึกษากันแล้ว ทั้งสองก็ตัดสินใจว่าต้องบอกเรื่องนี้ให้ครูทราบ

ทรงศักดิ์ : "ข้าคิดว่าไปบอกครูนั้นแหละดีที่สุดแล้ว ถ้าเป็นคนอื่นเมื่อเขารู้ เขาก็ต้องบอกให้ครูทราบเช่นกัน"

พิษณุ : "จริงสิ ในฐานะที่เราเป็นนักเรียน จึงเป็นหน้าที่ของเรที่จะต้องช่วยกันเอาใจใส่ดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนไม่ให้เกิดความเสียหาย"

ทรงศักดิ์ และพิษณุจึงรีบไปยังห้องพักครู และแจ้งเรื่องนี้ให้ครูทราบ ครูรู้สึกตกใจและรีบนำกุญแจไปเปลี่ยนพร้อมกับให้คำชมเชยทรงศักดิ์และพิษณุว่าได้กระทำในสิ่งที่ดีและมีเหตุผลที่ดีในการเลือกกระทำเช่นนี้ และเหมาะสมที่จะให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนคนอื่นต่อไป

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 8

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ผู้ทำลายชาติ"
วิธีดำเนินการ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนควรมีส่วนช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชนหรือไม่ เพราะอะไร 2. ครูเล่าเรื่อง "ผู้ทำลายชาติ" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 3.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (จารย์, สมศรี) ตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร 3.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร 3.3 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร 3.4 เหตุผลที่ตัวละครกระทำเช่นนั้นคืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือกกระทำ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วยเพิ่มเติมในสิ่ง

ที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิง
จริยธรรมเกี่ยวกับการช่วยแก้ไขสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน

- การประเมินผล 1. สังเกตความสนใจฟังของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง ผู้ทำลายชาติ

จารุณีที่รถจักรยานไปโรงเรียนทุกวัน ถึงแม้ว่าบ้านของเธอจะอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนมากกว่านักเรียนคนอื่น ๆ แต่เธอมาถึงโรงเรียนแต่เช้าทุกวัน เพราะเธอขี่จักรยานได้คล่องและตื่นเช้าเสมอ ระยะทางจากบ้านไปโรงเรียนนั้น จารุณีต้องผ่านป่าสงวนของกรมป่าไม้ที่ได้ปลูกต้นไม้หลายสิบล้านแล้ว เธอสังเกตเห็นว่าต้นไม้แต่ละต้นสูงมาก ลำต้นใหญ่เส้นผ่าศูนย์กลางยาวหนึ่งฟุตกว่าแล้ว ขณะที่เธอขี่จักรยานด้วยความเร็ว เธอรู้สึกว่าทิวสนจะไล่ตามเธอขนานกันไป ทำให้รู้สึกสนุกสนานไปกับมัน

เมื่อไปถึงโรงเรียนแล้ว ถ้าหากจารุณีไม่มีเวรประจำวัน เธอจะเข้าห้องสมุด อ่านหนังสือพิมพ์ จนรู้สึกง่วง ๆ เธอขาดหนังสือพิมพ์ไม่ได้เสียแล้ว เธออ่านทุกข่าวไม่ว่าข่าวต่างประเทศหรือข่าวในประเทศ โดยเฉพาะข่าวฆ่าฟันกันจนล้มตายนั้นทำให้เธอรู้สึกหดหู่ เศร้าใจในชะตากรรมของผู้ตาย และพ่อแม่ พี่น้อง ลูกเมียของผู้เคราะห์ร้ายเหล่านั้น และที่เธอสะเทือนใจมากที่สุดเห็นจะได้แก่ข่าวเจ้าหน้าที่ป่าไม้ถูกผู้มีอิทธิพลในการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าทำร้ายเสียชีวิต เพราะทำให้คนเสียผลประโยชน์ และข่าวพลเมืองที่ช่วยขัดขวางตามจับผู้ร้ายกลับถูกผู้ร้ายฆ่าตาย เธอเห็นว่ามันเป็นการไม่ยุติธรรมเลยที่ผู้หวังดีเหล่านั้นต้องมาตายลงไป และเธอมักจะเล่าให้สมัครีเพื่อนสนิทฟังถึงเรื่องสลดใจนี้อยู่บ่อย ๆ

ในเช้าวันนี้ ขณะที่เธอขี่รถจักรยานอย่างรวดเร็ว แข่งกับต้นไม้ที่ราวกับว่ากำลังไล่เธอมา นั่น ขณะที่เธอเลื้อยขึ้นให้กับต้นไม้ เธอได้เห็นผู้ชาย 5 - 6 คน กำลังใช้เลื่อยมือตัดโค่นต้นไม้และใกล้ ๆ บุคคลเหล่านี้มีรถบรรทุก 10 ล้อคันใหญ่จอดอยู่ จารุณีคิดว่าต้องเป็นผู้ลักลอบตัดไม้ แต่เพื่อความแน่ใจ เธอจึงรับนำรถจักรยานหลบเข้าข้างถนนแล้วซุ่มแอบดูจนแน่ใจว่าไม่ใช่เจ้าหน้าที่ป่าไม้แน่นอน แต่เป็นคนที่เธอเคยเห็นหน้าในหมู่บ้านของเธอ 2 คน นอกนั้นเป็นคนแปลกหน้า

เมื่อกลับไปโรงเรียนจารุณีไม่สบายใจเลย เพราะเธอคิดไม่ตกว่าจะบอกเรื่องนี้ให้ครูใหญ่ทราบเพื่อแจ้งตำรวจหรือไม่ แต่ถ้าขึ้นไปบอกพวกลักลอบตัดไม้สิบล้านไร่ เธออาจต้องถูกฆ่าอย่างทารุณเหมือนในข่าวหนังสือพิมพ์ หากไม่บอกต้นไม้ต้องถูกผู้เห็นแก่ตัวตัวโค่นจนหมด ฝนฟ้าตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล ชาวเกษตรกรต้องยากจนลงทุกที ๆ ประเทศจะกลายเป็นทะเลทรายในไม่ช้านี้

จาร์ณีได้แต่ครุ่นคิดถึงเรื่องนี้ และได้ไปปรึกษากับสมศรี เพื่อนสนิทว่าจะตัดสินใจบอกให้ครูใหญ่ทราบดีหรือไม่

จาร์ณีและสมศรีได้ปรึกษากันถึงเรื่องนี้.....

จาร์ณี : "เธอว่าฉันควรจะบอกให้ครูทราบดีมั๊ย"

สมศรี : "ฉันคิดว่าควรจะบอกให้ทราบ เพราะการช่วยแก้ไข ป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน เป็นสิ่งดี และถ้าคนอื่นพบเห็นเหตุการณ์เช่นนี้ เขาก็ต้องบอกให้ทราบเช่นกัน"

จาร์ณี : "นั่นี่ฉันกำลังคิดว่า ฉันควรจะบอกเรื่องนี้ให้ครูทราบ เพราะเมื่อเราเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ของชุมชน เมื่อพบเห็นสิ่งที่จะเป็นอันตรายแก่ชุมชน จึงเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องบอก ให้ผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ทราบ เพื่อจะได้หาทางแก้ไขต่อไป"

ว่าแล้วทั้งสองจึงตัดสินใจนำเรื่องนี้ไปบอกให้ครูใหญ่ทราบ ครูใหญ่จึงกล่าวคำชมเชยในการกระทำและเหตุผลในการตัดสินใจกระทำเช่นนี้ ต่อมาครูใหญ่ได้แจ้งเรื่องนี้ให้นักเรียนคนอื่น ๆ ทราบ เพื่อให้เขาเป็นตัวอย่าง โดยบอกว่าการกระทำของจาร์ณีและสมศรีเป็นการกระทำที่ดี ควรที่นักเรียน ทั้งหลายจะได้จำไว้และเอาเป็นแบบอย่างในโอกาสต่อไป

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 9

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ชีวิตใหม่ของรุ่งโรจน์"
วิธีดำเนินการ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนสามารถช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมได้โดยวิธีใดบ้าง 2. ครูเล่าเรื่อง "ชีวิตใหม่ของรุ่งโรจน์" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 3.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (สุรสิทธิ์, พงษ์เทพ) ตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร 3.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร 3.3 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร 3.4 เหตุผลที่ตัวละครกระทำเช่นนั้นคืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกกระทำ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วยเพิ่มเติมในสิ่ง

ที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิง
จริยธรรมเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม

- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจฟังของนักเรียน
 2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง ชีวิตใหม่ของรุ่งโรจน์

วันหนึ่งยอดทองกับสะอั้งเพชร ได้เชิญแขกเหรื่อจำนวนมากมาร่วมงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ล้มวัว ความ เป็ด ไก่ จำนวนมาก งานนี้นับว่าเป็นงานที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมาในหมู่บ้านเขาโดนค ที่เดียว จึงมีผู้คนในหมู่บ้านมาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง

เย็นวันนั้นหลังจากแขกเหรื่อทยอยกลับหมดแล้ว สะอั้งเพชรรีบวิ่งไปหลังบ้าน เพื่อเก็บผ้าและแผ่นยางที่ตากไว้ เพราะเห็นฝนตั้งเค้ามีมาทั่วทุกทิศ ยอดทองเมื่อเห็นฝนตั้งเค้ามาเช่นนั้น จึงเรียกรุ่งโรจน์ลูกชายคนเดียวอันเป็นที่รักยิ่งให้เข้ามาเล่นในบ้าน ลักครู่หนึ่งฝนเริ่มตกลงมาอย่างหนัก แต่ยอดทอง สะอั้งเพชร และลูกชายก็ไม่ได้สนใจ หรือเป็นกังวลกับสายฝนที่ตกลงมาอย่างไม่มีลืมหูลืมตา ทั้งสามคนกลับพูดคุยกันถึงงานที่ผ่านไปอย่างมีความสุข

เมื่อเวลาผ่านไปอีกหลายชั่วโมง สายฝนยังคงไม่มีทีท่าว่าจะหยุดแต่กลับตกกระหน่ำเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ทำให้ระดับน้ำเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ยอดทองจึงวิ่งออกไปดูที่หน้าบ้านเมื่อเห็นระดับน้ำก็ตกใจมาก จึงเรียกให้ภรรยาและลูกมาดู ภรรยาบอกว่า "คงไม่เป็นไรหรอกเดี๋ยวฝนก็จะหยุด" ส่วนยอดทองยังไม่สบายใจเพิ่มขึ้น แต่ก็ไม่ได้ปรึกษาพูดคุยจึงชวนกันเข้านอน... มีเสียงโหวกเหวكدังขึ้นจากภายนอก

เวลาได้ผ่านไปเรื่อย ๆ ฝนก็ยังกระหน่ำลงมามากขึ้น จนกระทั่งน้ำท่วมขึ้นถึงชั้นบนของบ้าน ขณะเดียวกันเสียงโหวกเหวกก็น่าฟังเรื่อย ๆ ยอดทองรู้สึกหวาดวิตกมาก จึงได้เจาะหลังคากระเบื้องที่เพิงปูมาหมาด ๆ เมื่อไม่กี่วันก่อน ยอดทองให้สะอั้งเพชรป็นขึ้นไปเป็นคนแรก แล้วส่งรุ่งโรจน์ตามขึ้นไปและตนเองป็นขึ้นไปเป็นคนสุดท้าย

ทั้งสามคนได้ขึ้นมาอยู่บนที่สูงที่สุดของบ้าน และได้เห็นคลื่นสีดำพริ้วมาตามกระแสน้ำ เมื่อคลื่นสีดำเข้ามาใกล้ยอดทองจึงรู้ว่าเป็นไม้ซุงที่ถูกลอบตัดทิ้งไว้บนภูเขา ยอดทองจึงถอดภรรยาและลูกไว้กับอก พร้อมกับพูดว่า "กรรมอะไรหรือนี่ถึงต้องเป็นอย่างนี้"

กระแสน้ำยิ่งเพิ่มความรุนแรง และได้พัดพาเอาไม้ซุงมากกระแทกกับบ้านของคนในละแวกนั้นหลังแล้วหลังเล่า จนกระทั่งถึงบ้านของยอดทอง ทำให้ยอดทอง สะอั้งเพชร และรุ่งโรจน์กระเด็นไปคนละทิศคนละทาง ยอดทองพยายามที่จะคว้าไม้ซุงไว้อันหนึ่งที่กระแทกเข้ามาถูกตัวเอง แต่ก็ไม่

เป็นผล ร่างของยอดทองจึงร่วงลงสู่ห้วงน้ำลึกที่กำลังไหลเชี่ยวกราคอยู่ในขณะนั้น ส่วนสะอั้งเพชรคว้าวอนไม้ไผ่ได้อันหนึ่ง เมื่อไปได้ไม่กี่ไกลนัก สะอั้งเพชรก็ถูกขอนไม้ท่อนอื่น ๆ มากระแทกจนกระทั่งตัวจมข้า เจ็บและทรมานอย่างมาก แต่ก็พยายามจะกอดขอนไม้อันนั้นไว้ แต่ในที่สุดก็หมดเรี่ยวแรงจึงร่วงลงสู่ห้วงน้ำลึกเช่นเดียวกัน ส่วนรุ่งโรจน์ลูกชายจับไม้ซุงไว้ได้อันหนึ่ง กระแสน้ำพัดพาไปเรื่อย ๆ แต่โชคที่ไม้ซุงท่อนอื่น ๆ มากกระทบตัวของรุ่งโรจน์ไม่มากนัก จึงทำให้รุ่งโรจน์สามารถที่จะกอดไม้ซุงท่อนนั้นมาได้เรื่อย ๆ เป็นระยะทางที่ไกลมาก...

น้ำได้ลดความรุนแรงลง และท่อนซุงที่รุ่งโรจน์กอดไว้นั้นมาเกยคืนที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง แต่ด้วยความอ่อนเพลียรุ่งโรจน์จึงนอนไม่ไต่สติดอยู่ที่นั่น

จนกระทั่งมารู้สึกตัวอีกครั้ง หลังจากได้รับความช่วยเหลือจากหญิงชราผู้หนึ่ง เมื่อรุ่งโรจน์จำได้ว่าอะไรเกิดขึ้นกับตนเอง จึงร้องเรียกพ่อกับแม่ด้วยความโศกเศร้ายิ่งนัก

รุ่งโรจน์อาศัยอยู่กับยายปริกหญิงชราผู้นั้นตามมีตามเกิดเพราะยายปริกมีฐานะยากจน ตลอดระยะเวลาที่รุ่งโรจน์อาศัยอยู่กับยายปริกเขาได้รอคอยการกลับมาของพ่อและแม่ แต่ก็เป็นการหวังที่เลื่อนลอย เพราะยอดทองและสะอั้งเพชรถูกกระแสน้ำพัดพาหายไปตั้งแต่วันนั้น

เวลาผ่านไปหลายเดือน รุ่งโรจน์รู้ว่าพ่อแม่คงไม่กลับมาหาตัวเองแล้ว จึงเริ่มคิดถึงชีวิตตัวเองว่า "เราตัวคนเดียวชีวิตในอนาคตจะเป็นอย่างไรก็ยังไม่รู้" รุ่งโรจน์คิดที่จะหาความรู้ใส่ตัวเพื่ออนาคตของตัวเองในภายภาคหน้า รุ่งโรจน์จึงบอกเรื่องนี้กับยายปริก ยายปริกรู้สึกสงสารรุ่งโรจน์ และอยากทำให้รุ่งโรจน์ได้เรียนหนังสือตามที่ตั้งใจไว้

วันรุ่งขึ้นยายปริกจึงไปที่โรงเรียนบ้านเขาโคกนาค ซึ่งอยู่ใกล้บ้านและได้เล่าเรื่องนี้ให้ครูใหญ่ทราบ ครูใหญ่ได้ฟังเรื่องราวทั้งหมดจึงได้รับรุ่งโรจน์ให้เข้าเรียนด้วยความสงสาร และเห็นว่าเด็กยังอยู่ในการศึกษาภาคบังคับด้วย

วันรุ่งขึ้นครูใหญ่ได้เรียกประชุมครูในโรงเรียน และนำเรื่องของรุ่งโรจน์แจ้งให้ครูทุกคนทราบ ครูลงความเห็นพ้องกันว่าขอจะรับบริจาคจากครู ผู้ปกครอง ตลอดจนนักเรียนในโรงเรียน

สุรสิทธิ์ และพงษ์เทพ เป็นเพื่อนสนิทกันและเรียนอยู่ห้องเดียวกันในชั้น ป.5 ครอบครัวของทั้งสองต่างก็ยากจน มีพี่น้องหลายคน พ่อและแม่มีอาชีพรับจ้าง มีรายได้น้อยเพียงแค่พอกินไปวัน ๆ หนึ่ง ดังนั้นโอกาสที่สุรสิทธิ์และพงษ์เทพจะได้เงินมาโรงเรียนมีน้อย นาน ๆ ครั้งจึงจะได้เงิน

ค่าขนมมาโรงเรียน

ในวันที่ครูขอรับบริจาคเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนนั้น ครูได้เข้ามาในห้องแจ้งเรื่องให้นักเรียนทราบ นักเรียนทุกคนต่างส่งสารรุ่งโรจน์มากจึงได้บริจาคเงินกันคนละเล็กคนละน้อยตามกำลังความสามารถ สุรสิทธิ์ และพงษ์เทพ นับว่าโชคดีมากที่วันนี้ต่างก็ได้เงินมากินขนมคนละ 2 บาท ซึ่งต่างก็ตั้งใจไว้ว่าจะเอาเงินนี้ซื้อขนมอร่อย ๆ ที่อยากจะกินมาตั้งแต่อาทิตย์ที่แล้ว

ครูได้มอบหมายให้หัวหน้าห้องเป็นผู้รวบรวมเงิน หัวหน้าห้องจึงเดินไปรับบริจาคจากนักเรียนแต่ละคนตามโต๊ะ เมื่อเดินมาถึงโต๊ะของสุรสิทธิ์และพงษ์เทพซึ่งอยู่ใกล้กัน สุรสิทธิ์ และพงษ์เทพต่างก็ก้มหน้าและกำลังคิดว่าตนเองจะเอาเงินที่ได้รับมาในวันนี้ร่วมบริจาค หรือจะเก็บไว้เป็นค่าขนม

และแล้วสุรสิทธิ์ และพงษ์เทพ ก็ตัดสินใจร่วมบริจาคในครั้งนี้ด้วย จึงได้แบ่งเงินค่าขนมจำนวน 1 บาท ร่วมบริจาคเป็นสองคนสุดท้ายของห้อง

เพื่อน ๆ ในห้องเห็นดังนั้น จึงรู้สึกแปลกใจ เพราะต่างก็รู้ว่าสุรสิทธิ์และพงษ์เทพ ไม่ค่อยได้เงินมากินขนม ด้วยความสงสัยสงสัยจึงถามขึ้นว่า "เอ็งให้ทำไมวะ แล้วเอ็งจะเอาเงินที่ไหนกินขนมล่ะ"

สุเทพตอบแทนทันทีว่า "ถ้ามันไม่บริจาค มันก็อายเพื่อนสิ"

พิณพุดต่อทันทีว่า "ไม่ใช่มั้ง ข้าว่ามันคงอยากให้คนอื่นเห็นว่ามันก็มีน้ำใจ" สมศักดิ์จะสอดขึ้น แต่สุรสิทธิ์ซึ่งยืนฟังอยู่นานจึงพูดคืบขึ้นว่า "เอาละ พวกเอ็งอยากรู้ใช้มั้ยว่า ที่ข้าตัดสินใจบริจาคเพราะอะไร ถึงแม้ว่าข้าจะเป็นคนจน และไม่ค่อยได้เงินมากินขนมเท่าไรนัก แต่ข้าคิดว่าการช่วยเหลือคนที่ได้รับความเดือดร้อนกว่า เป็นหน้าที่ของข้าอย่างหนึ่งที่ต้องให้การช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้"

พงษ์เทพ ก็พูดต่อขึ้นว่า "สำหรับข้า ที่ข้าตัดสินใจบริจาคในครั้งนี้ ก็เพราะว่ามีเพื่อนคนอื่น ๆ อีกหลายคนที่เขาไม่ค่อยได้เงินมาโรงเรียนเหมือนข้า แต่เขาก็บริจาคกัน ข้าจึงบริจาคด้วย"

เพื่อน ๆ ในห้องเมื่อได้ฟังเหตุผลของสุรสิทธิ์ และพงษ์เทพที่ตัดสินใจบริจาคใจครั้งนี้แล้ว ต่างก็ชมเชยในการกระทำและเหตุผลของทั้งสองคน

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 10

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะกระทำหน้าที่พลเมืองดี
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "สองพลเมืองดี"
วิธีดำเนินการ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า นักเรียนเคยพบเงินหรือสิ่งของของผู้อื่นหรือไม่ ถ้าเคยนักเรียนทำอย่างไร 2. ครูเล่าเรื่อง "สองพลเมืองดี" ให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย 3. เมื่อครูเล่าเรื่องจบแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ) 3.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (ลุงนัย, เอกพจน์) ตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร 3.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร 3.3 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร 3.4 เหตุผลที่ตัวละครกระทำเช่นนั้นคืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร 4. ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นการตัดสินใจเลือกกระทำ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยครูช่วยเพิ่มเติมในสิ่ง

ที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิง
จริยธรรมเกี่ยวกับการไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี

- การประเมินผล 1. สังเกตความสนใจฟังของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง สองพลเมืองดี

๗ หมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญแห่งหนึ่ง มีพ่อค้าคนหนึ่งชื่อเต้าแก่โกยมีอาชีพค้าขายมาเป็นเวลานาน จนเกิดความร่ำรวย เพราะนอกจากจะเป็นคนเดียวที่ทำการค้าขายในหมู่บ้านแห่งนี้แล้ว เต้าแก่โกยยังค้าขายโดยการเอารัดเอาเปรียบ บุตรคลุกค้าทุก ๆ คน โดยหวังเพื่อให้ตนเองมีกำไรให้มากที่สุดก็เป็นการเพียงพอ เขาไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของคนอื่น ๆ โดยเฉพาะคนยากจนเต้าแก่โกยก็ยิ่งขูดรีดมากขึ้น แต่แม้ว่าทุกคนจะถูกเอารัดเอาเปรียบสักเพียงใดก็ตาม ทุกคนก็ต้องยอมทนกับสภาพนี้ เนื่องจากจะหาทางเลือกที่ดีกว่านี้ไม่ได้ เพราะถ้าไม่ไปซื้อของที่ร้าน เต้าแก่โกยก็ไม่มีที่อื่นที่จะหาซื้อได้ในละแวกนั้น ครั้นคนอื่น ๆ คิดจะทำการค้าขายเช่นเดียวกับเต้าแก่โกยบ้างก็ไม่สามารถทำได้เนื่องจากไม่มีเงินทุน จึงเป็นช่องทางให้เต้าแก่โกยยิ่งได้โอกาสหาความร่ำรวยให้กับตนเองเพิ่มมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

ส่วนลุงนัย ชาวนาผู้ยากไร้ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันกับเต้าแก่โกย เป็นคนหนึ่งที่ถูกระรัดเอาเปรียบจากเต้าแก่โกยมาโดยตลอด และครั้งหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวของลุงนัยต้องหมดเนื้อหมดตัว คือ ครั้งที่ลุงนัยนำที่นาผืนสุดท้ายของครอบครัวไปจำนองไว้กับเต้าแก่โกยเพื่อเอาเงินมารักษาพยาบาลภรรยาของตนที่กำลังป่วยเป็นโรคร้ายแรง ครั้งเมื่อครบกำหนดเวลา ลุงนัยจึงไปขอไถ่ที่นาคืน แต่เต้าแก่โกยก็ใช้เล่ห์เหลี่ยมโดยบอกกับลุงนัยว่า ตนเองจะคิดดอกเบี้ยตามที่เคยตกลงกันไว้ไม่ได้เสียแล้ว เพราะตอนนี้อะไร ๆ ก็แพงขึ้นทุก ๆ อย่าง จึงต้องคิดดอกเบี้ยให้เพิ่มขึ้น ในที่สุดลุงนัยก็ไม่มีความสามารถที่จะจ่ายเงินให้ครบตามข้อเรียกร้องของเต้าแก่โกยได้ เต้าแก่โกยจึงได้ยึดที่นาผืนสุดท้ายของลุงนัยเป็นของตน เรื่องนี้ได้สร้างความเศร้าโศกและความแค้นเคืองมาสู่ครอบครัวของลุงนัยจนถึงปัจจุบันนี้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามลุงนัยก็ยังไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ยังคงรับจ้างทำงานต่าง ๆ มาโดยตลอด โดยหวังเก็บเงินไว้เป็นค่าเล่าเรียนของเอกพจน์ลูกชายคนเดียวของตนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาในตัวจังหวัด

วันหนึ่ง เต้าแก่โกยออกเดินทางไปเก็บเงินจากลูกหนี้ที่อยู่ในตัวจังหวัด เมื่อเก็บเงินได้ครบแล้วจึงรีบเดินทางกลับโดยทางรถไฟ เพราะมั่นใจว่าจะปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายมากกว่าการเดินทางโดยทางรถยนต์

วันนี้ขบวนรถไฟที่เจ้าแกล่โกยขึ้นนั้นว่าง มีผู้โดยสารเพียงไม่กี่คน เจ้าแกล่โกยจึงได้เอาห่อเงินวางไว้บนเก้าอี้ข้างลำตัวด้วยความสบายใจ เมื่อรถไฟวิ่งไปเรื่อย ๆ เจ้าแกล่โกยได้ผลอหลับไป เมื่อรถไฟมาถึงสถานีที่เจ้าแกล่โกยต้องการจะลง แก่จึงตกใจตื่นแล้วจึงรีบลงจากรถทันที โดยลืมห่อเงินที่วางไว้

ส่วนเอกพจน์ลูกชายของลุงนุ้ย เมื่อถึงวันเสาร์อาทิตย์ก็จะรีบกลับบ้านเพื่อช่วยพ่อทำงาน และวันนี้เอกพจน์ได้เดินทางกลับมาโดยรถไฟขบวนเดียวกันกับเจ้าแกล่โกย เมื่อรถไฟถึงสถานีทันใจนั้น เอกพจน์ก็รีบไปเห็นห่อเงินที่วางอยู่ ซึ่งล่อใจเหลือเกิน เอกพจน์ได้เหลียวมองไปรอบ ๆ เมื่อเห็นว่าไม่มีใครเป็นเจ้าของจึงคิดว่าเจ้าของเงินคงลงไปแล้ว เอกพจน์จึงหยิบห่อนั้นลงมาด้วย

เจ้าแกล่โกยเมื่อลงจากรถแล้ว ก็ขึ้นได้ว่าตนได้ลืมห่อเงินไว้บนรถจึงตกใจมาก เพราะในห่อนั้นมีเงินอยู่หลายหมื่นบาท และคิดว่าป่านนี้คงมีคนเก็บไปแล้ว เจ้าแกล่โกยจึงรีบไปแจ้งความที่สถานีตำรวจทันที พร้อมกับประกาศว่า ถ้าใครเอาห่อนั้นมาคืนตนเองจะให้เงินตอบแทนทันที 5,000 บาท

ฝ่ายเอกพจน์เมื่อกลับถึงบ้านก็ได้บอกให้พ่อทราบถึงเรื่องนี้และเอาห่อนั้นออกมาดู ในขณะเดียวกันนั้นได้ทราบข่าวว่าห่อนั้นเป็นของเจ้าแกล่โกย คนซึ่งเคยเอารัดเอาเปรียบตนเอง ลุงนุ้ยและเอกพจน์จึงได้ปรึกษากันว่าจะคืนเงินห่อนี้ให้เจ้าแกล่โกยหรือจะเก็บไว้ใช้เอง เพราะไม่มีใครทราบเรื่องนี้

หลังจากที่สองพ่อลูกปรึกษากันแล้ว จึงตกลงใจว่าจะนำเงินนี้ไปคืนให้เจ้าแกล่โกย ทั้งสองจึงรีบไปยังสถานีตำรวจ เมื่อไปถึงสถานีตำรวจเห็นเจ้าแกล่โกยนั่งรออยู่แล้วด้วยความกระวนกระวาย ลุงนุ้ยและเอกพจน์ได้ไปแจ้งกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าตนเป็นผู้เก็บห่อเงินนี้ได้ เมื่อเจ้าแกล่โกยรู้ว่าตนเองจะได้เงินนั้นคืนมาก็ดีใจมาก ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ทำการสอบสวนทั้งสองฝ่ายและในที่สุดก็มอบเงินนั้นให้กับเจ้าแกล่โกยไป เจ้าแกล่โกยเห็นถึงความดีของลุงนุ้ยและลูกชายที่อุตสาหะนำเงินมาคืนให้ตน ทั้ง ๆ ที่ตนเคยทำความเดือดร้อนให้กับครอบครัวนี้มานาน และในครั้งนี้ทั้งสองก็สามารถที่จะเก็บเงินไว้ใช้เองได้ ดังนั้นเจ้าแกล่โกยจึงมอบเงินให้เป็นสินน้ำใจ 5,000 บาท แต่ลุงนุ้ยและเอกพจน์ต่างปฏิเสธที่จะรับเงินก้อนนี้ โดยให้เหตุผลว่า

ลุงนุ้ย : "ที่ผมนำเงินมาคืนให้ นี่ ผมไม่ได้ต้องการสิ่งตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ที่ผมนำมาคืนให้ ก็เพราะว่า ผมเห็นว่าเป็นหน้าที่ของผมที่ต้องทำหน้าที่พลเมืองดีให้ดีที่สุด เมื่อมีโอกาที่จะทำได้"

เอกพจน์ : "สำหรับผมที่ตัดสินใจนำเงินมาคืนให้ ก็เพราะว่าผมคิดว่าการไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน เป็นสิ่งที่ดีที่คนส่วนใหญ่ต้องการและคนส่วนใหญ่เขากระทำได้"

เมื่อทุกคนได้ฟังเหตุผลของสองพ่อลูกแล้ว ต่างก็ซาบซึ้งในน้ำใจและความเป็นพลเมืองดีของลุงนุ้ยและลูกชายอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าแกโกยได้แสดงความขอบใจทั้งสองพ่อลูกเป็นพิเศษ แล้วทุกคนต่างก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

ถ้าแกโกยได้ครุ่นคิดถึงเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงรู้สึกสำนึกผิดและละอายใจตนเองที่เคยทำความเคืองร้อนให้กับครอบครัวของลุงนุ้ยเป็นอย่างมาก

วันรุ่งขึ้น ถ้าแกโกยจึงตัดสินใจนำโฉนดที่ดินของลุงนุ้ยที่อยู่ในความครอบครองของตน เป็นเวลานานไปคืนให้กับลุงนุ้ย และบอกลุงนุ้ยว่า มิใช่เป็นรางวัลที่เอาห่อเงินมาคืนให้ แต่ตนเองรู้สึกว่าได้เอาเปรียบลุงนุ้ยมากจนเกินไป

ลุงนุ้ยทราบเช่นนี้ก็ดีใจยิ่งนัก เพราะจะได้ที่นาถั่วคืนมาจะได้มีที่ทำกิน และมีเงินส่งเสียเอกพจน์ลูกชายให้เรียนหนังสือต่อไป

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การสอนครั้งที่ 11

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการเอาใจใส่ในการทำงาน การเพียรพยายาม การยอมรับผลการกระทำของตน การปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น การช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม การช่วยแก้ไขป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม และการไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	-
วิธีดำเนินการ	1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่า คนเราควรมีความรับผิดชอบต่อหรือไม่ เพราะอะไร 2. ครูบอกถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่อการกระทำความรับผิดชอบนั้น ๆ 3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงาน และต่อชุมชน และเน้นให้นักเรียนนำเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ไปประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
การประเมินผล	1. สังเกตความตั้งใจในการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน 2. นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงาน และต่อชุมชน

ภาคผนวก ข.

แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

และ

การหาคุณภาพแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

เรื่องที่นักเรียนอ่านต่อไปนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่พบปัญหา ซึ่งต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ขอให้นักเรียนอ่านแล้วปฏิบัติดังนี้

1. ให้นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินใจว่า ถ้านักเรียนเป็นคนนั้น ๆ นักเรียนทำเช่นนั้นเพราะอะไร โดยให้นักเรียนเลือกให้เหตุผลตามคำตอบที่ให้ไว้ 6 คำตอบ ที่ตรงกับเหตุผลที่นักเรียนคิดไว้มากที่สุด แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ ทับตัวอักษรหน้าตัวเลือกนั้นเพียงข้อละ 1 คำตอบ

2. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบเพียงว่า หากนักเรียนพบเหตุการณ์ตามเรื่องราวเหล่านั้น แล้วนักเรียนจะใช้เหตุผลอะไร ดังนั้น เหตุผลของนักเรียนจึงไม่มีโอกาสผิด และไม่มีการนำคำตอบไปคิดคะแนนเป็นได้หรือตก แต่การตอบตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนจะมีประโยชน์มากในการที่จะช่วยพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนรุ่นนี้ และรุ่นต่อ ๆ ไป

ดังนั้น จึงขอให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้ออย่างจริงจัง

3. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 16 ข้อ ใช้เวลาทำ 50 นาที

1. ครอบครัวของสรพงศ์มีฐานะยากจน สรพงศ์กำพร้าพ่อแม่มาตั้งแต่เด็ก หลังเลิกเรียนสรพงศ์จะรีบกลับบ้านเพื่อปลูกผักไผ่ขาย แม้ว่าผักขายไม่ดีและได้กำไรไม่มาก แต่สรพงศ์ก็ไม่ย่อท้อ ยังคงนำผักไปขายทุกวัน ทั้งนี้เพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวอีกแรงหนึ่ง ถ้าข้าพเจ้าเป็นสรพงศ์ ข้าพเจ้าก็จะทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. เป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวที่ต้องช่วยกันทำงาน
- ข. การช่วยเหลือครอบครัวทำงานมีคุณค่ากว่าการวิ่งเล่น
- ค. ถ้าไม่ช่วยเหลือครอบครัวหารายได้ตนเองก็จะลำบากด้วย
- ง. ทำตามความต้องการของครอบครัว ที่ต้องการฝึกให้ข้าพเจ้ารู้จักวิธีการปลูกผัก
- จ. ต้องการเก็บเงินที่ได้จากการขายผักไปซื้อขนมอร่อย ๆ และเสื้อผ้าสวย ๆ
- ฉ. การไม่ช่วยเหลือครอบครัวขณะที่ครอบครัวลำบาก เป็นสิ่งที่น่าละอาย

2. ขณะนี้วัลลภกำลังเรียนหนังสืออยู่ ทั้ง ๆ ที่เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันจบจากโรงเรียนไปแล้ว บางครั้งวัลลภเองรู้สึกเบื่อการเรียน แต่ก็ยังตั้งหน้าตั้งตาเรียนต่อไป ถ้าข้าพเจ้าเป็นวัลลภ ข้าพเจ้าก็จะทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. เมื่อข้าพเจ้าตั้งหน้าตั้งตาเล่าเรียน จะได้รับคำชมเชยจากผู้ปกครอง เสมอ
- ข. ข้าพเจ้าทำตามความเห็นดีเห็นชอบของผู้ใหญ่
- ค. เมื่อผู้ปกครองส่งเสียให้เรียน ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่ต้องตั้งใจเรียนต่อไป
- ง. ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของตัวเอง
- จ. ข้าพเจ้ากลัวว่าผู้ปกครองจะลงโทษ ถ้าข้าพเจ้าไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ
- ฉ. ข้าพเจ้าต้องการเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง เพื่อจะได้สามารถทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

3. สมชายชวนพิพไปชมภาพยนตร์กลางแปลง ซึ่งมาฉายที่สนามโรงเรียน พิกพอยากไปชมมาก เพราะนาน ๆ ภาพยนตร์จึงจะมาฉายสักครั้ง แต่พิพยังทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ไม่เสร็จจึงปฏิเสธที่จะไปชมภาพยนตร์ในครั้งนี้ ถ้าข้าพเจ้าเป็นพิพก็จะไม่ไปเช่นกัน เพราะ

- ก. ถ้าเป็นคนอื่น ๆ เมื่อยังทำการบ้านไม่เสร็จ เขาก็คงไม่ไปเช่นกัน
- ข. กลัวอาจารย์ทำโทษถ้าทำการบ้านไม่เสร็จ
- ค. หากทำการบ้านเสร็จแล้วค่อยไปดู คุณพ่อจะได้ให้เงินไปซื้อขนมด้วย
- ง. น่าจะอายุมากหากมีวสูกจนไม่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
- จ. นักเรียนต้องรับผิดชอบการเรียนก่อนเรื่องอื่น
- ฉ. ตกลงไว้กับเพื่อนว่าจะต้องทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ให้เสร็จ

4. บิลลี่เป็นหัวหน้าห้อง มีหน้าที่รวบรวมรายงานของเพื่อน ๆ นำไปส่งอาจารย์ในตอนเช้าก่อนเข้าเรียน จารุณีไม่ได้ทำการบ้านเพราะแม่ป่วยต้องดูแลทั้งคืน จึงได้ขอร้องบิลลี่ให้คอยไว้ส่งตอนบ่าย แต่บิลลี่ไม่ยอม เขาจึงนำงานของเพื่อนคนอื่น ๆ ไปส่ง และได้ขอร้องอาจารย์แทนจารุณีว่า ให้จารุณีส่งงานในตอนบ่าย โดยอาจารย์อย่าเอาโทษ ซึ่งอาจารย์ก็ยินยอม ถ้าข้าพเจ้าเป็นบิลลี่ก็จะทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. กลัวว่าหากไม่รวบรวมงานไปส่งตามกำหนดอาจารย์จะลงโทษ
- ข. ต้องการให้อาจารย์และจารย์เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ
- ค. เพื่อน ๆ คนอื่น ๆ เขาส่งครบแล้ว จึงต้องนำไปส่งให้อาจารย์ทันตามเวลาที่กำหนด
- ง. ต้องคำนึงถึงความเรียบร้อย และครบถ้วนของงานที่ได้รับมอบหมาย
- จ. ควรปฏิบัติตามคำสั่งอาจารย์ เรื่องของจารย์อาจารย์ตัดสินใจ
- ฉ. ทำตามที่ได้รับมอบหมายจากครู และได้ช่วยเหลือเพื่อนด้วยเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ
5. ข้าพเจ้ากับเพื่อนทุกคนตกลงกันว่าจะเก็บเงินไปเข้าค่ายพักแรมลูกเสือหรือยุวกาชาด เมื่อเตรียมงานพร้อมแล้วถึงกำหนดไป ข้าพเจ้าไปไม่ได้ เพราะต้องไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด ข้าพเจ้าก็จะจ่ายเงินตามนั้น เพราะ
- ก. ถ้าไม่จ่ายเพื่อน ๆ จะว่าข้าพเจ้าให้เสียหายได้
- ข. เพื่อน ๆ ย่อมชมเชยข้าพเจ้าว่าเป็นคนดี เพราะไม่ไปยังจ่ายเงินช่วยเหลือ
- ค. เมื่อเพื่อนคนอื่น ๆ จ่าย ข้าพเจ้าเป็นเพื่อนที่ดีจึงต้องจ่ายด้วย
- ง. เพื่อจะได้เป็นไปตามสัญญา ไม่ให้เพื่อน ๆ เดือดร้อน
- จ. ข้าพเจ้าคำนึงถึงกิจกรรมส่วนรวมที่ทุกคนต้องร่วมมือจึงจะบรรลุผล
- ฉ. ผิดคำพูดและผิดศีลธรรมถ้าไม่จ่ายตามข้อตกลง
6. การสอบประจำภาคครั้งที่ผ่านมา วินัยสอบได้คะแนนผ่านเกณฑ์เพียงเล็กน้อย ครั้นได้รับสมุดรายงานจากครูไปและได้ลองรวมคะแนนดู พบว่า ครูคิดคะแนนให้เกินไป 10 คะแนน ซึ่งถ้ารวมคะแนนถูกต้องแล้ว วินัยจะต้องสอบตก แต่วินัยก็ได้บอกเรื่องนี้ให้ครูทราบ ถ้าข้าพเจ้าเป็นวินัย ข้าพเจ้าจะบอกให้ครูทราบเช่นกัน เพราะ
- ก. ถึงแม้ข้าพเจ้าจะสอบผ่าน ก็ไม่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง
- ข. ถ้าทุกคนทำตนให้เป็นคนซื่อสัตย์แล้วย่อมทำให้สังคมเจริญงอกงาม
- ค. กลุ่มเพื่อนสนิทลงความเห็นกันว่า ให้ข้าพเจ้าบอกให้ครูทราบจะเป็นสิ่งดี
- ง. เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องยอมรับผลที่แท้จริงจากการสอบ
- จ. ครูจะได้ชมเชยว่าข้าพเจ้าเป็นคนซื่อสัตย์
- ฉ. ถ้าครูทราบภายหลัง ครูจะต้องไม่พอใจและให้สอบตกได้

7. ศิริพรมีผลการเรียนอ่อนลง เพราะใช้เวลาดูหนังสือที่บ้านน้อยเกินไป โดยปกติจะดูเฉพาะตอนเข้าก่อนทำขมไปขายที่ตลาด ส่วนตอนกลางคืนเธอต้องทำขมเพื่อขายในตอนเช้าอีก เธอรู้สึกเหน็ดเหนื่อยมาก แต่เธอยังดูหนังสือในตอนกลางคืนหลังจากทำขมเสร็จแล้วอีกช่วงหนึ่ง ถ้าข้าพเจ้าเป็นศิริพรก็จะทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ถ้าไม่ดูหนังสือเพิ่มขึ้น จะทำให้ผลการเรียนอ่อนลง แล้วครูอาจตำหนิได้
- ข. คนอื่น ๆ จะได้ยกย่องข้าพเจ้าว่าเป็นคนที่รู้จักปรับปรุงตัวเอง
- ค. ถ้าเป็นคนอื่นเมื่อผลการเรียนลดลง เขาก็คงขยันทมากขึ้นเช่นกัน
- ง. ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนจึงมีหน้าที่ต้องปรับปรุงตนเองด้านการเรียนให้ดีขึ้น
- จ. เมื่อข้าพเจ้าทำคะแนนได้ดี ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง
- ฉ. การที่ข้าพเจ้าปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น นอกจากจะทำให้ข้าพเจ้าสบายใจแล้ว ยังช่วยให้ผู้ปกครองสบายใจด้วย

8. ขวลิตเป็นหัวหน้ากลุ่มเขาได้แบ่งงานเป็นส่วน ๆ ให้สมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบ เมื่อถึงวันกำหนดส่งปรากฏว่า ผลงานนั้นออกมาไม่ดี ถ้าจะปรับปรุงงานชิ้นนี้ให้ดีขึ้นก็จะได้ส่งตามเวลาที่ครูกำหนด และจะถูกหักคะแนน แต่ขวลิตได้ชี้แจงเหตุผลให้ครูทราบ และแก้ไขปรับปรุงชิ้นนี้ให้สมบูรณ์ก่อนส่ง ถ้าข้าพเจ้าเป็นขวลิตก็จะตัดสินใจเช่นนั้น เพราะ

- ก. เป็นหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มที่จะต้องหาวิธีการทำให้ผลงานออกมามี
- ข. เป็นสิ่งที่น่าละอายถ้าหัวหน้ากลุ่มไม่รับผิดชอบงานของกลุ่ม
- ค. ต้องการให้ครูและเพื่อน ๆ ในกลุ่มมีความพอใจในผลงานที่ออกมา
- ง. มีเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ อีกหลายกลุ่มที่ไม่ได้ส่งงานตามวันที่ครูกำหนดเช่นเดียวกัน
- จ. ครูจะได้ชมเชยว่ากลุ่มของข้าพเจ้าทำงานได้ดี
- ฉ. ครูคงไม่หักคะแนนเพราะได้ชี้แจงเหตุผลให้ทราบแล้ว

9. นาดยาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เธอมาโรงเรียนช้ากว่าเพื่อนคนอื่น ๆ วันหนึ่งเมื่อเธอมาถึงโรงเรียนเห็นชาวบ้านคนหนึ่งที่มีอิทธิพลในหมู่บ้านซึ่งใคร ๆ ก็เกรงขาม กำลังจัดหน้าค้าทองคำใหญ่ แล้วขโมยเครื่องพิมพ์ดีดออกมา บังเอิญชายคนนั้นหันมาเห็นนาดยา และรู้ว่าเธอได้เห็นการกระทำของเขา เขาจึงขู่เธอว่า ถ้าบอกเรื่องนี้ให้ทางโรงเรียนทราบเขาจะฆ่า ถ้าข้าพเจ้าเป็นนาดยา ข้าพเจ้าจะบอกเรื่องนี้ให้ทางโรงเรียนทราบ เพราะ

- ก. ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าคนอื่น ๆ เห็น เขาก็คงต้องบอกให้ทางโรงเรียนทราบเช่นกัน
- ข. เป็นการน่าละอายอย่างยิ่ง ถ้าข้าพเจ้ากลัวการพูดความจริง
- ค. ถ้าปล่อยบุคคลประเภทนี้ไว้ ย่อมเป็นภัยต่อสังคมส่วนรวม
- ง. ข้าพเจ้าไม่กลัวคำขู่ เพราะครูอาจารย์คงให้ความปลอดภัยข้าพเจ้าได้
- จ. เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องบอกความจริง เพื่อจะได้จับคนร้ายมาดำเนินคดีตาม

กฎหมาย

- ฉ. คนอื่น ๆ จะได้ยกย่องข้าพเจ้าว่าเป็นคนกล้าหาญ

10. ในการไปทัศนศึกษาต่างจังหวัดครั้งหนึ่ง ครูผู้ดูแลนักเรียนได้ชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงสิ่งที่ต้องปฏิบัติระหว่างการไปทัศนศึกษา เรื่องหนึ่งที่ครูได้ย้ำเตือนนักเรียน คือไม่ให้ทิ้งขยะลงบนรถหรือบนท้องถนน โดยให้นักเรียนที่นั่งคู่กันคอยตรวจตราซึ่งกันและกัน ถ้านักเรียนคนใดทิ้งขยะ แล้วนักเรียนคนที่นั่งคู่กันไม่บอกให้ครูทราบจะต้องได้รับโทษ อิทธิเดชและอนุวัติเป็นเพื่อนที่สนิทกันมาก และนั่งคู่กัน ระหว่างทางที่นั่งรถไปอิทธิเดชทิ้งเปลือกเงาะลงบนถนนและได้กำชับอนุวัติไม่ให้บอกครู อนุวัติไม่สบายใจมาก แต่ก็ตัดสินใจบอกครู ถ้าข้าพเจ้าเป็นอนุวัติ ข้าพเจ้าก็จะบอกครูเช่นกัน เพราะ

- ก. ถ้าครูทราบภายหลังข้าพเจ้าต้องถูกลงโทษ
- ข. ต้องการให้ครูชมเชยว่าข้าพเจ้าเป็นคนที่ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างดี
- ค. เพื่อนคนอื่น ๆ ถ้าคู่ของเขาทิ้งขยะ เขาก็บอกให้ครูทราบเช่นกัน
- ง. ต้องการให้บนท้องถนนสะอาด ไม่ก่อความเดือดร้อนให้กับผู้สัญจรไปมา
- จ. ข้าพเจ้าเกิดความละอายใจ ถ้าไม่ช่วยกันรักษาความสะอาด
- ฉ. การไปกันเป็นกลุ่มเช่นนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด

11. เย็นวันหนึ่งจரியากับเพื่อนชวนกันไปอาบน้ำในลำคลองใกล้หมู่บ้าน ก่อนลงไปอาบน้ำจரியาทันทีไปเห็นชาวบ้านกลุ่มหนึ่งกำลังใช้ไฟฟ้าช็อตปลาในลำคลอง ในขณะที่เดียวกันชาวบ้านกลุ่มนั้นหันมาเห็นจரியากับเพื่อน และทราบดีว่าเด็กพวกนี้ต้องไปบอกให้คนอื่นทราบ เขาจึงขู่ที่ว่าถ้าไปบอกเรื่องนี้ให้คนอื่นทราบเขาจะฆ่าทั้งครอบครัว จரியากับเพื่อนตกใจมาก จึงรีบวิ่งกลับบ้าน และไม่กล้าบอกเรื่องนี้ให้ใครทราบ ถ้าข้าพเจ้าเป็นจரியาคือข้าพเจ้าจะไม่บอกให้ใครทราบเช่นกัน เพราะ

- ก. ข้าพเจ้ากลัวคำขู่ของคนพวกนั้น
- ข. แม้ว่าข้าพเจ้าจะบอกให้คนอื่นทราบ ข้าพเจ้าก็ไม่ได้รับสิ่งตอบแทนใด ๆ
- ค. ข้าพเจ้าไม่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลในเรื่องนี้
- ง. เมื่อข้าพเจ้ามีเหตุผลอันสมควรที่จะทำในสิ่งที่ควรทำ ความภูมิใจในตนเองก็ไม่ได้ลดลง
- จ. ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้คนอื่นในครอบครัวของข้าพเจ้าพลอยได้รับความเคืองร้อน
- ฉ. ถ้าคนอื่นเป็นเช่นข้าพเจ้า เขาคงไม่บอกให้ใครทราบเช่นกัน

12. เย็นวันหนึ่ง แม่ของจรีป่วยจึงให้จรีไปซื้อยา ซึ่งร้านขายยาอยู่ไกลพอสมควร ดังนั้นจรีจึงต้องรีบไปและกลับให้เร็วที่สุด ระหว่างทางจรีเห็นสายไฟฟ้าเส้นหนึ่งขาด และเริ่มมีไฟลุกไหม้ขึ้น ถ้าจรีจะไปบอกให้คนที่ดูแลเรื่องนี้โดยตรงทราบ จะต้องเดินทางต่อไปอีก 2 กิโลเมตร ถ้าข้าพเจ้าเป็นจรีจะต้องไปบอกเรื่องนี้ให้ผู้ดูแลทราบ เพราะ

- ก. ถ้าไฟลุกไหม้เกิดความเสียหายขึ้น ข้าพเจ้าจะถูกคนในละแวกนั้นตำหนิได้
- ข. ข้าพเจ้าต้องได้รับคำชมเชย หรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ จากผู้ดูแล
- ค. ถ้าคนอื่น ๆ เจอเหตุการณ์เช่นนี้เขาต้องทำเหมือนข้าพเจ้า
- ง. เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องดูแลสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชน
- จ. เป็นสิ่งที่น่าละอายมาก ถ้าเจอเหตุการณ์ที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชนแล้วไม่หาทางแก้ไข
- ฉ. ไม่ต้องการให้คนที่จำเป็นต้องใช้กระแสไฟฟ้าได้รับความเคืองร้อน

13. มานะเป็นหัวหน้าชั้นเรียนของข้าพเจ้า เขาได้รับมอบหมายจากครูให้เรียไรเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมที่ตำบลกะทูน จังหวัดนครศรีธรรมราช วันที่มานะเรียไรเงินนั้น ข้าพเจ้าได้เงินมาโรงเรียน 3 บาท และตั้งใจไว้ว่าจะนำไปซื้อขนมอร่อย ๆ ท້อยากทานมาหลายวันแล้ว แต่ในการบริจาคครั้งนี้ ข้าพเจ้าก็จะร่วมบริจาคด้วย เพราะ

- ก. การบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมเป็นการกระทำที่ทำให้ได้รับคำยกย่องจากคนอื่น
- ข. ถ้าไม่บริจาคเพื่อนในห้องอาจตำหนิข้าพเจ้าว่าไม่มีน้ำใจ
- ค. การสละทรัพย์เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่ต้องช่วยกัน

- ง. เพื่อนคนอื่น ๆ ก็ไม่ค่อยได้เงินมาโรงเรียน แต่ก็ยังบริจาคกันเป็นส่วนใหญ่ ข้าพเจ้าจึงบริจาคด้วย
- จ. ถ้าทุกคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน จะทำให้สังคมมีความสุข ความเจริญ
- ฉ. ข้าพเจ้าต้องการช่วยเหลือคนที่ขัดสนกว่า
14. รถยนต์โดยสารประจำทางคันหนึ่ง มีผู้โดยสารนั่งมาเต็มรถพอดี เหลือแต่ที่สำหรับยืน คนขับรถได้หยุดรถรับคนชรา และเด็กเล็ก ๆ ขึ้นมาขึ้นบนรถ ข้าพเจ้านั่งอยู่ใกล้ ๆ คนชราและเด็กนั้น ข้าพเจ้าจะสละที่นั่งให้คนชราและเด็กนั่ง เพราะ
- ก. ข้าพเจ้ากลัวจะถูกตำหนิว่าเป็นคนไม่มีน้ำใจ
- ข. การลุกขึ้นให้คนอื่นนั่งมักได้รับคำขอบคุณ และชมเชยเสมอ
- ค. ถ้าคนอื่นเป็นเช่นข้าพเจ้า เขาก็จะสละที่นั่งให้เช่นกัน
- ง. ข้าพเจ้าแข็งแรงกว่าควรสละที่นั่งให้คนชราและเด็กนั่ง
- จ. เป็นสิ่งที่สมควรทำอย่างยิ่ง แม้ว่าจะไม่ได้รับการขอร้องก็ตาม
- ฉ. การเห็นอกเห็นใจและมีน้ำใจต่อกัน จะช่วยให้เกิดความสงบสุขในสังคม
15. ทุก ๆ วันก่อนที่ละมัยจะไปโรงเรียน จะช่วยทำงานบ้านจนเรียบร้อย วันหนึ่งเธอตื่นสาย แต่เธอก็ยังช่วยทำงานบ้านจนเสร็จ ซึ่งเธอรู้ดีว่าถึงเวลาที่โรงเรียนเข้าแล้ว ดังนั้นเธอจึงรีบวิ่งไปโรงเรียนอย่างรวดเร็ว เมื่อไปถึงหน้าโรงเรียนเห็นเพื่อน ๆ ยืนเข้าแถวหน้าเสาธง ละมัยจึงต้องการข้ามถนนเข้าไปในโรงเรียนให้เร็วที่สุด ในขณะที่เดียวกันเห็นชายชราตาบอดยืนแก่ ๆ กัง ๆ กำลังจะข้ามถนน ถ้าข้าพเจ้าเป็นละมัย ข้าพเจ้าจะช่วยจูงชายชราตาบอดคนนั้นข้ามถนนก่อน เพราะ
- ก. ถ้าไม่ช่วยคนอื่นเห็นเข้าจะตำหนิข้าพเจ้าได้
- ข. ถ้าเป็นคนอื่น ๆ เขาก็ต้องช่วยจูงชายชราตาบอดคนนั้นข้ามถนนเช่นกัน
- ค. เป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่ต้องช่วยเหลือคนพิการ
- ง. เป็นโอกาสที่ข้าพเจ้าจะได้ทำประโยชน์ให้กับบุคคลอื่น
- จ. คนตาบอดมีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ดังนั้นข้าพเจ้าจะต้องช่วยเขาให้ดีที่สุด
- ฉ. ต้องการให้คนอื่นชมเชยในความมีน้ำใจของข้าพเจ้า

16. ในตอนเที่ยงของวันหนึ่งเพื่อนบ้านของประวิทย์มาหาประวิทย์ที่โรงเรียน และบอกว่าคุณพ่อของประวิทย์ป่วยหนักต้องนำตัวส่งโรงพยาบาล ประวิทย์จึงรีบขับรถตามพ่อไปที่โรงพยาบาลทันที ระหว่างทางพบผู้หญิงคนหนึ่งถูกรถชนนอนอยู่ข้างถนน และได้รับบาดเจ็บสาหัส ประวิทย์เห็นดังนั้นจึงจอดรถและนำผู้หญิงคนนั้นส่งโรงพยาบาล ถ้าข้าพเจ้าเป็นประวิทย์ ข้าพเจ้าก็จะทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. หากไม่ช่วยคนอื่นทราบเข้าข้าพเจ้าต้องได้รับคำตำหนิตีเดีย
- ข. ต้องการให้คนอื่นยกย่องว่าข้าพเจ้ามีน้ำใจ
- ค. หากคนอื่นเป็นเช่นข้าพเจ้าก็ต้องให้ความช่วยเหลือคนเจ็บเช่นกัน
- ง. ข้าพเจ้าเป็นคนเจอเหตุการณ์นี้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่ต้องช่วยเหลือเขา
- จ. ต้องการให้เขาได้รับความปลอดภัย และข้าพเจ้าก็รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น
- ฉ. การอยู่ในสังคมเดียวกันควรให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อมีโอกาสที่จะทำได้

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือ

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก t
1	2.00
2	1.94
3	2.92
4	7.39
5	4.42
6	5.53
7	4.97
8	3.16
9	3.47
10	3.96
11	4.27
12	5.65
13	4.31
14	4.82
15	3.03
16	3.61

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ = .75

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวดวงจันทร์ หนูทอง
เกิดวันที่ 6 พฤษภาคม พุทธศักราช 2507
สถานที่เกิด อำเภอ نابอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 174 /3 หมู่ 5 ตำบลแก้วแสน
อำเภอ نابอน จังหวัดนครศรีธรรมราช โทร. (075) 481138
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา ถนนมาลัยแมน ตำบลทุ่งกระพังโหม
อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โทรศัพท์ (034) 351264

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2525 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนกศิลป์ - คณิตศาสตร์)
จากโรงเรียนมหาวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

พ.ศ. 2530 จบปริญญาตรี (กศ.บ. เกียรตินิยม) วิชาเอกการแนะแนว
วิชาโทบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

พ.ศ. 2533 จบปริญญาโท (กศ.ม.) วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผลของการใช้แม่แบบหนังสือตักเตือนที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพที่ 227
จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

ของ

ดวงจันทร์ หนูทอง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

กันยายน 2533

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้แม่แบบหนังสือที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดคณิเจริญมิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดคณิเจริญ มิตรภาพที่ 227 ที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่บ้าน และมีคะแนนแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าจริยธรรมขั้นที่ 3 ลงมา สัมภาษณ์ความสมัครใจในการเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ๆ ได้นักเรียนจำนวน 24 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน ให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบ อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ได้รับการสอนแบบปกติ สอนกลุ่มละ 11 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที แล้วเปรียบเทียบผลการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ โดยการให้แม่แบบกับวิธีสอนแบบปกติ โดยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้ $t - test$ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือ และโปรแกรมการสอนแบบปกติตามเรื่องราวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง และนักเรียนกลุ่มควบคุม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้นักเรียนกลุ่มทดลองมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

THE EFFECT OF SHADOW PUPPET MODELS ON MORAL REASONING : RESPONSIBILITY
ASPECT OF PRATHOM SUKSA V STUDENTS OF WATMANICHAROEN 227th
MITRAPARP SCHOOL IN CHANGWAT NAKON SI THAMMARAT

AN ABSTRACT

BY

DUANGCHAN NUTHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Guidance Psychology
at Srinakharinwirot University

September 1990

The purpose of this experimental research was to study the effect of shadow puppet models on moral reasoning : responsibility aspect of Prathom Suksa V students of Watmanicharoen 227th Mitraparp School in Changwat Nakon Si Thammarat

The subjects were selected from Prathom Suksa V students at Watmanicharoen 227th Mitraparp School in academic year 1989. There were 60 students whose scores on moral reasoning : responsibility aspect questionnaire were on the third level. The experimenter interviewed this group about their willingness to participate in the experiment. Then 24 students were randomly selected from the group. The subjects were equally divided into an experimental group and a control group. The experimental group was exposed to puppet modeling technique while the control group was taught by the conventional method. The time spent on each group was eleven sessions of fifty minutes. The data collected were analyzed by t - test.

It was found that moral reasoning : responsibility aspect of the experimental group was statistically higher at .01 level. Moral reasoning : responsibility aspect of the experimental group was higher than that of the control group at .05 level of statistical significance.